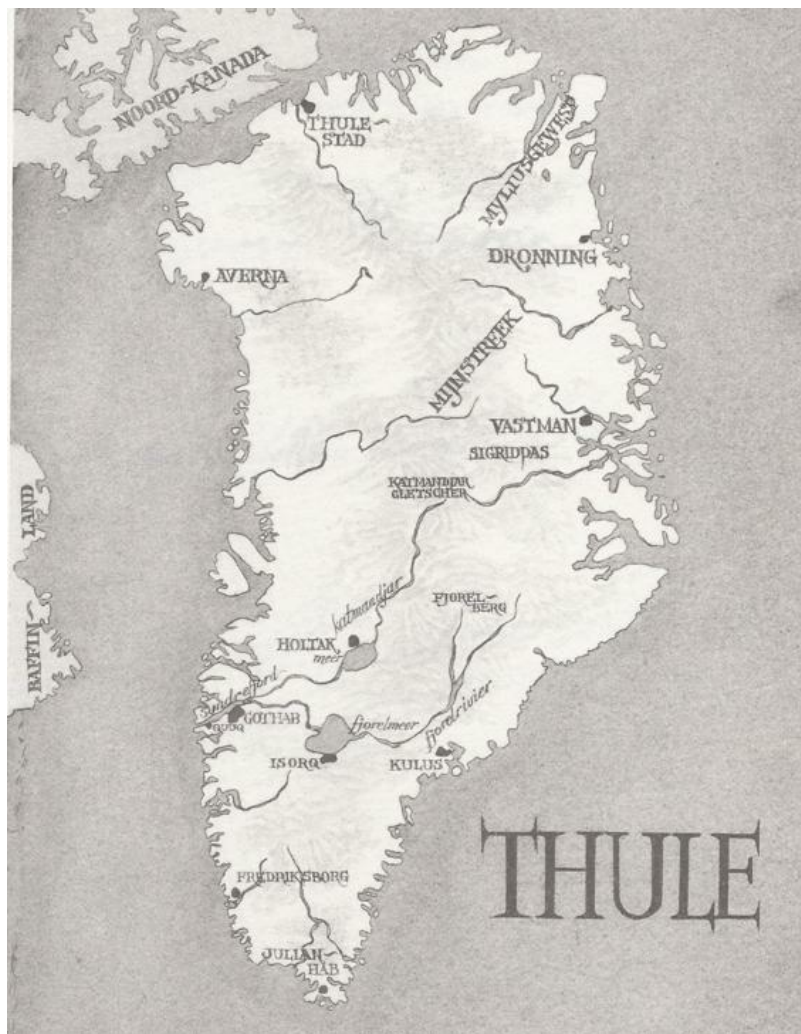

THEA BECKMAN

HET HELSE PARADIJS

LEMNISCAAT

THULE

2e druk, 1987 CIP

Omslag: Jan Wesseling © Lemniscaat b.v. Rotterdam 1987
ISBN 90 6069 666 2

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk: Drukkerij C. Haasbeek b.v. Alphen aan den Rijn
Inhoud

[Grote plannen](#)

[Kilian in geldnood](#)

[De eerste tegenslag](#)

[Eerste blik op Groenland, een paradijs](#)

[De invasie](#)

[Het grote geduld](#)

[Het land van de zwijgers](#)

[Een mislukte jacht](#)

[Het koude ontwaken](#)

[Wraak](#)

[Nog meer vernederingen](#)

[Een verrassing genaamd Edu](#)

[Edu aan het woord](#)

[Kilian als onderhandelaar](#)

[De demonen van de nacht](#)

[De grote mars westwaarts](#)

[De lokroep van het goud](#)

[Een gevaarlijke ontsnapping](#)

[De weg naar Aputeq](#)

[De verliezers](#)

[Gothab](#)

[De regeringsinspecteur](#)

[Anthira](#)

[Oude bekenden](#)

[Terug naar Kulus](#)

1 Grote plannen

Met bonzend hart haastte Kilian Werfel zich door de stoffige straten van Badenburger, de hoofdstad van het Groot Badense Rijk. Wat hem was overkomen was niets minder dan een wonder. Hij was ontboden bij de Egon, de grote dictator!

Die ochtend had zich bij het goedkope pension waar Kilian een kamer had gehuurd een koerier gemeld, die hem een kort officieel bevel had overhandigd:

'Hedenmorgen te 11.00 uur dient Kilian Werfel, taalgeleerde, zich te melden ten paleize aan het Victorieplein voor een bespreking met de allergenadigste Egon IV.' Was getekend: Benno Kwatschi, Regeringscommissaris.

Een wonder, inderdaad, maar ook verontrustend, want wat kon de Egon in 's hemelsnaam te bespreken hebben met een jonge taalgeleerde, die sedert twee jaar een slecht betaalde baan had bij de Badenburger Universiteit? Kilian begreep er niets van. Had hij misschien iets gezegd, geschreven, gedaan wat in strijd was met de belangen van Het Rijk? Maar in zo'n geval werd je niet op het matje geroepen bij de Egon zelf. Dan werd je door twee soldaten van je bed gelicht en je verdween in de kerkers van de Badenburger gevangenis om na verloop van een paar maanden verhoord te worden — naar de geruchten gingen op een zeer onprettige manier. Bovendien kon Kilian zich niet indenken wat hij verkeerd had gedaan. Hoewel... je wist het maar nooit. Nog niet zo lang

geleden waren de Magiaren weer eens in opstand gekomen. Die opstand was weliswaar bloedig neergeslagen, maar aangezien Kilian Werfel behalve zijn vaders taal ook vloeiend Magiaars en Brits sprak, bestond er altijd de kans dat hij van verraad zou worden beschuldigd. In opdracht van zijn professor had hij enkele oproerige geschriften van de Magiaren vertaald. Kilian veronderstelde dat hij dat moest doen opdat ze konden worden doorgegeven aan de geheime politie. Hadden die teksten soms niet vertaald mogen worden en schoof zijn professor nu snel de schuld van de overtreding op zijn ondergeschikte?

Nee, dacht Kilian om zichzelf gerust te stellen. Met zulke kleinigheden houdt de Egon zich niet bezig. Dat laat hij over aan de regeringscommissarissen. Het moet iets anders zijn waarvoor men mij ontboden heeft. Maar wat?

Het was herfst; de gewone stoffige, droge herfst van het Badense Rijk, wanneer de bomen hun gele bladeren verloren, de zomerse hitte plaats begon te maken voor kille winden uit het noorden, al zou het nog weken duren eer de winterregens losbarstten. Als er deze winter tenminste regen kwam... De laatste jaren was er veel te weinig neerslag geweest en ofschoon de kranten er niet over mochten schrijven wist Kilian dat steeds grotere delen van Europa in stofwoestijnen dreigden te ontaarden. De dorre grond bracht niet genoeg meer op om de zestien miljoen Badeners en Magiaren behoorlijk te voeden.

Vandaar dat de prijzen van levensmiddelen voortdurend

stegen. Die prijsstijgingen werden nog in de hand gewerkt door speculanten, die voortijdig de oogst opkochten en deze lang genoeg vasthielden om tweehonderd procent winst te kunnen maken.

Kilian kwam langs het stadspark, waar een paar vuile kinderen in het stof speelden. Opeens moest hij eraan denken hoe hij als kleine jongen aan de hand van zijn vader voor de eerste maal juist dit park had ontdekt. Toen was het nog groen en fris geweest, met goed aangeharkte paden en met bloemen! Later waren grote stukken van het park kaalgeslagen omdat ze plaats moesten maken voor huizenbouw. Die hoge, grijze gebouwen klemde nu de laatste stukjes natuur in, met één modderig vijvertje waarin meer ratten dan eenden huisden. De fontein spoot niet meer. Hoe had hij als kleine jongen met verrukking gekeken naar het dansende water, waarin het zonlicht schitterde en fonkelde! Maar in de hete zomers was het water te schaars, en 's winters was het park te kaal en te modderig, dan kwam er geen mens meer.

Hij liep zo snel hij kon, bang om te laat te komen. Daarom lette Kilian dit keer nauwelijks op de winkels die hij passeerde. Die lagen vol met luxe goederen: dure serviezen, zilveren bestek, prachtig glanzende stoffen, de allerfijnste ingemaakte vissoorten en vleeswaren. Allemaal onbetaalbaar voor een arme wetenschapper of een gewone arbeider. Maar in Badenburg woonden ook veel schatrijke zakenlui. Voor hen werden die kostbaarheden uitgestald. Kilian zou ook wel

rijk willen zijn. Het leek hem prettig iets moois te kunnen kopen zonder van de prijs te schrikken.

Eindelijk bereikte hij het geweldige Victorieplein waaraan het werkpaleis van de Egon lag. Een hoog ijzeren hek, met bovenaan scherpe punten, aan de voet nog eens beschermd door rollen prikkeldraad, schermde de ambtswoning af van de buitenwereld. Voor de met kettingen afgesloten ingang stonden twaalf wachtposten, de geweren bij de voet, de ogen recht vooruit. Op het wachthuisje stond een machinegeweer, bemand door twee soldaten.

Kilian toonde zijn oproep aan de dienstdoende sergeant van de wacht, die hem wantrouwig opnam en twee van zijn manschappen riep. Zij namen de jongeman mee het wachthuisje in en fouilleerden hem grondig. Hij moest zelfs zijn mond wijd opensperren, daarna zijn schoenen uittrekken, terwijl ook de kraag van zijn dunne jasje aan een zorgvuldig onderzoek werd onderworpen.

Toen de soldaten zich ervan hadden overtuigd dat hij geen wapens, geen vergif, geen verboden lectuur of iets anders wat niet deugde bij zich had mocht hij, begeleid door de twee mannen, het kale voorplein van het paleis betreden.

Het grint knerpte onder hun voeten. Op de brede trappen voor het paleis stonden ook weer schildwachten die met de twee soldaten ingewikkelde wachtwoorden wisselden. Eindelijk stond Kilian dan in de hoge, wijde hal van het paleis, nog altijd tussen de beide soldaten in, die hem naar een kleine wachtkamer brachten en hem toesnauwden: 'Wacht

hier. Je wordt wel geroepen.'

Zijn oproep was hem afgenomen. Het was kwart voor elf en Kilian wachtte.

Hij was onder de indruk van de vele veiligheidsmaatregelen waarmee de allergenadigste Egon werd omringd. Uit angst voor Magiaarse sluipmoordenaars?

Twaalf minuten gingen voorbij, Kilian begon het benauwd te krijgen. Waren ze hem vergeten? Toen ging de deur open en op de drempel verscheen een bediende in livrei. 'Kom,' zei hij kort.

Kilian volgde de man, weer de hal door, een trap op, een gang door, een hoek om, weer door een gang. Intussen vergaapte hij zich aan de pracht om hem heen. Zachte lopers waarin zijn voeten wegzonken, deuren en plinten wit met goud geverfd, kostbare vazen op tafeltjes van dure houtsoorten, gestucte plafonds met engeltjes en bloemenkransen. De macht en rijkdom van de Egon waren verpletterend. Nu hield de lakei stil voor een van de fraai beschilderde deuren, klopte, opende de deur en riep luid:

Kilian Werfel, taalkundige, medewerker aan de Badenburgse Universiteit.'

Laat binnen,' antwoordde een scherpe stem.

De lakei ging opzij en beduidde Kilian dat hij naar binnen moest gaan. Deze deed het, met knikkende knieën. Hij kwam in een soort voorvertrek, zeer luxueus ingericht. In het midden van de kamer stond een man in wie Kilian onmiddellijk een regeringscommissaris herkende. Het zwarte

kostuum, de zilveren kraag, het zilveren insigne in de vorm van een donderwolk op zijn linkerschouder lieten daarover geen enkele twijfel bestaan. Kilians adem stokte. Hij had dus toch iets verkeerd gedaan!

De man had een rond gezicht, een dikke nek, brede schouders en een roofvogelblik. De kille grijze ogen namen Kilian van hoofd tot voeten op.

'Kilian Werfel, taalgeleerde?' vroeg hij kortaf.

'Jawel mijnheer. Tot uw orders, mijnheer.' 'Kom mee. Je bent laat.'

Kilian wilde zeggen dat ze hem een kwartier hadden laten wachten, maar de R.C. zou hem toch niet geloven, dus prevelde hij maar: 'Het spijt me,' en volgde de man, een deur door, weer door een zeer mooie kamer waarin alles glom en blonk, dan nog een deur door. En overal schildwachten...

Toen, toch nog onverwacht, stond Kilian Werfel tegenover de Egon. Hij voelde zijn benen trillen.

Ofschoon in elk officieel gebouw van Badenburger een portret van het staatshoofd hing en men op elke postzegel zijn hoofd kon bewonderen, herkende Kilian hem eerst niet. Egon IV zat hoog en rechtop aan het hoofd van de lange tafel, en hij keek streng. Maar de doorborende blikken die Kilian kende van de portretten kwamen uit oogjes als krenten. De wilskrachtige kin waarop die portrettisten zo de nadruk legden werd veroorzaakt door een zware kaak. De lippen van het levende voorbeeld waren ook veel dikker, vleziger en weker dan op de schilderijen.

De Egon droeg een spierwit uniform met gouden eretekenen en rinkelende medailles, maar zijn schouders leken opgevuld en het grove, gegroefde gezicht was ouder dan Kilian had verwacht. Niettemin wist de jongeman hoe het hoorde. Hij boog diep, tot zijn rechterknie de grond raakte, vouwde de handen voor de borst en stamelde:

'Allergenadigste Egon, de eer die mij wordt aangedaan zal mijn hart tot het einde van mijn leven verwarmen.'

De Egon was niet alleen. Links van hem zat een man, die er geleerd uitzag.

Rechts zat een militair in marineblauw, met gouden strepen op de mouwen, wiens borst bijna zoveel ordetekenen torste als de Egon zelf: een admiraal!

De regeringscommissaris wees Kilian een plaats aan naast de geleerde en zelf ging hij naast de admiraal zitten.

Dus het ging toch een bespreking worden, en nog wel een van veel gewicht.

Alleen begreep Kilian niet goed, wat er van hem verlangd kon worden in zulk hoog gezelschap. Dodelijk verlegen schoof hij op zijn stoel.

De Egon liet zijn krentenoogjes langs de vier mannen gaan en knikte toen tegen de regeringscommissaris.

Deze stond weer op, schraapte de keel, wierp het hoofd in de nek en dreunde, alsof hij een uit het hoofd geleerd lesje opzei:

'Ik maan alle aanwezigen aan te bedenken, dat wat hier besproken wordt geheim is en dat er tot nader order

zorgvuldig over moet worden gezwegen. Aan derden melden wat in deze vergadering wordt gezegd en besloten, zal worden beschouwd als hoogverraad.'

En daarop stond de doodstraf, wist Kilian. Hij knikte gehoorzaam. De R.C. scheen dat niet te zien en vervolgde toonloos: Aanwezig zijn: onze allergenadigste, allergeleerdste Egon, de vierde van deze naam, wiens macht en goedheid over de ganse bekende wereld beroemd zijn. Verder: admiraal Berthold Cranach, dr. Mannix van de Badenburgse Universiteit, Kilian Werfel, eveneens verbonden aan deze universiteit en ik, regeringscommissaris Benno Kwatschi. Wij zijn door onze geliefde en geleerde Egon bijeengeroepen om zijn hoogheid van advies te dienen.'

Kilians mond viel open. Regeringsadviseur! Hij, een pas afgestudeerde, zwaar onderbetaalde wetenschapper, die niets wist van staatszaken en zich sedert zijn jongensjaren alleen maar in taalproblemen had verdiept, wat kon hij de Egon voor advies geven? Wilde de Egon weten hoe je 'dit is een bevel!' in het Magiaars zei?

De R.C. was weer gaan zitten en nu hief het staatshoofd zijn zwaar beringde hand op. 'Dr. Mannix. Spreek.'

Kilian schatte de geleerde op een jaar of vijftig, hij begon al kaal te worden en hij had een groot litteken in zijn gezicht, alsof hij daar door een mes een speer of een pijl was geraakt. Die verwonding moest ook een van zijn gezichtsspieren hebben gekwetst, want zijn linkerooglid hing er tamelijk los bij, waardoor het leek of hij loensde. Maar zijn stem klonk

warm.

Jaren geleden groeven arbeiders oeroude verwoeste steden op en vonden behalve allerlei onbruikbare voorwerpen en rommel ook een van de buitenlucht afgesloten bibliotheek. Deze bevatte vele boeken en landkaarten.

Daaruit konden onze geleerden opmaken dat vóór de Grote Oorlog die de wereld verwoestte, de aarde er anders moest hebben uitgezien. Het moet tijdens of kort na die Grote Oorlog zijn geweest dat de aardas verschoof.

Daardoor werden alle door de oorlog gespaarde landstreken zwaar getroffen door overstromingen, stormen en ander natuurgeweld. Die gruwelijke tijd staat in onze annalen bekend als de Grote Verandering.

De oorzaak van de Grote Verandering is niet bekend. De geleerden menen dat de kanteling van de Aarde een gevolg was van bij de Grote Oorlog ontketende krachten. Onze priesters menen dat zij een straf van God was om de zondige mensheid tot bezinning te brengen.' Tot zover had Kilian nog niets nieuws vernomen. Het verhaal over de Grote Verandering was elk schoolkind bekend.

'Uit de half vergane landkaarten die dateerden van vóór de Grote Verandering,'

vervolgde dr. Mannix, 'konden de geleerden opmaken dat de wereld groter is dan het ons bekende Europa en dat ten westen van het Britse Rijk de oceaan zich ver uitstrekt. En daar, ver weg in het westen, ligt een gans werelddeel: Amerika.

In het Groot Badense Rijk was over Amerika niets bekend. Daarom zond onze allerdapperste Egon vorig jaar een Badens expeditieschip uit om dat onbekende werelddeel te gaan verkennen. Ik genoot de grote eer deel te mogen uitmaken van deze expeditie die onder leiding stond van kapitein Snauzer.'

Nu ging Kilian met een ruk rechtop zitten, want hier wist hij niets van. Vorig jaar? Blijkbaar was die expeditie geheim gehouden. Hij zag admiraal Cranach de wenkbrauwen fronsen. Wist die er ook niets van? De sonore stem van dr.

Mannix ging voort:

'De expeditie werd geen succes, maar dat was niet te wijten aan de inzet van bemanning, soldaten en deelnemende geleerden. Amerika heeft een slecht klimaat: er zijn veel woestijnen en hoe zuidelijker men komt, hoe heter en onherbergzamer het wordt. Er wonen weinig mensen en de mensen die er wonen hebben zich aaneengesloten tot wilde stammen, die bijeenhokken in nederzettingen, elkaar voortdurend beoorlogen en leven in uiterst primitieve omstandigheden. Ook wij werden vijandig ontvangen.' Hij wreef even over zijn litteken. 'Bij het aan land gaan werden we onthaald op speren en vergiftigde pijlen en wij waren genooddaakt een aantal nederzettingen langs het strand met de grond gelijk te maken. Daarna vluchtten de wilden ver voor ons uit, waarbij ze zieken en gewonden gewoon achterlieten. Zo kregen we enkele gevangenen in handen. Wat ons verraste was dat deze mensen een misvormd soort

Brits spraken.

Ik kan dit verklaren omdat uit oude opgegraven boeken is gebleken dat het Brits, dat nu alleen nog in het Britse Eilandenrijk wordt gesproken, ongeveer duizend jaar geleden, dus vóór de Grote Verandering, een wereldtaal moet zijn geweest.' Uit die boeken bleek vooral dat het Badens de wereldtaal was,' viel de regeringscommissaris de doctor snijdend in de rede. 'Inderdaad, mijnheer Kwatschi, natuurlijk was toen het Badens een van de belangrijkste talen,'

antwoordde dr. Mannix snel. Met een R.C. moest je geen ruzie krijgen. 'Maar naast het Badens werd in Amerika in die tijd blijkbaar ook Brits gesproken en daarvan zijn flinke brokstukken overgebleven in de taal die de Merriken, zoals ze zichzelf noemen, nu brabbelen. Maar niet alleen de taal is gedegenereerd, allergeleerdste Egon, ook het volk zelf. De mensen zijn ongeletterd, wild, niet voor rede vatbaar. Elke stam heeft een leider, met onder zich één luitenant die ze Saarts noemen en voor de rest zijn het ondergeschikten. Iedere stam is de vijand van elke andere stam. In die voortdurende onderlinge strijd wordt geen enkel middel geschuwd om de vijand schade toe te brengen, zoals nachtelijke overvallen, hinderlagen, elkaars oogsten vernielen, elkaars vrouwen roven...

Zwakheid is de grootste ondeugd die een Merriken kan bezitten want er heerst geen enkel recht, behalve het recht van de sterkste. Daarbij zijn zij ongelooflijk hoogmoedig. Zij zijn ervan overtuigd dat er ter wereld geen beter, dapperder en

belangrijker volk bestaat dan de Merriken en zij zijn er dag en nacht op uit dit ook te bewijzen. Of, zoals de oude man die ons die inlichtingen gaf het uitdrukte: "Onze voorvaderen beheersten de hele wereld, alle landen sidderden voor hen en zij vlogen zelfs naar de sterren." Maar als ik dan vroeg waarom de trotse Merrikanen dan nu met pijl en boog op jacht moesten gaan, in ellendige hutten woonden en niet eens behoorlijke boten konden bouwen, schudde hij alleen het hoofd en riep: "Het is de woestijn die ons kapot heeft gemaakt." Welnu, we lieten hem maar praten, wel wetend dat het de Grote Oorlog en vooral de Grote Verandering moeten zijn geweest waardoor dit trotse volk bijna werd uitgeroeid en waardoor zij totaal degenereerden.' De Egon richtte een boze blik op dr. Mannix.

'Van oorlogvoeren wordt een volk alleen maar groter, sterker, slimmer,' zei hij streng. Zijn stem klonk schrill.

'Zeker, allergenadigste Egon,' antwoordde dr. Mannix snel en bijna kruiperig.

Ga dan door met je verhaal maar vertel geen onzin,' gebod de Egon. Om kort te gaan: onze gevangenen, die zoals ik al zei, allemaal gewond of ziek waren achtergelaten, stierven kort daarop en wij lichtten het anker om terug te keren naar het Groot Badense Rijk om rapport uit te brengen. Het was duidelijk dat kolonisatie van het Amerikaanse continent ontzaglijk veel inspanning, mankracht, en kapitaal zal kosten, terwijl het weinig voordelen zal opbrengen.

Woestijnen hebben we zelf al genoeg en we krijgen er steeds meer.' 'Dr.

Mannix!' riep de regeringscommissaris waarschuwend. 'Ik probeerde alleen maar te zeggen dat Amerika voor ons waardeloos is,' zei dr. Mannix geschrokken. 'Maar uit de woorden van onze gevangenen bleek toch, dat de Merriken van tijd tot tijd contact hebben met andere volkeren, meer naar het noorden toe. Dat zijn streken die op de oude kaarten nauwelijks zijn ingevuld, omdat ze vóór de Grote Verandering verscholen lagen onder ijs en sneeuw.'

'Groenland bijvoorbeeld,' gromde de admiraal plotseling. Juist. Ten noordoosten van het Amerikaanse vasteland ligt volgens de oude kaarten een reusachtig eiland, zo groot als half Europa, waarover niets anders bekend is dan dat het bergachtig moet zijn en miljoenen jaren lang overdekt was met een honderden meters dikke ijslaag. Er woonden vóór de Grote Verandering ook nauwelijks mensen, alleen langs de kust die 's zomers enigszins scheen te ontdooien. Maar terwijl in onze gebieden het klimaat sterk verslechterde, omdat het droog en heet werd, net als het land van de Merriken, moet het legendarische Groenland juist een veel zachter klimaat gekregen hebben en de mogelijkheid bestaat dat het ijs intussen is verdwenen zodat er maagdelijk, vruchtbaar land te voorschijn is gekomen.' De Egon zat ongeduldig met zijn voeten te trappelen. 'Die theorie,' zei hij snijdend, 'heeft mij al veel geld en manschappen gekost. Tot tweemaal toe heb ik een expeditieschip laten uitrusten om dat

zogenaamde Groenland te gaan ontdekken en van beide schepen is nooit meer iets vernomen.'

Ook dat was nieuws voor Kilian. Wat gebeurde er allemaal in het Badense Rijk waarvan een gewone burger geen notie had? Geen wonder dat dit soort besprekingen geheim moest blijven. Maar ook de R.C. toonde verbazing.

'Tweemaal?' vroeg hij.

Dr. Mannix zei niets, maar je kon de verwondering op zijn gezicht lezen.

'Twaalf jaar geleden,' sprak de Egon, 'ging een schip dat mijn naam droeg naar het legendarische Groenland zoeken en het keerde nooit terug. Ruim twee jaar geleden voer op mijn bevel de BADENFELDER uit met dezelfde opdracht en dat schip verdween eveneens spoorloos. De MORGENSTER is weliswaar van haar reis naar Amerika teruggekeerd, maar had de helft van haar manschappen verloren bij de gevechten met de barbaarse Merriken of hoe die kerels mogen heten. Van alle pogingen om onbekend land te koloniseren is tot nu toe niet veel terecht gekomen, en dat moet een oorzaak hebben. Gebrek aan zeemanschap, of lafheid bij de bemanning of...' Hij keek dreigend naar de admiraal. Die keek onbevreesd terug.

'Genadige Egon,' zei Cranach, 'ik zie geen reden om af te zien van verdere expedities. We hebben alleen de fout gemaakt er telkens maar één schip op af te sturen. We hadden met een hele vloot moeten gaan.' De Egon werd rood van kwaadheid. Weliswaar had de admiraal gezegd: 'We

hebben een fout gemaakt,'

maar iedereen in het vertrek beseftte dat het verwijt tegen het staatshoofd was gericht, want hij was degene die de beslissingen nam.

De regeringscommissaris keek de admiraal met onverholen minachting aan.

Mensen die in ongenade dreigen te vallen moest je nooit gelijk geven. Maar Kilian vond het dapper van die ouwe admiraal om over een fout te durven spreken. De Egon vroeg aan dr. Mannix:

'Hebt u een verklaring voor het feit, dat schepen die uitvoeren om Groenland te ontdekken niet terugkeerden, terwijl de **MORGENSTER** die Amerika ging ontdekken weliswaar een onaangenaam en weinig winstgevend continent aantrof, maar ondanks de vijandigheid van de bevolking wèl terugkwam?'

Rare logica, dacht Kilian. Als het ene kan, moet het andere ook kunnen. Van de 'allergeleerdste' Egon had hij een verstandiger vraag verwacht.

Dr. Mannix antwoordde met veel vertoon van zelfvertrouwen: Voor het verdwijnen van die schepen zijn verschillende verklaringen mogelijk, hoogedele Egon. Het kan zijn dat tijdens de Grote Verandering het hele eiland in de oceaan verzonk, zoals zovele andere eilanden, en dus niet meer bestaat.

Enkele geleerden veronderstellen zelfs dat op de plaats waar Groenland ooit heeft gelegen een reusachtige draaikolk

is ontstaan, die alle schepen die er in de buurt komen onherroepelijk in de diepte zuigt.'

Kilian zag in de ogen van de Egon iets als vrees verschijnen en hij kon er niets aan doen, hij moest glimlachen. De regeringscommissaris ontging niets.

'U lacht, mijnheer Werfel?'

Allicht,' riep de jongeman, blij dat hij ook eens aan het woord kon komen.

Een draaikolk van meer dan duizend kilometer doorsnede lijkt me wel erg onwaarschijnlijk. Ik wist niet dat op onze universiteit zulke wonder- vertelsels de ronde doen.'

Dr. Mannix keek kwaad, maar de Egon scheen opgelucht.

'Wat is dan uw verklaring voor het verdwijnen van twee goed uitgeruste en bewapende expeditieschepen, jongeman?'

'Ik sluit me aan bij de opmerking van de admiraal, hoogedelachtbare Egon.

Wie een totaal onbekend land wil gaan verkennen, desnoods veroveren, moet met een vloot komen, niet met één kwetsbaar schip.' 'Jij noemt mijn oorlogsbodems kwetsbaar?'

'Als u mij vergunt zo vermetel te zijn, genadigste, ja! Op één schip kan een ziekte uitbreken. Het kan door een storm tegen rotsen te pletter worden geslagen en vergaan. Het kan zijn afgedreven en door vijandige Merriken zijn overvallen en tot zinken gebracht — er kan van alles gebeuren met één schip als een ander schip niet te hulp kan komen.' 'Admiraal?'

'Die jonge snuiter praat tenminste verstandig.'

Nu was het even stil. De Egon dacht na. Met zijn dikke vingers trommelde hij besluiteloos op het tafelblad voor hem. Het gesprek ging duidelijk niet naar zijn zin. Maar de admiraal, nu goed op gang, was nog niet uitgesproken:

'We moeten een uitweg vinden, want de toestand wordt nijpend. Over tien jaar hebben we geen kolen meer voor onze stoomschepen en zullen we zijn overgeleverd aan de willekeur van de Britten, die nog wel over voldoende voorraden beschikken. Nu al verdubbelen ze elk jaar hun prijzen en onttrekken daarmee te veel geld aan onze Staatskas. Bovendien zijn er aanwijzingen dat de Britse King in alle stilte een sterke oorlogsvloot laat bouwen. Het kan nog vijf, zes jaren duren eer het zover is, maar er komt onvermijdelijk een tijd dat Britten en Badeners opnieuw met elkaar slaags raken. Dan zou een steunpunt midden in de oceaan, met wie weet hoeveel bodemschatten, wel eens de doorslag kunnen geven. Maar hoeveel kans maken we die oorlog te winnen als de Britten ons vóór zijn bij het ontdekken van Groenland?' 'Maar wie zegt dat Groenland rijk is aan bodemschatten?' vroeg de Egon.

'Tk,' barstte dr. Mannix los. 'Eh... als u mij toestaat zulks toe te lichten, hoogverheven Egon.' 'Ga uw gang.'

'Toen na de Grote Verandering overal op de wereld het klimaat veranderde, moet Groenland geleidelijk zijn ontdood. Maar er woonden al weinig mensen en de kans dat iemand de Grote Verandering daar heeft overleefd is klein. Dus moeten alle schatten die onder het ijs verborgen waren

er nog zijn. Bekend is dat onder dat ijs hele gebergten schuilden waarvan alleen de hoogste toppen boven de gletsjers uitstaken. Wat bevatten die bergen? Waarschijnlijk goud, zilver en andere metalen. Wat is er in de dalen? Kolen, is mijn gissing. Als de natuur in Groenland ongestoord haar gang heeft kunnen gaan, zullen er zeker grote wouden zijn ontstaan op de hellingen. Denk u eens in, allervoortreffelijkste Egon: een eiland zo groot als half Europa en nog helemaal ongerept, onbewoond, onbetreden! De Egon keek verlekkerd.

'Geef mij een goed advies,' zei hij plotseling. 'Het wordt tijd voor de lunch, dus maak het kort. Ik vraag u: wat zal ik doen. Trachten dat Amerikaanse continent te bezetten, of trachten Groenland te veroveren, of zal ik afwachten om te zien wat de Britten gaan doen?' 'Dat laatste zeker niet, hoogedele Egon,' riep de admiraal. 'En na alles wat ik erover heb gehoord, lijkt het me weinig zinvol een vloot naar Amerika te sturen. Dat is te ver en te onbelangrijk. Groenland lijkt me meer in aanmerking te komen.' 'Dr. Mannix?'

'Met voldoende schepen en troepen, ja, dan zou ik ook het meest voelen voor Groenland.' 'Kwatschi?'

De regeringscommissaris schraapte de keel, vouwde plechtig de handen en galmde: "Welk besluit u ook zult nemen, allergenadigste Egon, u kunt ervan verzekerd zijn dat ik mijn beste krachten zal wijden aan de uitvoering van uw wereldomvattende plannen. Amerika, met eindeloze woestijnen, droogte en een vijandige bevolking, klinkt weinig

aantrekkelijk. Daar staat tegenover dat we over Groenland helemaal niets weten behalve dat we er al twee schepen aan verspeeld hebben.' 'Die argumenten zijn al een paar maal opgesomd. Wat raadt u mij aan, Kwatschi?'

'Dat u, als u besluit een vloot naar Groenland te sturen, daarbij ook uzelf laat vertegenwoordigen, opdat zodra we het land hebben onderworpen uw afgevaardigde in uw naam een regering kan vestigen en orde op zaken kan stellen.' 'Dat spreekt vanzelf. Werfel?'

Kilian kreeg het opeens erg warm. Hij begreep nog altijd niet waarom de Egon hem bij deze zeer geheime bespreking had ontboden. En nu moest hij advies geven over iets waarvan hij niets afwist en maar de helft begreep. Hij besloot de zijde van de admiraal te kiezen, want dat leek hem een verstandig man.

Groenland,' stamelde hij. Dr. Mannix had iets gezegd over grote wouden, ongerepte natuur en het was zo lang geleden dat Kilian een bos had gezien.

'Een expeditie naar Groenland (de naam alleen al!) met een paar schepen zal zeker de beste kansen bieden.'

Hij zag de admiraal tevreden knikken en hij zuchtte opgelucht. Maar toen kwam de grote verrassing.

'Hoe snel kunt u een volslagen onbekende taal leren, Werfel?' Die vraag kwam van de regeringscommissaris. 'Ik? Wel, dat ligt eraan hoe ingewikkeld die taal is. Bedoelt u...?'

De Egon richtte zijn stekende blik op de jongeman. Ja, dat bedoelen we,' zei hij. 'We weten niet of dat Groenland is

bewoond. Zo ja, dan zullen die mensen misschien net als de Merrikanen een of ander soort misvormd Brits spreken of een gedegenereerd soort Badens of — al kan ik me dat niet voorstellen — zelfs een totaal onbekende taal. Dus zal er iemand aan de expeditie moeten deelnemen die in staat is hun taal voor mijn regeringscommissaris te ontcijferen en als tolk te dienen.'

Kilian kon het nog niet geloven. 'Dus ik...'

'Wanneer we besluiten schepen naar Groenland uit te zenden, gaat u mee.'

Ze keken nu alle vier naar hem en Kilian moest iets zeggen.

'Tk... ik had nooit durven dromen dat mij een dergelijke hoge eer ten deel zou vallen, allergenadigste Egon.'

'Het besluit is gevallen,' sprak de Egon en zijn ogen schitterden. 'We gaan een expeditie organiseren om het eiland Groenland te ontdekken en te koloniseren.'

Admiraal Cranach, met hoeveel schepen wilt u deze onderneming beginnen?'

De admiraal leek even blij verrast door die vraag. 'Gezien de vermoedelijke afmetingen van het eiland zal het zeker nodig zijn met een vloot van — laten we zeggen — vijf grote oorlogsschepen...' 'Vijf!' De Egon leek plotseling buiten zichzelf. 'Waarom geen twaalf? U raaskalt, admiraal! Vijf is absoluut onmogelijk. Wie, vraag ik u, zal de enorme kosten moeten dragen voor het uitrusten en bemannen van vijf oorlogsbodems, hè? Wie dan? Heeft u enig idee wat dat gaat kosten?' Broedend keek de Egon van de een naar de ander.

'Vijf oorlogsschepen,' prevelde hij, nog altijd woedend, 'alsof ik die zou kunnen missen...'

De admiraal briede, onder zijn grijze kuif kreeg zijn gezicht een rode kleur.

'Moeten wij dan toestaan dat de Britten ons voor zijn?' begon hij. Maar nu verhief de regeringscommissaris zijn stem.

'Hooggeëerbiedigde Egon, staat u mij toe een oplossing voor dit probleem aan te dragen?' 'Ga je gang.'

'Twee oplossingen zelfs, als u mij veroorlooft. De eerste is: onze zakenlieden interesseren voor deze onderneming en leningen sluiten bij de banken. Dat houdt het bezwaar in, dat deze mensen wel bereid zullen zijn hun geld in onze expeditie te steken, maar mochten wij goede resultaten boeken en inderdaad een eiland weten te onderwerpen dat rijk is aan hulpbronnen en bodemschatten, dan zullen zij daarin hun aandeel opeisen.

De tweede mogelijkheid is: de Magiaren een extra belasting opleggen van twintig miljoen mark, af te dragen binnen een half jaar. Daarvoor kunnen we vijf oorlogsbodems laten bouwen à vier miljoen per stuk. In dat geval zal de Staat de expeditie in haar geheel bekostigen en alle voordelen en rijkdommen van Groenland zullen ook de Staat toevallen.'

De Egon straalde.

'Een extra belastingheffing bij de Magiaren, om hen te straffen voor hun opstandigheid!'

'U hebt het onmiddellijk begrepen, allergeleerdste Egon.' Kilian zat paf.

Twintig miljoen! Voor een jonge wetenschapper die vijfhonderd mark per jaar verdiende was het een ongehoord hoog bedrag. En dat moesten die arme Magiaren binnen een half jaar opbrengen? Boven de gewone, zeer hoge belastingen waaraan ze zeker al onderworpen waren?

Ook dr. Mannix scheen zijn twijfels te hebben.

'De Magiaren zullen deze winter creperen van de honger,' prevelde hij voorzichtig.

Maar niemand lette op hem. De stem van de Egon sneed door alle twijfels heen.

'Kwatschi, dat was een geniale inval. Laat die vervloekte Magiaren maar een tijdje honger lijden. Wie sterft van honger heeft geen tijd of zin meer om in opstand te komen. Een hongerend volk is een gewillig volk. Ik was altijd al te verdraagzaam jegens de Magiaren, die toch een minderwaardig volk zijn, zonder een druppel Badens bloed in hun aderen. Admiraal Cranach, u krijgt binnen een jaar uw vijf oorlogsschepen om er Groenland mee te gaan veroveren. Kwatschi, u draag ik op toezicht te houden op de bouw van de vijf schepen in onze oorlogshaven Loran, en bovendien zult u aan de expeditie de volgende zomer deelnemen als mijn vertegenwoordiger. Jonge Werfel, u gaat ook mee als taalkundige en tolk en u zult uw bevelen ontvangen van regeringscommissaris Kwatschi. Dr. Mannix, u zult deelnemen in uw hoedanigheid van bodemdeskundige.'

Kwatschi was de enige die het waagde tegen te sputteren.

'Ik had gehoopt, hoogedele Egon,' zei hij zuur, 'dat u mij

zou opdragen de inning van die extra belasting bij de Magiaren te organiseren.' En er het nodige van in eigen zak steken, dacht Kilian. De Egon wuifde afwerend.

'Niet nodig, Kwatschi. In het Magiarenland heb ik genoeg commissarissen. U

geef ik het toezicht op de bouw van de expeditievloot. Het zal uw taak worden erop toe te zien dat die vijf oorlogsbodems aan het begin van de volgende zomer kant en klaar zijn en gereed om uit te varen.' 'Heel graag, onvergelykbare Egon,' zei Kwatschi en hij probeerde vrolijk te kijken.

De Egon wuifde met de hand.

'Bespreeking afgelopen,' zei hij krakend. 'Ik hoef de heren niet te herinneren aan hun belofte van geheimhouding.' Hij greep naar een koperen bel en luidde die.

Terstond gingen de deuren van het tussenvertrek open en de schildwachten bij de deurpost werden zichtbaar. Kwatschi, de admiraal, dr. Mannix en als laatste Kilian Werfel stonden op, bogen diep, heel diep voor de Egon, prevelden een afscheidswoord en verlieten het vertrek, nog altijd buigend en achteruit lopend. De Egon bleef zitten tot ze waren weggegaan.

Eenmaal buitengekomen moest Kilian Werfel diep ademhalen, maar dat bracht stof in zijn neus en hij nieste hartgrondig. Hij kon nog nauwelijks bevatten wat hem was overkomen. Hij zou, over een klein jaar, deelnemen aan een geheime maar uiterst belangrijke expeditie, als tolk, als

talenwonder! Wat een avontuur! Ze zouden er met vijf oorlogsschepen op uit trekken om een onbekend land te ontdekken, te veroveren. En daarvoor was hij, Kilian Werfel, tot op dat ogenblik maar een onbetekenend radertje in de geleerden machinerie van Badenburg, uitverkoren! Waaraan had hij dat te danken? Aan zijn baas, de professor? Aan de vertalingen die hij had gemaakt voor de geheime politie?

Aan de hoge cijfers die hij in zijn studententijd had gehaald? Hij wist het niet en niemand zou het hem vertellen, want de Egon had de reputatie ondoorgrondelijk te zijn in zijn besluiten. Het lag in zijn geweldige macht om een man met één pennestreek tot hoge eer te verheffen, of hem volslagen te ruïneren.

Bovendien: Kilian kon, hoe graag hij dat ook wilde, met niemand praten over zijn uitverkiezing. Evenals de vorige expedities naar Groenland scheen ook deze geheim te moeten blijven. En dat betekende, dat er een groot risico van mislukking aan vast zat, want iets waarvan het succes bij voorbaat vaststond werd altijd met veel tamtam aangekondigd. Maar iets wat fout kon lopen... En het was al twee keer fout gelopen, had Kilian deze ochtend begrepen.

Ach wat, dacht hij, dit keer moet het goed gaan. Vijf nieuwe oorlogsschepen van vier miljoen elk, met aan het hoofd die zwijgzame maar er betrouwbaar uitziende admiraal, daarmee kun je de halve wereld veroveren.

Zo'n kleine duizend jaar geleden, dacht Kilian, verging de wereld en de mensheid werd bijna in haar geheel uitgeroeid

— als het waar is wat in de boeken staat. En waarom zou het niet waar zijn? De opgravingen uit de laatste tweehonderd jaar hebben voldoende aangetoond dat ook hier in Europa eens een andere, zeer bloeiende beschaving moet hebben bestaan. Die werd weggevaagd tijdens de Grote Verandering, toen de Aarde haar evenwicht verloor. Maar er waren overlevenden en hun nazaten hebben met oneindige moeite, oneindig vernuft, oneindige moed een nieuwe beschaving opgebouwd, een machtige staat gegrondvest en alle wilde stammen aan haar grenzen onderworpen. En we zullen nog verder uitbreiden, tot ver over de oceaan zal de macht van de Egon voelbaar worden!

O, hij was er trots op een Badener te zijn, deel uit te maken van het ze-gevierende volk.

Maar onder dat vaderlandslievende gevoel roerde zich toch iets in Kilians hart dat op een vage teleurstelling leek. En het waren die nuchterheid en zijn gezonde verstand die zijn vreugde over zijn uitverkiezing op de tocht begonnen te zetten. Uitverkiezing? Het mocht wat! Hij had een bevel gekregen. De Egon, noch een van de andere deelnemers aan de bespreking had hem gevraagd of hij wel zin had in de expeditie, of hij geen andere verplichtingen had dan gelaten 'ja graag' te zeggen. Hij had eenvoudigweg geen keus gehad. Kilian kon wel vermoeden hoe de zaak in zijn werk was gegaan. In opdracht van de Egon had regeringscommissaris Kwatschi een lijst met taalgeleerden opgevraagd en daaruit de naam gehaald van een intelligente jongeman die nog vrijgezel

was, op wiens vaderlandsliefde niets was aan te merken, die nooit verdacht was geweest bij de geheime politie — en die naam had hij aangestreept. Kilian Werfel.

R.C. Kwatschi had voor Kilian gekozen, niet de Egon. En er was nog iets wat de jongeman had teleurgesteld. Vandaag had hij de Egon voor het eerst van zijn leven van zeer nabij gezien en dat was hem niet meegevallen. Dat de dictator lelijker was dan op zijn portretten, dat zijn gezicht de edele trekken miste die op de postzegels prijkten — dat stoorde Kilian nog het minst. Het lag voor de hand dat kunstenaars die de Egon moesten uitbeelden dat zo fraai mogelijk deden.

Maar van de heerser over het Groot Badense Rijk, van de man die met één handtekening een hele groep doodvonnissen kon bekrachtigen, van de man die de wetten maakte maar er zelf boven stond, van deze man met zijn absolute macht had Kilian toch wat meer uitstraling verwacht. Wie had hij gezien in die raadskamer? Een man die het kennelijk benauwd kreeg en verbleekte toen de admiraal sprak over de Britten, die hulpeloos van de een naar de ander had gekeken met de vraag: wat moet ik doen, wat raden jullie mij aan? Die begon te jammeren zodra bleek dat de adviezen geld gingen kosten en die opgelucht ademhaalde zodra de R.C. voorstelde de Magiaren nog meer uit te melken tot aan de grens van hongersnood toe. Van de Egon zelf had Kilian niet één oorspronkelijke gedachte gehoord.

Maar wat Kilian Werfel het minst van alles beviel was het feit dat de Egon hem rechtstreeks onder de bevelen van

regeringscommissaris Kwatschi had geplaatst. R.C.'s werden zelfs door de trouwste Badeners gehaat.

Het was een publiek geheim dat de macht van de Egon steunde op het instituut van regeringscommissarissen. Zij waren het die in nauwe verbinding stonden met de geheime politie, die zich voortdurend bezighielden met het opsporen van opstandige elementen onder de bevolking. De R.C.'s beheerden gevangenissen, bankinstellingen, hielden toezicht op de rechtbanken en golden als de belangrijkste adviseurs van de Egon. Regeringscommissarissen vormden als het ware de dreigende armen van des Egons macht en dat maakte dat zij zelf zeer machtig waren. Wie een R.C. tot vijand had, had niet lang meer te leven. En — maar dat durfde niemand hardop uit te spreken — ze waren corrupt. Nooit lieten ze een gelegenheid voorbij gaan om hun eigen zakken te vullen. Het was niet voor niets dat Kwatschi gehoopt had, de extra belastingheffing onder de Magiaren te mogen organiseren. Hij zou er wel voor hebben gezorgd dat die twintig miljoen marken er eenentwintig werden! In plaats daarvan echter stuurde de Egon hem naar de oorlogshaven Loran, waar de grote scheepswerven waren en dat zat Kwatschi niet lekker. Hij kon misschien wat steekpenningen innen van de werfbazen en de staalleveranciers, maar meer dan een paar duizend marken zou hem dat niet opbrengen.

Bovendien zou hij aan de expeditie, die niet zonder gevaar zou zijn, moeten deelnemen. Kilian zou dus moeten dienen onder een man die alle reden had grondig uit zijn humeur te

zijn!

Ach wat, dacht de jongeman, misschien is hij voortdurend zeeziek en zal ik weinig last van hem hebben.

2 Kilian in geldnood

Het werd een drukke winter voor Kilian Werfel. Naast zijn gewone werk op de universiteit moest hij zich voorbereiden op de expeditie, ofschoon hij daarbij niemand in vertrouwen mocht nemen. En dat gaf een probleem, want van tijd tot tijd werd hij bij Kwatschi op diens kantoor geroepen en kreeg hij de nodige instructies. Zo moest hij, als burger, zelf voor zijn uitrusting zorgen: voldoende kledij, stevige schoenen, een verrekijker, schrijfwaren moesten worden ingeslagen op eigen kosten — en hij had er het geld niet voor. Lenen?

Als hij naar een geldschieter ging zou hij moeten verklaren waarvoor hij geld nodig had — en dat kon hij niet. Het aan zijn ouders vragen? Zijn vader bezat een klein verfbedrijf in een van de buitenwijken en het had de man al genoeg offers gekost om zijn zoon te laten studeren. Die schulden waren nog altijd niet geheel afbetaald en om zijn vader nu om nòg meer te vragen...

Er wordt me een grote eer aangedaan, dacht Kilian, maar ze hebben er niet bij gezegd dat die eer zo duur zou zijn.

Juist toen hij helemaal wanhopig dreigde te worden, liet Kwatschi hem weer bij zich komen. De regeringscommissaris reisde voortdurend op en neer naar Loran, maar bracht toch minstens een week per maand in de hoofdstad door.

Toen Kilian zich bij hem meldde keek de R.C. de jongeman welwillend aan.

'En, hoe staat het met de uitrusting voor de reis, jonge vriend?' vroeg hij, verdacht vriendelijk.

'Ik spaar, mijnheer,' zei Kilian en hij kreeg een kleur. 'Kan je familie je niet helpen?' Droevig schudde Kilian het hoofd.

'Tja, als assistent zul je nog niet veel verdienen,' prevelde de R.C. terwijl hij schijnbaar diep nadacht. 'En toch zou het eeuwig jammer zijn als je niet kon deelnemen aan onze geheime missie door gebrek aan contanten, nietwaar?'

Kilian schrok. Niet meegaan? Alleen omdat hij die onnozele paar honderd mark niet kon opbrengen?

'Ik... ik probeer hier en daar iets te lenen,' stamelde hij, 'maar omdat het doel van onze expeditie een diep geheim moet blijven en ik slecht kan liegen...' Hij maakte zijn zin niet eens af.

Weer keek de R.C. hem mild aan.

'Tja... misschien zou ik je kunnen helpen.'

'U?'

'Jazeker. Hoeveel heb je nodig?'

'Eh... voor kleren, schoeisel en de verrekijker, ongeveer driehonderd mark.'

'Hoeveel heb je zelf?' 'Dat... ik... vierenvijftig mark.'

'Houd die dan maar. Je kunt van mij driehonderd mark krijgen.'

'Meent u dat?' Kilian was onmiddellijk bereid zijn oordeel over R.C.'s in het algemeen en deze R.C. in het bijzonder te herzien.

'Goed,' besliste Kwatschi. 'Ik zal je driehonderd mark

lenen. Renteloos.'

'Renteloos! Dat is zeer edelmoedig van u, mijnheer.'

'...op voorwaarde dat je mij, na afloop van de expeditie, de helft van jouw aandeel daarin zult afstaan.'

'De helft van wat!'

'Van je aandeel. Je begrijpt, als wij de bevelen van de Egon tot in de puntjes uitvoeren, dat ons bij onze terugkomst een aardige beloning te wachten staat.'

'En daarvan wilt u de helft hebben?'

'Precies. En daarbij loop ik alle kans de driehonderd mark die ik aan jou leen te verspelen, want er hoeft maar iets verkeerd te gaan... enfin, het is dat ik zo graag jonge mensen help bij hun carrière dat ik je dit aanbod doe.'

Wat Kilian niet kon weten was, dat de R.C. een bedrag van vijfduizend mark onder zijn beheer had gekregen om daarvan de burgerdeelnemers van de expeditie van een goede uitrusting te voorzien. Maar een rechtgeaarde regeringscommissaris wist altijd wel een middel te vinden om dergelijke meevallertjes in eigen zak te laten verdwijnen. Natuurlijk wist Kwatschi dat Kilian Werfel als assistent weinig verdiende, en daarvan nauwelijks zijn huur en eten kon betalen.

Kilian, onervaren, maar niet dom, voelde wel dat de R.C. bezig was hem te bedriegen.

Hij zou een papier moeten tekenen waarbij hij afstand deed van de helft van zijn 'aandeel', wat dat ook mocht zijn. Een aandeel in wat? Hoeveel? Hij begon vragen te stellen

maar de R.C. wendde onwetendheid voor. Hij sprak slechts in het vage over een 'beloning' op voorwaarde dat alles goed ging... Kilian grijnsde.

Het is zeer vriendelijk van u, mijnheer, om mij te willen helpen en daarbij het grote risico te lopen dat u er driehonderd mark bij inschiet. Maar zo'n groot bedrag kan ik onmogelijk van u aannemen, mijnheer. Tjee, het is meer dan een half jaarsalaris! En als deze expeditie mislukt zou ik u nooit kunnen terugbetalen. Neen, mijnheer, ik kan dit onmogelijk aannemen.' Dat viel de R.C. tegen.

'Als je er maar rekening mee houdt dat je uitrusting in orde moet zijn! Anders zal ik voor jou een andere taalkundige moeten zoeken.' Dat klonk als een dreigement.

'Ik verzeker u, mijnheer Kwatschi, dat mijn uitrusting in orde zal zijn.' 'Goed, goed,' zei de R.C. boos. 'Als je een andere manier weet om aan geld te komen vind ik het best. Maar denk om de geheimhouding!' 'Die is geen minuut uit mijn gedachten, mijnheer.' Kilian wist al wat hij ging doen. Hij zou dr. Mannix deelgenoot maken van zijn zorgen. Hij vertrok en nog voor hij de deur achter zich sloot hoorde hij de R.C. vloeken en een stuk papier verscheuren: de verklaring die Kilian had geweigerd te ondertekenen.

Twee dagen later ging Kilian Werfel op bezoek bij dr. Mannix, de voor-aanstaande bodemgeleerde. Na de conferentie in het werkpaleis van de Egon had hij de man niet meer gesproken en die keek dan ook enigszins verbaasd op toen Kilian zich bij hem liet aanmelden. De jonge

taaleleerde legde hem uit waarvoor hij kwam.

'De R.C. wilde mij het geld wel lenen op voorwaarde dat ik een stuk tekende waarin ik afstand deed van de helft van het mij toekomende aandeel als de expeditie succesvol zou blijken te zijn. Maar hij wilde me niet vertellen hoe groot dat aandeel zou zijn... Ik kon toch geen afstand doen van iets onbekends?

Misschien weet u er meer van, dr. Mannix.' De geleerde wreef over zijn kale schedel.

'Nee,' zei hij eerlijk, 'ik weet er even weinig van als jij, jonge vriend. Maar we kennen de regeringscommissarissen, nietwaar? Die zijn altijd uit op hun eigen voordeel en ik vind het zeer verstandig van je, dat je niet op zijn voorstel bent ingegaan. Al blijft het natuurlijk gevaarlijk om een R.C. op het verkeerde been te zetten en in zijn plannen te dwarsbomen. Maar aangezien we reisgenoten zullen zijn, en hoogstwaarschijnlijk een hut zullen moeten delen, wil ik je wel terwille zijn. Ik kan je tweehonderdvijftig mark lenen, tegen de gewone voorwaarden, terug te betalen binnen een jaar. Ga je daarmee akkoord?'

'Dolgraag.'

Je stelt je veel voor van deze expeditie, nietwaar?' 'Het is een avontuur.

'Ik vrees dat het een gevaarlijk avontuur zal worden, jongeman. Vergeet niet dat er tweemaal een schip is uitgevaren om Groenland te gaan verkennen en beide schepen zijn nooit teruggekeerd. We weten niet wat we

kunnen verwachten. Een paradijselijk land zonder een levende ziel... of een oord van verschrikking. Maar jij bent nog jong, en je bent niet bang.'

'Ik heb nog geen vrouw en kinderen die om me zullen treuren als ik niet terugkom, mijnheer.'

Dr. Mannix zuchtte diep. Hij had wel een vrouw, en twee volwassen kinderen.

Hij zag er tegenop om zich nogmaals in een onzeker avontuur te moeten storten. De reis naar Amerika had hij overleefd, al was het maar ternauwernood. Hoe zou het dit keer aflopen? En hij was van nature geen avonturier, hij was alleen maar iemand die veel wist van grondsoorten, bodemgesteldheid, steensoorten... Om die reden leek het hem wel gunstig om een jonge sterke, vent als Kilian Werfel aan zich te verplichten. In geval van nood zou Kilian zich allicht dr. Mannix' edelmoedigheid herinneren en voor hem door het vuur gaan.

Aanzienlijk opgelucht verliet Kilian het huis van de geleerde, met tweehonderdvijftig marken, te besteden aan stevige kleren, laarzen, schoenen, een verrekijker en schrijfwaren. Hij glimlachte voor zich heen. Hij was de R.C. te slim afgeweest!

De bouw van vijf nieuwe oorlogsschepen kon natuurlijk niet geheim gehouden worden voor de Badense bevolking, dus schreven de kranten erover. Daarin werd breed uitgewijd over het geweldige beleid van de allergenadigste, allergeleerdste en alledapperste Egon, die ten koste van

onvoorstelbare financiële offers zijn land wilde beveiligen tegen welke vijand dan ook. De Britten begonnen zich al ongerust te maken. Was er een invasie op til? In grote haast legden ze extra versterkingen aan langs hun kusten en verhoogden de prijs van exportkolen. Verbieden kon de King die uitvoer niet, want zonder het goud uit het Badense Rijk kon de Britse economie niet draaien.

Voor Kilian verstreek de winter in een roes van voorbereiding, kaarten bestuderen en in stilte afscheid nemen van vrienden en familieleden, zonder dat die het beseften. Pas op het laatste ogenblik zouden ze mogen vernemen dat hij zou deelnemen aan de 'proefvaart' met de nieuwe oorlogsschepen. Want zo werd het genoemd toen de vijf oorlogsbodems eindelijk gereed waren en onder stoom in de haven van Loran lagen. De bouw had nogal wat vertraging gehad en het was al een flink eind in de hete zomer eer de expeditie een aanvang kon nemen.

Van de afvaart — de 'proefvaart' zoals de kranten het noemden — werd veel ophef gemaakt. Op de kaden stonden vrouwen en kinderen, huilend, toch trots en nieuwsgierig, om hun dierbaren uit te wuiven. Kilian Werfel had zijn laatste marken moeten opofferen om de spoorreis van Badenburch naar Loran te kunnen bekostigen. In zijn nieuwe plunjezak zat een blik hardgebakken koeken die hij van zijn moeder had gekregen, want het was algemeen bekend dat de rantsoenen op de Badense vloot niet al te groot waren.

De vijf splinternieuwe schepen waren gebouwd volgens een

pas uitgevonden systeem, waardoor ze onzinkbaar waren geworden. Die uitvinding bestond uit waterdichte schotten onderdeks, die konden worden dichtgedraaid als het schip lek stootte, zodat slechts één ruim onderliep en het schip hoogstens een beetje slagzij zou maken — maar het zou blijven drijven!

De kanonnen aan dek waren van een zwaar kaliber en alle vijf de schepen droegen dezelfde naam: **VEROVERAAR**, gevolgd door een cijfer. De **VEROVERAAR I** was het vlaggeschip waarop een speciale hut was ingericht voor admiraal Cranach. Ook de regeringscommissaris Benno Kwatschi, dr. Mannix en Kilian werden op dit schip ondergebracht. Behalve de gewone bemanning bevonden zich op elke oorlogsbodem nog tweehonderd goed getrainde mariniers die onder bevel stonden van overste Wilhelm Berger, die door iedereen 'de commandant' werd genoemd.

En zo voeren ze eind augustus uit naar het grote onbekende; nageruifd, nageroepen, van zegenwensen vergezeld, terwijl de pijpen dikke zwarte rookwolken uitbraakten, de machines stampden en de machtige schroeven de golven geselden.

Kilian, die nooit eerder een zeereis had gemaakt, stond aan dek, haalde diep adem, rook de zilte geur van de wind, zag de kust langzaam uit het gezicht verdwijnen en voelde zich de gelukkigste mens op aarde.

Om de wantrouwige Britten niet het verkeerde idee te geven stoomden de vijf oorlogsbodems eerst een tijdlang naar

het zuiden, voeren daarna met een zeer wijde boog om de Britse Eilanden heen en zetten toen koers naar het noordwesten.

Het weer hield zich goed en de vaart verliep voorspoedig. Volgens de berekeningen van kapitein Snauzer zouden ze over vier dagen land in zicht moeten krijgen, vooropgesteld dat Groenland nog altijd daar lag, waar het op de oude, halfvergane kaarten stond aangegeven. Het grote avontuur was begonnen. Wat zou de toekomst brengen?

3 De eerste tegenslag

In Thule — zoals Groenland door de bewoners werd genoemd — was men voorbereid op de komst van de Badeners. Twee jaar geleden, toen de **BADENFELDER** het anker had uitgeworpen voor de hoofdstad Gothab aan de westkust, hadden de Thulenen gelegenheid gehad grondig kennis te maken met de Badense mentaliteit en veroveringslust. Daarvan waren ze zo geschrokken, dat ze voor één keer hun principe van geweldloosheid opzij zetten, en de **BADENFELDER** tot zinken brachten. De bemanningsleden werden van het schip gehaald en opgenomen in de Thuleense samenleving, want Arminadottir, Konega van Thule wenste niet dat berichten over Thule tot in het Badense Rijk zouden doordringen...

Tegelijk besepte zij — en met haar de Vrouwenraad en haar familieleden —

dat de kans groot was dat er nogmaals een Badens oorlogsschip voor de kusten van Thule zou verschijnen — of wie weet: zelfs meer dan één. De Thulenen verafschuwden elke vorm van geweld, maar hoe moest je je verweren tegen indringers die waren gewapend met geweren, met vèdragende kanonnen, met stalen pantserschepen, als de wetten van je eigen land wapenfabricage verboden?

De jaren verstreken en de Badeners kwamen niet, maar de voorbereidingen voor hun ontvangst gingen ongestoord door.

Elke Thuleen wist wat haar of hem te doen stond bij een eventuele invasie. Anouk, de zwager van de Konega en van huis uit zeeman, had een aardig systeem bedacht om te zorgen dat heel het reusachtige land binnen enkele uren op de hoogte zou zijn zodra een Badens schip ergens werd gesignaleerd. Op alle heuvels, op alle hoge gebouwen zoals de talloze windmolens, op alle vuurtorens langs de kust stonden stevige vlaggestokken. Waar de Badeners zich ook mochten vertonen zou onmiddellijk een felrode vlag met een witte stip in het midden worden gehesen. Dat sein zou door anderen worden overgenomen, die zouden eveneens de rood met witte vlag hijsen, wat weer gezien kon worden op mijlen afstand en zo zou, binnen enkele uren, door middel van die duizenden vlaggen elke Thuleen beseffen dat het zo ver was. Het vlaggesein zou uiteraard gevolgd worden door het uitrijden van tientallen boodschappers die de bevolking zouden komen vertellen hoe en waar...

Ondanks haar voorgevoelens was Armina-Dottir, Konega van Thule, deze zomer vergezeld door haar familieleden toch gewoon van de hoofdstad Gothab in het westen naar haar zomerpaleis op het Konega-eiland in het noordoosten gezeild. Die familie bestond uit haar man Rajo, haar zoon Christian, de verloofde van Christian: kapitein Thura, en verder uit Hannah-Dottir, zuster van de Konega, met haar man Anouk en haar dochtertje Berthe-Dottir. En net als elke zomer was de Vrouwenraad ontbonden en waren de afgevaardigden naar hun eigen gewesten teruggekeerd om

vakantie te houden en zich op de hoogte te stellen van de toestand in die gewesten.

Eigenlijk geloofden de Thulenen niet meer dat er ooit nog een Badens schip zou komen opdagen, maar Armina-Dottir was ervan overtuigd dat het weer zou gebeuren. Ze voelde de Badeners als het ware aankomen.

De reis van Gothab naar het Konega-eiland had de familie per schip gemaakt, met de ZEEAREND, het mooie zeilschip waarvan Thura kapitein was. Over enkele weken zouden ze, eveneens over zee, de terugreis aanvaarden. Dit keer niet, zoals de gewoonte was, over land. 'Waarom eigenlijk niet?' vroeg Thura toen ze 's avonds na de maaltijd op het terras zaten.

'Omdat', antwoordde Armina-Dottir, 'ik niet door het bericht dat de Badeners zijn geland overvallen wil worden als ik juist diep in het binnenland ben.'

'U doet alsof ze elk ogenblik voor onze deur kunnen staan,' lachte Thura.

Christiaan knikte ernstig.

'Dat kunnen ze ook. Mama en ik hebben het al wekenlang gevoeld. Ze komen eraan.'

'Waarom voel ik dat dan niet?'

'Omdat jij geen Konega-bloed hebt,' zei Armina-Dottir rustig.

'Maar het is al zo laat in de zomer!'

Thura keek uit over de donkere zee. Ver weg pinkelde een lichtje: van een handelsschip dat terugkeerde uit Iselân en

waarschijnlijk op weg was naar de grote stad Kulus, driehonderd mijl ten zuiden van Konega-eiland.

Verder leek de zee leeg, want alle plezierbootjes waren al lang naar huis teruggekeerd.

'Als iedereen er zo van overtuigd is dat we de Badeners binnen enkele dagen kunnen verwachten, zou het misschien geen gek idee zijn als ik hun vast tegemoet voer,' zei Thura. Geschrokken keek Christian haar aan.

'Meen je dat nou?'

Jazeker. O, niet om hen te begroeten, hoor. Maar hoe eerder we zéker weten dat ze in aantocht zijn, hoe beter het is lijkt me.'

Hannah-Dottir grinnikte.

Jij gelooft niet erg in de intuïtie van je Konega.'

'O jawel. Daarom juist.'

'Nee, je verveelt je op Konega-eiland,' zei Christian. Dat was waar, hij had het weer eens goed geraden.

'Ik vind het een uitstekend voorstel,' zei Hannah-Dottir plotseling. 'Want ik wilde toch al naar Kulus gaan en vandaar een inspectiereis ondernemen. Thura kan me erheen brengen en dan terugzeilen naar Konega-eiland om jullie op te halen en naar Gothab te brengen.' 'Maar als mama gelijk heeft en intussen de Badeners arriveren?' 'Dat merken we dan wel. Dan zal ik mijn plannen moeten wijzigen.' 'Ik ga mee,' zei Christiaan. 'Ik laat Thura niet alleen uitvaren met de kans dat ze een Badens oorlogsschip ontmoet. Als zij gevaarlijke dingen gaat doen blijf ik hier niet rustig zitten afwachten.' Blij

legde Thura even haar hand tegen zijn wang. Varen was haar lust en haar leven. Varen met Christian naast haar was nog heerlijker. 'Weet u, Konega, eigenlijk ben ik verbaasd. U zegt: we kunnen de Badeners elk ogenblik verwachten en dan krijgen we het moeilijk. Toch protesteert u niet als Christian en ik voorstellen de zee op te gaan, met alle kans dat we de vijand recht in de armen varen. U zit daar zo rustig, zo ontspannen alsof er helemaal geen gevaar dreigt. Alsof we niet weerloos zijn.'

'We zijn niet weerloos,' antwoordde Armina-Dottir. 'De domste Thuleen is altijd nog slimmer dan de knapste Badener. Bovendien zal Moeder Aarde niet toestaan dat haar gehoorzaamste kinderen ten prooi vallen aan domme hebzuchtige lieden die denken hun gelijk te moeten bewijzen met kanonnen en een grote mond.'

Admiraal Berthold Cranach was tevreden. Als de berekeningen van kapitein Snauzer klopten konden ze binnen een of twee dagen land in zicht krijgen. De vijf oorlogsbodems, met de **VEROVERAAR I** voorop, voeren nog maar op halve kracht. Deels om kostbare brandstof te sparen, deels omdat de stromingen, ondiepten, weersgesteldheid en mogelijk zelfs kleine eilanden in dit deel van de oceaan de Badeners volstrekt onbekend waren. Het weer was tot nu toe meegevallen, met de stromingen was het een ander geval en voortdurend dreigden ze uit de koers te raken.

De drie burgerpassagiers: de regeringscommissaris, dr.

Mannix en Kilian Werfel gebruikten de maaltijd samen met de officieren en die avond waren ze juist aan de soep begonnen toen een matroos hen voorzichtig kwam storen.

'Neem me niet kwalijk, kapitein, maar de uitkijk heeft iets merkwaardigs gezien. Een groot zeilschip.'

'Een zeilschip? Op deze breedtegraad? Dat kan toch geen Britse vissersschuit zijn?'

Snauzer was al opgestaan, de admiraal volgde zijn voorbeeld. Even later rende het hele gezelschap de ijzeren trap op en verzamelde zich aan dek. Het begon al een beetje te schemeren en over een uur zou het helemaal donker zijn, want het was nieuwe maan, maar nu konden ze het, zelfs zonder kijker, duidelijk zien.

Schuin voor hen uit, zodat ze de fraaie lijnen van het volgetuigd schip goed in zich konden opnemen, zeilde een ranke boot, een driemaster. 'Zou dat een Groenlands schip zijn?' vroeg de eerste officier hoopvol. 'Wat anders? De Merriken hebben zulke schepen niet,' antwoordde dr. Mannix.

'En een Brit is het zeker niet,' zei iemand anders. 'De Britten bouwen hun boten veel plomper.'

Kilian zei niets, hij keek en keek en kon er niet genoeg van krijgen. Het was ook een prachtige aanblik, dat ranke schip, met drie volgetuigde masten, een lange boegspriet, een verhoogd achterdek. En op die lange boegspriet zat iets wat leek op een grote vogel in de vlucht, uit hout gesneden: een zeearend. Op de zijkant van de boeg waren grote witte letters

geschilderd, onleesbaar op die afstand.

Beschaafde mensen, dacht Kilian, geven hun schepen namen. Als dit inderdaad een Groenlands schip is, dan kunnen die Groenlanders geen barbaren zijn.

Na overleg met de admiraal besloot de kapitein van de **VEROVERAAR I** het zeilschip te volgen. De seiner op het achterdek gaf de gewijzigde koers door aan de andere **VEROVERAARS**.

'Ik wed dat dat zeilschip ons regelrecht naar een haven zal leiden,' zei Snauzer verheugd.

Maar op het zeilschip hadden de opvarenden natuurlijk de vloot in het oog gekregen want het schip begon een wijde bocht te beschrijven en scheen zich van de Badense schepen te willen verwijderen. Ze keren terug, ze zijn van ons geschrokken!' riep de regeringscommissaris.

Snauzer was met de admiraal naar de brug gegaan en de passagiers voelden aan het trillen van het dek dat de snelheid van de **VEROVERAAR I** werd verhoogd.

Maar het was duidelijk niet de bedoeling het voor hen uit vluchtende zeilschip in te halen of voorbij te stomen. Boven het steeds donkerder wordende water cirkelden honderden meeuwen. Ook dat wees op de nabijheid van land.

'Ik hoop wel dat het straks lichten voert, want het begint inmiddels al aardig donker te worden,' mompelde de commandant, die naast de **R.C.** stond.

Het werd niet alleen donker, er leek ook wat mist op te komen.

'Daar! Zie je het? Ze hebben lichten ontstoken aan boord. Je zou bijna denken dat dat zeilschip ons tot gids wil dienen.'

'Waarom flikkeren die lichten zo?' wilde de R.C. weten.

'Het zullen wel olielampen zijn,' meende dr. Mannix. 'Of een ander soort brandbaar materiaal. Op een zeilschip kun je geen elektriciteit verwachten.'

De opwinding aan boord van de **VEROVERAAR** nam toe. Kilian trachtte met zijn ogen de toenemende duisternis te doorboren en verwenste in stilte de mistflarden die het steeds moeilijker maakten het zeilschip te volgen. Dat had nu bovendien de wind mee en maakte een goede snelheid.

Niemand dacht meer aan de soep, die beneden koud stond te worden.

Plotseling verdwenen de lichten van het zeilschip in een dikke mistbank. De **VEROVERAAR I** moest snelheid minderen, liet de misthoorn loeien.

Ver voor hen uit klonk een geluid, een scherp en doordringend gefluit. Het zeilschip?

De mist leek nog dichter te worden, maar uit angst dat het Groenland- se schip hun zou ontsnappen gaf kapitein Snauzer bevel aan de machinekamer om toch op halve kracht door te stomen. Weer dat doordringende geluid; en schemerde daar niet iets als een licht? Opeens een kreet: 'Ondiepte! Vier vadem.' Vier vadem, midden op zee? Onmogelijk 'Stop. Volle kracht achteruit.'

De **VEROVERAAR I** trilde en sidderde tot in haar diepste ingewanden. Kilian greep zich vast aan de reling, naast zich zag

hij vaag de gestalte van dr.

Mannix, die met de armen zwaaide. Als het maar niet zo pikdonker was! Wat gebeurde er?

Het schip lag niet meteen stil, door de eigen vaart schoof het nog een eindje door en het krakende, scheurende geluid dat uit de diepte opsteeg en dat zelfs het gebrul van matrozen, schroef, machines overstemde, vertelde de opvarenden dat het ongelooflijke was gebeurd: ze zaten op de rotsen. Rotsen die niet te zien waren, die onder water verraderlijk op de loer lagen om degenen die met deze wateren niet bekend waren te grijpen.

Iemand kwam de trap opstormen, schreeuwend: 'We maken water!' Snauzer gaf onmiddellijk bevel dat een paar officieren de schade moesten opnemen en brulde dat ze de waterdichte schotten terstond in werking moesten zetten.

De **VEROVERAAR I** bewoog nu niet meer, hing maar een beetje uit het lood, niettemin stelde **Kilian** zich voor hoe door de scheur in de romp het zoute water kwam binnengutsen.

Waar was het zeilschip gebleven? Verdwenen in de mist en de duisternis, of ook ergens op een rif of wat was het, gestoten? Vast niet, dacht **Kilian**. Degene die op dat zeilschip het bevel had, kent deze wateren. Die heeft ons gewoon naar deze plaats gelokt... Zelfs de andere **VEROVERAARS** waren niet te zien, al klonk in de verte een misthoorn. Het was niet mogelijk die schepen te waarschuwen, want vlaggeseynen zouden onzichtbaar blijven en zelfs lichtseynen konden in

deze dichte mist niet doordringen. Wel liet kapitein Snauzer de stoomfluit gillen, ten teken dat er aan boord iets niet in orde was.

De admiraal bleef op de brug achter, maar de kapitein ging zelf naar beneden om te zien hoeveel schade de onderzeese rotsen hadden aangericht. De pompen werkten op volle toeren, de waterdichte schotten waren gesloten. De **VEROVERAAR I** zou niet zinken, maar zat wel muurvast op harde steen gepend, met een flink gat onder de waterspiegel, waardoor het kolenruim volstroomde.

De stoomfluit krijste waarschuwend, het kwam Kilian voor alsof een dier in nood om hulp gilte. Nu werden alle beschikbare mannen naar beneden gestuurd om te trachten het lek te dichten, maar dat bleek niet mogelijk, want in het kolenruim stond het water al twee meter hoog.

Plotseling stak er wind op, de mist werd enigszins uiteengewaaid en tot zijn stomme verbazing zag Kilian, op nog geen mijl van de plaats waar ze lagen razende witte strepen: branding, die brullend op een ruige rotskust sloeg. Dat ze zó dicht bij land waren geweest, wie had dat kunnen vermoeden?

De mist omhulde hen weer, het zicht op de branding daar voor hen verdween.

Dus zó verging de **BADENFELDER**, hoorde Kilian iemand zeggen. Hij herkende de stem van de regeringscommissaris. Zou het? dacht de jongeman. We zijn trouwens nog lang niet vergaan. Dit schip kan niet zinken, vanwege de waterdichte schotten. Goed, er is één ruim

ondergelopen en dat is vervelend genoeg, vooral omdat het een van de beide kolenruimen is. Maar morgenochtend, als het licht is geworden, kan een van de andere oorlogsschepen ons vlot trekken en kunnen we, zij het half lam, onze reis vervolgen. We zijn al waar we wezen moeten, nu wordt het alleen nog zaak een goede haven of een fjord te vinden waar we voor anker kunnen gaan...

Tenzij er nu een flinke storm opsteekt, dacht hij verder. Maar de wind was alweer gaan liggen, de klamme mist omhulde de gestrande **VEROVERAAR I**, heel ver weg brulde de branding tegen een hoge ruige kust. Plotseling merkte hij dat boven hem, op de brug, een flinke ruzie gaande was. Het was commandant Berger, die van de admiraal eiste dat deze de reddingssloepen zou laten strijken zodat de tweehonderd mariniers die aan boord waren, naar de andere schepen konden roeien. Blijkbaar vreesde Berger dat de **VEROVERAAR I** elk ogenblik kon omslaan. Admiraal Cranach schreeuwde terug dat er geen enkel gevaar bestond, dat het schip niet kon zinken, dat het niet anders was dan stomme pech en dat de mariniers beter konden helpen om de pompen aan de gang te houden.

Daarna kwam kapitein Snauzer weer naar de brug klimmen, mengde zich in de ruzie en nu ontstond er opnieuw verschil van mening. Snauzer wilde de vuren laten doven, vanwege het gevaar voor binnendringend water, de admiraal wilde dat de stoomfluit in actie kon blijven en met gedoofde vuren was dat niet langer mogelijk. We moeten die

waarschuwingsseinen blijven uitzenden, opdat de anderen uit onze buurt blijven. Of moeten er nog meer in deze mist op de rotsen lopen?'

'Dit kan de kust nog niet zijn, dit is hooguit een soort eilandje,' gilde Snauzer terug. 'Als commandant Berger zijn mensen aan land wil zetten moet hij dat vooral doen. Hier lopen ze toch maar in de weg.' 'Onzin, ik heb de mariniers aan de pompen gezet.' 'En daar had u het recht niet toe, admiraal. Die mannen staan onder mijn bevel.'

'Maar ik draag de verantwoordelijkheid voor deze expeditie en ben de hoogste bevelhebber hier.'

'Alleen over de schepen, admiraal. Niet over mijn soldaten.' 'Mariniers maken ook deel uit van de marine, commandant.' 'Jazeker, maar het zijn mijn invasietroepen en ze zijn alleen mij gehoorzaamheid verschuldigd.'

'Ik ben hoger in rang, commandant. Ik zal hiervan rapport laten maken door de regeringscommissaris.'

Ze brulden zo hard en kwaad tegen elkaar dat Kilian, staande onderaan de trap die naar de brug leidde elk woord kon verstaan. Ze kibbelen als kleine kinderen, dacht hij verwonderd.

Van slapen kwam die nacht niets. Zelfs Kilian werd op een bepaald moment aan de pompen gezet, want Snauzer had zijn zin gekregen, de vuren werden gedoofd, de stoomdruk viel weg en nu moest alles met de hand en met mankracht gebeuren.

Uit de verte klonken nog steeds, van tijd tot tijd, de

sombere klanken van de misthoorns van de andere schepen. Zouden ze daar al begrepen hebben wat de **VEROVERAAR I** was overkomen? Of kruisten ze voorzichtig rond in de mist?

Lagen ze voor anker, wachtend op het aanbreken van de dag?

Intussen werd duidelijk dat ze vastzaten in de omgeving van een rotseiland, want er stond een sterke stroom, waardoor de **VEROVERAAR I** voortdurend steviger op de rotsen werd gedrukt. Het schip lostrekken zou waarschijnlijk tot gevolg hebben dat het gat in de romp nog groter werd. Maar dat risico moesten ze dan maar nemen. Overigens hielp het pompen nauwelijks, al het water dat uit het ruim werd getrokken, stroomde meteen weer binnen, van het gat dicht en was geen sprake. De matrozen konden er niet bijkomen.

'Dweilen met de kraan open,' noemde dr. Mannix het, toen Kilian, eindelijk afgelost, doodmoe de hut binnenkwam. De hutten lagen een dek hoger en waren tot nu toe droog gebleven. Dr. Mannix had de olielamp opgedraaid en zat bij het licht daarvan te schrijven. 'Lopen we echt geen gevaar?' vroeg Kilian. Niet dat hij bang was. Hij kon echter het beeld van het wegvluchtende zeilschip met die zeearend op de boegspriet maar niet van zich afzetten. Meer en meer raakte hij ervan overtuigd dat die zeiler de Badense schepen naar deze onheilsplek had gelokt.

'Nee, de nieuwe oorlogsschepen zijn dank zij die waterdichte schotten onzinkbaar,' verzekerde de geleerde hem. 'We zullen hooguit wat slagzij maken als we eenmaal

zijn losgetrokken. Dit eiland — want ik ben ervan overtuigd, gezien de stroming, dat het een eiland is — staat niet op de oude kaarten. Het moet tijdens de Grote Verandering uit de oceaan zijn opgerezen.

Van wat er toen met de wereld gebeurde weten we eigenlijk niet veel. Wel weten we dat hele kustlijnen veranderden, dat eilanden verzonken en andere ontstonden. Het moet een verschrikkelijke tijd zijn geweest. Daarom kunnen we in dit deel van de oceaan niet op de oude kaarten vertrouwen. Alles is anders dan het ooit geweest is.' 'Spannend,' meende Kilian. 'Wat bent u aan het schrijven?' 'Ik houd een dagboek bij.'

Natuurlijk, dacht Kilian. Als we weer thuis zijn wil hij een boek schrijven over onze expeditie. Waarom heb ik niet aan die mogelijkheid gedacht? Met zoiets kun je rijk worden!

Kilian ging weer aan dek, om te zien of de mist al verdween. Dat was niet het geval. Roetzwart was de nacht, de nevelslierten hingen om de ontstoken olielampen, soms waren zelfs de uiteinden van de kanonlopen niet meer te zien. Ver, heel ver weg, bijna onhoorbaar geworden, loeide een misthoorn...

De zomerochtend brak aan, maar het duurde nog uren eer de rijzende zon de mist had opgelost en de opvarenden van de **VEROVERAAR I** konden zien waar ze waren.

Op ongeveer een mijl afstand lag een eiland, niet veel meer dan een hoog uit zee opstekende berg met gekartelde randen waarop de branding brullend brak.

Het zag er onherbergzaam en onbewoond uit. In het

oosten, net onder de horizon steeg een donkere rookpluim op: die moest van een van de andere oorlogsschepen zijn. Verder leek de zee leeg.

Dr. Mannix, staande naast Kilian, tuurde door zijn kijker naar het eiland.

'Graniet,' zei hij na een poosje. 'Puur graniet.' Hij wendde zich tot de jongeman.

'Als mijn vermoedens juist zijn zal heel Groenland zijn opgebouwd uit een granieten ondergrond. Net als dat eilandje daar.' 'Maar er groeiden bomen en struiken,' antwoordde Kilian. 'Allicht. IJs heeft een sterk eroderende werking en kan zelfs graniet verpulveren. Wat achterblijft is dan een dunne laag vruchtbare aarde, die bijeengehouden wordt door de wortels van bomen en struiken. Pas als je alles wat groeit wegkapt, krijgt de regen gelegenheid die bovenlaag weg te spoelen en hou je niets dan kale rotsen over.' De officieren van de **VEROVERAAR I** hadden weinig belangstelling voor het kleine eiland. Zij hielden zorgvuldig de naderende rookpluim in het oog die een stip werd.

Vuurpijlen schoten de lucht in. Een uur later kwam de **VEROVERAAR III** op roepafstand. Met vlaggeseinen werd kapitein Schmitt van de **VEROVERAAR III** op de hoogte gesteld van de moeilijkheden waarin het vlaggeschip verkeerde.

Er werden sterke kabels overgeschoten en toen begon het moeizame werk om de **VEROVERAAR I** vlot te trekken.

In ruim 4 klotste het zeewater tegen de waterdichte

schotten. Gelukkig bleef het rustig weer. Windassen kraakten, kabels knarsten, de admiraal stond op de brug, kapitein Snauzer rende heen en weer, knalde bevelen, uit de schoorsteen van de zwoegende **VEROVERAAR III** wolkte zwarte rook. De **VEROVERAAR I** trilde, bewoog even — toen knapte de kabel.

Nieuwe kabels werden vastgemaakt, opnieuw kraakten de windassen...

Alles bij elkaar duurde het uren en het was al laat in de middag toen de **VEROVERAAR I** eindelijk werd losgescheurd van de onzichtbare rotsen en naar diep water werd gesleept. En op dat moment, juist toen iedereen een zucht van verlichting slaakte, zich het zweet van het voorhoofd wiste en dacht: Nu hebben we het gered, bezweek het eerste waterdichte schot. En nog een... De **VEROVERAAR I** begon zwaar slagzij te maken en kwam steeds dieper in het water te liggen terwijl het zeewater de ruimen binnengutste en sterke druk uitoefende op de nog intact gebleven schotten.

Regeringscommissaris Kwatschi kwam al aansjouwen met zijn koffer en eiste dat de boten zouden worden neergelaten. Commandant Berger stelde zijn mariniers op, kapitein Snauzer schreeuwde dat het schip niet kon zinken, maar van beneden kwamen steeds angstiger berichten en het begon langzamerhand iedereen duidelijk te worden dat de **VEROVERAAR I** niet meer te redden was. De schotten hielden het niet. Een half uur later zat Kilian Werfel rillend met zijn plunjezak op schoot in een van de afgeladen

reddingsboten en werd naar de **VEROVERAAR III** geroeid. Links, rechts, voor en achter hem nog meer roeiboten, op weg naar het andere oorlogsschip. Ver achter hen brak de branding tegen het onbewoonde eilandje, en verdween het trotse vlaggeschip van de Badense vloot langzaam in de diepte. Aan de horizon verscheen een tweede schip: de **VEROVERAAR V**. Dat stoomde snel op en nam de helft van de schipbreukelingen aan boord.

Intussen was de dag verstreken en beide schepen wierpen de ankers uit, want verder varen in deze gevaarlijke wateren in het donker durfden ze niet meer.

Met de schemering kwam ook de mist weer opzetten. Waar waren de **VEROVERAAR II** en **IV**? Zaten die ook ergens aan de grond, waren ze verdwaald geraakt in de mist, hadden ze het gezochte Groenland al gevonden? Niemand die het wist.

Nu ze ruim tweehonderdvijftig extra mensen aan boord hadden moeten nemen was er op de twee schepen een flink ruimtetekort ontstaan. **Kilian** en de **R.C.**

werden ondergebracht in een piepkleine hut waarin ook al de twee koks van de **VEROVERAAR III** huisden zodat ze om beurten moesten slapen. **Kilian** was uitgeput na de slapeloze nacht en de lange moeilijke dag die erop volgde.

Bovendien had hij honger, want door de vele extra monden waren de rantsoenen, toch al niet groot, drastisch verminderd. En met de **VEROVERAAR I** waren kostbare voorraden voedsel, wapens en munitie naar de bodem van de

zee verdwenen. Ontdekkingsreizigers, merkte Kilian, moesten rekening houden met pech en tegenslag.

4 Eerste blik op Groenland, een paradijs

De volgende dag kregen ze tot hun grote opluchting de beide andere oorlogsschepen weer in zicht en van de **VEROVERAAR IV** kwam zelfs het verheugende bericht dat men daar de vorige ochtend, zich niet bewust van wat er met het vlaggeschip was gebeurd, land had gezien. Een heel eind naar het noordwesten. Een lange, uitgestrekte, vrij hoge kuststrook, met wat kleine eilanden ervoor. Als dat Groenland niet was... En zo stoomden de vier schepen in de aangewezen richting, langzaam, voorzichtig. Om laat in de middag inderdaad land in zicht te krijgen. En dat niet alleen. Ze zagen ook een schiereiland, rotsachtig en bebost, met op de punt een vuurtoren. Achter dat schiereiland een wijde baai, waaraan een grote stad lag. In de baai zeilschepen, fraai van vorm, en talloze kleinere zeilbootjes. Een haven! Beschut, veilig —

een ideale plaats om te ankeren en aan de verovering van Groenland te beginnen. De vier **VEROVERAARS** wierpen de ankers uit voor de ingang van de baai en van vier bovendekken speurden kapiteins, officieren en Kilian Werfel door hun verrekijkers de stad af.

Wat ze zagen waren brede kaden met lange houten steigers, waaraan zeilschepen lagen die gelost werden. De kranen werden door ossen en mankracht in beweging gebracht. Langs de kaden pakhuizen en opslagplaatsen.

Daarachter: een grote stad, met ver uiteengebouwde huizen, omgeven door tuinen, bomen, bloeiende struiken. Brede lanen met zwaar geboomte, door paarden en ezels getrokken karren, spelende kinderen, grote parken met vijvers en fonteinën, en molens — tientallen, misschien wel honderd molens! Ze draaiden lustig in de wind die van zee kwam. Daarboven: een blauwe lucht met voorbijschuivende witte wolken.

'Dat ziet er paradijselijk uit,' prevelde de regeringscommissaris. Kilian zei niets. Hij keek en keek.

Maar dat is een beschaafd land! dacht hij.

Van de vuurtoren achter hen waaiden twee vuurrode vlaggen met een witte stip in het midden. Ook op alle molens en op de heuvels vlak achter de stad waaiden diezelfde vlaggen, alsof het feest was. 'Ze verwachtten ons en heten ons welkom,' zei een officier hoopvol. Hij stond aan de andere zijde naast Kilian en kon ook al niet genoeg krijgen van het schouwspel dat deze Groenlandse havenstad bood. Kilian zweeg. Hij had langs een van de steigers een schip ontdekt dat hem bekend voorkwam, vooral het gesneden houten beeld op de boegspriet in de vorm van een zeearend.

Toch, ontdekte Kilian plotseling, was er iets vreemds. Ofschoon er vier grijsgeschilderde, zwaar gepantserde, van kanonnen voorziene oorlogsschepen waren opgedoken die nu onverbiddelijk de toegang tot de baai afsloten en daar de ankers hadden uitgeworpen, zodat geen enkel Groenlands schip de baai meer zou kunnen verlaten of binnenvaren,

scheen niemand op de kade of in de stad daaraan enige aandacht te besteden. In de baai voeren wat kleinere zeiljachten rond, op de strandjes van het schiereiland zag je ook een paar boten liggen; er waren mensen aan het zwemmen en picknicken en die gingen daar gewoon mee door. Het lossen van de schepen ging ook door.

Karren reden de kade op, werden volgeladen, vertrokken weer. Maar geen enkel bootje naderde de Badense vloot om eens te kijken wat dat voor vreemdelingen waren die de toegang tot de baai afsloten. Geen drommen mensen kwamen nieuwsgierig aanhollen om zich op de kaden te verdringen en zich af te vragen wat dat voor merkwaardige schepen waren... Het leek wel of de hele Badense vloot voor de Groenlanders onzichtbaar was! Kilian kon geen oog afhouden van het ranke schip met de zeearend op de boegspriet. Ja, dat moest het schip zijn dat zij drie avonden tevoren hadden achtervolgd. Dat was natuurlijk op weg geweest naar deze havenstad. Als ze het niet in de mist kwijtgeraakt zouden zijn, had het hun al veel eerder regelrecht naar dit prachtige land gebracht, bedacht hij. Nu scheen daar niemand meer aan boord te zijn, behalve één man die het dek stond te zwabberen. De zeilen waren gestreken. Van de hoogste mast woei de rood met witte vlag. Was die vlag er al toen wij een paar dagen geleden dat schip in het oog kregen? vroeg Kilian zich af. Hij kon het zich niet herinneren. De letters op de zijkant van het schip kon hij niet lezen. Maar hij was ervan overtuigd dat het de ZEEAREND heette. En dat

was een geschikte naam voor zo'n fier, snel schip.

Voorlopig gebeurde er niets. De officieren bestudeerden de stad en het schiereiland dat er woest en onbewoond uitzag en waarop, nu de schemering begon te vallen, het licht van de vuurtoren werd ontstoken. Kilian verwachtte half en half dat het weer zou gaan misten, maar nee, het bleef helder. De sterren verschenen aan de hemel en later op de avond was er een dun maansikkelje. In de stad werden ook lichten ontstoken, niet alleen in de huizen. Op alle straathoeken en pleinen vlamden toortsen op.

Alleen de kaden, waar het werk al lang was gestaakt, verzonken in duisternis.

De kleinere jachten waren nu ook uit de baai verdwenen, evenals de zwemmers en luierende mensen. Het licht uit de vuurtoren streek met regelmatige tussenpozen over de vloot. Benedendeks belegde de admiraal een vergadering waarbij ook Kilian werd geroepen.

Na enig heen en weer gepraat werden de volgende plannen opgesteld: Commandant Berger zou met zeshonderd mariniers het havenkwartier gaan bezetten. Vierhonderd andere mariniers zouden onder bevel van luitenant Kranzi het schiereiland gaan onderzoeken, want misschien stonden daar geschutsbatterijen opgesteld. Admiraal Cranach zou met de kanonnen van de vloot zowel het schiereiland als de stad bestrijken en losbranden zodra de plaatselijke bevolking van enige vijandigheid blijk zou geven. De vier schepen zouden blijven liggen waar ze nu waren, in de monding van de baai,

zodat hulp van buitenaf kon worden afgeslagen.

'Overigens ziet het ernaar uit dat ze in dit land noch over elektriciteit, noch over geschut beschikken,' zei de admiraal. 'Wat me ook opviel was het volslagen ontbreken van hoge gebouwen, torens en dergelijke. Het is allemaal laagbouw. De molens zijn de enige gebouwen die boven alles uitsteken.'

'Ze hebben wel een mooie plek uitgezocht om een havenstad te vestigen,' zei kapitein Schmitt met enige waardering. 'Dat schiereiland beschermt de haven tegen stormen en koude winden uit het noorden. En het land achter de stad ziet er aanlokkelijk uit met al die glooiende heuvels en daarachter... die hoge bergen. En het is zo... zo groen. Als smaragd.'

De admiraal keek streng de kring rond.

'Natuurlijk moeten we onmiddellijk dat havenkwartier bezetten en met prikkeldraad omgeven, maar ik verbied uitdrukkelijk om te plunderen of om de bevolking op andere wijze lastig te vallen.' 'Akkoord admiraal,' antwoordde commandant Berger. 'Maar we moeten er wel rekening mee houden dat deze mensen misschien niet bekend zijn met het gebruik van vuurwapens. Als ze ons aanvallen, met messen, speren of zoiets, dan zal ik mijn mannen onverwijld bevel geven te schieten.'

'Allicht. En voor we morgenochtend de eerste landing uitvoeren zal ik een demonstratie laten geven van de kracht van onze kanonnen. Zodat de schrik er meteen goed inzit,' zei de kapitein. 'Waarop wilt u laten schieten?'

'Ik heb dat schip, dat ons naar de rotsen lokte aan een van de steigers zien liggen. Ik stel voor dat we dat aan flarden schieten,' zei Snauzer. 'Nee!'

riep Kilian verschrikt. 'Wat nou, nee.'

'Het is zo'n prachtig schip. Hebt u het wel goed bekeken? Een museumstuk is het!'

'De manoeuvre van dat zeilschip heeft ons de VEROVERAAR I gekost,' brieste de admiraal.

'Dat is niet zeker. Het vluchtte gewoon voor ons uit en verdween in de mist. U

wilt toch niet beweren dat de kapitein van de ZEEAREND verantwoordelijk was voor die opkomende mist? Dat wij er te snel achteraan voeren is niet zijn schuld, hij was gewoon op weg naar zijn thuishaven.' 'ZEEAREND? Heb je de naam van dat schip dan kunnen lezen?' 'Ja. Ik ben taalgeleerde. De letters wijken een beetje af van de onze, maar ik kon ze nog net ontcijferen. KARILIQ

stond er. Welnu, dat is Groenlands voor ZEEAREND.' 'Hoe weet je dat?'

'Dat weet ik niet, dat maak ik op uit verschillende gegevens. Zo gaan wij taalgeleerden nu eenmaal te werk als we proberen een ons volslagen vreemde taal te ontrafelen.'

Kilian zag dat de militairen toch enigszins onder de indruk waren van zijn 'prestatie'. Tot de R.C. roet in het eten gooide.

'De jonge Werfel is alleen afgegaan op het houten beeld dat het schip op de boegspriet draagt. Een vogel, waarschijnlijk een zeearend. Je hoeft niet op de universiteit

gezet en te hebben om zoiets eenvoudigs te raden.'

Kilian had de man wel kunnen vermoorden.

'Toch blijf ik erbij dat het verkeerd zou zijn het schip de grond in te boren,'

hield hij koppig vol. 'Het draagt een naam, het is prachtig gebouwd, dat wil zeggen dat we hier in Groenland met beschaafde mensen te maken hebben. En op beschaafde mensen ga je niet in het wilde weg schieten, daarmee probeer je eerst te onderhandelen om tot overeenstemming te komen.' 'Die jongeman heeft gelijk,' baste de admiraal.

'Toch is het nodig dat we eerst een paar intimidatieschoten lossen om te voorkomen dat de landingstroepen worden aangevallen.' Ook kapitein Schmitt kon op zijn stuk blijven staan. 'Best. Dan schieten we op de rotsen. Als die in stukken uit elkaar spatten, in vuur en vlammen van onze granaten, zullen de Groenlanders meteen beseffen dat we het menen met onze invasie,' gromde de admiraal.

'U verbiedt plunderingen, admiraal,' zei een van de jongere officieren voorzichtig, 'maar het is best mogelijk dat sommige van die pakhuizen daar levensmiddelen bevatten. Graan of meel of vis... En aangezien we de rantsoenen tot een minimum hebben moeten terugbrengen...' 'Dat zien we dan nog wel,' antwoordde de admiraal stug. Want al zei die officier het niet hardop, hij bedoelde natuurlijk dat het verlies van de **VEROVERAAR I**, het grootste schip van de vloot, een probleem had opgeleverd. En niet alleen een ruimteprobleem. Maar de admiraal wilde niet steeds

herinnerd worden aan het trotse gezonken vlaggeschip dat meer dan vier miljoen mark had gekost, om over het verlies van de voorraden aan boord maar te zwijgen. Hoe hij dat later ooit tegenover de Egon zou moeten verantwoorden was de admiraal voorlopig een raadsel. Dat zou hem alleen lukken als hij met de vier overgebleven oorlogsbodems hier in Groenland een geweldig succes kon boeken.

Tk ben het niet met de jonge Werfel eens, dat we met zulke beschaafde mensen te doen hebben. Goed, ze kunnen mooie schepen bouwen, maar van stoommachines hebben ze blijkbaar nooit gehoord, want het zijn allemaal zeilschepen. Ze hebben op een mooie plek aan een rustige baai een havenstad gebouwd, maar ze doen alles met paard en wagen, ze malen hun graan blijkbaar met molens en windkracht, ze zijn erg eenvoudig gekleed zo te zien, gewoon in korte broek en een soort overhemd, hun blote voeten steken in sandalen en ze dragen niets op het hoofd.' Het was de regeringscommissaris die sprak. Hij had Kilian kennelijk nog altijd niet vergeven dat die een jaar tevoren de poging tot bedrog had afgewezen en hij scheen erop uit te zijn, alles wat de jongeman naar voren bracht, meteen tegen te spreken. Kilian, die de R.C. niet kon uitstaan, liet dat niet op zich zitten.

'Daar weten we nog niets van,' zei hij heftig. 'We hebben naar mensen gekeken die in de haven aan het werk waren. Het is zomer, de temperatuur is hoog, geen wonder dat ze zo dun en gemakkelijk mogelijk gekleed zijn. Dat is geen teken van armoede, dat is een teken van gezond verstand. Of had u

verwacht dat havenarbeiders hun werk hier doen in hun zondagse pak?'

Thuis, in Badenburg zou Kilian het nooit gewaagd hebben zo brutaal tegen een regeringscommissaris te zijn. Maar nu had hij het gevoel dat Kwatschi hem niet veel moeilijkheden kon berokkenen.

'Ze zijn erg slecht van gezicht ook,' vervolgde de R.C. alsof Kilian niet bestond.

'Wij — dat wil zeggen, onze schepen, kunnen van de kade af toch duidelijk genoeg gezien worden. Maar hebt u iemand naar ons zien kijken, admiraal?'

Heeft ook maar een van die sjouwers een ogenblik zijn werk gestaakt om met de hand boven het hoofd en stomverbaasd naar ons te gaan staren, zich afvragend wat dat voor vreemde snoeshanen zijn die zo plotseling en dreigend voor de monding van hun baai zijn verschenen? Nee, niemand. Je zou haast denken dat ze ons niet hebben opgemerkt.'

Ja,' knikte kapitein Snauzer, die nu kapitein-zonder-schip was. 'Dat verwonderde mij ook al.'

'Ze zijn niet verbaasd omdat dat schip, de ZEEAREND zoals de jonge Werfel meent dat het moet heten, ons al had gezien en de kapitein van dat schip heeft onze komst dus aangekondigd.'

'Dat is mogelijk. Maar dan zou je toch wel enige nieuwsgierigheid van de kant van de Groenlanders kunnen verwachten.' 'Misschien zijn zij verbaasd omdat nog niemand

van ons aan land is gegaan, terwijl ze ons toch met alle vlaggen die ze hebben welkom heten,' waagde kapitein Rostum van de **VEROVERAAR IV**

het te zeggen. Hij was een kalme, wat zwijgzame man en een onverbeterlijke optimist. Zijn woorden brachten een geweldige ontspanning teweeg in de kapiteinshut van de **VEROVERAAR III**. Wie weet was het zo. Wie weet vonden de Groenlanders het geweldig dat ze bezocht werden door vier kolossale vreemde oorlogsschepen uit een ver land en zouden ze morgenochtend de landende mariniers met gezang, bloemen en fruit verwelkomen!

Omdat nu alle plannen voldoende waren uitgewerkt hief de admiraal de vergadering op, nadat hij de hofmeester opdracht had gegeven alle aanwezigen te trakteren op een glas rum. Ze vonden dat ze de ontdekking van Groenland wel mochten vieren, al had het hun ook een schip gekost.

5 De invasie

De volgende ochtend, om vijf uur precies, toen het nog nauwelijks licht was geworden, brandden de drie kanonnen van de **VEROVERAAR III** los en spoten granaten in het blijkbaar onbewoonde schiereiland. Vuurkolommen stegen op, bomen en struiken vlogen brandend in het rond, een dikke rookwolk trok over de baai in de richting van de nog slapende stad.

Nog een salvo werd op de rotsen afgevuurd en daarna een derde. Het gebulder, de ontploffingen en de echo moesten nu wel elke Groenlander wit van schrik uit zijn bed hebben gejaagd, meende de admiraal. En, slecht van gezicht of niet, ze zouden ook wel gezien hebben welk een vernietigende uitwerking de Badense kanonnen hadden. Onmiddellijk daarna werden de sloepen gestreken, bemand met tot de tanden gewapende mariniers onder aanvoering van commandant Berger. Kilian Werfel en dr. Mannix voeren mee naar de kaden. Daar echter waren nauwelijks mensen. De pakhuizen waren nog gesloten, de schepen lagen rustig en kennelijk door iedereen verlaten aan hun meerkabels te deinen, niemand verhinderde de mariniers aan te leggen, over de steigers te stromen, de kaden te bezetten. De pakhuizen werden opengebroken en bleken inderdaad goed gevuld te zijn met kazen, vaten boter, zakken graan, balen gedroogde of gerookte vis, balen katoen en wol. Aan het

einde van de kade vonden ze een door een houten schutting omgeven opslagplaats met honderden tonnen steenkool. De mensen die hier plachten te werken waren blijkbaar allemaal gevluht.

Zelfs waagde een groep mariniers zich in de wijk vlak achter het havenkwartier. Daar waren wel mensen, die over straat liepen, in hun tuintjes bezig waren, maar ze deden of ze de Badeners niet opmerkten en bleven gewoon hun gang gaan. De verkenners ontdekten een tamelijk laag, maar groot gebouw dat blijkbaar een school was, die leeg stond. Dat namen ze meteen in beslag om het in te richten als kazerne en hoofdkwartier voor hun commandant. Daarmee was de bezetting van de haven een feit.

En niemand heeft zelfs maar enige tegenstand geboden, dacht Kilian verbaasd.

De mensen hier ontwijken ons, lopen met afgewend hoofd voorbij, maar geen woord van protest. Niemand die naar ons toe komt om te informeren wat we hier eigenlijk komen doen. Ze laten ons onze gang gaan, ze zien ons niet eens.

Dat is toch onvoorstelbaar! Ik vertrouw het niet...

Niemand van de Badeners vertrouwde het. Het ging allemaal tè gemakkelijk; de hele 'verovering' van het havenkwartier en de wijk erachter verliep zo glad en vanzelfsprekend – daar moest iets achter steken. Als er nu maar eens zo'n Groenlander met getrokken mes op hen af kwam stuiven, of zelfs maar begon te schreeuwen en te dreigen... maar nee, niets. Doodgriezelig vonden ze het.

Zo dacht ook commandant Berger erover en hij liet rondom de in beslag genomen school een stevige prikkeldraadversperring leggen. Hij zette mariniers op wacht, bij de vooringang zowel als bij de achterdeur en gaf strenge orders om te schieten op iedereen die het waagde al te dichtbij te komen. Maar de Groenlanders bleven op veilige afstand, alleen stond bij de ingang van een park een groepje vrouwen te praten, waarvan enkelen nu en dan een steelse blik wierpen in de richting van het schoolgebouw. Nu ja, vrouwen zijn nieuwsgierige wezens, stelde hij zichzelf gerust.

Het groepje slonk, werd even later weer aangevuld door andere vrouwen, die na een tijdje ook weer weggingen.

De regeringscommissaris trok Kilian aan de mouw. 'Hé, taalgeleerde. Ik heb je nodig.'

'Tot uw orders, mijnheer.'

'Zie je daar dat huis naast de school? Dat gaan we in beslag nemen. Er wonen mensen, heb ik gezien. Jij spreekt meer talen dan een mens kan onthouden.

Jaag ze eruit.' 'Ik moet die mensen uit hun woning zetten?'

Ja. Maak hun duidelijk dat hun woning door het Groot Badense leger is gevorderd. Ze mogen wat kleding en dierbare bezittingen meenemen als ze dat willen, maar meer niet. Ik ga in dat huis mijn hoofdkwartier vestigen. Mijn commandopost. Begrepen?'

'Ik hoef dat toch niet alleen te doen?'

'Neem maar een paar mariniers mee.'

'Tot uw orders, mijnheer.'

Kilian had er weinig zin in vreedzame mensen uit hun mooie huis te jagen, maar bevel was bevel. Hij wendde zich tot een sergeant, die toezicht hield op het aanbrengen van de prikkeldraadversperring. Ik ben Kilian Werfel. Ik heb opdracht gekregen die woning hiernaast te gaan vorderen. Kunt u me een paar mannen afstaan? Het is maar voor even.' 'Sergeant Bratschel,' stelde de man zich voor. Hij was een breedgeschouderde vent met een vervaarlijke snor, een korte donkere baard en intelligente ogen. 'Ik begrijp het, mijnheer Werfel.

Frits, Carl, meekomen.'

Gevieren stapten ze op de woning af, die net als alle andere huizen in de stad was omgeven door een flinke tuin. Een smal pad leidde naar de voordeur, die wijd openstond.

Ze liepen brutaalweg naar binnen en kwamen in een ruim woonvertrek, waarin een schragentafel, een zestal stoelen zonder rugleuning, mooi bewerkte kisten langs de wanden, een open haard en een doorgang zonder deur naar iets wat blijkbaar een keuken was en vanwaar gekletter van pannen klonk. Op de drempel van die doorgang verscheen een kleuter van een jaar of drie, die de binnendringende Badeners met grote ogen aanstaarde. We zijn dus tòch zichtbaar, dacht Kilian.

Achter het kind kwam een man opduiken, met in zijn handen een soort kookpan. Hij fronste de wenkbrauwen toen hij de Badeners midden in zijn woonkamer zag staan. Kilian sprak de man aan. Eerst in het Badens, daarna in het Brits. De

man zei niets terug, terwijl het kind zich tegen zijn benen drukte.

'U moet dit huis verlaten, met uw gezin,' herhaalde Kilian, nu in het Magiaars.

Nog altijd stond de man daar in de open doorgang, zwijgend, onbeweeglijk.

Kilian voelde zich onbehaaglijk. Hij was in de keuken bezig, dacht hij. Zijn vrouw ligt misschien doodziek in een slaapvertrek, terwijl hij voor het kleintje moet zorgen. Wie weet heeft ze net een kind gekregen.... En zulke mensen moet ik uit hun woning jagen? Sergeant Bratschel stootte Kilian aan. 'Hij begrijpt u niet,' zei hij zacht. Kilian probeerde het daarom maar met gebarentaal. Hij wees op zichzelf, op de sergeant, op de beide mariniers die hun geweren in aanslag hielden; hij wees om zich heen, toen weer op zichzelf.

Dat moest betekenen: dit alles nemen wij in beslag. Daarna wees hij op het kind en de man, naar de voordeur, maakte een beweging van lopen, wees weer en riep: 'eruit!' in drie talen. De man glimlachte flauwtjes, keerde zich om, de pan in de handen en ging verder met zijn werk in de keuken. Het kind volgde hem, nog wel even omkijkend naar die vreemde kerels. Echt bang scheen het niet te zijn. Kilian wilde ook al naar de keuken lopen, maar sergeant Bratschel hield hem tegen. 'Pas op,' siste hij, 'die kerel kan ons daar wel opwachten met een hakmes of een bijl.'

Bratschel trok zijn revolver en ging voorop. Kilian volgde hem met bonzend hart. De Groenlander echter stond met de

rug naar hen toe. Hij had de pan op iets wat leek op een fornuis geplaatst, goot er water in begon kleingesneden stukken gedroogd vlees erin te gooien, gevolgd door fijngesneden groenten en kruiden. Hij was gewoon bezig soep te koken.

De sergeant gaf zijn beide ondergeschikten bevel het huis te doorzoeken. Zelf tikte hij de man op de schouder.

'Naar buiten jullie twee,' zei hij bars in het Badens. 'Zoek maar een ander onderkomen. Deze woning is van heden af aan Badens grondgebied.'

De man opende een deurtje onder de kookplaat, zodat vuur zichtbaar werd. Hij wierp er een blok hout in en sloot het deurtje weer. De sergeant scheen hij niet gehoord te hebben. Wel zei hij even iets tegen het kind. Het was onverstaanbaar voor de indringers, maar het klonk geruststellend, sussend bijna.

'Hij zegt tegen de kleuter dat hij niet bang hoeft te zijn, want dat wij zo weer zullen weggaan,' vertaalde Kilian. 'Verstond u hem dan?'

'Nee. Ik hoorde het aan de klank van zijn stem, aan de intonatie en de zinsbouw.'

'Dat is knap. Maar kan hij dan niet begrijpen wat ú zegt, als u hem vertelt dat hij zijn biezen moet pakken?' 'Ik weet het niet.'

Bratschel keek naar de revolver in zijn hand. Misschien wist de man niet wat dat voor een ding was. Dat zou de sergeant hem dan wel even duidelijk maken.

Hij mikte op de gladgepleisterde muur van de keuken en drukte af. De knal deed de man bij de kookplaat opschrikken. De kogel drong een eind in de muur, pleisterwerk kwam ritselend naar beneden.

Het kind, vreselijk geschrokken, begon te huilen. Onmiddellijk bukte de man zich, tilde het kleintje op en drukte het tegen zijn borst. Zijn hand streek, oneindig teder, over het hoofdje. Maar hij sprak nog altijd geen woord.... De beide mariniers, eveneens opgeschrikt door het schot, kwamen de kamer binnenrennen, drongen de keuken binnen en waren opgelucht toen ze zagen dat Kilian, de sergeant en de bewoner nog gewoon tegenover elkaar stonden.

Er is hier verder niemand, sergeant,' meldde Frits.

Ik heb in de kelder gekeken,' vulde Carl aan. 'Daar was ook niemand, maar er lag wel een aardige voorraad levensmiddelen.'

'We verspillen onze tijd,' meende de sergeant boos. 'Meneer Werfel, maak die kerel nu eens duidelijk dat hij moet vertrekken. Anders doe ik het, met geweld.'

'Ja maar, hij begrijpt ons niet,' riep Kilian gekweld. Het kind hilde niet meer.

Het had de armpjes om zijn vaders nek geslagen, het hoofdje tegen diens schouder gedrukt. De hand streelde nog altijd het kopje. Kilian voelde zich ellendig. Konden ze niet beter een ander huis proberen te ontruimen? Maar sergeant Bratschel had er genoeg van. Hij stak zijn revolver in de

holster, riep over zijn schouder: 'Dek me!' en deed een stap naar voren. Zijn grote handen klemden zich om de arm van de man.

'Eruit!' Hij duwde de Groenlander naar de achterdeur, die eveneens openstond en drukte hem de tuin in. Toen sloeg hij de deur vastbesloten achter de man dicht. Die had zich niet verzet, zich zelfs niet schrap gezet. Kilian snelde naar het raam en zag vader en kind door de tuin gaan, werkelijk weglopen.

'Maar hij heeft niets kunnen meenemen,' riep hij, 'zelfs geen jasje voor dat kind, geen deken — niets!'

'Zijn eigen schuld, dan had hij maar niet zo koppig moeten zijn,' gromde de sergeant. Maar iets in de klank van zijn stem deed Kilian snel omzien. Hij ontmoette de ogen van de onderofficier en las daarin een soort schaamte.

'Het is oorlog, meneer Werfel. Dan kun je je geen sentimentaliteit veroorloven.'

'Nee, dat zal wel niet...'

Kilian keek weer naar buiten. De Groenlander had met het kind op zijn arm de straat bereikt en liep zonder omkijken verder. 'Hij zal wel ergens in de stad familie of kennissen hebben, die hem zullen opvangen,' zei de sergeant hoopvol.

De regeringscommissaris was ingenomen met het in beslag genomen huis. Het telde behalve het woonvertrek en de keuken nog twee slaapkamers. Alle vertrekken waren eenvoudig ingericht, maar wel smaakvol. De bedden waren zacht, al ontbraken hoofdkussens, de dekens waren van een goede kwaliteit geweven wol, in de kisten bleken kleren te

zitten. Op een plank langs één der wanden stonden boeken en uiteraard was Kilian de eerste die ernaar greep.

Zijn ogen ontmoetten een totaal vreemde taal, die niet op Badens, noch op Brits of Magiaars leek. Daar zou hij een flinke klus aan krijgen!

Aan de andere kant van de school liet commandant Berger een soortgelijke woning ontruimen door zijn mariniers, voor hemzelf en zijn belangrijkste officieren. Het groen en de struiken uit de voortuinen werden verwijderd, zodat de soldaten een onbelemmerd uitzicht op de straat hadden.

En nog steeds geen spoor van verzet. Nog steeds vertoonde zich geen Groenlandse burgemeester of andere magistraat om op hoge toon een verklaring te eisen voor dit eigenmachtig optreden van onbekende indringers.

Om de Groenlanders duidelijk te maken dat dit stadsdeel voortaan als Badens grondgebied moest worden beschouwd, liet Berger uit de bovenverdieping van zijn hoofdkwartier de Badense vlag uitsteken en aan de voorgevel het Badense wapen aanbrengen.

Ofschoon geen enkele Badener ooit een leeuw had gezien en ook adelaars alleen van prenten kende, prijkte op het wapenschild een dubbele adelaar, terwijl de witte vlag van het Groot Badense Rijk in het midden een goudkleurige leeuw vertoonde die een bundel pijlen in de rechterklauw hield.

Die leeuw liep op de achterpoten en hield de vervaarlijke bek dreigend opengesperd.

Intussen waren er meer vrouwen verschenen bij de

parkingang, die nu schuchter naderbij kwamen en op enige afstand nieuwsgierig naar deze tekenen van macht keken. Ook zij kenden blijkbaar geen leeuwen, en zo'n katachtig roofdier dat rechtop liep te zwaaien met een bundel pijlen die er uitzag als een takkenbos veroorzaakte nogal wat pret. Ze wezen naar de vlag, schaterden het uit, imiteerden houding en gezichtsuitdrukking van het beest en kwamen niet meer bij. Berger ergerde zich groen en geel aan dat geschater.

Maar pas toen ook het schild aan de voorgevel was bevestigd, bereikte de vrolijkheid van de vrouwen een hoogtepunt. Adelaars kenden ze — hun bergland wemelde ervan — maar een adelaar met twee koppen die elk een andere kant uitkeken hadden ze nog nooit gezien en ze vonden het zo mal, dat één van hen gierend over de grond rolde, twee anderen probeerden hoe het moest voelen als je twee hoofden had, weer anderen flapten met de armen als een lamme vogel, kortom: ze maakten het trotse schild en de heilige vlag volslagen belachelijk. Berger stoof de woning uit, gaf de op wacht staande mariniers bevel die 'grinnikende wijven' uiteen te jagen, hetgeen de mannen terstond deden. Met het geweer dreigend voor zich uitgestoken stoven ze op de lachende vrouwen af, die daarna snel op de vlucht sloegen en in het park verdwenen. Ze kwamen ook niet meer terug. Rondom de in beslag genomen school en de beide mooie woonhuizen werd het nu stil. Heel stil. Kilian, voor het raam van het huis staande, had het allemaal met verwondering aangezien.

Die vrouwen weten wat een geweer is, schoot het door hem heen. Of zagen ze er alleen vervaarlijke stokken in en vreesden ze voor klappen? Ja, dat zal wel...

'Die Groenlanders zijn kinderlijke, timide mensen,' hoorde hij achter zich de regeringscommissaris zeggen. 'Ze begrijpen niets van ons, maar ze laten zich gemakkelijk schrik aanjagen. We zullen geen moeite met hen hebben. Ze durven zich nauwelijks in onze buurt te vertonen. Zorg maar, Werfel, dat je hun taal spoedig onder de knie hebt, zodat we hun duidelijk kunnen vertellen dat ze zich aan al onze bevelen en wetten moeten onderwerpen en zichzelf voortaan als Badeners moeten beschouwen.'

Kilian zweeg. Alsof de taal leren van mensen die weigerden tegen je te praten zo eenvoudig was...

Maar hij wist al hoe hij het moest aanpakken. In de school, waarin de mariniers bezig waren zich in te richten stonden kisten vol met boekjes. Heel eenvoudige, van vele plaatjes voorziene boekjes, waaruit de kinderen blijkbaar moesten leren lezen. Met behulp daarvan zou hij gauw genoeg de eerste beginselen van de Groenlandse taal kunnen ontcijferen en dan kwam de rest ook wel.

Hij zag sergeant Bratschel, die de wachtposten controleerde en toezicht hield op de aanvoer van tachtig slaapzakken die van de vloot gehaald waren en die bestemd waren voor de in de school gelegerde militairen.

'Vergeet de soep niet, Werfel,' riep de R.C. Zuchtend wendde Kilian zich af en liep naar de keuken waar de door de

Groenlander begonnen maaltijd al heerlijk geurde.

6 Het grote geduld

Harmy, de stadsbestuurster van Kulus, woonde in een huis op een van de heuvels vanwaar ze een goed uitzicht had over de vele lanen en straten en zelfs op de haven en de baai. Terwijl de schemering over Thule daalde en beneden haar de eerste lampen en toortsen al werden ontstoken stond Harmy in de voortuin, met naast haar Thura en Christian, die bij haar logeerden.

Even later kwamen ook Hannah-Dottir en haar man Anouk bij hen staan. Ze hadden eerst de kleine Berthe-Dottir naar bed gebracht. 'Wanneer grijpen we in?' vroeg Anouk nadat hij een tijdje over de stad had staan uitkijken waarbij de lichten van de vier oorlogsschepen voor de baai bijzonder opvielen, terwijl ook telkens het licht van de vuurtoren er overheen streek.

'Geduld,' antwoordde Hannah-Dottir. 'Laten ze zich eerst maar veilig gaan voelen.'

'Ze hebben de school die het dichtst bij de haven lag in beslag genomen en ook een paar woonhuizen. De bewoners hebben ze zonder meer op straat gezet,' meldde Harmy bitter.

'Ze zullen nog veel meer wandaden begaan,' voorspelde Christian, 'maar het voornaamste is, dat we ons niet voortijdig laten verleiden tot een tegenzet. We zullen toeslaan op een moment dat ze het het minst verwachten.'

'Ik heb al toegeslagen,' zei Thura met veel voldoening. 'En daarbij een risico gelopen dat nauwelijks te meten was,' bromde Christian verwijtend. 'Het scheelde maar een haar of we waren zelf op de rotsen gelopen.' Thura schudde het hoofd.

'Lieve Christian, bij mij aan boord hoef je nooit bang te zijn. Ik ken deze oostkust, ik ben er opgegroeid. Maar zij kenden hem niet.' Ze grinnikte. 'Toch had ik gehoopt dat er meer schepen zouden vergaan in die mist. Jammer dat het er maar één was...'

En de vier die er nu zijn, zijn in staat heel Kulus te verwoesten,' prevelde Harny. Ze was een stevige vrouw van middelbare leeftijd, ze begon al aardig grijs te worden. Onder haar katoenen japon bolden haar vormen. Als alle Thulenen hield ze van veel en lekker eten. En ze was verslaafd aan honingkoekjes.

'We moeten de slimheid en woestheid van de Badeners anders niet onderschatten,' zei Christian bezorgd. 'Want zodra we dat doen zullen we het verliezen en zal Thule een Badense kolonie worden. Dan is het voorbij met ons goede leven, met de vrijheid...'

'En met de schoonheid,' zei Hannah-Dottir zacht. 'Gelukkig waren ze zo dom om hun kanonnen te laten bulderen. Dat lawaai verjoeg alle vogels uit de baai, zodat ze die niet kunnen vangen en de nek omdraaien.' Hannah-Dottir, jongere zuster van de Konega en de bewaakster van het natuurevenwicht in Thule gaf meer om dieren dan om mensen. Mensen konden

op zichzelf passen, meende ze. Dieren waren te argeloos, te onschuldig en te goed van vertrouwen.

'Die salvo's waren alleen bedoeld om ons schrik aan te jagen,' meende Thura.

'En we zijn ervan geschrokken,' riep Harmacy. 'Ik dacht dat de wereld ontplofte!'

Grote Moeder Aarde, wat een herrie was dat! 'Met precies zulke kanonnen beschoten ze drie jaar geleden onze hoofdstad,' zei Thura. 'Geloof me Harmacy, Badeners deinzen nergens voor terug. Hoe eerder we ze verjagen, hoe beter.'

Als we ze de kans geven verder dan Kulus te komen is ons leed niet te overzien. Ze moeten hier weg. Voorgoed!'

'Geduld,' zei Hannah-Dottir weer. 'We moeten de tegenaanval goed voorbereiden. Wanneer verwacht je Armina-Dottir, Christian?' 'Mama kan hier op z'n vroegst over een dag of drie zijn. Moeten we de Badeners werkelijk tot zolang met rust laten?'

'Dat ligt eraan wat ze doen,' viel Thura haastig in. 'Er mogen in geen geval slachtoffers vallen.'

'Ook niet onder de Badeners?' vroeg Hannah-Dottir vermaakt. Thura kreeg een kleur.

'Bij die schipbreuk waartoe jij hen hebt verleid hadden wel ongelukken kunnen gebeuren. Trouwens, we weten niet eens of ze geen mensen verloren toen ze op de rotsen van het Vogeleiland liepen,' zei Harmacy. 'Welja, maak me maar verwijten omdat ik al meteen een vijfde deel van hun vloot heb uitgeschakeld!'

'Niemand verwijt jou iets, Thura. Maar Harmacy moet nog wennen aan onze hardere aanpak van het probleem,' suste Christian. 'Als mama arriveert, Harmacy, zul je ook van haar te horen krijgen dat we met Badeners niet kunnen omspringen alsof het Thulenen zijn. Zelf zijn ze volstrekt meedogenloos. Om hen te weerstaan moeten wij ook hard zijn. Het is droevig en het zal ons veel zelfoverwinning kosten, maar het is onvermijdelijk. Vraag maar aan Hannah-Dottir. Zij kent hun mentaliteit ook.' 'Het zijn moordenaars en ze hebben geen enkel respect voor de natuur,' knikte Hannah-Dottir. 'Stropen vinden ze heel gewoon. Elk dier dat ze in het wild tegenkomen willen ze doden, alleen voor het plezier.' Harmacy rilde van afschuw.

Thura wendde zich rechtstreeks tot de stadsbestuurster.

'Hoe staat het met de voorraden in Kulus? De Badeners hebben de pakhuizen bezet, maar die bevatten toch alleen maar levensmiddelen en balen stof. Zijn de verdoovingspistolen veilig?'

Harmacy knikte geruststellend.

'En al uitgedeeld ook. Net als de gifdorens en de verdoovingswijn. In elk huis ligt een vaatje wijn in de kelder. Ik denk niet dat de Badeners daar lang van afblijven.'

'Ik wens ze een smakelijke dronk. Toch vraag ik me af... zou het niet het beste zijn als we geleidelijk de mensen uit Kulus lieten vertrekken? Eerst de gezinnen met kleine kinderen en...'

'Maar volgende week zouden de scholen weer beginnen.

Dan is de vakantie om!

'Van lesgeven zal voorlopig toch niets terechtkomen in Kulus. We kunnen beter de stad ongemerkt ontruimen. Niet alle mensen tegelijk, de meeste mannen en de ordebewaarsters moeten in elk geval zo lang mogelijk blijven.

De Badeners moeten niet merken dat de evacuatie al is begonnen. De verhuizingen kunnen daarom het beste 's nachts plaatsvinden. Dat kun jij best organiseren, Harmacy. Laat hen de heuvels intrekken, richting Holtak en Denborg. Ze zullen onderweg overal hulp en steun vinden. Heel Thule weet door de vlaggeseinen al dat de Badeners zijn geland.'

Jawel, maar het lijkt me zo'n overdreven maatregel.' 'Als we indertijd niet bliksemsnel de hoofdstad hadden ontruimd waren er duizenden slachtoffers gevallen,' antwoordde Christian en hij huiverde bij de herinnering. 'Goed, goed, als jullie menen dat het nodig is....'

'Vraag hulp aan Rija, de gewestvertegenwoordigster,' raadde Hannah-Dottir aan.

'O, dat zal ik zeker doen.'

'Drie dagen,' besliste Thura, die op haar schip gewend was bevelen te geven en die gewoonte aan land niet kon afleggen. Armina-Dottir had haar trouwens niet voor niets als aanstaande schoondochter omhelsd, ze wist wat het meisje waard was. 'En intussen organiseren Christian en ik de tegenaanval. Over drie dagen zijn Armina-Dottir en Rajo er ook en geloof me, Harmacy, met Rajo zijn die Badeners nog niet klaar! Als die zijn schouders er onder zet....'

'Papa is geweldig als hij zich kwaad maakt,' zei Christian warm.

'Voer gewoon het rampenplan uit,' was het advies dat Hannah-Dottir de stadsbestuurster gaf. 'Dat is het eenvoudigst.'

Harmy knikte. In al de zes jaren dat zij de stad Kulus bestuurde was het nooit nodig geweest het rampenplan te voorschijn te halen en uit te voeren. Geen tornado's hadden de kust geteisterd, geen aardbeving had de halve stad verwoest, geen onbeteugelde brand had Kulus in de as gelegd. Zes jaar lang waren de schepen uitgezeild en binnengelopen, had de zon geschenen, de regen de aarde doordrenkt, de wind de zeilen bol geblazen, hadden de mensen handel gedreven, de fabrieken draaiende gehouden, hadden de windmolens de energie geleverd, had het heldere water uit de bergen door Kulus gestroomd, de vijvers ververst, de baai schoongehouden. Zes jaar lang onder haar bestuur had de stad gebloeid, had zij zich voortdurend uitgebreid langs de heuvels, hadden de appels gerijpt in het achterland, hadden de paarden- en ezelsfokkerijen duizenden dieren geleverd om het leven op gang te houden. En nu, nu vier oorlogsschepen voor de baai waren verschenen, moest het hele dagelijkse leven omver geworpen worden, moesten de kinderen vertrekken, moesten zieken, ouderen, zwangere vrouwen en alle gebrekkigen een goed heenkomen gaan zoeken in het wijde, wijde land achter de heuvels en bergpassen. Er stonden tranen in Harmy's

ogen. Hannah-Dottir klopte haar troostend op de wang.
'Niet huilen, Harmy.

Laten we hopen dat het maar voor tijdelijk is. Vertrouw op ons. En vooral: vertrouw op Thura. Niemand in heel Thule is zo slim als zij.'

'En vergeet niet,' zei Christian, 'dat we een geweldige voorsprong hebben op de indringers. Dank zij het feit dat wij drie jaar geleden hun expeditieschip veroverden, weten wij heel veel van hen. Maar zij weten totaal niets van ons.'

Harmy knikte, veegde haar ogen droog, keek omhoog naar de heldere sterrenhemel en toen weer naar de donkere stad onder haar. 'Moeder Aarde zal ons bijstaan,' prevelde ze vroom. 'En zelf zullen we ook het nodige doen,'

beloofde Thura grimmig.

7 Het land van de zwijgers

Terwijl de volgende ochtend de mariniers voortgingen met het ingenomen deel van de stad te versterken, belegde admiraal Cranach aan boord een vergadering van alle kapiteins, officieren en de drie burgers. Aan het gezicht van de admiraal kon Kilian zien dat de oude ijzervreter nog lang niet over het verlies van zijn vlaggeschip heen was. Boven zijn korte baard stond zijn rode gezicht op onweer en zijn grijze ogen schitterden vechtlustig.

Aan het begin van de vergadering heerste enige verwarring. Cranach beschouwde zich als de hoogste in rang en dus de aangewezen persoon om een opsomming van de toestand te geven en de vergadering te leiden. Hetzelfde echter vond de

regeringscommissaris van zichzelf, want was hij niet de vertegenwoordiger van de allergeleerdste, allerdapperste Egon? Maar commandant Berger wilde niet voor die twee onderdoen. Had hij geen duizend man onder zijn bevel en daarmee al een deel van de stad onder zijn gezag gebracht? Terwijl de admiraal veilig op de **VEROVERAAR III** was blijven zitten en anderen het karwei had laten opknappen. Toen de admiraal de kring rondkeek om te zien of iedereen aanwezig was, nam de regeringscommissaris ongevraagd het woord. 'We zijn hier bijeengekomen om....' (De admiraal) 'Ik heb jullie bijeengeroepen om....' (De R.C.)

De twee stemmen die tegelijk hadden geklonken, verstomden op hetzelfde ogenblik.

Kwaad keken Kwatschi en Cranach elkaar aan. 'Meneer Kwatschi, ik ben hier de bevelhebber!' 'Maar ik, als vertegenwoordiger van onze allergenadigste Egon....' 'Heren, heren, vergeet niet dat ik hier de commandant ben,' riep Berger gepikeerd.

Woedend hamerde de admiraal op de tafel.

'Zwijg allemaal,' bulderde hij. 'Dit is een militaire actie en jullie staan onder mijn bevel. U ook, overste Berger. En u, meneer Kwatschi, u komt pas in het stuk voor wanneer u contact hebt kunnen maken met de burgerlijke autoriteiten van deze stad, of van dit land. De militaire operaties moet u aan ons overlaten. En daarover gaat het nu.' De regeringscommissaris, niet gewend dat iemand hem zijn macht ontzegde, zweeg met een donker gezicht. Ik krijg je nog

wel, ouwe, scheen hij te denken. Kilian onderdrukte met moeite een glimlach. Fijn, zoals die verwaande R.C. daar op zijn nummer werd gezet.

Commandant Berger, die inzag dat een op zijn strepen staande admiraal een gevaarlijke tegenstander was, zweeg eveneens. Zij het dan met neergetrokken mondhoeken en kwaad toegeknepen oogjes.

'Dus,' vervolgde de admiraal, blij met zijn overwinning, 'hoe is nu de stand van zaken? We hebben een land bereikt dat deels heuvelachtig is, deels zeer bergachtig en waar we een kinderlijk maar niet totaal onbeschaafd volk aantreffen. De mensen hier zijn in elk geval in staat schepen en steden te bouwen en handel te drijven. Technisch gezien verkeren ze nog in een staat van achterlijkheid. Verder hebben we alle reden om aan te nemen, dat dit land het gezochte Groenland is en de jonge Werfel heeft me verteld dat de mensen een taal spreken die in niets lijkt op een van de ons bekende talen. Verder weten we nog weinig van de mogelijkheden die de Groenlanders hebben op het gebied van de verdediging. Ik meen te hebben begrepen, overste Berger, dat u en uw mannen op geen enkele tegenstand zijn gestuit?' 'Niks,' gromde Berger, nog altijd uit zijn humeur. 'Ze hebben ons alleen hartelijk uitgelachen,'

liet Kilian zich ontvallen en hij glimlachte bij de herinnering. 'Meneer Werfel, u werd niets gevraagd,' snauwde de R.C. Kilian, vol binnenpret, lachte hem zonnig toe.

'Nu mijn vloot de toegang tot de baai heeft afgesloten en de

mariniers het havenkwartier hebben bezet,' ging de admiraal voort, 'ligt de handel van de Groenlanders lam. Hun voorraden in de pakhuizen zijn voor hen ontoegankelijk geworden. Het kan niet uitblijven of de Groenlanders zullen tegen deze gang van zaken ernstig komen protesteren.' 'Om die reden,' viel de R.C. in, 'is met vlag en schild duidelijk aangegeven waar ons hoofdkwartier zich bevindt en waar zij de vertegenwoordiger van de Badense regering kunnen vinden.'

'Uitstekend. Zolang we echter nog geen contact hebben gehad met de burgemeester of bestuurders van deze stad is het zaak ons zo goed mogelijk te beveiligen tegen een eventuele onverhoedse aanval van de zijde van de Groenlanders.'

'Ik ben geen kleine jongen,' gromde overste Berger. 'De gebouwen die wij hebben bezet zijn allemaal in staat van verdediging gebracht en worden goed bewaakt.'

'En naar ik heb begrepen, hebben we van de kant van het schiereiland ook geen gevaar te duchten?'

'Ik heb er gisteren vierhonderd man verkenningstroepen heengestuurd, maar alles wat ze vonden waren rotsen, stenen, struiken en bomen. Het is gewoon een zeer woeste landtong, die nog niet in cultuur is gebracht, waarschijnlijk omdat het de Groenlanders aan de technische mogelijkheden daartoe ontbreekt. Het enige gebouw is de vuurtoren op de punt van het schiereiland en daarop heb ik vier man geposteed. De vuurtorenwachter, een tamelijk oude man, is met een

roeibootje weggegaan naar de stad. Ook hij protesteerde niet tegen onze overname.' 'Goed zo. Wat wilt u zeggen, meneer Kwatschi?'

'Ik ben van mening,' zei de regeringscommissaris stijfjes, 'dat de mariniers zich niet tevreden moeten stellen met de bezetting van het havenkwartier en de pakhuizen, maar dat ze de stad moeten binnentrekken om daar het stadhuis, de politieposten en wat ze nog meer aan openbare gebouwen mogen aantreffen te bezetten. En dan moet de jonge Werfel de autoriteiten aan het verstand proberen te brengen welke onze eisen zijn.'

'Noem mij die eisen, meneer Kwatschi,' zei Kilian. 'Gehoorzaamheid aan onze bevelen en volledige onderwerping aan onze allergenadigste Egon,' zei de R.C. hard. 'In hoeverre we de Groenlanders een vorm van vrijheid of zelfbestuur kunnen toestaan zal de toekomst moeten uitmaken. Voorlopig dienen de mensen zich te beschouwen als een overwonnen volk. Verzet zal met geweld worden bestraft, medewerking zal worden beloond.'

De commandant wilde iets zeggen, maar de R.C. gaf hem de kans niet. 'De praktijk heeft uitgewezen,' ging hij onverdroten voort, 'dat dit de beste strategie is. Daarom moeten we in de eerste plaats contact zoeken met de Groenlandse bestuurders. Geen mens wil graag een brokje macht verliezen.'

Zodra wij contact met hen hebben gemaakt zullen wij hun te verstaan geven dat we niet zijn gekomen om hun de

zeggenschap te ontnemen — op voorwaarde natuurlijk dat ze tot samenwerking met ons bereid zijn. In dat laatste geval mag de burgemeester of hoe heet hij hier, gerust burgemeester blijven, als hij maar precies doet wat wij van hem verlangen.'

'Neemt u niet erg veel als vanzelfsprekend aan, meneer Kwatschi,' waagde dr.

Mannix te zeggen.

'Geen sprake van! In het geval van de Magiaren is al gebleken dat plaatselijke machthebbers altijd bereid zijn tot samenwerking met de bezetter, wanneer ze er zeker van kunnen zijn dat ze in hun functies worden gehandhaafd. Zulke mensen kan het niet schelen wie hun eigenlijke meesters zijn, zolang ze hun macht over een klein deel van de bevolking mogen blijven uitoefenen.'

Tjonge, dacht Kilian. Hier leer ik nog eens wat.

Ongevraagd zei hij: 'Blijft het probleem natuurlijk dat wij de Groenlanders niet verstaan en zij ons niet.'

Juist voor dat geval hebben wij een taalgeleerde meegenomen,' antwoordde de R.C. snel. Hij wendde zich tot de admiraal. 'De jonge Werfel is gisteren hele avond bezig geweest op ons hoofdkwartier om de kneepjes van de Groenlandse taal onder de knie te krijgen.' 'Ik heb alleen een paar onnozele schoolboekjes bestudeerd,' riep Kilian, 'maar hun alfabet wijkt af van het onze en hoe de woorden moeten worden uitgesproken weet ik niet.'

'Dan moet u zorgen daar spoedig achter te komen,' zei de R.C. 'Spreek mensen op straat aan, probeer hen ertoe te

brengen alles wat je aanwijst te benoemen in hun eigen taal.' 'Allicht zal ik dat doen. U hoeft me mijn vak niet te leren.'

Kapitein Schmitt vroeg het woord.

'U moet me niet kwalijk nemen, admiraal, maar de gang van zaken verwondert me nogal. Ik dien al meer dan twaalf jaar op de Badense oorlogsvloot, maar de wijze van oorlogvoering die u toepast wijkt wel erg af van hetgeen ik gewend ben. Meestal deden we het zo: we kwamen met onze oorlogsbodems voor een belangrijke havenstad van het betreffende land en schoten die stad plat.

Wanneer de schrik er eenmaal goed inzat en alle verdedigingswerken waren uitgeschakeld, kwamen de mariniers aan land om het karwei af te maken.

Waarom doen we dat hier niet? Ons geschut draagt ver genoeg om deze hele stad te vernietigen en elke tegenstand te smoren voor die goed en wel op gang is gekomen. Daarna hoeven we niets anders meer te doen dan de rest van het land te onderwerpen.'

'Dus u wilt onze geëerbiedigde Egon een totaal verwoeste haven aanbieden?'

vroeg Kilian, die gruwde van Schmitts woorden. 'Onze jonge vriend heeft gelijk,' viel de admiraal in. 'De Egon wil steunpunten voor zijn vloot in het noordwestelijke gedeelte van de oceaan, compleet met goede havens. Dit is een bijzonder goede haven. Peilingen hebben uitgewezen dat de baai diep genoeg is voor onze oorlogsschepen en het schiereiland biedt beschutting tegen stormen en vijandelijke

aanvallen. Als we op dat schiereiland geschutsbatterijen opstellen en forten bouwen zullen deze baai en de haven een onneembare vesting vormen. Als we ooit nog eens in oorlog raken met het Britse Rijk kan een steunpunt als dit ons onschatbare diensten bewijzen.' 'De Groenlanders moeten een dom volk zijn dat zij de strategische waarde van hun eigen haven niet hebben ingezien,' zei commandant Berger minachtend.

'Hoe bedoelt u?' vroeg Kilian opstandig.

'Wel, heb jij hier iets gezien van verdedigingswerken, van forten of batterijen?'

'Ze moeten het buskruit nog uitvinden,' veronderstelde de R.C. Kapitein Rostum zei: 'Bent u van plan nog meer mariniers aan land te laten gaan, commandant? Door het verlies van de **VEROVERAAR I** zijn we op het ogenblik nogal nauw behuist op de schepen en moesten de etensrantsoenen ook gehalveerd worden. Ik heb begrepen dat er in de stad voldoende voedsel aanwezig is, en aangezien de Groenlanders niet van plan schijnen te zijn verzet te bieden, lijkt het mij het beste dat u al uw mannen in de stad legerd. De bemanningen van onze schepen zijn zeer wel in staat zich afdoende te verdedigen, mochten de inboorlingen een overval op ons willen plegen.'

'Geen enkel bezwaar,' riep de commandant, vol verlangen om op ver-overingstocht te gaan.

'Dat is dus geregeld,' zei de admiraal. 'Commandant Berger zet al zijn mariniers aan land en bezet daarmee de officiële

gebouwen in de stad. Kilian Werfel zal contact maken met de bevolking en zo snel mogelijk thuisraken in hun taal. De vloot blijft in de ingang van de baai liggen en er zal voortdurend een roeiboot op en neer varen tussen de VEROVERAAR III en de wal om alle berichten over te brengen... Heeft iemand nog iets te vragen?'

'Ja, ik,' zei de R.C. 'Deze stad is groot en beschut gelegen — ik vraag me af, of het soms toevallig de hoofdstad kan zijn van Groenland.' 'Dat is zeer wel mogelijk, in dat geval moeten er regeringsgebouwen zijn.'

'Ja, maar huizen van meer dan twee verdiepingen hebben we niet gezien.'

'Deze mensen missen de technische kennis om hoog te bouwen,' meende dr.

Mannix.

'Op de kade naast de pakhuizen troffen we een gebouwtje aan waar het vol lag met paperassen. Ik zou graag zien dat mijnheer Werfel die eens inkeek en ons vertelde wat ze voorstellen. Het gebouw zelf leek me een kantoor.'

'Ik zal er vanmiddag meteen naar kijken,' beloofde Kilian. 'Goed. Nog iemand anders iets op het hart?' De admiraal keek vragend de kring rond. Toen niemand meer een mond opendeed hief hij de vergadering op.

Samen met Berger, dr. Mannix, de R.C. en luitenant Franz liet Kilian zich naar de kade roeien. De commandant wees hem het kantoor en Kilian bladerde nieuwsgierig door de bedoelde paperassen. Hij kon er geen woord van lezen, maar

de cijfers die in lange rijen onder elkaar stonden leken in vorm veel op de cijfers die de Badeners gebruikten. En dat zei Kilian heel veel.

'Ik neem aan dat dit een soort handels- of havenkantoor is,' zei hij tegen Berger.

'En kijk, dit woord hier, dat ben ik ook in de schoolboekjes tegengekomen met een plaatje van een zeilschip ernaast. Het betekent dus boot of schip. Op deze papieren werden dus de inkomende en uitvarende schepen geregistreerd en waarschijnlijk ook de voorraden die zij aanvoerden of uitvoerden.' Dr. Mannix had belangstellend toegehoord.

'Het feit dat hun cijfersymbolen en letters zoveel overeenkomst vertonen met de onze wijst erop, dat ook de Groenlanders nazaten moeten zijn van de vroegere beschaving die tijdens de Grote Verandering ten onder ging,' zei hij.

'Ongetwijfeld.'

De R.C. die er natuurlijk ook met zijn neus bijstond, snoof verontwaardigd.

'U vergeet, meneer Werfel, dat het Badens in die lang vervlogen tijden een wereldtaal was. Dit lijkt helemaal niet op Badens. Ook niet op Brits. Hoe kunt u dan veronderstellen dat de mensen die deze lijsten hebben opgemaakt beschaafde nazaten zijn van de vroegere grote beschaving? Er is geen twijfel mogelijk, ook vóór de Grote Verandering was Europa een wereldrijk, het machtigste op Aarde.' De Merriken beweren juist dat zij het machtigste volk ter wereld zijn

geweest.'

'De Merriken zijn gek.'

Dr. Mannix zag geen reden om de R.C. tegen te spreken. Kilian wel. 'Ik geloof er niets van,' lachte hij jolig. 'Groenland ligt een behoorlijk eind van Europa vandaan en had er misschien nooit iets mee te maken. 'U vergeet, meneer Werfel, dat het Badens in die lang vervlogen tijden een wereldtaal was. Dit lijkt helemaal niet op Badens. Ook niet op dat ze vrijwel onleesbaar zijn geworden. Ik geef toe, die bladzijden waren dan òf in het Brits, òf in het Badens gedrukt — of in iets wat er veel op leek. Zo konden de geleerden bij ons er enigszins uit wijs worden. Maar het bleven losse fragmenten die dikwijls in geen enkel verband met elkaar stonden. Daarom weten we nog maar zo weinig van die oude beschaving.'

'Werfel, je bent een eigenwijs stukje mens en het ontbreekt je aan eerbied voor oudere, wijzere en machtiger mannen,' brieste de R.C. En toen, tot Kilians verbazing, nam dr. Mannix het voor hem op. 'Dat kan wel zijn,' zei de geleerde, 'maar ik vind dat de jongeman dikwijls zeer nuchtere en intelligente opmerkingen maakt. Hij mag dan jong en onervaren zijn, en nogal brutaal, dom is hij niet.' Juist,' knikte Kilian, die zich kostelijk amuseerde. 'En nu ga ik de stad in om te proberen contact met de inwoners te krijgen.' 'Ik zal je tien mariniers meegeven,' zei de commandant. 'Want om ongewapend rond te gaan lopen in een vijandelijke omgeving is de heldenmoed een beetje te ver doorvoeren.'

Hij heeft gelijk, dacht Kilian, plotseling verbaasd over zichzelf. Waarom heb ik het gevoel dat in deze stad niemand mij vijandig gezind is? Door het gebrek aan tegenstand of door de vredige aanblik van al die zonnige lanen en straten?

Het is allemaal zo mooi, zo gezellig, zo...zo paradijselijk, net alsof geweld hier iets onbekends is. 'Dank u, commandant.'

En zo marcheerde Kilian Werfel een half uur later aan het hoofd van een tiental mariniers en één sergeant (Bratschel) door de stad en waagde zich in lanen, op pleinen en in parken die nog niet door de Badense militairen waren bezet en dus nog in Groenlands bezit waren. Het was heerlijk weer. Een zachte zeebries maakte dat het niet te warm werd. De vele brede boomkruinen wierpen een welkome schaduw over de straten. De huizen zagen er goed onderhouden uit. Kilian sprak een voerman aan, die naast de ossen liep die een wagen de hellende weg optrokken. Hij probeerde van de man te weten te komen hoe dat in het Groenlands heette: zo'n wagen, de ossen, de lading, die uit tonnen bestond. De voerman gaf geen antwoord, keek recht voor zich uit en scheen zich de aanwezigheid van de jonge Werfel en de mariniers niet bewust te zijn.

Zelfs toen sergeant Bratschel hem bij de arm greep reageerde de man daar niet op. Hij praatte uitsluitend tegen de trekdieren, moedigde ze aan, want de straat was nogal steil. Ze mondde uit op een groot plein, met in het midden een klaterende fontein. Daar zette hij de wagen op de rem,

spande de ossen uit en liet hen drinken van het water. De Badeners bestonden niet...

'Hij weigert een woord tegen ons te zeggen,' constateerde Bratschel boos.

Op de hoek van een van de zijlanen stonden vier vrouwen te praten. Die keken wèl naar de vreemdelingen.

Kilian bedacht dat vrouwen gemakkelijker te intimideren waren dan mannen, bovendien stond het vast dat ze altijd erg onder de indruk raakten van mooie uniformen. En de Badeners hadden mooie uniformen, waarbij de sergeant ook nog een zilverkleurig driehoekje op zijn mouw vertoonde, en zilverkleurige knopen aan zijn jasje, ten teken van zijn rang. Ja, ze zouden het met de vrouwen gaan proberen. Zo ontmoette Kilian voor de eerste maal Thura. Hij gaf de mariniers een teken dat ze even moesten wachten en stapte toen op het groepje toe. Het best beviel hem een meisje met een lange pikzwarte vlecht en donkere ogen die enigszins schuin stonden in een rond gezichtje. Ze was volgens Badense begrippen niet eens mooi. Haar stevige figuurtje was gehuld in een katoenen witte bloeze, ze droeg een korte blauwe broek, die haar kuiten vrij liet, geen kousen en aan haar blote voeten droeg ze touwsandalen. Maar Kilian vond haar ondanks die eenvoudige kleding en haar wat gedrongen bouw bijzonder aantrekkelijk. 'Goedemiddag,' zei hij vriendelijk. Het meisje keek hem aan — ja, ze zag hem! — maar ze sprak geen woord.

Hij zei nog eens 'goedemiddag', maar nu in het Brits. En

toen in het Magiaars.

Ze bleef hem aankijken, onbeweeglijk. Kilian droeg als burger geen uniform.

Hij had een lange grijze broek aan, een geblokt overhemd en zwarte schoenen.

Zelf vond hij dat hij er keurig uitzag. Hij wees op zichzelf en zei: 'Kilian Werfel. Dat is mijn naam: Kilian Werfel.'

Toen keek hij haar vragend aan om haar uit te nodigen ook haar naam te noemen. Maar ze bleef zwijgen. De drie andere vrouwen giechelden en wezen naar de op een paar pas afstand staande mariniers. Daarna lachten ze nog harder. Ook het aardige meisje wendde plotseling haar blikken af van Kilian en glimlachte. 'Ze lachen ons uit,' riep Bratschel verontwaardigd. 'Welnee,' zei Kilian. 'Ze vinden ons wel een knap stel.' Hij tikte het meisje voorzichtig op de arm, toen op zijn eigen arm en zei: 'Arm' in het Groenlands, althans, hij hoopte dat hij het goed uitsprak. Het antwoord was een schaterlach. Weer tikte hij de arm van het meisje aan en keek zo vragend als hij maar kon. Ze deed een stap terug, wreef over haar blote arm alsof een wesp haar had gestoken en trok haar neus op.

'Je hoeft niet vies van me te zijn,' bromde Kilian beledigd. Ze keek hem nu recht aan en even verzonk hij in die donkere blik. 'Luister,' zei hij in het Brits.

Je hoeft niet bang voor me te zijn. Ik doe niemand kwaad. Ik vind je aardig. Je bent echt een schatje. Maar je moet niet zo boos naar me kijken. Ik probeer alleen maar jullie taal te

leren. Waarom help je me niet een beetje? Het zou toch prettig zijn als we met elkaar konden praten?'

Ze liet niet blijken of ze er iets van had verstaan. Ze stond daar maar, keek hem aan en hij proefde haar verachting.

'Toe nou, ik ben toch geen monster. Je mag best eens tegen me lachen. Ik wed dat je prachtige tanden hebt.'

Hij hief de handen op. Uit de schoolboekjes wist hij hoe je 'hand' moest zeggen in haar taal — alleen de uitspraak kende hij nog niet. 'Hand,' zei hij.

Weer een schaterlach van de drie anderen.

Ja, ik zal het wel verkeerd zeggen. Hoe noem jij dit dan?' Hij zwaaide zijn hand voor de donkere ogen heen en weer. Ze keek hem alleen maar aan. Zijn hand negeerde ze. 'Geef het maar op, meneer Werfel,' riep Bratschel achter hem. 'De dame wil niets van je weten.'

Jammer,' antwoordde Kilian in zijn eigen taal. 'Ik vind haar juist zo leuk.'

'Nou, zoiets bijzonders is ze niet. Die blonde daar is stukken mooier. Dat is werkelijk een beeld van een vrouw.'

'Te oud voor mij,' lachte Kilian. Maar hij moest toegeven dat de sergeant gelijk had. De vrouw die de sergeant bedoelde was inderdaad een schoonheid, met lang goudkleurig haar, dat los over haar schouders hing en bijna tot haar middel reikte.

Ze was ook langer dan het donkere meisje en ze droeg een rok tot op haar enkels. Ze had een fijn, regelmatig gezicht met mooie blauwe ogen, rechte schouders, en een prachtig gebit.

En ze scheen heel vrolijk. Daarom richtte Kilian nu het woord tot haar.

'Bent u ook zo zwijgzaam als dit meisje?' vroeg hij, op goed geluk in het Brits, toen in het Badens. De vrouw leek niets gehoord te hebben, ze stootte het meisje aan, wees naar de mariniers en hun geweren en schudde grinnikend het hoofd, alsof een geweer iets zeer komisch was. En toen begonnen die vier vrouwen tegen elkaar te kwetteren in zulk een rad taalje en met zoveel vrolijkheid dat Kilian er horendol van werd.

'Halt, stil toch,' riep hij. 'Praat nu eens tegen mij.'

Maar ze hoorden hem niet. Luid ginnegappend draaiden ze zich om en liepen weg, Kilian verbouwereerd achterlatend.

De rest van de middag verging het hem niet veel beter. Wie hij ook aansprak, staande hield, ondervroeg, overal stuitte hij op dezelfde muur van zwijgzaamheid, overal keken de mensen van hem weg of begonnen te lachen en lieten hem dan staan. Alsof ze het met elkaar hadden afgesproken...

Toch ontmoette Kilian nergens vijandigheid. Geen stoere bootwerker kwam op hem af met opgestroopte mouwen en gebalde vuisten. Nog iets merkwaardigs: hoewel ze uren ronddwaalden, vonden ze nergens iets wat leek op een officieel gebouw. Huizen zagen ze genoeg, winkels ook, pakhuizen, fabrieken, werkplaatsen.

'Zouden ze hier geen politieagenten hebben?' vroeg Bratschel zich op een gegeven ogenblik hardop af. 'Ik heb er nog niet een gezien.' 'Ze zullen er heus wel zijn — maar weet jij

hoe een Groenlandse ordebewaarder eruit ziet?

Misschien hebben ze alleen maar politie in burger, een soort geheime politie.'

'Zelfs die herken je, aan hun houding, hun oogopslag, aan de manier waarop gewone mensen naar hen kijken of hun uit de weg gaan. Een politieman straalt altijd gezag uit. En wat me ook opvalt is, dat je zo weinig kinderen ziet. Dit is toch een grote stad — en ze hebben aardig wat scholen, die trouwens allemaal leegstaan. Waar zijn de kinderen?' 'Het is zomer, sergeant. Misschien zijn de kinderen met vakantie.' 'Toen we twee dagen geleden 's middags aankwamen en we door kijkers de stad bestudeerden zag ik overal kinderen spelen. In de parken, bij de fontein... En er liepen kinderen over de kade, ik zag ook mensen picknicken op de strandjes van het schiereiland, ik zag ze in bootjes over de baai varen en overal waren kinderen bij, nu zie je er nauwelijks één.'

'Wij zien er nogal vervaarlijk uit. Misschien houden de mensen hun kroost nu liever binnen.'

'Maar de lui die op straat rondlopen lijken helemaal niet bang voor ons.'

Kilian zuchtte.

'Wat wil je nou, sergeant Bratschel, dat ik dit volk binnen achtenveertig uur geheel kan doorgronden?'

'Nee meneer, maar ik blijf het raar vinden.'

'Ik ook, sergeant. Ik vind het allemaal bijzonder vreemd. Je merkt niets van vijandigheid, niets van angst of verontwaardiging — ze doen juist net alsof wij niet bestaan. Is

dat om ons in verwarring te brengen? Je zou het bijna denken.'

'Ik raak niet zo gauw in de war, meneer Werfel.' Kilian lachte.

'Ik ook niet. Maar je hebt gelijk, het is raar. Nergens een uniform, nergens een soldaat, nergens een deftige man waarvan de gewichtigheid en de rijkdom afstralen, niets dan gewone mensen die hun eigen gang gaan, zich van ons niets aantrekken en ons nog niet zien staan. Weet je, het is gewoon griezelig....'

'Ik ben blij dat u het ook zo voelt, meneer. Zullen we maar teruggaan naar het hoofdkwartier? Ik verga van de dorst en....'

'Wacht eens.' Ze stonden in een winkelstraat. De Groenlandse winkels zagen er anders uit dan de Badense. Ze leken meer op kramen, open naar de straat, met luifels die ver uit de gevels staken en 's avonds konden worden neergeklapt, want ramen waren er niet. Onder die luifels toonbanken waarop allerlei waren stonden uitgestald. Eetwaren, maar ook borden, pannen en andere huishoudelijke voorwerpen, beeldjes in allerlei vormen en kleuren, soms heel mooi. Bratschel probeerde een beeldje in de vorm van een dolfijn te kopen door het in de hand te nemen en de vrouw achter de toonbank een handjevol zilveren marken te tonen. Ze keek langs de sergeant heen. Zelfs verroerde ze zich niet, toen Bratschel het beeldje in zijn zak stak en twee zilveren marken op de toonbank achterliet.

'De admiraal heeft plunderen uitdrukkelijk verboden,

sergeant.' 'Ik heb ervoor betaald, meneer.' 'Jawel, maar met munten die ze hier niet kennen.' 'Doet er niet toe. Het waren zilveren marken. Ze zullen toch wel waarde hechten aan zilver?' 'Laten we het hopen.'

Dorst! Kilian bleef opeens staan voor een gebouw dat geen winkel was en ook geen woonhuis. De brede deur stond wijd open, binnen zaten aan houten tafels mensen vrolijk te praten en elk van hen had een tinnen kroes voor zich waaruit ze met zichtbaar genoegen telkens een lange teug namen.

'Een bierhuis, lijkt het wel. Zullen we naar binnen gaan?' riep Bratschel verlekkerd.

'Liever niet.'

'Ik doe het. Kom mee, mannen.'

Achter elkaar dromden de mariniers de ruimte binnen. Na enige aarzeling volgde Kilian ook. Achterin het vertrek weer een toonbank, met grote zwetende aardewerken kruiken en een rij tinnen bekers. De bezoekers aan de tafeltjes keken even op, vervolgden toen hun gesprekken. Bratschel liep naar de toonbank en wees naar een kruik. Hij legde een half markstuk op de toonbank. De vrouw erachter verroerde zich niet, keek langs hem heen.

'Maar nou heb ik er toch schoon genoeg van,' zei de sergeant nijdig. Hij liet het geldstuk liggen, tilde een kruik op en begon eigenhandig een van de kroezen te vullen met een schuimende, lichtbruine drank. Daarna proefde hij voorzichtig en smakte met de lippen. 'Het is een soort bier. Zoeter dan bij ons, er zit een kersensmaak aan, meneer.

Jongens, bedien jezelf. Als die lui dan niets van ons willen weten moeten we maar voor onszelf zorgen.'

'Ik vind dit niet in de haak,' zei Kilian zwakjes, maar de aanblik van het bier kon hij toch niet weerstaan. Ook hij had een brandende dorst gekregen van de wandeling door de stad.

Ze dronken. Ze smakten en genoten. Om geen gedonder te krijgen met de admiraal legden de mariniers elk een paar koperen muntjes neer en toen ze weer naar buiten stroomden keken ze veel opgewekter. Achter hen werden de gesprekken hervat en er steeg gelach op. Groenlanders lachten blijkbaar veel en graag.

'Dat was lekker. Het mogen dan stomme wilden zijn hier, maar bier brouwen kunnen ze. Toch iets prettigs om aan de commandant te melden,' kondigde de sergeant aan. Kilian moest lachen. Hij mocht die sergeant wel.

Ze hadden enige moeite om het havenkwartier terug te vinden en hun hoofdkwartier te bereiken.

De rest van de mariniers had die middag niet stilgezeten. Ze hadden nog een gedeelte van de stad bezet, de bewoners eruit gejaagd, waartegen nauwelijks protesten gerezen waren, ze hadden nog een aantal scholen ingericht tot kazerne, deze omgeven met prikkeldraad en er wachtposten bij gezet. Zeker een vijfde deel van de stad was nu vast in handen van de Badeners. En fier woei de leeuwenvlag van de gevels. Kilian betrad de woning die hij deelde met dr. Mannix en de regeringscommissaris. Daar wachtte hem een verrassing. De

R.C. was erin geslaagd de admiraal over te halen hem een hofmeester van de vloot af te staan, die voortaan voor hen kon koken, hun kleren kon bijhouden en de woning aan kant kon brengen. Een RC. hoort een bediende te hebben, meende Kwatschi. Het eten was dus al klaar toen Kilian terugkwam.

Soep, brood en fruit. Het smaakte allemaal heel lekker, al vond Kilian het vlees in de soep wel taai.

Na de maaltijd liep hij nog even naar buiten, om te genieten van de zwoele avond, en een praatje te gaan maken met de op wacht staande mariniers. Toen kreeg hij een schok. Aan de overkant, waar het grote park lag, zag hij een meisje. Een donker meisje, met een lange zwarte vlecht, een stevig figuurtje.

Ditmaal lachte ze niet. Niet tégen hem, niet óm hem, ze keek eerder peinzend.

Kilian maakte een beweging om de laan over te steken, hij wilde nog wel eens proberen met haar een gesprek aan te knopen, maar toen hij haar naderde draaide ze zich om en verdween in het park. Haar narennen, nee, dat was toch beneden de waardigheid van een Badense geleerde...

De parken in dit land leken in niets op die in het Badense Rijk. Een park betekende thuis: brede paden met magere groenstroken erlangs, omzoomd door armetierige bomen. Hier had je midden in de stad overal uitbundig groene plekken waar hoge bomen groeiden, omgeven door struiken en bloemperken, van elkaar gescheiden door stroken

grasland of door klaterende snelstromende beekjes die op hun beurt een grote vijver voedden, waarin altijd wel iemand bezig was te baden. Het was vooral de waterrijkdom in dit land die indruk maakte op de Badeners en die maakte dat de militairen het gevoel kregen dat ze met vakantie waren, ergens in het beloofde land. Het ontbreken van elke vorm van tegenstand versterkte nog dat gevoel van zorgeloosheid, van verrukking over hun ontdekking. Dit was een land om... om gelukkig te worden!

De wachtposten bij de ingang van het prikkeldraad hadden natuurlijk gezien hoe Kilian Werfel – een burger, dus iemand om geminacht te worden door militairen – een blauwtje had gelopen. Maar ze onderdrukten hun spottende glimlach en Kilian ging, zonder op hen te letten, weer naar binnen.

Het heeft geen haast, dacht de jongeman. Dat meisje stelt belang in ons, anders zou ze niet naar ons zijn komen kijken. Ik zal haar vast nog wel eens tegenkomen.

8 Een mislukte jacht

Om de een of andere onverklaarbare reden leek de invasie van Groenland plotseling te stagneren. Goed, de Badeners hadden een aantal scholen bezet en die in staat van verdediging gebracht. Ze hadden huizen gevorderd om daarin hun officieren onder te brengen. Ze hadden zich meester gemaakt van de voorraden in de pakhuizen zodat ze elke dag van uitgebreide maaltijden konden genieten. Ze gingen brutaalweg zwemmen in de badvijvers en in de baai. Nadat ze ontdekt hadden dat het op het woeste schiereiland wemelde van wild, besloten de officieren een uitgebreide jachtpartij te organiseren. De gedachte aan hertebout en patrijzeborst deed hun het water in de mond lopen.

Dus trok commandant Berger er met luitenant Franzi en een twintigtal mariniers op uit om het nodige wild te gaan schieten voor een waar feestmaal.

Kilian en dr. Mannix voelden niet veel voor de jacht en bleven in de stad, maar de regeringscommissaris ging wel mee. Zolang de autoriteiten van Groenland niet kwamen opdagen om tegen de indringers te protesteren of zelfs maar met hen te onderhandelen, had hij toch niet veel te doen.

Kilian en sergeant Bratschel gingen er weer gewoon op uit om te trachten de officiële gebouwen te vinden en, als het kon, een praatje te maken met de Groenlanders. Die wandeling liep weliswaar op niets uit en het leuke donkere

meisje kregen ze evenmin te zien, tot heimelijke teleurstelling van Kilian.

Maar door deze stad lopen, zomaar een bierhuis binnengaan om de dorst te lessen, lekker lui in het gras liggen in één van de parken, dat was fijn.

Toen Kilian tegen de avond terugkwam in het hoofdkwartier, kwam Heini, de hofmeester, hem met een enigszins bezorgd gezicht tegemoet.

'De regeringscommissaris is nog steeds niet terug, meneer Werfel.'

'Och, het is nog geen avond, het is nog zeker twee uur licht. Hij komt heus wel. Maar ik heb honger.'

'Het eten is al een half uur klaar, meneer.'

'Mooi. Dien dan maar op.'

'Moeten we niet op meneer Kwatschi wachten?'

'Hou zijn eten maar warm.'

Twee uur later werd het donker, maar de R.C. verscheen niet. Een marinier uit de kazerneschool naast hen kwam aankloppen. 'Weet u waar de commandant is, meneer? Luitenant Franzi is er ook niet.'

'Ze zijn toch gaan jagen op het schiereiland?'

Jawel, maar ze hadden gezegd dat ze voor het donker terug zouden zijn.'

'Hoe zijn ze erheen gegaan?'

'Met een roeiboot natuurlijk. Helemaal om de baai heenlopen was hun te ver.'

Juist. Dan zullen ze met hun jachtbuit misschien naar de

vloot zijn gegaan.'

'Ik dacht niet dat dat de bedoeling was, meneer.' 'Ach wat, ze komen wel weer opdagen.'

Kilian ging naar bed. Hij was moe en of de R.C. met de anderen verdwaald was geraakt op het schiereiland, of dat hij de nacht op een van de schepen zou doorbrengen was iets waarvan de jonge taalgeleerde beslist niet wakker lag.

De volgende ochtend: geen R.C., geen commandant, geen luitenant Franzi met de twintig mariniers.

Kilian Werfel werd toen naar de admiraal gestuurd om hem te gaan vertellen over de verdwijning, terwijl luitenant Birkenhof, die in een andere school gelegerd was, met veertig mariniers de baai zou oversteken om een zoekactie op het schiereiland te beginnen. En dit is, wat deze verkenningsgroep tegen de middag aantrof: Een woedende commandant Berger, een razende regeringscommissaris, een vernederde luitenant Franzi en twintig verbijsterde mariniers — allemaal ontwapend, allemaal die ochtend ontwaakt uit een diepe verdooving. Iets geschoten hadden ze (nog) niet. En de sloep waarmee ze de vorige ochtend naar het schiereiland waren overgestoken was nergens meer te vinden...

'Het was ongelooflijk,' vertelde commandant Berger aan de admiraal, want hij had zich regelrecht naar de vloot laten brengen. 'We landden ergens in het midden van het woeste gebied, bij een aardig strandje waar we de eerste dag dat we hier aankwamen allerlei mensen hadden gezien die daar zaten te picknicken en te zonnen. We trokken de boot op het

droge en gingen de wildernis in. Algauw vonden we sporen van herten, en de patrijzen vlogen vlak voor onze voeten op. Maar toen luitenant Franzi zijn geweer ophief om een wilde geit neer te leggen die plotseling een stuk grasland met onkruid overstak, dook rondom ons een aantal vrouwen op. Groenlanders. Ze omsingelden ons gewoon en luitenant Franzi was zo verbluft dat hij vergat te schieten en zijn geweer liet zakken.

Toen kwam één van die mensen op ons toe. Een héél mooie vrouw, met lang blond haar en ze droeg iets wat leek op een leren overall. Ze keek heel boos en wees dat we moesten teruggaan. Ze gebruikte gebarentaal, maar het was overduidelijk wat ze bedoelde: we mochten daar niet jagen. Nu ja... ik vraag u!

Moesten we ons door een vrouwmens laten zeggen wat we wel of niet konden doen? Dus luitenant Franzi ging op haar toe en duwde haar gewoon weg. Toen kwamen er nog meer vrouwen naar voren en maakten dezelfde gebaren, zo van: weg jullie. Weet u, het was echt de eerste keer dat we stuitten op iets wat op verzet of protest leek. Ik zei: "Verdwijnt jullie. Wij willen jagen en we gaan ook jagen." En wat er toen gebeurde begrijp ik nog steeds niet. Ik voelde iets als een prik in mijn schouder, heel even maar, en toen ik me stond af te vragen wat dat geweest kon zijn werd alles zwart om me heen. Later hoorde ik van de luitenant en van mijn mannen dat hun hetzelfde was overkomen. Een prik... en dan een hele tijd niets meer. Toen we weer bij onze positieven kwamen was

het al heel laat geworden, bijna avond. We moeten urenlang, zeker acht uren, buiten kennis zijn geweest. We werden wakker in een soort bos, en onze wapens, al onze wapens waren ons afgenomen. En dat niet alleen. Ook onze laarzen hadden ze ons blijkbaar uitgetrokken want die konden we nergens meer vinden. Dus moesten we op onze sokken proberen onze boot terug te vinden, maar we wisten helemaal niet waar we waren en dat schiereiland is zeker vijftien kilometer breed. We gingen op pad, op onze sokken, en we hadden honger en dorst. Water vonden we wel, er waren bronnen, maar hoewel we honderden vogels zagen, en wilde geiten en de sporen van herten, hadden we niets meer om mee te jagen. Toen het helemaal donker werd viel ons plotseling op dat de vuurtoren blijkbaar niet meer werkte, en we hadden juist zo gehoopt dat het licht daarvan ons de goede richting kon wijzen. En die vuurtoren werd door ónze mensen bemand, dus blijkbaar waren die ook overvallen en uitgeschakeld... Enfin, het werd pikdonker en er zat niets anders voor ons op dan zo dicht mogelijk bij elkaar te kruipen en te proberen wat te slapen, hopen dat die vervloekte Groenlanders ons niet midden in de nacht zouden komen afmaken. Verdergaan in het pikkedonker was natuurlijk uitgesloten, het terrein is daar erg ruw. Veel kwam er niet van slapen, want de nacht was nogal koud en we voelden ons allesbehalve veilig, we hoorden zoveel vreemde geluiden tussen de rotsen en in de wouden... Toen eindelijk de zon opkwam, konden we ons oriënteren en in westelijke richting

verder gaan.

Zo kwamen we na uren weer bij het strand en daar ontmoetten we luitenant Birkenhof die uitgetrokken was om ons te zoeken. Ik heb de luitenant gezegd dat hij met tien man naar de vuurtoren moest gaan om te zien wat daar aan de hand was.' Kilian, die op bezoek bij de admiraal, het verhaal ook had aangehoord, fronste de wenkbrauwen.

'Maar bij een eerder onderzoek van het schiereiland zei u dat het onbewoond was.'

'Hoor eens, jongeman. Toen wij daar een paar dagen geleden met vierhonderd man rondkeken zagen we geen mens, geen hut, niets. We vonden alleen die ouwe vuurtorenwachter, die we terugstuurden naar de stad en die we lieten vervangen door een aantal van onze eigen mensen. Maar toen we gisteren op jacht gingen bleken er opeens wel Groenlanders daar rond te struinen.'

'Vreemd.'

'Alles is vreemd in dit land.'

'Nee, ik bedoel,' zei Kilian, 'dat de Groenlanders geen spoor van verzet toonden toen we hun scholen en woningen in beslag namen om ons in de stad te nestelen. Geen woord van protest lieten ze horen toen we hun pakhuizen bezetten en ons de voorraden toeëigenden. Maar nu u en uw mannen erop uit trekken om in het wild levende dieren te schieten komen ze plotseling in verzet. Dat is toch vreemd?' 'Ik heb een verklaring voor die wonderlijke handelwijze,' zei dr.

Mannix. 'Ik denk dat dat schiereiland voor de Groenlanders een bijzondere betekenis heeft. Misschien is het heilige grond, waar het gebruik van wapens streng verboden is. Of waar de in het wild levende dieren gewijd zijn aan een of andere godheid en met rust moeten worden gelaten.'

'U bedoelt: de Groenlanders zijn heidenen.'

'Dat ligt toch voor de hand. Dagenlang hebben Kilian, sergeant Bratschel en een aantal mariniers de stad doorkruist. Ikzelf ben met een ander groepje mannen op pad geweest. Het is een mooie, ruim opgezette stad, ze hebben er van alles: textiel fabrieken, bakkerijen, brouwerijen, een soort slachthuis, scholen, opslagplaatsen, maar een kerk hebben we nergens aangetroffen.'

'En ook geen politiepost, geen overheidsgebouw....' vulde de regeringscommissaris aan.

'Precies. Je zou bijna denken dat deze mensen niet geregeerd worden.' 'Dat is onmogelijk,' riep de R.C. 'Om rust en orde te handhaven heb je autoriteiten nodig. En autoriteiten moeten beschikken over machtsmiddelen in de vorm van een politiemacht of ordehandhavers. Anders kan de misdaad gewoon haar gang gaan en is geen mens meer veilig. En

het viel me juist op: de meeste huizen staan gewoon open, 's nachts gaat de deur dicht maar niet eens op slot.' 'De deuren hebben grendels aan de binnenzijde,' zei Kilian. 'Gelukkig wel. Maar het viel me op dat de Groenlanders die grendels weinig gebruiken. Ze gingen zo stroef...' zei dr.

Mannix. 'Op die huizenbouw raak ik ook maar niet uitgekeken,' zei Kilian weer. 'De ene woning is soms wat groter dan de andere, en ze zijn niet allemaal op dezelfde manier gebouwd, maar veel verschil is er niet. Ik bedoel: een krottenwijk, een dure buurt en een arbeidersbuurt, huizen waarvan het duidelijk is dat daar iemand woont die zeer welgesteld is — dat alles vind je niet.'

'En de stad is schoon. Elke morgen worden de straten geveegd en schoongespoten,' knikte dr. Mannix. 'De regeringscommissaris heeft gelijk: dat alles moet door iemand geregeld worden, daarop moet toezicht worden gehouden. Maar door wie?'

'Misschien was het fout van ons om onmiddellijk na onze aankomst onze kanonnen te laten bulderen,' meende luitenant Franzi voorzichtig. 'Dat heeft die Groenlanders zoveel schrik aangejaagd dat ze ons nu niet meer durven benaderen en tegen alles wat we doen niet durven protesteren.'

'Onzin. En wat ons op dat schiereiland overkwam dan? Ze overvielen ons en beroofden ons zelfs. Tweeëntwintig geweren, twee revolvers, tweeëntwintig messen hebben ze op ons buitgemaakt. En de vuurtoren werkte niet die nacht.'

'Bovendien,' zei de luitenant, 'kreeg ik niet het gevoel dat de vrouwen die ons omsingelden en die ons op een of andere geheimzinnige wijze wisten uit te schakelen, dat die vrouwen bang voor ons waren.' 'Datzelfde gevoel krijg je in de stad ook,' viel Kilian in. 'De mensen negeren ons, doen of we niet

bestaan, maar echt bang lijken ze niet. En ze hebben me heel wat keren hartelijk uitgelachen als ik probeerde tot een of ander gesprek te komen. Ze weigeren ook maar één woord tegen me te spreken. Déden ze dat maar, al zou het in een volslagen onverstaanbare taal zijn, allicht dat ik er dan toch iets uit kan opmaken. Ik heb het zelfs geprobeerd met hun eigen schrift, door woorden uit de schoolboekjes waarvan ik de betekenis had achterhaald op papier te zetten, en die papiertjes hield ik onder hun ogen. Maar ze keken erlangs, of ze barstten in lachen uit en liepen dan weer door. Ze willen gewoon niets met ons te maken hebben, dat is het.' 'Maar ze hebben met ons te maken,' brieste de R.C.

'We zijn er en voorlopig gaan we niet meer weg ook. Nooit meer.'

'Dat weten de Groenlanders toch niet. Die denken misschien dat we gewoon op bezoek zijn en vanzelf wel zullen verdwijnen als ze te kennen geven geen prijs te stellen op onze aanwezigheid.' 'Zo naïef zullen zelfs de Groenlanders wel niet zijn,' meende dr. Mannix.

'Wat mij meer interesseert is: wat was het dat u en uw mannen buiten gevecht stelde?' zei de admiraal bezorgd.

'Dat weten we niet. Die vrouwen stonden een eindje van ons af — gas kan het niet geweest zijn op die open plek. Toen ik bij bewustzijn kwam, had ik hoofdpijn en mijn ledematen waren koud en stijf, maar dat trok snel weg.'

'Praat er eens over met de scheepsarts.' 'Dat zal ik doen.'

Op dat moment kwam een matroos vertellen dat luitenant

Birkenhof zich had gemeld. Even later verscheen de officier. 'We zijn naar de vuurtoren gegaan, commandant, zoals u ons had bevolen, maar daar was niets aan de hand. U had er vier man geposteed. Maar ze konden zich niet herinneren dat ze afgelopen nacht de vuurtoren niet in werking hadden gezet. Dat wil zeggen: ze hielden vol van wel, maar toen ik bleef aandringen bleek dat ze het eigenlijk vergeten waren.'

'Vergeten? Dat is toch absurd!'

'Dat vond ik ook, commandant. Daarom bleef ik doordrammen en die vier mannen bleven mijn vragen maar ontwijken en toen keek ik daar eens rond, maar hun geweren waren nergens te zien, hun patroongordels waren weg....

En eindelijk kreeg ik eruit, dat ze alle vier vannacht...'
'Bewusteloos waren en toen beroofd werden?'

Jawel commandant, zoiets schijnt er gebeurd te zijn. Ze durfden er niet goed voor uit te komen.'

'En nu wordt die vuurtoren bewaakt door vier mariniers die ongewapend zijn?'

'Ik heb hun beloofd hen te laten aflossen.'

'Admiraal, ik verlang van u dat u die vier man streng ondervraagt en eventueel straft wegens plichtsverzuim.'

'Als zij dezelfde behandeling kregen als u en uw mannen, commandant,' viel Kilian in, 'dan konden ze er niets aan doen.' 'Bemoei je er niet mee, Werfel. Dit is mijn zaak.'

'Ik wilde alleen maar weten of u uzelf en uw jachtgezelschap ook gaat straffen, omdat u zich liet beroven,' zei Kilian brutaal.

Jongeman, je houding van de laatste dagen bevalt me

helemaal niet,'

gromde de regeringscommissaris.

Kilian schudde het hoofd.

'Best mogelijk, meneer Kwatschi. Maar ik krijg steeds meer het gevoel dat we deze zogenaamde verovering helemaal verkeerd aanpakken. Mijn houding bevalt u niet, zegt u. Maar wat zou u denken van de houding van de Groenlanders? Bevalt die u dan wel? Vindt u het niet doodgriezelig dat ze zich zo kalm houden, en ons onze gang maar laten gaan? Volgens mij voeren ze iets in hun schild en zullen we nog voor vreemde verrassingen komen te staan. Wat er nu gebeurt — of beter wat er niet gebeurt — is niet normaal. Vreemd is eigenlijk het woord niet. Ik vind het angstaanjagend.'

'Onze jonge vriend spreekt weer eens zeer verstandig,' zei de admiraal haastig.

'Daarom eis ik dat ik onmiddellijk van alle onverklaarbare gebeurtenissen die zich op de wal voordoen in kennis word gesteld. En dat is een bevel!'

'Waarom komt u zelf niet aan wal, admiraal?' vroeg de R.C. zuur. 'Dan kunt u zich overtuigen van onze doeltreffendheid.' 'Mijn plaats is hier op de vloot. U

kunt er echter van verzekerd zijn dat mijn kanonnen voortdurend op de stad zijn gericht. En voorlopig verbied ik alle jachtpartijen, alle plunderingen of lastigvallen van de bevolking. Daarbij maak ik dan een uitzondering voor de pakhuizen langs de kade, want die levensmiddelen kunnen we

goed gebruiken.

Commandant, ik verwacht ook dat u de kolenopslagplaats goed laat bewaken, want die kolen heb ik bestemd voor onze schepen.' 'Akkoord, admiraal.'

En daarmee konden ze gaan. De beroofde militairen werden uit de voorraad aan boord van de **VEROVERAAR III** opnieuw bewapend, maar Kilian weigerde zelfs een revolver aan te pakken. 'Ik heb nog nooit op een mens geschoten en zal het ook nooit doen,' zei hij. 'Bovendien ben ik een burger en in het Badense Rijk is het aan burgers verboden vuurwapens te dragen. Ik houd me aan de wet.' De R.C. keek hem vuil aan.

9 Het koude ontwaken

Armina-Dottir, Konega van Thule, haar man Rajo en een aantal woudlopers kwamen aan in Kulus, namen hun intrek bij de stadsbestuurster Harmy en lieten zich op de hoogte brengen van de toestand — en van Thura's plannen.

'Doen,' zei de Konega kort, terwijl ze Christians verloofde toeknikte. 'Meteen.'

En intussen, Harmy, gewoon doorgaan met de evacuatie van de stad, maar liefst zo onopvallend mogelijk. Nu Hannah-Dottir zich genoodzaakt zag in te grijpen ter bescherming van de dieren van Kulaq zullen de Badeners begrepen hebben dat we niet helemaal weerloos zijn. Dus wordt het tijd dat nog duidelijker te maken. Maar dan ook zeer grondig en zo geheimzinnig mogelijk. Rajo, ik wil dat jij zoveel mogelijk woudlopers bijeenroept, ik zal hen nodig hebben. Christian, terwijl Thura de mariniers in de stad aanpakt, ga jij naar het ziekenhuis en je organiseert de evacuatie van de patiënten.'

'Niet ver daarvandaan is de grote paardenfokkerij van Kirala,' zei Harmy.

'Daar zou u uw intrek kunnen nemen, Konega. Het is een ideale plaats voor een hoofdkwartier, achter een hoge heuvel en toch vanuit de stad gemakkelijk bereikbaar.'

'Ik ken die plek,' zei Hannah-Dottir. 'En Harmy heeft gelijk, daar zul je veilig zijn. Je zult er honderden paarden tot je beschikking hebben en genoeg mensen die boodschappen

kunnen overbrengen.' 'Uitstekend. Anouk, jij zorgt voor de explosieven, voor het geval we ons moeten terugtrekken en de weg achter ons moeten opblazen.' Anouk knikte grijnzend. Thura danste door de kamer.

'Eindelijk,' zong zij, 'eindelijk mogen we dan onze tanden laten zien. O, wat zullen ze opkijken, die geniepige Badeners.'

Armina-Dottir hief waarschuwend een hand op.

'Maar voorzichtig, meisje, altijd voorzichtig blijven. Ik wil niet dat er doden vallen.'

'Doden?' riep Harmy verschrikt.

'Lieve mama, Harmy kan er maar niet aan wennen dat we tegenover de indringers harde maatregelen moeten nemen,' zei Christian. 'Zonder slachtoffers te maken zal het dit keer niet gaan,' voorspelde Hanna-Dottir somber. 'Ze zijn met zovelen... Drie jaar geleden kostte het ons al moeite genoeg vijftig man uit te schakelen. En nu... nu zijn het er honderden en nog eens honderden... in de stad alleen al! Hoe krijgen we die ooit weg?'

'Ze zullen weggaan,' beloofde Rajo grimmig. 'Weggaan of sterven. Een andere keus hebben ze niet.'

Harmy rilde en keek hulpzoekend naar haar Konega. Armina-Dottir zuchtte diep.

'Ik weet het, Harmy, het is gruwelijk. En het doet me pijn. Maar wat moet, dat moet. Het gaat om Thule's voortbestaan.' 'Moeder Aarde sta ons bij,' fluisterde Harmy ontzet. 'En dat,' viel Thura in, 'zal Moeder Aarde ongetwijfeld doen.'

Kom, tante Hannah, we moeten aan de slag. En, lieve

mensen, zal ik jullie eens iets zeggen? Vannacht – of anders morgenochtend vroeg, gaat het regenen!"

Als een geestdriftige jonge hond stormde Thura het vertrek uit, iets langzamer gevolgd door de blonde Hannah-Dottir.

Kilian en dr. Mannix hadden het opgegeven door de stad te dwalen en te trachten een machthebber op te sporen of zelfs maar een Groenlander aan het praten te krijgen. In plaats daarvan boog de jongeman zich over de schoolboekjes, telkens opkijkend naar het venster en naar het grote park aan de overzijde van de laan, in de hoop een belangstellend donker meisje te zien opduiken. Maar het park, zo dicht bij het Baden-se hoofdkwartier met de fiere leeuwenvlag, werd angstvallig door de inwoners van de stad gemeden. Geen kind kwam er meer spelen, geen jonge moeder (of vader) zocht de schaduw onder de mooie oude bomen op.

Ook de regeringscommissaris hield zich bezig met papier. Hij schreef een soort rapport en liep een paar maal naar buiten om op bezoek te gaan bij de commandant met wie hij fluisterend overlegde. De in de school gelegeerde mariniers verveelden zich, poetsten hun wapens, de knopen van hun uniform, hun laarzen en vertelden elkaar verhalen over vroegere heldendaden. De stad hield zich opvallend rustig. Toen kwam Heini, de hofmeester die als bediende aan de R.C. was toegevoegd, verheugd uit de kelder opduiken.

'Kijk eens wat ik heb gevonden,' riep hij. 'Het vaatje lag verborgen achter een paar zakken met gedroogde bonen. Ik heb er voorzichtig van geproefd, het lijkt wel wijn.'

Hij plantte een kruik op tafel en de regeringscommissaris rook er wantrouwig aan.

'Limonade is het zeker niet,' zei hij. 'Probeer jij het eens, Werfel.'

Kilian goot wat van de rode vloeistof in een beker en proefde een heel kleine slok.

'Hm... het is inderdaad een soort wijn. Niet van druiven... Er zit alcohol in en het smaakt... ik weet niet, hoe het smaakt. Wel lekker.' 'Dat bewaren we dan tot vanavond,' besliste de R.C. 'Als het werkelijk wijn is, vruchtenwijn, dan zullen we er lekker op slapen.' Om de vondst te vieren stuurde hij een boodschap naar de commandant om die uit te nodigen te komen helpen de kruik vruchtenwijn leeg te maken. De commandant, een beetje jaloers omdat de kelder van zijn huis niet zo iets heerlijks had prijsgegeven, nam de uitnodiging aan. Sergeant Bratschel had iets opgevangen over een drinkgelag dat die avond ten huize van de R.C. zou plaatsvinden. Hij gromde in zijn korte baard:

'Natuurlijk weer alleen voor de officieren. Ze schijnen zo iets als een vat wijn ontdekt te hebben. En wij mogen water drinken....' 'Hoefst niet, sergeant,'

fluisterde een van de mariniers hem in. 'Ik weet ook zo'n vaatje te liggen, in het lege huis hierachter. Peter en ik hebben daar in de kelder gesnuffeld. We durfden het niet mee te nemen, want de admiraal heeft plunderen verboden, maar....'

'Het kan wel door de Groenlanders daar zijn neergezet om ons te vergiftigen,'

bromde Bratschel. 'We kunnen er beter afblijven.' 'Nou, de officieren durven er anders wel van te drinken,' gromde een derde. Bratschel besloot met het nieuws naar zijn commandant te gaan. 'In een leegstaand huis hierachter?' mompelde deze peinzend. 'Weet je zeker dat er geen mensen meer wonen?'

'De mensen hier uit de buurt zijn allemaal weggegaan. Het beviel ze blijkbaar niks zo vlak bij ons te wonen. En ze namen maar heel weinig mee: wat kleren en zo. Meubels en mondvoorraad lieten ze achter. Overal in de kelders liggen de vruchten te bederven en het brood te beschimmelen. Overigens komen er nu muizen op af, want hun huisdieren hebben ze ook meegenomen. We kunnen die kelders beter leeghalen voor alles bederft.' 'Geen plunderingen is het bevel.'

'Kostelijk voedsel laten verrotten, is dat een betere tactiek?' Berger zuchtte.

'Goed. Laat die kelders dan maar leeghalen. Maar wat die vruchtenwijn betreft: kalm aan daarmee, hè? Ik wil niet dat mijn mannen zich laveloos drinken.'

Dus werd er die avond, in de kazerneschool en in het ernaast gelegen hoofdkwartier van de regeringscommissaris uitbundig feest gevierd. Er kwam van alles op tafel: vleesgerechten, kaas en fruit, en alles werd besproeid met bekers vol vruchtenwijn. Met een verrukkelijk slaperig gevoel ging Kilian die avond naar bed en hij viel als een blok in slaap.

Achter het park verzamelden zich de Thuleense ordebewaarsters, een aantal woudlopers, Thura en Hannah-

Dottir.

'Ze hebben er allemaal van gedronken,' meldde een van de ordebewaasters grinnikend.

'Mooi, dan hoeven we de verdovingspistolen nauwelijks te gebruiken.' Thura keek hoopvol naar de lucht waar de maansikkel telkens achter wolken verdween. De uit zee komende wind rook vochtig. 'Staan de wagens gereed?'

Dan gaan we tot actie over. Weet ieder precies wat haar te doen staat?'

Met gedoofde toortsen slopen ze het park door, gebruik makend van elke zwarte schaduw. Bij de prikkeldraadversperring stonden de wachtposten, die slechts met de grootste moeite de ogen open konden houden, hoewel zij, juist omdat zij wacht hadden, niet meer dan een half bekertje wijn hadden mogen drinken. Maar de Thuleense medicijn, die werd gebruikt om koortsige zieken en gewonden tot rust te brengen en in een diepe, genezende slaap te dompelen, was sterk...

Kilian Werfel ontwaakte door water op zijn gezicht en het duurde even voor het tot hem doordrong dat hij in de regen lag, op stenen. Rillend, helemaal verstijfd worstelde hij zich in zittende houding omhoog en keek stomverbaasd om zich heen. Hij bevond zich op een groot, geplaveid plein en overal om hem heen lagen mariniers, die gewekt door het koude hemelwater zich begonnen te roeren en kreunend overeind kwamen. Het waanzinnige van de hele situatie was, dat ze midden in de stad lagen — uitgekleeft. Slechts hun

onderbroek en onderhemd, die nu snel doorweekt raakten, had men hen laten behouden.

Verbijsterd tastte Kilian om zich heen. Droomde hij dit? Maar de regen die steeds heviger werd, de pijn in zijn ledematen en zijn ijskoude voeten maakten hem duidelijk dat het ècht was. 'Wat... wie...' stamelde hij. Rondom hem kwamen meer mannen overeind, net als hij gewekt door de regen en de kou, net als hij volslagen verbijsterd. Hoe kwamen ze hier? Waar waren hun kleren, wapens, dekens?

Naast zich hoorde Kilian iemand hartgrondig vloeken en toen hij beter toekeek herkende hij commandant Berger, met een vreemde rode vlek op zijn gezicht.

En daarnaast de R.C., ook al met zo'n vlek en net als alle anderen in zijn ondergoed. 'Is dat bloed?' 'W...wat... Vervloekt, wat is er gebeurd?'

Steeds meer verbaasde, boze stemmen lieten zich horen.

'Drommels, hoe komen we hier?'

'Wat heeft dit te betekenen?'

'Wel alle Egons bij elkaar, wat is er met ons gebeurd?'

'Hé Rudi, heeft iemand je gebeten? Dat lijkt wel bloed op je gezicht.'

'Verroest, waar zijn we eigenlijk?'

Verwarde uitroepen, geklaag en gemopper. Iedereen had het koud en raakte doornat. Ruim zestig mariniers stonden nu op hun blote voeten op de ijskoude keien, een twintigtal lag voor dood op de grond. Bezorgd boog sergeant Bratschel zich over een van hen. 'Hédaar, word eens wakker!' Bleekjes

en geschrokken keek hij op. 'Commandant, die man lijkt wel bewusteloos!' 'Ken je hem?'

'Allicht. Ik heb hem gisteravond zelf bij de schildwachten ingedeeld. Hé, daar ligt er nog een — en daar ook.

Commandant, alle mannen die gisteravond de wacht hadden zijn buiten kennis!' 'Kijk of ze ergens een prik hebben gehad.'

Ja. Hier... een heel klein wondje, nauwelijks te zien. In zijn bovenarm. Hoe wist u dat?'

Berger antwoordde niet, hij vloekte nogmaals en sleurde Kilian op zijn voeten.

'Waar zijn we hier? Hoe komen we hier?' brulde hij. Rillend moest de jongeman het antwoord schuldig blijven.

Uit een straat die op het plein uitkwam kwamen zes vrouwen, gehuld in wijde dichtgeweven capes. Toen ze de verkleumde, drijfnatte mannen in hun grauwe ondergoed in het oog kregen bleven ze staan en begonnen vrolijk te lachen. Ze schenen de aanblik van tientallen duizelige, doornatte indringers die er niets van begrepen bijzonder geestig te vinden. Berger tastte onwillekeurig naar zijn ontbrekende revolver. Het ziet ernaar uit dat we vannacht overvallen en beroofd zijn, dacht Kilian verbaasd. Maar waarom hebben we daar niets van gemerkt? Hebben we dan zó vast geslapen?

Op de bewustelozen na waren nu alle mannen wakker en stonden rillend bij elkaar, snakkend naar warmte, verlangend naar een stevig ontbijt, verbaasd maar ook woedend. Het vrolijke gegrinnik van de vrouwen was meer dan luitenant Franzi kon verdragen. Stijf, een beetje wankel, maar

vastbesloten stevende hij op het groepje af. Wat staan jullie daar nou te giebelen, hè?' brulde hij hun toe. 'Zeg op, welke onverlaat heeft ons deze smerige streek geleverd?'

Ze verstonden hem natuurlijk niet, maar ze konden wel zien dat hij razend was.

Kilian zag het ook en dacht: dat gaat fout. Hij liep naar de groep toe. Maar Franzl, door het dolle heen, greep een van de vrouwen bij de schouders en begon haar door elkaar te rammelen. 'Ons uitlachen, hè? Je vrolijk maken over de keurtroepen van het Badense leger! Ik zal je...'

'Niet doen,' riep Kilian angstig. 'U kunt toch geen vrouw...'
Toen stokte hij. De officier verstrakte plotseling, stond even doodstil, zijn handen lieten de vrouw los. Daarna knikte hij door de knieën en een seconde later lag hij uitgestrekt aan haar voeten. Kilian knielde bij hem neer. Een verwonding was niet te zien.

Vragend keek hij op naar de jonge vrouw die hem rustig haar lege handen toonde. Nee, zij had de man niets gedaan. Was hij, in zijn woede, door een beroerte getroffen?

'Meneer Berger,' riep Kilian over zijn schouder, 'kom eens kijken.' De natte keien maakten dat zijn blote voeten ijskoud werden, hij had al lang geen droge draad meer aan zijn lichaam. De commandant kwam aanlopen.

'Helemaal bewusteloos,' mompelde hij, 'hoe komt dat zo opeens. Wat dóén die wijven met ons?'

'De luitenant schreeuwde tegen die vrouw, schudde haar door elkaar en... en viel toen om, commandant. Net als u

toen bij die jachtpartij, geloof ik. Hoe doen ze het?'

De vrouwen hadden zich enigszins teruggetrokken maar bleven toen weer staan, om te kijken, te luisteren, zich vrolijk te maken over de machteloze woede van de Badeners. O, wat misten de mariniers hun wapens! Uit de andere straten kwamen intussen nog meer mensen aan, zowel mannen als vrouwen.

'Hier kunnen we niet blijven,' besliste de commandant. 'Mannen, opstellen in rijen van vier. We gaan zo snel mogelijk terug naar de school. Werfel! Jij weet de weg in de stad, jij gaat voorop. De bewustelozen moeten worden gedragen.'

De huiverende groep begon zich op te stellen. De bewusteloze wachtposten en luitenant Franzi werden opgeraapt en over de schouder geworpen. Zo marcheerde de kletsnatte mariniersafdeling door de straten van Kulus, in druipend ondergoed en te woedend voor woorden. En elke Groenlander die hen zag passeren sloeg dubbel van het lachen. Jonge meisjes liepen achter hen aan en zongen spotliedjes — zo klonk het in elk geval. Het was een troosteloze optocht waarin ook Kilian zich belachelijk en héél ongelukkig voelde. Maar hij was geen militair en het verlies van waardigheid kon hem daarom niet zoveel schelen. Wel beseftte hij hoe het de regeringscommissaris, de commandant en de onderofficieren te moede moest zijn. Vernedering! Het ergste wat een Badense hoge pet kon overkomen...

Naast hem strompelde dr. Mannix, en aan de andere kant

sergeant Bratschel.

Het regenwater stroomde over hun gezichten, maar de wonderlijke rode vlek op hun gezicht verdween er niet door. Kilian keek eens om en zag nu, dat alle pas ontwaakte mariniers zo'n vlek in hun gezicht hadden, juist boven de baardgroei. Verwonderd wreef hij over zijn wang. 'Heb ik dat ook?' vroeg hij aan de sergeant. 'Wat?'

'Die verkleuring....'

Bratschel keek hem aan en knikte.

'Wij allemaal dus... Mag ik even?' Zijn vinger bevoelde de wang van de sergeant. 'Het lijkt wel inkt, of verf of zoiets... een of andere kleurstof. Wat zou het betekenen?'

'Geen flauw idee. Een geintje van die Groenlanders...' Het bleek nog een heel eind naar het hoofdkwartier te zijn en zó goed wist Kilian de weg in de stad ook nog niet. Commandant Berger keek uit naar een sleperskar, maar geen enkele wagen vertoonde zich. Wel waren er opvallend veel jongemannen en vrouwen op straat, die lachend toekeken hoe de ellendige stoet zich voortsleepte. 'Ze zullen ervoor boeten, dat beloof ik jullie,' gromde commandant Berger wel tien keer tijdens die vreselijke tocht door de verregende stad.

Eindelijk, eindelijk waren ze er: door en door verkleumd, met kapotte voeten, terwijl iedereen zich vreselijk beroerd voelde. O, hoe snakten ze naar warmte, naar droge kleren, naar een warm ontbijt! Het prikkeldraad leek onberoerd, al waren bij de openingen geen schildwachten meer te zien. Maar toen de mariniers de school binnen strompelden...

Verbluft keken ze om zich heen. Alle lokalen waren leeg. Nergens meer een geweer, een uniform, een patroongordel of slaapzak te zien. Totaal leeggeplunderd.

'Grote genade... die ellendige Groenlanders hebben alles weggehaald!' Dat betekende dus ook geen droge kleren.

Ook commandant Berger was de school binnengegaan en kwam er even later schreeuwend weer uitrennen. Hij stormde naar de woning waarin de R.C., dr.

Mannix en Kilian waren verdwenen. De deur stond open... 'Meneer Kwatschi!'

Rillend, naakt, met niets dan een lap om zijn middel verscheen de regeringscommissaris in het woonvertrek. 'We zijn bestolen,' brieste Berger. 'Wij ook,' antwoordde de R.C.

De mooie zwarte uniform, met de zilveren donderwolk, die hij gisteravond op een kist had gelegd, was verdwenen. Het bed waarin hij had geslapen was afgehaald, de dekens waren zoek. De klerenkisten, door de voormalige bewoners achtergelaten bleken leeggehaald. Het enige wat de R.C. nog had kunnen vinden was een soort handdoek... 'Jullie ook al!'

Commandant Berger balde zijn vuisten en zwoer een dure wraak. 'Daarvoor zullen die ellendige Groenlanders boeten, dat verzeker ik u. Ons beroven! Ons eerst vergiftigen en dan beroven... dat is een vijandelijke daad, dat kan ik, als overste van een afdeling mariniers niet op me laten zitten! Meneer Kwatschi, u bezit de macht u door onze Egon verleend, om doodvonnissen te tekenen. Ik eis van u, dat u het doodvonnis uitspreekt over heel Groenland!'

'Kalm aan, kalm aan,' suste de regeringscommissaris en hij nieste. 'Hemeltje, ik heb kou gehad.'

Kilian en dr. Mannix die eveneens hun natte ondergoed hadden uitgetrokken en hun blote lijven hadden bedekt met wat ze maar konden vinden, keken met enige ontzetting naar de over zijn toeren geraakte commandant.

'De admiraal heeft opdracht gegeven hem onmiddellijk elke bijzondere gebeurtenis te melden,' herinnerde Kilian zich. 'We moeten meteen bericht naar de vloot sturen.' Hij wreef over zijn gezicht omdat de rode vlek op Bergers wang hem weer zo opviel. En hij had er zelf ook één... Waar kwam die vlek eigenlijk vandaan? Wat betekende hij? 'Dan eis ik dat u gaat, Werfel.

Mijn mannen hebben op het ogenblik niets om aan te trekken. Vervloekt — we zijn volslagen weerloos. Mijn mannen hebben zelfs geen mes meer om zich tegen een eventuele aanval te verdedigen. Ik zal...'

Op dat moment verscheen een druipnatte rillende marinier, in zijn onderbroek, voor de nog steeds openstaande buitendeur. 'Met uw verlof, commandant,'

stamelde de man, bevend van kou en ellende, 'hiernaast zeiden ze, dat u hier was...' 'Ja, wat is er?'

De man staarde verbluft naar de overste, die net als hij niets aanhad dan een natte broek.

'C-commandant, vannacht is onze kazerne overvallen en...en...'

'Wat!'

'We hoorden in de nacht de schildwacht buiten een schot lossen en toen we overeind vlogen en de school uitrenden vonden we wachtposten voor dood op de grond liggen en plotseling waren er veel mensen om ons heen en toen —

toen... van wat er verder gebeurde herinneren we ons niets, maar toen we bij kennis kwamen lagen we op nat gras in een of ander park en het ging regenen, maar onze bovenkleden waren verdwenen en toen we de weg naar de school hadden teruggevonden bleek het gebouw helemaal leeggehaald. Alle kleden, dekens, wapens en munitie waren verdwenen. En — en — nu heeft luitenant Birkenhof me naar uw hoofdkwartier gestuurd met het verzoek zijn manschappen snel van nieuwe en droge uniformen, dekens en laarzen te voorzien, want de mannen zijn allemaal doornat en verkleumd en we zullen ziek worden als we niet snel — niet snel —' De man slikte en keek wanhopig naar de bijna naakte commandant.

'Kerel, je ziet toch dat hier precies hetzelfde is gebeurd! Verdoofd, bestolen en beroofd zijn we. Maar ze zullen ervaren dat ik zoiets niet op me laat zitten. Die driemaal vervloekte Groenlanders zullen ervoor boeten, dat verzeker ik je. Ik zal...'

'Commandant,' zei Kilian snel. 'We weten toch niet wie de schuldigen zijn?'

'De hele stad is schuldig,' tierde Berger. 'Zeg op jij, hebben jullie daar in je knusse schooltje gisteravond wijn zitten zuipen?' 'Wijn?' vroeg de marinier verbluft.

Ja, van die rode vruchtenwijn, die hier overal in de kelders

ligt.' 'Nee commandant, de admiraal heeft uitdrukkelijk verboden om...' 'Al goed, al goed. Geen wijn dus.'

'Maar wij raakten wel verdoofd door de wijn,' riep dr. Mannix verwonderd.

'Dat veronderstellen we maar,' antwoordde Kilian. De marinier die de onheilstijding had gebracht en die met zijn ijskoude voeten nog steeds op de drempel stond, probeerde een martiale houding aan te nemen, wat onder de gegeven omstandigheden niet meeviel. 'Commandant, tot uw orders. Wat moet ik luitenant Birkenhof melden?'

Berger kreeg geen gelegenheid daarop antwoord te geven, want op dat ogenblik reed een sleperswagen de laan in, getrokken door twee paarden en afgeladen met bewegingloze lichamen. Een in druipnat ondergoed geklede officier, alleen nog te onderscheiden van zijn minderen door zijn kaarsrechte houding en arrogante oogopslag, stelde zich voor de commandant op. 'Majoor Schwatsholder meldt zich, commandant. Hedennacht is ons iets afschuwelijks overkomen. We werden....'

'Verdoofd en ergens in de stad neergelegd en beroofd,' viel Berger hem woedend in de reden. 'U was gestationeerd in het winkelkwartier?' 'Jawel commandant. Tot u-w-w-orders commandant.' En toen moest de majoor zo niezen dat van zijn stramme houding niets overbleef. Rillend vervolgde hij:

'Ik begrijp niet goed wat er met mijn mannen aan de hand is... Ik ontwaakte een paar straten verwijderd van onze kazerne en om mij heen lagen de manschappen en ik krijg ze niet

wakker. En het regent maar....' 'Ja, en toen?'

'Toen ontdekte ik dat een eindje verderop een wagen stond, met twee paarden ervoor. En op hetzelfde ogenblik kwamen een paar van mijn manschappen bij kennis, net als ik, en we vorderden de wagen, legden de nog bewusteloze mensen erop en... hier zijn we dan. Hatsjie!' 'Heb je al gekeken bij je nachtverblijf?'

'Ja commandant. Dat wil zeggen: ik stuurde er een paar mannen heen die net als ik in staat waren om te lopen — en zij kwamen dodelijk ontsteld terug om me te melden dat onze school totaal leeggehaald is. Alle uniformen, wapens, dekens, slaapzakken en laarzen zijn verdwenen...' 'Vloekend snelde Berger weg en stoorf zijn eigen school in, om de daar verzamelde manschappen bevel te geven de 'zieken' van de kar te halen en snel binnen te brengen. Kilian en dr.

Mannix keken elkaar aan, terwijl de regeringscommissaris woedend het vertrek op en neer liep, met beide handen een handdoek ophoudend. 'Onze wraak zal vreselijk zijn,' voorspelde hij dreigend. Maar Kilian dacht niet aan wraak. Hij keek door het venster naar het druipende park tegenover het hoofdkwartier. Straaltjes water liepen langs het glas, maar toch kon hij nog heel goed de zware boomkruinen, groen, zo heerlijk groen, onderscheiden. In deze tijd van het jaar, aan het einde van de zomer, was in Badenburg elke boom al dor en geel... 'Wat een land,' zuchtte hij verrukt. 'Het régent hier — in de zomer nog wel. Hoe nat zal het dan wel niet in de winter zijn? Geen wonder dat alles hier zo glanzend groen is, en er

zo fris bij staat. Ze hebben hier zelfs in de zomer neerslag.'

Ondanks het feit dat hij op blote voeten liep in niets dan een lendedoekje begon hij alweer warm te worden nu hij binnenshuis was. Dr. Mannix begon ter lering van zijn jonge vriend een geleerde verhandeling te geven over klimaatverschillen. Kilian luisterde niet. Nog altijd staande voor het venster had hij aan de overkant in het park een paar gestalten gezien, gehuld in wijde, dichtgeweven capes. Groenlanders. Kwamen die voorzichtig kijken welk effect hun actie had gehad?

Berger kwam weer binnenstormen.

'Werfel,' blafte hij. 'Ga onmiddellijk naar de haven, laat je overzetten naar de vloot en meld de admiraal wat ons is overkomen. Hij moet ons meteen reserve-uniformen en wapens laten brengen. Als er nu een overval van de Groenlanders komt, zijn we volslagen machteloos...' Als de Groenlanders ons werkelijk kwaad hadden willen doen,' zei Kilian rustig, 'hadden ze ons vannacht wel kunnen afmaken. En dat hebben ze niet gedaan. Ze hebben ons alleen buiten neergelegd en daarna de in beslag genomen scholen leeggehaald.'

Ja, het was hun om onze wapens te doen. Begrijp je dat dan niet, ezel? Nu kunnen ze ons als weerloze eenden neerschieten zonder dat wij er iets tegen kunnen beginnen.'

'Dat geloof ik niet. Zouden ze dan weten hoe ze met onze geweren en revolvers moeten omgaan?' vroeg dr. Mannix. 'Schiet op, Werfel,' grauwde de regeringscommissaris. 'Ik ga

al.'

Op blote voeten, gekleed in niets dan een dunne lap om de lendenen, liep Kilian Werfel de woning uit. Het regende nog steeds, zij het niet meer zo hevig als enkele uren geleden. Het wolkendek werd al dunner.

Zelfs leek het alsof de zon elk ogenblik kon doorbreken.

Het was maar een flinke bui, dacht Kilian terwijl hij zich de laan uit-spoedde.

Gelukkig lag het hoofdkwartier niet ver van de havenkade verwijderd. Toen hij bij de prikkeldraadversperring kwam verbaasde hij zich even over het ontbreken van wachtposten. En eenmaal op de kade zag hij dat het daar wemelde van de mariniers in onderbroek, terwijl aan de steigers tientallen sloepen lagen die snel werden volgeladen. Hij drong zich naar voren en vroeg aan de eerste de beste: 'Wat is er aan de hand?'

'Vannacht zijn we overvallen door de Groenlanders... ze hebben al onze uniformen en wapens gestolen.'

'Hier ook al?'

'Waar dan nog meer?'

'In de stad... Ik moet onmiddellijk de admiraal spreken.'

Hij sprong in een sloep die op het punt stond weg te varen. De regen hield op, het wolkendek brak en de zon goot helder licht over de baai. Boven het schiereiland verscheen een prachtige regenboog. Gelukkig heb ik, toen we de stad gingen bezetten, mijn plunjezak met een extra stel kleren aan boord achtergelaten, dacht Kilian.

Eer ik me bij de admiraal ga melden kan ik iets behoorlijks aantrekken.

Jammer van mijn grijze broek, die was nog zo goed als nieuw.

10 Wraak

Tegen de avond waren alle duizend mariniers van commandant Berger met hun officieren en onderofficieren weer op de oorlogsschepen verzameld. De scheepsartsen deelden pillen en medicijnen uit, maar er waren al veel zieken.

Op de **VEROVERAAR III** lag de ziekenboeg vol, tientallen manschappen liepen niesend, snotterend en met tranende ogen rond, slikten anti-koortstabletten en wierpen boze blikken in de richting van de groene stad, die nu weer in helder zonlicht lag te pralen.

Beneden, in de eetzaal vergaderde de admiraal met de kapiteins en officieren, maar Kilian was er dit keer niet bijgeroepen. Daarom stond hij nu aan dek, zag de zon wegzinken achter de bergruggen in de verte en piekerde over de toestand.

Dagenlang lieten die Groenlanders ons onze gang gaan, dacht hij, en opeens slaan ze terug, maar op een manier die we niet hadden kunnen voorzien. Hoe deden ze het? Hoe lukte het hun ons allemaal te verdoven? Duizend man verdoofd, uitgekled, verplaatst, ergens in de stad neergelegd... de kwartieren leeggehaald — dat moet een geweldige organisatie zijn geweest, waaraan bijna de gehele bevolking van de stad moet hebben meegedaan! Ik kan me de woede van commandant Berger wel voorstellen en de R.C.

loopt ook vuur te spuwen, maar wat ik niet begrijp is, dat die Groenlanders ons niet allemaal hebben afgemaakt toen ze er de kans toe hadden. Waarom lieten ze ons in leven? Vonden ze het voldoende om ons de stad uit te jagen? Maar ze kunnen toch op hun vingers natellen dat ze ons niet werkelijk hebben verdreven, dat we morgen opnieuw zullen landen, in nieuwe uniformen, met nieuwe wapens en barstend van wraaklust? Hoe slaagden ze erin de wachtposten uit te schakelen? Slapende mannen overvallen en verdoven is zo'n kunst niet, maar bij alle versperringen stonden tot de tanden gewapende mannen op wacht en die werden even gemakkelijk uitgeschakeld als de slapende mariniers...

Hoe? En waarom kregen we allemaal zo'n rode vlek op ons gezicht? Die inkt of wat het is, gaat er maar niet af.

Hoe komt het dat ik in die Groenlanders nog steeds geen vijanden kan zien? Ze hebben ons vannacht mooi te pakken gehad, maar het leek toch meer op een grap dan op ernst. Intussen zijn we wel duizend geweren, tientallen revolvers, alle slaapzakken, tweeduizend dekens kwijtgeraakt – en warempel in het begin al een heel schip, barstensvol voorraden! Nee, een grap was het niet. Het is blijkbaar hun manier van oorlogvoeren...

Toen we kwamen wapperden er overal vlaggen. Om ons te verwelkomen? En wat deden wij? We lieten de kanonnen bulderen, we zetten het havenkwartier af, namen de voorraden in beslag, nestelden ons in hun scholen en probeerden de machthebbers van dit land te vinden om hun

onze eisen op te dringen. Geen moment is het in onze hoofden opgekomen dat we misschien welkom waren.

Ik begrijp niets van die mensen hier, maar de kans is groot dat zij op hun beurt niets van ons begrijpen.

Ik ben tekortgeschoten in mijn plicht, dacht hij beklemd. Na vijf dagen ben ik er nog steeds niet in geslaagd erachter te komen hoe deze stad eigenlijk heet, waar de machthebbers van dit land zich bevinden, met wie we hier zouden kunnen onderhandelen. Met al ons machtsvertoon hebben we niets bereikt, we hebben alleen onvoorstelbaar veel materiaal verloren. Geen wonder dat de R.C. kwaad op me is. Ik heb gefaald. Ik heb hem niet zo geholpen als ik had moeten doen om hier de macht van de Egon te vestigen. En die ouwe bedrieger is nog in staat, mij straks als zondebok aan te wijzen...

Hij haalde zijn neus op, die onaangenaam prikte, nieste toen driemaal en schudde het hoofd.

Vannacht vloeiده geen bloed, dacht hij vermaakt, maar we zijn er wel allemaal goed verkouden van geworden.

Commandant Berger was ervan overtuigd dat het voor zijn manschappen niet langer veilig was in de stad — maar de bevolking diende gestraft te worden.

Bovendien was er op de vloot niet genoeg ruimte om al de mariniers te herbergen.

Toen Kilian de volgende ochtend vroeg aan dek kwam, na een tamelijk onrustige nacht doorgebracht in een kapotte hangmat, omringd en gestoord door tientallen hoestende,

snurkende manschappen, ontving hij bevel van de regeringscommissaris zich gereed te houden om opnieuw aan land te gaan. De sloepen werden al gestreken. In elke sloep namen vijftientig mariniers plaats, opnieuw bewapend. Ook voerden ze dit keer een tweetal machinegeweren mee.

Kilian kreeg een plaatsje aangewezen op een van de roeibanken naast de regeringscommissaris. Dr. Mannix was ziek en bleef achter op de vloot.

'Waar zijn die voor?' vroeg Kilian terwijl ze de baai werden overgeroeid.

'Die machinegeweren? Dat zul je wel zien,' antwoordde de R.C. donker. De havenkade lag verlaten. Geen Groenlander vertoonde zich en de prikkeldraadversperringen leken onberoerd. Ook in de stad zelf was het rustig.

Kinderen zagen ze niet. Alle woningen in de omgeving van de haven en het hoofdkwartier leken verlaten door de angstig geworden bewoners. Toen ze door een winkelstraat marcheerden zagen ze dat alle winkels gesloten waren.

'Ze hebben een vuile streek met ons uitgehaald en nu doen ze het in hun broek uit angst voor de gevolgen,' sprak commandant Berger voldaan. Zijn gezicht met de rode vlek stond grimmig. Kilian vroeg zich met enige ongerustheid af wat de man van plan was. Niet veel goeds, vreesde hij.

De mariniers werden opnieuw ondergebracht in de school, waarboven nog altijd fier de leeuwenvlag wapperde. Tegen de gevel van de woning ernaast hing onaangeraakt het schild met de dubbele adelaar, waarom de Groenlanders zo hadden

moeten lachen. 'Maar ditmaal zal het lachen hun vergaan,' gromde de R.C. 'Blijven we hier vannacht?' vroeg Kilian toen hij de bekende woonkamer betrad. 'Straks worden we wéér verdoofd en uitgeschud.' 'Daar krijgen die vervloekte Groenlanders de kans niet meer voor,' bromde de R.C.

Al spoedig werd het Kilian duidelijk wat de bedoeling was. Nadat ze zich opnieuw hadden ingericht zwermden de mariniers twee aan twee uit over de stad en keerden geleidelijk weer terug, waarbij elk paar soldaten één geboeide Groenlander meevoerde. De gevangenen werden voorlopig ondergebracht in één van de lege lokalen. Ze kregen niets te eten of te drinken en werden bewaakt door vier man met de geweren in de aanslag.

'Waarvoor worden die mannen opgepakt?' vroeg Kilian.

'Gijzelaars,' antwoordde de R.C. kortaf. 'Ja maar, wat...'

'Mond houden. Straks vertel ik je wel, wat je te doen hebt.' De regeringscommissaris zette zich aan de tafel en begon te schrijven. Tegen de avond waren vijftig inwoners van de stad geboeid en wel in de school verzameld. De regeringscommissaris overhandigde Kilian een stuk papier.

'Ga naar hiernaast, en lees dat de gevangenen voor. In het Badens en daarna in het Brits. Wat mij betreft ook nog een keer in het Magiaars. Ze zullen er geen woord van verstaan maar achteraf zal niemand ons kunnen verwijten dat we die kerels niet eerst bekend hebben gemaakt met hun vonnis.'

'Vonnis?'

Ja, wat dacht je. Morgen worden ze alle vijftig in het openbaar terechtgesteld.'

'Lieve god, dat kunt u niet doen! Die mannen zijn misschien volslagen onschuldig!'

'Niemand in deze stad is onschuldig. Ze hebben ons 's nachts overvallen, op de een of andere manier verdoofd, van alles beroofd, meer dan duizend wapens buitgemaakt, daaraan moet de halve stad hebben meegedaan, dat kan niet anders. Welnu, dan zullen wij laten zien dat ze ons niet ongestraft zo'n streek kunnen leveren.'

'En u... u laat morgenochtend vijftig willekeurige burgers terechtstellen zonder vorm van proces, en zonder dat u weet of zij hebben meegedaan aan de diefstal?'

'Proces! Hoe wou jij een proces voeren tegen mensen die je niet verstaan? En die wij evenmin kunnen verstaan? Nee, we gaan een voorbeeld stellen. We zullen de mensen van deze stad eens en voorgoed duidelijk maken, dat Badeners zich niet ongestraft laten vernederen.' 'Maar... maar...'

De regeringscommissaris richtte zich hoog op en keek Kilian dreigend aan.

'Wil jij mijn bevelen in de wind slaan, Werfel?'

Kilian huiverde.

'Nee, dat niet. Maar...'

'Doe dan wat je is opgedragen.'

Kilian ging, met lood in de schoenen. In de school gekomen liet hij zich naar het lokaal brengen waar de vijftig mannen bijeengedreven waren, jonge en oude door elkaar.

Ze stonden, lagen of zaten op de grond, staarden zwijgend voor zich uit, schenen de gewapende soldaten bij de deur zelfs niet te zien.

Ook onder de ramen die uitzagen op het park liepen wachtposten.

Kilian kuchte, ontvouwde het papier dat hij had gekregen en begon hees het doodvonnis voor te lezen. De letters dansten voor zijn ogen en soms moest hij even ophouden. Zijn enige troost was dat wat hij voorlas toch onverstaanbaar zou zijn voor die ongelukkigen. Daarna, haperend en nog heser vertaalde hij het vonnis voor hen in het Brits, en dat verstonden ze natuurlijk evenmin. Hij voegde er nog een paar woorden in het Magiaars aan toe. Maar toen hij opkeek ontmoette hij alleen lege blikken en onbewogen gezichten.

In het Brits voegde hij hun toe (wetend dat het zinloos was): 'Het spijt me, jongens, ik vind het ook beroerd voor jullie. Maar de R.C. en de commandant willen een voorbeeld stellen en jullie hebben nu eenmaal de pech dat voorbeeld te moeten zijn. Ik kan er ook niets aan doen.' Toen draaide hij zich om en rende weg.

Om zijn geweten te ontlasten vroeg hij de regeringscommissaris: 'Toen die mannen werden opgepikt, zijn er toen wapens op hen gevonden?' 'Nee.

Wapens droegen ze niet. Ze werden natuurlijk grondig gefouilleerd, maar niemand van hen had iets bij zich dat je een wapen zou kunnen noemen. Nog geen zakmes.' 'Maar dan zijn ze toch helemaal niet gevaarlijk voor ons!' 'O

nee? Ben je al vergeten wat ons die regennacht is overkomen?' 'Die actie moet dan door heel andere mensen zijn uitgevoerd.' 'Wertel, ik heb je al eens gezegd: in tijden van oorlog kunnen we ons geen sentimentaliteit veroorloven.'

'Het is niet eerlijk,' betoogde Kilian. 'Er zijn misschien onschuldige huisvaders onder, kostwinners, jongens die voor een oude moeder moeten zorgen... Wij zijn toch geen barbaren, we kunnen ons de schande niet veroorloven om...'

'Is het nou uit met dat gezeur? Je praat als een Magiaar.' 'Als de admiraal dit hoort...'

'De admiraal is het er roerend mee eens. Kapitein Schmitt stelde gisteravond voor de stad voor straf plat te schieten, maar daar wilde de admiraal niets over horen. Tegen deze strafoefening heeft hij echter geen bezwaar. Lieve god, we hebben zo dikwijls gijzelaars moeten doodschieten om de opstandige elementen in de bevolking duidelijk te maken dat wij de machthebbers zijn —

en dat we ons die macht door niets en niemand laten afnemen!

'Maar dat gebeurde in het Badense Rijk, waar iedereen weet waaraan hij zich heeft te houden, waar iedereen weet aan welke wetten hij moet gehoorzamen.

Hier zijn we in Groenland, waar de mensen niets van ons afweten en niets van ons begrijpen.' 'Nou en? Ik zie het verschil niet.'

'Tk wel! Die Groenlanders hebben ons beroofd, dat is waar. Maar ze lieten ons in leven.'

'Dat is dan hun stommiteit en ons geluk geweest.'

'U gaat hen straffen omdat ze... omdat ze ons niet hebben afgemaakt toen ze de kans hadden?'

'Werfel, voor de laatste keer, houd op met dat gezanik. Anders zal ik me nog genoodzaakt zien je in de boeien te laten sluiten en je aan te klagen wegens landverraad. De taal die je uitslaat en de ideeën die je verkondigt, bevallen me niet.'

Het was de logica van de macht, niet die van het verstand, beseft Kilian. Hij zweeg. Maar zijn hart bloedde voor die vijftig gedoemde mannen.

En zo gebeurde het dat de volgende ochtend vijftig mariniers met de commandant en de regeringscommissaris voorop opnieuw door de stad marcheerden, met tussen zich in vijftig bleke, geboeide mannen. Ook Kilian moest mee, ofschoon hij er helemaal geen zin in had getuige te moeten zijn van een massa-executie. Maar de R.C. wilde dat hij het vonnis op het grote plein (hetzelfde waar ze die regenochtend in hun ondergoed ontwaakt waren) nogmaals zou voorlezen en vertalen in het Brits. Om aan de vorm te voldoen...

De beide machinegeweren gingen ook mee.

Eenmaal op het plein aangekomen werden de gevangenen op een lange rij gezet. De machinegeweren werden ertegenover opgesteld. Sergeant Bratschel stond ernaast, rechtop en met een strak gezicht. De overige mariniers vormden een halve kring om deze opstelling, elk met het geweer schietklaar in de hand.

Indien de toegestroomde burgers, die nu uit alle zijstraten kwamen aanlopen zouden proberen de ter dood veroordeelden te bevrijden, moesten de soldaten onmiddellijk op de menigte schieten. Kilian keek ontzet toe en probeerde het toen nog één keer.

'Commandant,' riep hij luid, 'ik weiger deel te nemen aan deze massaexecutie.'

U kunt deze mensen niet laten vermoorden zonder vorm van proces, zonder dat u zich ervan heeft overtuigd dat zij schuldig zijn aan roof van Badens staatseigendom!' 'Ach druiloor, houd je mond. Lees voor dat vonnis.' 'Zelfs dat mag u niet van me verlangen. Ik ben een burger, ik heb niets met uw militaire acties te maken.' 'Ik ga een voorbeeld stellen.'

Ja, dat hoor ik al voor de achttiende keer. Maar als de Groenlanders het in hun hoofd halen dit voorbeeld te volgen, blijft er niets van ons over.'

'En hoe zouden ze ons voorbeeld moeten volgen, hè? Kijk om je heen. Als schapen staan ze daar, dodelijk verschrikt. Ze snappen niet eens wat er gebeurt. Schiet op, lees.'

'Ik — ik kan het niet,' zei Kilian. Hij liet het papier uit zijn handen vallen, keerde zich om, glipte langs de op wacht staande mariniers en ging tussen het publiek staan. Dat waren meest vrouwen, zag hij. De mannen durfden zich natuurlijk nauwelijks meer in de nabijheid van de Badeners te vertonen...

Het liefst was Kilian weggelopen, maar het gedrang om hem heen was te groot, hij was ingesloten door mensen die

hem de weg versperden. De beide schutters namen hun plaats achter de machinegeweren in. Sergeant Bratschel werd de eer aangedaan het vonnis te mogen voorlezen. Zijn stem klonk onbewogen, al moest hij de voorlezing een paar maal onderbreken om te niezen, hetgeen een soort hoongelach veroorzaakte onder de toeschouwers.

O god, ze lachen, dacht Kilian gekweld. Ze beseffen niet wat er gaat gebeuren.

Ze weten niet wat machinegeweren voor dingen zijn, en hoe die een mens met kogels kunnen doorzeven.

De geboeide mannen starden zwijgend naar de wapens. Beseffen zij het?

Keken ze de dood in de ogen of vroegen ze zich af, wat dat voor wonderlijke instrumenten waren?

Commandant Berger, nu weer in smetteloze wit met gouden uniform, trok de schouders naar achteren en balde zijn vuist. Hij wachtte nog even met het opheffen van die vuist waarbij hij het bevel: 'vuur' zou geven. De spanning mocht flink oplopen, scheen hij te denken. Al die vrouwen die zich achter zijn rug verdrongen en uit wier monden een zacht gemompel opsteeg moesten maar even lijden onder de aanblik van hun mannen, die onherroepelijk ter dood gebracht gingen worden. Toen klonk uit de groep vrouwen een schelle kreet. Er vloog iets langs Kilians hoofd. Hij zag de commandant verstijven, dan langzaam door de knieën zakken, de mond half open van verbazing. Ook de mariniers die de menigte met hun geweren in bedwang hielden vielen

om, de een na de ander — nee, bijna allemaal tegelijk, elk van hen met die trek van verbazing op zijn gezicht. Niet één bleef overeind staan of kreeg tijd zijn geweer op de menigte te richten, waaruit zich nu vele vrouwen losmaakten die op de gevangenen toesnelden en de touwen waarmee hun polsen waren gebonden doorsneden. Snel werden de bevrijde mannen afgevoerd via de zijstraten. De enige Badener, die niet bewusteloos op de keien lag was Kilian Werfel, die verbijsterd tussen de Groenlanders stond en met grote ogen toekeek. Het was niet te geloven zoals de mariniers waren omgerold, zich totaal niet meer bewust van de wereld. Plotseling hield hij de adem in. Midden tussen de gevallen soldaten liep een meisje met een lange zwarte vlecht, een rond gezichtje... Ze rende naar de machinegeweren en bekeek ze. Naast haar kwam een jongeman staan, die zich samen met haar over de wapens boog. Van al die bewusteloze mariniers trokken ze zich niets aan. Het meisje keek op, riep iets, waarna vijf, zes, tien mannen met brede schouders naar voren kwamen, de machinegeweren opnamen en wegdroegen. Nog meer buit, schoot het door Kilian heen. Nog altijd stond hij onbeweeglijk toe te kijken, met een gevoel alsof hij droomde. Dat meisje... was ze het werkelijk? Had zij soms die kreet geslaakt waarna de mariniers hun geweren lieten vallen en in elkaar zakten op de harde grond?

Ze stond nu midden op het plein en gaf aanwijzingen. Zeker zestig vrouwen stortten zich op de bewegingloze soldaten en begonnen hen tot op hun ondergoed uit te

kleden. Een kar kwam ratelend aanrijden en daarop werden de buitgemaakte geweren, de uniformen, de machinegeweren en handgranaten geladen, waarna de kar vertrok. Waarheen? Het gebeurde allemaal vrijwel geruisloos, zo snel, zo doeltreffend! Wat Kilian het meest verwonderde was, dat al dit werk vooral door vrouwen werd gedaan. Het was het meisje met de donkere vlecht dat de aanwijzingen gaf. De jongeman naast haar hielp wel mee en hij sprak even met de voerman van de kar, blijkbaar om die te vertellen waarheen deze de buit moest brengen, maar de leiding had zij! Toch durfde Kilian nog niet te geloven dat dat hetzelfde meisje was waarmee hij had geprobeerd te praten, en dat hij later in de omgeving van het hoofdkwartier had zien rondhangen.

Plotseling voelde hij zich van achteren vastgegrepen, zo stevig dat hij geen kans zag zich los te rukken. Iemand siste in zijn oor: 'Houd je stil en luister goed.' Het werd in het Badens gezegd, maar toch klonk het vreemd. Kilian probeerde zich om te draaien. Hij wilde zien wie hem in die ijzeren greep had, maar de druk op zijn armen verminderde niet. De man die hem vasthield drukte zijn borst bijna in elkaar. Goeie genade, wat was die kerel sterk.

'Wat...wat wilt u van me?' stamelde hij ademloos. 'Ik wil weten waarom je anders bent gekleed dan de Badense soldaten.' Nu wist Kilian het zeker, het was geen landgenoot die hem vastklemde en in zijn oor sprak. Het was iemand die Badens had geléérd als vreemde taal, want hij sprak het niet foutloos; met de naamvallen wist hij kennelijk niet om te gaan

en van de uitgangen klopte ook niets. Maar wat hij zei was te begrijpen.

'Ik ben geen soldaat,' zei Kilian benauwd. 'Ik ben een geleerde.' 'Aha.

Wat voor geleerde?'

'Taalkundige. Ik spreek behalve mijn vadertaal ook Brits en Magiaars.' 'En Thuleens?' 'Wat is Thuleens?'

'Mijn taal,' zei de man en lachte zacht. Kilian voelde zich in raadsels verzinken.

'Moet u zo knijpen?' piepte hij. 'Ik stik bijna.' De greep werd iets losser. 'Draag je wapens?' 'Nee.

Ik ben een burger, geen militair.'

De man liet hem zo plotseling los dat Kilian even wankelde toen hij zich omdraaide. Hij stond tegenover een grote man met een knap, baardig gezicht, loeibrede schouders, smalle heupen, lange benen: een sportheld. Maar daarvoor was hij niet jong genoeg meer. Kilian schatte hem tussen de veertig en vijfenveertig jaar. Om zijn bruine ogen vertoonde zich een netwerk van rimpeltjes. Hij had een donkere baard met hier en daar een grijze haar en hij was van top tot teen in het leer gekleed.

'Wie...wie bent u?' stamelde Kilian.

De man antwoordde niet maar riep iets over het plein heen. Een ogenblik later dook het meisje met de zwarte vlecht naast hem op. Van dichtbij gezien herkende Kilian haar: ze was het werkelijk! De man en het meisje spraken even met elkaar in wat dan blijkbaar Thuleens was, en wat

Kilian niet kon volgen. Hij was er met zijn gedachten ook niet bij, verdiept als hij was in de aanblik van het meisje. Al was ze niet groot, hij vond haar overweldigend met die felle donkere ogen, hoge jukbeenderen die haar ronde gezichtje zo'n exotisch uiterlijk gaven, het plompe, stevige figuurtje. Ze was totaal verschillend van de meisjes die Kilian ooit in Badenburg had bewonderd. Die waren lang en slank, bijna fragiel. Zwakke zachte wezentjes waren dat, die bescherming behoeften en voor wie een man dwaasheden kon begaan, alleen om hun te behagen. Dit meisje zag eruit alsof ze uitstekend op zichzelf kon passen: robuust, zelfverzekerd. Zo'n kind had geen beschermende armen nodig, dat hoefde niet geveild, gecompimenteerd of verwend te worden.

De man wendde zich weer tot Kilian. In gebroken Badens sprak hij: 'Ik heb gehoord dat je protesteerde tegen de voorgenomen moord op mijn landgenoten. Je was het met die terechtstelling niet eens.' 'Ik vond het een regelrecht schandaal. Maar wie ben ik? Gewoon een taalkundige die met de vloot werd meegestuurd naar dit land — ik bezit geen enkele macht. Ik kon niets beginnen...'

'Ik weet het,' zei de man rustig. Opeens beseft Kilian waarom hij niet buiten gevecht was gesteld en de mariniers wel. Omdat hij geen uniform droeg en bovendien had geroepen dat hij niet medeplichtig aan massamoord wilde zijn.

Dat had die man kunnen verstaan! 'Hoe komt het dat u mijn taal spreekt?'

Blijkbaar vond die reus het niet nodig om vragen te beantwoorden. Hij was degene die het gesprek leidde!

'Luister,' zei hij ernstig. 'Ik wil dat je meteen teruggaat naar de schepen. En dan ga je degene die daar de bevelen geeft vertellen dat jullie naar huis moeten gaan, terug naar het Groot Badense Rijk en nooit, hoor je, nooit mogen jullie weer een voet op Thuleense bodem zetten. Dit land is te groot en te goed georganiseerd om veroverd of onderworpen te worden. Al zouden jullie met een miljoen soldaten komen en duizend schepen... Jullie zouden nooit slagen.'

Het meisje zei iets onverstaanbaars en kreeg antwoord. Kilian dacht snel na.

'Maar als de admiraal weigert naar me te luisteren?' vroeg hij voorzichtig. 'Als hij me gewoon uitlacht? Ik zei al: ik bezit geen macht, geen enkele bevoegdheid.'

'Het zou heel dom zijn van je admiraal om mijn waarschuwing in de wind te slaan.'

Kilian keek even over zijn schouder naar de gevloerde mariniers, die doodstil op het plaveisel lagen. Zo stil... 'Zijn ze dood?' vroeg hij opeens geschrokken.

'Nog niet. Maar als jullie niet snel dit land verlaten zouden er wel eens veel slachtoffers kunnen vallen onder de Badeners. Dit is geen land voor jullie. Dit is ons land.'

Kilian knikte, hij was een beetje bang voor die reusachtige kerel met zijn harde handen.

'Bent u... bent u hier de burgemeester, de baas van deze stad?' De man lachte en vertaalde zijn woorden voor het

meisje, dat minachtend grinnikte. Ze werden gestoord omdat er nu drie grote wagens het plein kwamen oprijden.

Groenlandse mannen schoten toe en begonnen zonder veel omhaal de bewusteloze mariniers op de wagens te leggen, keurig op een rijtje. De commandant en de regeringscommissaris in het midden.

Die worden afgevoerd en ergens gedumpt, dacht Kilian geschrokken. Ze hebben mij gespaard omdat ik de boodschap van die kerel moet overbrengen.

'Waar worden ze heengebracht?' vroeg hij, maar opnieuw kreeg hij geen antwoord op zijn vraag.

Hij voelde hoe het meisje hem opnam. Onwillekeurig richtte hij het woord tot haar, ofschoon zij geen Badenscheen te kennen. 'Wij Badeners dachten dat jullie een weerloos volk waren omdat er de eerste dagen geen sprake was van verzet. Maar het ziet ernaar uit, dat de admiraal zich danig heeft vergist.'

De man glimlachte slechts. Het meisje zweeg, maar ze bleef Kilian aankijken, alsof ze zijn gezicht in haar geheugen stond te prenten. 'Goed,' zei Kilian, 'ik zal naar de admiraal gaan en hem uw boodschap overbrengen. Maar succes kan ik u niet garanderen. U kent de Badeners niet. Als die eenmaal ergens aan beginnen...'

'Wij kennen de Badeners maar al te goed,' liet de man zich ontvallen. Dat begreep Kilian niet.

'Maar hoe...' begon hij. De man wuifde hem weg. 'Ga nu.'

Het meisje wendde zich af. Kilian bleef nog even staan,

keek de wegrijdende wagens na. Moest hij niet eerst proberen erachter te komen waar die heengingen? Hun snelheid was niet groot, hij zou ze te voet kunnen volgen.

Maar hij durfde niet. Hij had een opdracht te vervullen, ofschoon die hem helemaal niet aanstond.

De wagens waren verdwenen, het plein liep leeg. Alleen het donkere meisje was er nog, samen met de grote man en de jongen, met wie ze nu stond te praten. Kilian zag hoe de jongen haar hand in de zijne nam, hij stond heel dicht bij haar. Haar vriend? Daarna liepen ook die twee weg, de armen om elkaar heen geslagen. Kilian zuchtte diep, keerde zich om en liep terug naar de haven.

11 Nog meer vernederingen

'Vijftig man?' bulderde de admiraal. 'Vijftig man afgevoerd in hun ondergoed, met commandant Berger erbij? Waarheen dan?' 'Ik weet het werkelijk niet, meneer. Ik was de enige die niet bewusteloos was en ik kreeg de kans niet die karren te volgen,' stamelde Kilian. 'En waarom deden ze dan niets met jou, hè?'

Waarom mocht jij vrij blijven rondlopen?'

'Ik... ik geloof omdat ik geen wapens draag en omdat... omdat...' Haperend vertelde hij over de grote sterke man die hem in zijn eigen taal had aangesproken. 'Wat zei hij precies?'

'Hij... hij verlangt dat we zo snel mogelijk naar huis teruggaan, omdat dit land op geen enkele wijze onderworpen kan worden.' 'Elk land kan veroverd worden als je het handig aanpakt. Denk aan de Magiaren. Een trots en eigenzinnig volk, maar ze kruipen voor ons!' 'Groenlanders zijn geen Magiaren, mijnheer. Hier gebeuren voortdurend dingen die niet normaal zijn.

De executie van die vijftig mannen is niet doorgedaan, maar als u mij vraagt, hoe de Groenlanders dat precies wisten te verhinderen, dan weet ik het niet.

Toch stond ik er met mijn neus bovenop. Het leek wel toverij. Die lui beschikken over een geheimzinnige macht...'

'Lariekoe! Ik geloof niet in tovenaars of bovenmenselijke krachten. Voor alles wat op de wereld gebeurt bestaat een

aannemelijke verklaring.'

'Maar ik zag niemand met een wapen - helemaal niemand. Er viel ook geen schot, ik rook geen gas en toch vielen de mariniers om als halmen onder de zeis.'

Hij dacht aan het leuke meisje met de zwarte vlecht. Ze had zo rustig en efficiënt bevelen staan geven op het plein. En ze werd gehoorzaamd, onvoorwaardelijk gehoorzaamd alsof ze een persoonje van groot gewicht was. Zelfs de jongeman die haar begeleidde deed precies wat ze zei. Was ze een tovenares? Een priesteres? Vast niet. Die liepen niet in korte broek en op touwsandalen.

Ook de admiraal zat na te denken. 'Was dat alles wat die man te zeggen had: dat we beter konden vertrekken?'

'Hij zei: jullie moeten weggaan voor er slachtoffers vallen.'

Admiraal Cranach fronste de wenkbrauwen. Dat klonk als een dreigement, peinsde hij. Tot nu toe waren de verliezen op de vloot klein geweest. Twee matrozen waren omgekomen toen de **VEROVERAAR I** op de rotsen liep. Op dit ogenblik lagen acht mariniers in de ziekenboeg met longontsteking en die waren er slecht aan toe. Degenen die bewusteloos aan boord waren gebracht waren intussen allemaal weer bij kennis gekomen en mankeerden niets meer; de scheepsarts had berekend dat ze bijna acht uren buiten bewustzijn moesten zijn geweest, maar nadelige gevolgen hadden ze er niet van ondervonden, afgezien van een flinke verkoudheid. De Groenlanders hadden niemand gedood of zelfs maar ernstig verwond. Wel hadden ze wapens, munitie en nu zelfs twee

machinegeweren weten buit te maken. Om ze tegen de indringers te gaan gebruiken? Ongevraagd zei Kilian:

Admiraal, er is iets heel vreemds met die Groenlanders. Zolang ik in de stad was en door de straten dwaalde had ik het wonderlijke gevoel dat onze aanwezigheid hun helemaal niet verbaasde. Ze waren ook niet bang voor ons.

Het lijkt wel alsof ze wéten dat wij niets tegen hen kunnen beginnen, alsof ze wéten dat ze ons, zodra ze daartoe besluiten, volkomen kunnen uitroeien. Ze hebben dat alleen nog niet gedaan omdat ze ons de kans willen geven hier heelhuids vandaan te komen, op voorwaarde dat we hun voortaan met rust laten. Ze vrezen ons niet. Dat wijst er volgens mij op, dat ze iets achter de hand houden waarmee ze ons kunnen vernietigen.' 'Met toverij zeker!'

'Ik weet het niet, mijnheer. In hun schoolboekjes die ik heb bestudeerd staan alleen maar vriendelijke dingen. Voor zover ik eruit wijs kon worden dan.

Verhaaltjes over elkaar helpen, over dieren, over bouwen en handel drijven...

Nergens een woord over wapens, vechten of andere gewelddadige zaken.

Eerst verwonderde me dat niet, want die boekjes zijn bedoeld om kleine kinderen te leren lezen en net als bij ons zijn ze dus tam en geruststellend.

Maar je zou toch verwachten dat je op die vele plaatjes ook wel eens kinderen ziet ruziemaken of met elkaar rollebollen...'

'En er staat ook niets in over toverij of magische krachten?' vroeg de admiraal spottend. 'Schei maar uit over die boekjes. Heb je die kerel gevraagd hoe het mogelijk was dat hij onze taal sprak?' 'Allicht. Ik vroeg van alles en nog wat, maar ik kreeg geen enkel antwoord.'

Je kunt gaan. Ik zal een groep soldaten naar de wal sturen om een zoekactie te beginnen naar de ontvoerde mariniers. Laten we hopen dat de arme kerels nog in leven zijn...' 'De arme kerels' leefden inderdaad nog en werden aan het einde van de dag wakker. Commandant Berger ontwaakte in elk geval met zware hoofdpijn en het was donker om hem heen. Zijn rug tussen zijn schou-derbladen deed pijn, hij had moeite om zijn armen op te lichten. Daarom bleef hij nog even doodstil liggen op de berg stro... Aan het geprik in zijn armen en benen maakte hij tenminste op dat hij op stro lag. Zien kon hij het niet.

Links en rechts van hem hoorde hij beweging, een zacht gekreun. Iemand vloekte. Voorzichtig probeerde Berger overeind te gaan zitten en na enige pogingen lukte het hem. De hoofdpijn bleef doorzeuren. Hij bewoog zijn schouders en voelde een pijscheut die over zijn rug trok. Waar was hij? Hij tastte rond, voelde lichamen.

Moeizaam stond hij op, struikelde over warme, ademende lijven, maar hij slaagde erin zich in de richting van een zeer vage lichtstreep te werken.

Tastend gleden zijn handen over ruw hout, toen voelde hij een deurklink. Hij slaagde erin de deur open te trekken en de

buitenlucht die hem tegemoet stroomde hielp hem om helemaal wakker te worden. Hij keek uit in de schemering over golvende grasvelden, heuvels bekroond met boomgroepen.

Ver weg mekkerden schapen. Hij hoorde de roep van een uil die zich klaarmaakte voor de jacht. Hij rook de kruidige geur die door de wind naar de schuur werd geblazen. Hij keek om. In het grijze binnenvallende licht zag hij zijn manschappen op stro liggen, enkelen zaten rechtop, anderen waren nog buiten bewustzijn. Waar ben ik eigenlijk? dacht hij verbijsterd. Wat is er met me gebeurd? Boven de horizon verscheen een eerste glanzende ster. Zo ben ik ook ontwaakt op de avond na die mislukte jachtpartij, dacht hij verward. Toen wist ik evenmin waar ik was of wat me was overkomen. Die Groenlanders schijnen iets met je te doen waardoor je acht uren van je leven verliest en je bijkomt op de verkeerde plek... Iemand was naast hem komen staan: sergeant Bratschel. 'Een mooie avond, commandant,' zei de man, gewoon om iets te zeggen. 'Hm. Herinner jij je wat er is gebeurd, sergeant?' 'Geen flauw idee, commandant. Het laatste wat ik me kan herinneren is, dat we op een groot plein in de stad vijftig gevangenen op een rijtje zetten om ze overhoop te kunnen schieten en... en daarna niets meer.' Hij huiverde in de frisse avondlucht en merkte toen pas dat zijn uniform ontbrak.

'Ze hebben ons waarempel wéér uitgekleeft!'

Verschrikt keek Berger naar beneden. Hij stond op blote

voeten.

'Maar dat is toch krankzinnig!'

Het duurde nog een hele tijd eer de laatste marinier bij kennis was gekomen.

De dunne maan kwam op, maar ook die onthulde weinig meer dan een golvend landschap waarin nachtdieren rondscharrelden. Nergens een huis of een dorp dat licht uitstraalde. De manschappen zaten bedrukt bij elkaar in het stro, ze voelden zich naakt zonder hun uniformen, hulpeloos zonder hun wapens. En ze hadden dorst. Vreselijke dorst.

'Mannen, we moeten voorlopig nog maar proberen wat te slapen.

Morgenochtend zullen we verder zien,' besliste de commandant. Slapen, op bevel? Ze waren allemaal de hele dag bewusteloos geweest, eigenlijk had niemand slaap. Toch probeerden ze het, opgerold in het stro, de ogen dichtgeknepen tegen de duisternis rondom. Na een tijdje begonnen de meesten inderdaad te snurken.

Toen eindelijk, eindelijk de dag aanbrak was Bratschel de eerste die buiten rondliep. Met zijn tong likte hij langs zijn droge lippen. 'Commandant, zal ik eens gaan kijken of ik misschien ergens water kan vinden?'

Hij wachtte de order niet af maar rende op zijn blote voeten in de richting van een veelbelovende rij bomen. En inderdaad, daartussendoor stroomde een beekje, met kristalhelder koud water. Tien minuten later lagen vijftig mariniers op hun knieën te drinken, als een kudde grauwe

schapen.

Buiten de schuur troffen ze wagensporen aan in het gras.

'Als we die volgen,' meende Bratschel, 'zullen we vanzelf wel weer in de stad komen.'

Berger keek bezorgd naar de lucht, die zwaar bewolkt was. Gedurende de nacht moest er een weersomslag hebben plaatsgevonden. Maar het regende nog niet, al woei er een kille westenwind die van de bergen kwam.

Hongerig, koud en boos gingen ze op pad, in oostelijke richting. Eerst over golvend grasland, waarin de karresporen zich duidelijk aftekenden tot ze een soort weg bereikten, bestaande uit losse, zij het enigszins aangestampte steenslag. De wind nam toe, de wolkenlaag werd dikker. Met blote voeten op steenslag lopen zouden ze niet lang volhouden, dus hielden ze de grasbermen aan, die vol brandnetels zaten. Het was een lijdensweg.

De weg kronkelde nogal, ging heuvelop, heuvelaf. Soms zagen ze op verderaf gelegen hellingen schapen grazen en ze zagen herders, die naar hen stonden te kijken, met de hand boven de ogen. Ze zouden wel pret hebben.

'Ik sterf van de honger,' bromde Bratschel tegen de marinier die voor hem liep.

'Laten we zo'n schaap grijpen, slachten en braden,' stelde de soldaat voor.

'Hoe? We hebben niet eens meer een mes!'

Geen van de Badeners wilde echter klagen, dat was beneden hun waardigheid van marinier. Ofschoon hun

voeten pijn begonnen te doen, ze rilden van de kou, ze de regen vervloekten die zachtjes begon, de honger hen kwelde, floten of zongen ze militaire wijsjes, marcheerden strak rechtop. Hoe ver was het naar de stad?

'Ze hebben ons naar een gebied gebracht dat schaars bewoond is,' meende Kwatschi.

'Moedwillig. Eerst bestelen ze ons, dan proberen ze ons te laten verhongeren.

Wat een godvergeten tuig zijn die Groenlanders toch.' 'Ik krijg ze nog wel,'

gromde Berger. 'Hiervoor zullen ze boeten.' Maar dat had hij een paar dagen geleden ook al gezegd. Plotseling stonden ze stil, geschrokken, op hun hoede.

Achter hen naderde een dof gedreun, alsof een kudde runderen op hol was geslagen. Even later zagen ze het. Vanachter een heuvel verscheen een grote groep ruiters op snelle paarden. Het waren mannen, van top tot teen in leer gekleed, met donkere baarden. Op hun hoofden droegen ze breedgerande leren hoeden. Bratschel telde er achtenveertig. De mariniers, in de mening dat ze overvallen werden, stoven het vrije veld in. Ze wierpen zich op de grond, in het malse gras, tussen het onkruid en bloeiende weidebloempjes.

Maar de ruiters schenen hen niet eens gezien te hebben. Als echte Groenlanders reden ze voorbij alsof ze het bestaan van de Badeners niet hadden opgemerkt, of er in elk geval geen enkele belangstelling voor hadden.

Het gedreun van de paardehoeven verdween in de verte en

de mariniers richtten zich weer op.

'Zag u dat, commandant,' riep de sergeant opgewonden, 'die kerels waren gewapend. Ze hadden allemaal een gordel om met daarin een lang mes en iets wat leek op een pistool met een lange loop. Dat moeten Groenlandse soldaten zijn. Ik denk dat ze in de stad om versterking hebben gevraagd.'

'Maar het waren nog geen vijftig man!'

'Achtenveertig, ik heb ze geteld. Wat kunnen die tegen ons uitrusten? Tegen duizend mariniers?'

'Toch zagen ze er vervaarlijk uit. Zulke mannen heb ik hier nog niet eerder gezien. Hadden we onze wapens nog maar gehad, dan hadden we die kerels uit het zadel kunnen schieten en prinsheerlijk naar de stad terug kunnen rijden.'

Commandant Berger keek zijn vrijmoedige sergeant eens streng aan.

'Bratschel, je bent marinier en een marinier klaagt niet. Je bent getraind op ontberingen.' Jawel commandant.'

Het was waar. Maar bij die training hadden ze altijd stevig schoeisel gedragen, ransels en wapens meegesjouwd. Niemand in het Badense Rijk had er ooit aan gedacht zeesoldaten in hun ondergoed te laten marcheren, op blote voeten...

Ze liepen en liepen maar. Ze probeerden niet te sjokken, niet te strompelen.

'Zodra we bij de stad komen,' beloofde de commandant zijn zwijgende manschappen, 'bestormen we de eerste de beste huizen om ons van eten en kleren te voorzien. En wee

de Groenlander die ons probeert tegen te houden. Ik zal hem eigenhandig wurgen.' Hij moest iets zeggen om de moed er in te houden! Toch duurde het nog uren eer ze ver voor zich uit iets zagen glinsteren. De oceaan!

'Ik wist wel dat we langs deze weg bij de stad zouden komen.' Even later kregen ze de eerste huizen, gebouwd tegen de heuvels in zicht. Maar toen verscheen vanachter een groep bomen een afdeling ruiters, twintig in getal. De voorste ruiter, een grote breedgeschouderde kerel, dreef zijn paard tot dicht bij de mariniers.

In gebroken Badens sprak hij: 'Halt. Als jullie van plan mochten zijn om Thuleense huizen binnen te gaan, dan raad ik jullie aan van dat plan af te zien, willen jullie niet in grote moeilijkheden komen.' Verbaasd keek Berger naar de man op. Hoe kon een Groenlander Badens spreken? Maar er ging zoveel dreiging van de man uit dat de mariniers onwillekeurig dichter opeen drongen, zich maar al te goed bewust van het feit dat ze ongewapend waren. 'U waagt het ons te dreigen?' antwoordde Berger hooghartig. Nu kwamen uit al die huizen vrouwen lopen, die langs de kant bleven staan en elkaar ginnegappend de schaars geklede soldaten aanwezen. De grote man op het paard lachte ook, kort en zonder vrolijkheid. 'Loop maar gewoon door, jongens,' zei hij, nog altijd met dat vreemde accent en met foute verbuigingen, maar zonder een zweem van angst. 'En als jullie straks degene ontmoeten die het bevel voert over de oorlogsschepen, zeg hem dan dat hij er verstandig aan zou doen de vuren op te

stoken en te maken dat hij wegkomt met zijn vloot. Tot nu toe hebben we jullie alleen maar een beetje geplaagd, want wij zijn geen gewelddadige mensen. Maar wanneer jullie die onhandige inval wensen door te zetten, zullen jullie daar heel veel spijt van krijgen. Thule is van de Thulenen, Badeners hebben hier niets te zoeken.' 'Eén bevel van mij en mijn mannen trekken jou van je paard en scheuren je in stukken,' snauwde Berger. Daar moest de man hartelijk om lachen.

De ruiters achter hem speelden half verstrooid met de lange pistolen in hun gordel. Berger zag het en had moeite het gevoel van hulpeloosheid dat hem besprong te onderdrukken.

'Hoe komt het dat jij onze taal spreekt?' vroeg hij streng.

Natuurlijk kreeg hij geen antwoord op die vraag. De ruiter stuurde zijn paard opzij en maakte een bevelend gebaar.

'Loop door jullie.'

Berger begreep dat ze hem verder ongehinderd lieten passeren. Hij wendde zich half om. 'In de pas, mars!'

En zo marcheerden ze de stad binnen, diep vernederd, uitgelachen, en doodmoe.

Rajo en zijn woudlopers volgden hen stapvoets op enige afstand.

12 Een verrassing genaamd Edu

Alleen de kade met de pakhuizen werd nog bewaakt door mariniers, die zich veilig hadden opgesteld achter de prikkeldraadversperring. Toen deze wachtposten de verloren geachte kameraden zagen aankomen, weliswaar opnieuw beroofd van alles wat hen tot militairen stempelde, ging er een kort gejuich op. Luitenant Birkenhof snelde de commandant tegemoet.

'We hadden u en uw mannen al opgegeven. Elk groot gebouw in de stad hebben we doorzocht, maar zonder resultaat.' 'Die vermaledijde Groenlanders hebben ons ergens ver achter de stad gedumpt,' gromde Berger moe. 'Sein onmiddellijk om sloepen.'

Twee uur later, gevoed, gewassen, gekleed in zijn laatste reserve-uniform meldde commandant Berger zich bij de admiraal. Die zat in de kapiteinskajuit te vergaderen met de regeringscommissaris, die er ook uitzag of hij zes weken op een onbewoond eiland had moeten doorbrengen, en met Kilian Werfel. Dr.

Mannix lag nog altijd met hoge koorts in de ziekenboeg. Ook Kwatschi had eerst de tijd genomen iets te eten en zich aan te kleden. Hij was uitgeput, maar zijn woede en verontwaardiging hielden hem op de been.

Admiraal Cranach luisterde zwijgend en met een donker gezicht naar het relaas van de commandant.

'Maar nu zal ik ze krijgen, die ellendelingen,' eindigde Berger. 'Vannacht nog trek ik mijn mannen van de havenkade terug en schiet die hele stad zo plat als een markstuk.'

'Daarover beslis ik,' antwoordde de admiraal, 'en ik zeg: nee. De stad vernietigen heeft geen enkele zin.'

'Maar zolang die vervloekte Groenlanders met hun geheime wapens daar rondlopen is niemand van ons veilig! Uitroken moeten we dat pi-ratennest!'

'De man die u aansprak in het Badens moet dezelfde zijn geweest als de man die mij een boodschap meegaf,' meende Kilian. 'En hij zei het op een toon alsof hij het meende. Wie hij is weet ik niet, maar hij schijnt veel macht te bezitten.'

De regeringscommissaris wierp een wantrouwige blik op de jongeman.

'Ik vraag me af waarom ze jou niet betoverd hebben, en ons wel.' Hij sprak al over betoverd zonder het goed te beseffen. 'Dat heb ik de admiraal gisteren al uitgelegd. Ik was ongewapend en stond tussen het publiek. Ik hoorde niet bij de uitvoerders van de moordpartij... eh... executie.'

'Speel je soms onder één hoedje met die vervloekte Groenlanders?' vroeg de R.C. streng. Kilian voelde het bloed uit zijn gezicht wegtrekken.

'Hoe komt u daarbij? Heb ik ooit iets gezegd of gedaan wat niet in het belang was van het Groot Badense Rijk?'

O hemel, dacht Kilian geschrokken. Was dr. Mannix maar hier, die zou wel durven instaan voor mijn onschuld. De R.C. wilde weer iets zeggen, maar admiraal Cranach sneed hem het

woord af.

'Daarover zullen we het later wel eens hebben,' zei hij snel. 'We moeten ons nu beraden over wat ons te doen staat. Ik stel voor morgenochtend het anker te lichten en...'

'Het anker lichten?' schreeuwde Berger. 'En deze ellendige stad waar iedereen ons hoont en uitlacht en berooft ongestraft laten? Met hangende pootjes terugkeren naar huis? Nooit!'

'Ik stel voor morgenochtend het anker te lichten en langs de kust op te stomen om een andere en gunstiger plaats te vinden waar u uw troepen aan land kunt zetten,' vervolgde de admiraal onverstoorbaar. 'Eerst deze stad vernietigen!'

'Ik stem vóór het voorstel van de admiraal,' riep Kilian voorbarig. 'Jou is niets gevraagd, druilloor,' gromde de R.C. 'Admiraal, ik schaar me aan de zijde van overste Berger. Wegvaren en deze stad aan haar lot overlaten zou gelijkstaan met een nederlaag erkennen.' 'Juist,' riep Berger weer. 'Wat zouden ze lachen, die stomme inwoners! Ze zouden denken dat we bang voor hen zijn geworden.' 'Of de Groenlanders mij voor een lafaard houden of niet kan me een zorg zijn,' zei de admiraal. 'De meeste oorlogen worden gewonnen door misverstanden en wanbegrip. Hier komen we geen stap verder. Onze mensen voelen zich niet langer veilig. Tot nu toe hebben we nauwelijks verliezen geleden, maar dat zou spoedig kunnen veranderen. We kunnen beter een andere plek zoeken voor een landing.' Het scheen weer op ruzie te gaan uitlopen, maar ze werden gestoord door een bescheiden klopje op de deur. Het was sergeant Bratschel, in een

geleende uniform. 'Ja, wat is er?' vroeg de admiraal ongeduldig.

'Groot nieuws, mijnheer. Zoëven is er een kleine zeilboot langsij gekomen met één man er in. Hij heeft een week geleden van onze landing gehoord en is meteen de zee opgegaan om ons te bereiken. En mijnheer, u kunt het geloven of niet: die man is een Badener.' 'Een landgenoot... hier in Groenland?'

'Is het geen regelrecht wonder, admiraal? Hij beweert dat hij drie jaar geleden hier is gekomen met een oorlogsschip: de **BADENFELDER**.'

'De verdwenen **BADENFELDER**!'

'Zo noemde hij het, mijnheer.'

'Haal die kerel onmiddellijk hier.'

'Tot uw orders, mijnheer.'

Bratschel verdween en de vier mannen in de kajuit keken elkaar stomverbaasd aan.

'Dus dan heeft de **BADENFELDER** indertijd toch Groenland gevonden,' mompelde de R.C. Toen keek hij argwanend naar Kilian, maar bijtijds herinnerde hij zich dat die ervan afwist.

Even later keerde sergeant Bratschel terug in gezelschap van een tamelijk kleine man van een jaar of veertig. Hij droeg, net als de meeste Groenlanders, een kuitbroek, sandalen, een geblokt hemd en daaroverheen een lang wollen vest. Op zijn hoofd een wollen muts, die hij haastig afrukte toen hij ontdekte dat hij zich in hoog gezelschap bevond. Hij

salueerde, sloeg de hielen tegen elkaar. 'Hofmeester Edu Zimmerman meldt zich, mijnheer.' 'Op de plaats rust.'

Edu liet zijn schouders afzakken en keek met enig verlangen naar de hoek van de kajuit waar op een kleine tafel glazen en flessen stonden. 'En Zimmerman, wat heb je ons te melden?'

'In de eerste plaats mijnheer: het vergaan van de BADENFELDER. Ruim drie jaar geleden kwamen we hier aan, in Thule, maar dan aan de westkust en we stoomden op naar de hoofdstad Gothab. Dat is een flinke stad, groter dan Kulus, en gelegen aan de Gothabfjord. In het begin ontvingen de Thulenen ons wel vriendelijk, later veranderden ze van gedachten en ze besloten dat noch ons schip, noch de opvarenden ooit mochten vertrekken. Ze vernietigden de BADENFELDER. En ons, de opvarenden, namen zij op in hun samenleving.'

'Dan moet die kerel die mij gisteren aansprak ook een Badener zijn geweest,'

riep Kilian opgewonden. Edu Zimmerman wendde zich tot de jongeman.

'Hier in Kulus? Vast niet. Voor zover ik weet zijn er geen Badeners in Kulus.'

Zo heet deze stad. De meesten van ons zijn, min of meer vrijwillig, naar het binnenland gebracht en daar te werk gesteld. Ik ook in het begin. Daar kregen we les in de taal en toen we het Thuleens eenmaal behoorlijk onder de knie hadden, konden we het werk gaan doen dat

we zelf uitkozen, zolang het maar niets met zeevaart te maken had. Ik heb ook een goede baan gekregen. Ik werd leraar.' Leraar? Zo'n onaanzienlijke hofmeester, die alleen maar had geleerd de tafel te dekken en officieren te bedienen — was leraar? De regeringscommissaris deed een stap naar voren.

'En wat,' vroeg hij snijdend, 'kon jij die Groenlanders dan wel leren?'

'Thulenen heten ze, mijnheer. Dit land noemen ze Thule. En... eh... ik gaf les in de Badense taal.' 'In het Badens?'

'U hoeft niet alles te herhalen wat ik zeg. Er waren Thulenen die het nodig vonden om onze taal te gaan leren. Dat is niet zo vreemd als het klinkt. Hun Konega was ervan overtuigd dat er nog wel eens Badeners zouden landen en daarom leek het haar goed dat bestuursters en de leden van haar familie die taal zouden beheersen. Overal in het binnenland waar ze scholen hadden waar vervolgonderwijs werd gegeven stelden ze een leraar Badens aan. Ik ging naar Denborg, Dat is een stad zo'n honderdvijftig mijl naar het noorden, en dan nog eens een mijl of dertig naar het binnenland. Denborg ligt echter aan een grote rivier die uitmondt in de oostelijke oceaan. Toen ik van jullie komst vernam heb ik een boot gepikt, ben de rivier afgevaren en de zee opgegaan. Ik had gehoord dat de Badense vloot voor Kulus lag — en hier ben ik dan.' Nog terwijl hij sprak waren kapitein Schmitt en kapitein Snauzer ook binnengeglijpt en luisterden ademloos naar het verhaal van de hofmeester.

Sergeant Bratschel had zich in een hoekje van de kajuit teruggetrokken, hopeno dat iedereen hem al vergeten was. 'Ik begriio er niets van,' riep de regeringscommissaris. 'Je zegt dat de hele bemanning van de **BADENFELDER** van boord was gehaald en werd opgenomen in de Groenlandse samenleving. Heeft dan niemand van jullie ooit geprobeerd over zee te ontsnappen? Je zegt zelf dat je hier met een bootje bent gekomen.'

'Ja mijnheer, maar dat bootje is een soort jol, veel te klein en te kwetsbaar om er de oceaan mee over te steken. Het was toch al een waagstuk om langs de kust te zeilen, honderdvijftig lange mijlen. Een zomerstorm zou ik niet overleefd hebben maar gelukkig bleef het weer goed. En ontsnappen... Ik zei toch al: alle Badeners werden een eind van de kust ondergebracht. Bovendien hebben de Thulenen alleen zeilschepen, en een gróót zeilschip kapen is onmogelijk. De kleintjes mag iedereen gebruiken, maar zo'n groot handelsschip... Ik weet dat sommigen van ons het hebben geprobeerd, maar die werden meteen neergeschoten.'

'Aha. Dus die Groenlanders beschikken wel degelijk over vuurwapens.'

'Nee mijnheer. Ze schieten met verdoovingspistolen. Vroeger, dat wil zeggen toen wij drie jaar geleden kwamen, schoten ze nog pijltjes af. Die waren in gif gedoopt dat onmiddellijk werkte. Het was of je een klap op je hoofd kreeg als je door zo'n pijltje werd geraakt. Alles werd zwart om je heen, je verloor je evenwicht en een seconde daarna was je

bewusteloos en dat bleef je zo'n vijf, zes uur achtereen. Tegenwoordig gebruiken ze geen pijltjes meer, maar een soort naalden. Die zijn lichter en kunnen op grotere afstand iemand raken, maar ze zijn nog gemener dan die oude pijltjes, ze dringen door je kleren in je huid, en dan heb je een piepklein gaatje in je arm of hand of nek... en je bent wel een uur of acht, negen van de wereld. Als je eindelijk wakker wordt doet alles je pijn en je hoofd voelt aan of je hele nacht rum hebt zitten drinken. Maar een dag later voel je je weer goed.'

'Dat zijn precies de symptomen die een paar van onze manschappen ook vertoonden,' zei de commandant. Hij bedoelde zichzelf, maar dat ging die eenvoudige hofmeester niets aan.

Edu Zimmerman grijnsde. 'Ik hoor het al, jullie hebben al kennis gemaakt met die dingen.'

De R.C. beschouwde die opmerking van een ondergeschikte als een brutaliteit en hij keek dreigend. Maar Kilian riep opgelucht:

'Dat verklaart dan een heleboel. Alleen heb ik geen enkele man in de stad iets zien dragen wat leek op een pistool. Zelfs gisterenochtend niet, op het plein waar commandant Berger met zijn vijftig mariniers werd uitgeschakeld.'

Edu Zimmerman stond oneerbiedig te grijnzen.

'Allicht niet. Mannen dragen die dingen niet, dan doen de vrouwen. Mannen mogen in Thule helemaal geen wapens dragen, uitgezonderd de woudlopers, maar die zitten allemaal

in het binnenland, in de bergen, wouden en wildernissen. Je kunt mannen die stropers moeten bestrijden niet ongewapend de wildernis insturen waar het wemelt van de wilde dieren.'

'Wilde dieren?' vroeg de R.C. geschrokken.

'O, van alles. Grote wilde katten, beren, vossen, wolven, gieren en adelaars, valken, haviken, buizerds... één groot wildparadijs.' 'Dus het binnenland is nog helemaal woest?' vroeg de commandant. 'Dat niet, er lopen wegen door, er zijn dorpen en een paar steden. Maar dit land is groot, mijnheer, onvoorstelbaar groot. Het is een werelddeel op zichzelf. Je hebt meer dan een mensenleven nodig om het helemaal te leren kennen. Zelfs Armina-Dottir, de Konega, is niet overal geweest ofschoon ze heel wat afreist, heb ik horen vertellen. En in de winter kan het bar en boos zijn in het binnenland, vooral in het noorden.

Maar de belangrijkste steden liggen langs de kust en die blijven ook in de winter ijsvrij, omdat het oceaanwater de warmte van het zuiden meevoert.'

'Hoe zei je dat deze stad heette?'

'Kulus. Het is een van hun belangrijkste havensteden. Ook de veiligste, zeggen ze, vanwege de beschutte baai. Het schiereiland dat die beschutting biedt heet Kulaq. Enne... mag ik misschien gaan zitten? Ik heb een lange reis achter de rug en ben behoorlijk moe.' De gedachte dat een hofmeester in aanwezigheid van kapiteins om een stoel durfde vragen deed Schmitt en Snauzer opveren, maar de admiraal knikte

genadig.

'Daar staat een kruk. Dus als ik het nu goed heb begrepen heet dit land Thule, het is een eiland zo groot als een half werelddeel, de meeste grote steden liggen aan de kust of een fjord en de vrouwen zijn gewapend met apparaatjes waarmee ze iemand bewusteloos kunnen schieten. Maar als de mannen geen wapens mogen dragen, hoe doen ze dat dan met hun leger?' 'Dat hebben ze niet.'

'Geen leger?' riep commandant Berger. 'Maar ik heb vanmiddag ruiters gezien die wèl gewapend waren.'

'Woudlopers,' knikte Edu Zimmerman. 'Die kerels die op stropers jagen?'

Ja. En als u mij niet kwalijk neemt, heren, dan zou ik graag een borrel hebben.

Ik heb vijf dagen achtereen gezeild, dag en nacht, in mijn eentje. Ik heb al die tijd nauwelijks kunnen slapen. Ik ben wel toe aan een opkikkertje.'

'Geef die man iets te drinken,' gebood de admiraal. Kilian snelde naar het tafeltje met de flessen, maar de R.C. protesteerde woedend. 'Hoe kunt u een dergelijk vergrijp tegen de discipline door de vingers zien? Hij gedraagt zich als een onbeschofte vlegel.' Kilian bracht de hofmeester een glas rum waarvan die genietend nipte. 'Hè, dat heb ik gemist. Zoiets hebben ze hier niet. Hun bier is lekker en verfrissend maar van een goede borrel hebben ze nooit gehoord, die Thulenen.'

'Hofmeester Edu,' zei Snauzer woedend, 'je bevindt je in

de kajuit van de admiraal, in gezelschap van twee kapiteins, een regeringscommissaris en een geleerde. Gedraag je behoorlijk en sta op.' Edu nam nog een slok en bleef zitten.

'Hoor eens heren,' zei hij vrijmoedig, 'ik ben al lang geen hofmeester meer. Ik ben een gerespecteerd burger van de stad Denborg, ik geef les, krijg een behoorlijk salaris en ik heb het goed. Dit is een fijn land, beste mensen. De Thulenen zijn vriendelijk, behulpzaam en aardig. De enige reden dat ik me bij jullie heb aangemeld is, dat ik terug wil naar huis. Niet omdat het me hier niet bevalt, maar in Loran heb ik een vrouw en twee kleine kinderen en die heb ik in ruim drie jaar niet meer gezien. Ik dacht dat ik de rest van mijn leven in Thule zou moeten doorbrengen en als ik vrijgezel was geweest, zoals de meeste opvarenden van de **BANDENFELDER**, zou ik er ook helemaal geen bezwaar tegen hebben gehad. Dit is een geweldig land om in te wonen. Maar ik wil mijn vrouw terugzien, ik wil mijn kinderen groot zien worden. Voor de rest kan het hele Badense Rijk me gestolen worden.'

'Die opmerking kan je op twee jaar gevangenisstraf komen te staan, Zimmerman,' brieste de R.C.

Edu Zimmerman, meer verthuleenst dan hij zelf beseftte, keek de regeringscommissaris onvervaard aan.

'Hoor eens, als u zo begint, vertel ik niks meer. Dan zeil ik terug naar Denborg en dan moeten jullie maar zien hoe je je redt.' 'Als jij ooit je vrouw en kinderen wilt terugzien zul je je met meer respect moeten gedragen.'

Edu Zimmerman zette zijn lege glas neer, geeuwde hartgrondig en schudde het hoofd.

'U zoudt moeten bedenken, mijnheer, dat een regeringscommissaris hier in Kulus helemaal niemand is. Een man bent u – gewoon een man, zonder enige macht. Bovendien met een rood stempel in uw gezicht, net als die jongen daar en de commandant. Weet u wat dat betekent? Het betekent dat de Thulenen u hebben gemerkt, u hebben getekend als misdadigers. En dat betekent dan weer dat geen enkele Thuleense vrouw iets met jullie te maken wil hebben, tot de kleurstof is verbleekt en dat duur jaren. De winkeliersters zullen hun deuren voor jullie sluiten, de ordebewaarders zullen jullie extra goed in de gaten houden en zelfs niet de kleinste overtreding van de wet door de vingers zien.

Het betekent dat jullie alleen nog goed zijn om ergens in de mijnen te gaan werken, of bij de drooglegging van de moerassen. Een rood stempel! Grote Moeder Aarde, dat is me nogal wat! Dat wijst op diefstal met geweldpleging en op huisvredebreuk. Jullie zijn er zeker drie jaar mooi mee...' Hij schudde het hoofd, geeuwde weer. 'En nu zou ik graag twaalf uur achtereen slapen. Ik vind dat ik dat wel heb verdiend na zo'n lange reis.'

'Niks daarvan,' riep de R.C. woedend, 'eerst zul je ons vertellen wie hier in...

eh... Kulus de baas is.' Edu zuchtte.

'Kulus,' zei hij vermoeid, 'is de hoofdstad van het

Kulusgewest. De stad wordt bestuurd door een stadsbestuurster en wie dat is, weet ik niet. Ik woon hier niet. Verder kun je hier de gewestbestuurster vinden en omdat het zomer is, ook de gewestafgevaardigde, die anders in de hoofdstad verblijft, maar tijdens de zomermaanden wordt de Vrouwenraad ontbonden en keert elke afgevaardigde terug naar haar eigen gewest, om te zien hoe de zaken er daar bijstaan. Verder is er in Kulus natuurlijk een havenmeesteres, is er de leidster van de ordebewaarders en zijn er sjamana's, dat zijn vrouwelijke artsen die ook verstand hebben van veeziekten, plantenziekten en noem maar op. En het zou me niks verbazen als de Konega intussen ook in Kulus was aangekomen.'

'En wie mag de Konega dan wel zijn?' 'Het staatshoofd van Thule.' 'Aha.'

'Zeg dat wel, mijnheer: Aha. Ze is slimmer dan tien Thulenen bij elkaar en die zijn al zo bijdehand. Maar nu ga ik pitten.' Hij stond moeilijk op en wankelde in de richting van de deur. De regeringscommissaris wilde hem nog tegenhouden, maar Bratschel hield de deur voor de hofmeester open en volgde hem naar de gang. De R.C. sloeg met de vuist op het bureau van de admiraal.

'Een schande is het,' tierde hij, 'die man hoort in de ijzers te worden gesloten.'

Een onbeschaamde vlerk is hij, een omhooggevalen lakei. Omdat hij met zijn kennis van de Badense taal die primitievelingen hier heeft kunnen overdonderen, denkt hij

zeker dat hij voor zijn meerderen geen respect meer hoeft te tonen. Ha, wacht maar tot ik hem eens aan een goed verhoor onderwerp, dan leert hij die brutaliteit wel af. Ik...'

'Meneer Kwatschi, u vergeet waar u zich bevindt,' viel de admiraal in. Zijn stem klonk ijzig. 'Dit is mijn kajuit en deze hele vloot staat onder mijn bevelen.'

U, als burger, hebt hier geen zeggenschap en als iemand in de ijzers moet worden gesloten beslis ik daarover en niemand anders.'

'Tk, als regeringscommissaris, heb de macht...'

'Die macht hebt u misschien in het Badense Rijk, maar niet op zee. Niet op mijn schip.'

'Poeh, u hebt niet eens meer een schip. U hebt uw schip verspeeld op de rotsen van Groenl... van Thule.'

'O ja? En vertel me dan eens, meneer Kwatschi, wie was het die toezicht moest houden op de werf, toen deze schepen in opdracht van de Egon werden gebouwd? Was u het niet die de boeken moest controleren, die de aanvoer van materialen in het oog moest houden, opdat er niet geknoeid kon worden? Ja toch? Vertelt u me dan eens, hoe het mogelijk was dat de waterdichte schotten van de **VEROVERAAR I** die het schip boven water moesten houden, een voor een bezweken op het kritieke moment. Waarom begaven die schotten het? Omdat er geknoeid was tijdens de bouw. Omdat de waterdichte schotten niet werkelijk waterdicht waren en veel te zwak om de druk van het binnenstromende zeewater te weerstaan. Wij hadden de

VEROVERAAR I niet hoeven te verliezen als er bij de bouw geen minderwaardige materialen waren gebruikt. Hoeveel steekpenningen hebben de werfdirecties u betaald om een oogje dicht te knijpen?'

'Die beschuldiging hoef ik me niet te laten welgevalen! U verloor de VEROVERAAR I door gebrek aan zeemanschap.'

Kilian, met het lege glas van Edu Zimmerman nog in de hand, stond met open mond te luisteren.

'O ja? Welnu, mijnheer Kwatschi, zodra we terug zijn in Loran zal ik deze zaak tot op de bodem laten uitzoeken.' 'U doet maar. Dat zal u uw admiraalspost kosten.' 'Ik ben eerder bang dat het u de kop zal kosten. Er moet eens een einde komen aan die ellendige corruptie. Onze Egon zal niet blij zijn als hij hoort hoe er met zijn miljoenen wordt omgesprongen en hoe ze werden verspild aan oorlogsschepen die nauwelijks zeewaardig zijn, dank zij het toezicht van zijn regeringscommissaris.' 'Zodra we terug zijn in Loran klaag ik u aan wegens rebellie, admiraal.' 'Dat durft u niet.'

'U zult zien wat ik allemaal durf. U probeert mij het verlies van de VEROVERAAR

I in de schoenen te schuiven, maar dat hoef ik niet te nemen. En ik geloof geen woord van alles wat die stomme hofmeester ons op de mouw probeerde te spelden. De Thulenen zouden zogenaamd geen leger, geen vuurwapens hebben, alleen maar verdovingsnaaldjes. Hoe konden ze dan de BADENFELDER

tot zinken brengen en de opvarenden in hun land opnemen, zonder dat die zich daartegen verzetten? Kom nou, zoiets gelooft toch geen mens.'

'Ik geloof het,' zei Kilian opeens. De R.C. draaide zich vuurspuwend naar hem om.

'Wat doe jij nog hier, blaaskaak? Maar dat je wegkomt.'

13 Edu aan het woord

Hofmeester Edu Zimmerman sliep veertien uur aan een stuk. Toen hij eindelijk ontwaakte, had hij honger. Razende honger! Kilian, die deze ochtend elk half uur naar de man was komen kijken, vond hem rechtop in de hangmat zitten in het verblijf van de onderofficieren. Sergeant Bratschel stond er naast.

'Honger,' riep Edu. 'Kan ik iets te eten krijgen?'

'De admiraal wil je spreken,' kondigde Kilian aan. 'We dachten dat je nooit meer wakker zou worden. Schiet een beetje op, in de kajuit zijn alle hoge pieten aanwezig. Ze hebben je duizend dingen te vragen.' 'Eerst eten,' besliste Edu. Omdat het ontbijt al lang voorbij was, ging Kilian naar de kok om te zien of hij iets kon vinden voor de hofmeester. Hij kwam terug met een kom rijst, aangevuld met een paar stukjes vlees. Het gewone menu aan boord van een Badens oorlogsschip. Edu Zimmerman keek er met afkeer naar.

'Het is dat ik zo uitgehongerd ben, maar ik vind wel, dat jullie iemand die jullie zoveel kostbare inlichtingen komt geven met iets feestelijken hadden kunnen ontvangen.'

'Dit is mijn eigen rantsoen,' bromde Kilian. 'Je zult je toch wel kunnen herinneren dat de porties op de vloot nooit groot zijn en bovendien precies worden afgestemd.'

Zimmerman verzwolg de rijst en grijnsde.

'Ik ben het ontwend,' zei hij.

Je bent verwend,' meende Kilian. 'Ik krijg sterk de indruk dat je het in dit land veel te goed hebt gehad.' Sergeant Bratschel stond op hete kolen.

'Vlug wat,' riep hij. 'De admiraal, de kapiteins en de officieren wachten op je.'

'Tut, tut... laat ze maar even wachten. Ik kan niet praten op een lege maag.'

Edu wreef over zijn stoppelbaard.

'Ik kan me toch zeker eerst wel wassen en scheren, niet? Zo kan ik me niet in een commandokajuit vertonen.'

Eindelijk was hij klaar. In gezelschap van Kilian en de sergeant begaf Edu Zimmerman zich naar de staatsiekajuit. Hij voelde zich zichtbaar een gewichtig man. De kajuit was vol, zó vol dat het niemand opviel dat sergeant Bratschel zich in een hoekje terugtrok om te luisteren naar wat er besproken zou worden. Hij was gewoon nieuwsgierig.

'Aha,' riep de admiraal toen de hofmeester binnenkwam. Die richtte zich hoog op en salueerde.

'Edu Zimmerman meldt zich, mijnheer.'

'Op de plaats rust. Zo, en vertel ons nu eerst eens hoe het bestuur van dit land, dat jij Thule noemt, in elkaar zit.' 'Dat heb ik gisteren al gedaan,' prevelde de hofmeester. 'Toen kraamde je alleen maar onzin uit,' snauwde commandant Berger. 'Een Konega, nou goed, als ze alleen maar zussen had en geen broers kan ik me dat nog voorstellen, vooral als de titel erfelijk is. Maar verder had je het alleen maar over vrouwen en dat mannen niet gewapend mogen zijn...

Dacht je heus dat we zulke kletspraak geloven?' 'Jullie zijn hier al ruim een week,' zei Edu verbaasd. 'Hebben jullie het nu nog niet begrepen? Thule is een vrouwenmaatschappij. Mannen hebben hier weinig in te brengen, al worden ze wel verwend. De vrouwen regelen hier alles: het bestuur, de industrie, de handel... En ook de verdediging.'

Kilian moest plotseling denken aan het meisje met de zwarte vlecht en hoe ze midden op het plein de afvoer van wapens en uniformen en ten slotte van de bewusteloze mariniers had staan regelen. En hij, domoor, had alleen op haar gezichtje gelet, op haar stevige figuur met in korte broek gestoken benen waarmee ze vastberaden op de keien had gestaan. Nu begreep hij plotseling wat hij zo boeiend aan haar vond; die uitstraling van natuurlijk overwicht. Het waren ook de vrouwen geweest, die de vijftig geboeide en ter dood veroordeelde mannen hadden bevrijd. Vreemd, dacht hij, ik stond erbij en ik zag het niet. Wat je niet verwacht dat zie je blijkbaar niet...

'Dus als we over overgave willen onderhandelen, zullen we daarop vrouwen moeten aanspreken?' vroeg de commandant ongelovig. Edu knikte. 'Absurd!'

'Dat is de fout die wij van de **BADENFELDER** in het begin ook maakten,'

zei de hofmeester, 'en het werd onze ondergang. Nou ja, we mochten blijven leven, dat wel. En we werden heel goed opgevangen en ieder een hielp ons, zodat we ons snel konden aanpassen. Weet u, vrouwen hebben nu eenmaal de neiging

om goed te zorgen voor de levende wezens die hun worden toevertrouwd, of dat nu dieren, kinderen of mannen zijn. Wat dat betreft is het hier goed wonen. Altijd genoeg te eten, iedereen staat onmiddellijk voor je klaar als je iets nodig hebt of iets

niet alleen kunt doen. Je hoeft ze ook niet voortdurend alles over jezelf te vertellen. Als je geen zin hebt om over vroeger te praten laten ze je met rust, en als je er wel over wilt praten, luisteren ze vol belangstelling. En weten jullie wat het heerlijkste van Thule is? De vrijheid. De vrijheid om te zeggen en te doen wat je maar wilt, zolang je je aan de wetten houdt en dat is zo moeilijk niet, want het zijn heel redelijke wetten, die erop neerkomen dat het leven heilig is en geweld een grote misdaad, ook tegenover dieren. Vandaar dat stropers zo hard worden aangepakt.

O, ze fokken wel vee voor de melk, voor het vlees en de huiden, maar dieren mogen pas geslacht worden als ze een flink aantal jaren hebben geleefd.

Gevolg: je krijgt altijd taai vlees te eten, dat lang moet koken wil het verteerbaar zijn. Die Thulenen hebben niet voor niets allemaal zo'n goed gebit!

Verder eten ze natuurlijk brood, harde koeken, veel groente en zoete knollen, veel fruit en noten... Van honing en boter maken ze lekkernijen. De visvangst wordt beperkt, maar op feestdagen kun je wel forel, zalm of een soort baars krijgen, die ze uit de meren halen. Grote oude vissen natuurlijk, de kleintjes mogen niet gevangen worden. Maar

die vrijheid, die heerlijke vrijheid! Je kunt gaan wonen waar je wilt, reizen waarheen je wilt, werk doen waarvoor je jezelf het geschiktst acht. En als je vindt dat je van bepaalde zaken te weinig afweet, ga je gewoon een poosje naar school. De kinderen hier moeten naar school tot ze een jaar of zestien zijn, maar wie ongeacht zijn leeftijd daarna nog iets wil leren kan zijn gang gaan. Het kost niets... Niemand kijkt je erop aan, wanneer je als volwassene een paar jaar tussen kinderen van dertien, veertien jaar in de klas gaat zitten, of op je vijftigste naar de universiteit gaat. En als het je ergens niet meer bevalt, pak je je boeltje en ga je verhuizen — doet er niet toe waarheen. Je hebt er geen vergunning voor nodig zoals bij ons, je hoeft geen formulieren in te vullen, geen ambtenaren om te kopen, je hoeft zelfs niets te bezitten, want heel Thule staat tot je beschikking. Ze wilden alleen geen Badeners op hun handelsvloot hebben — en daar kon ik hen geen ongelijk in geven.'

'Hebben die Thulenen veel grote steden?' vroeg dr. Mannix, die voor deze gelegenheid met koorts en al uit bed was gekomen. 'Nee — gezien de uitgestrektheid van het land eigenlijk heel weinig. Een stuk of zes, zeven.

Weet u, mijnheer, Thule is erg dun bevolkt. Ik schat dat er tussen de vijf en tien miljoen mensen wonen, hooguit. Niemand heeft ze ooit geteld. En hoewel er genoeg voedsel en ruimte is voor iedereen, groeit de bevolking niet. Dat komt natuurlijk doordat de vrouwen het hier voor het zeggen hebben; die hebben geen tijd om veel kinderen te krijgen, ze

moeten zo nodig alles regelen en besturen en de baas spelen.' Edu grinnikte van harte. 'Grote gezinnen zijn heel zeldzaam. Na twee, hooguit drie kindertjes houden de vrouwen ermee op en wijden de rest van hun leven aan het besturen van een fabriek, een dorp, een fokkerij — noem maar op.

De Konega bijvoorbeeld heeft maar één zoon. Haar enige zuster heeft één dochtertje. Die zoon zou dit najaar gaan trouwen, met naar ze zeggen een pittig meisje dat al heel wat te vertellen heeft hier. Iedereen hoopt dat het jonge paar spoedig een paar dochters krijgt. Dochters staan hoog aangeschreven natuurlijk. Een Konega-zoon kan zijn moeder niet opvolgen, Konega-dochters en Konega-kleindochters wel. Vandaar.'

De regeringscommissaris zat nog altijd vol wantrouwen. Nu ja, dat bracht zijn beroep mee.

'Maar als je het hier zo fijn vond, waarom ben je dan naar ons toegekomen?'

'Dat zei ik al: ik wil mijn vrouw en mijn kinderen terugzien. Drie jaar lang ging er geen dag voorbij of ik moest aan hen denken. Dan vroeg ik me af hoe ze het maakten, of ze het erg arm hadden gekregen, of ze wel genoeg te eten hadden... Weduwen van zeelui zijn er bij ons nooit best aan toe, dat weet u ook wel. Een miserabel pensioentje is alles wat ze krijgen, te veel om dood te hongeren, te weinig om van te leven. En voor een vrouw met twee kleine kinderen valt het niet mee om een baantje te vinden. Moeders horen bij hun kinderen, zeggen ze bij ons. Dat die moeders dan omkomen

van ellende doet er minder toe...' De regeringscommissaris wilde boos uitvallen, maar Kilian was hem voor. 'Wie zorgt er in Thule dan voor de kinderen als al die moeders werken?'

'O, dat doet de hele gemeenschap. De kinderen gaan naar school en als ze thuiskomen is er altijd wel iemand bij wie ze terecht kunnen: oudere burens, hun vader, vrienden van de ouders, grootouders... Ik zei toch al: hier helpt iedereen iedereen.

Ze hebben er een woord voor: konarcicq. Het duurde een tijdje eer ik begreep wat ze daarmee bedoelden, en toen ik er achter kwam schrok ik. Het betekent zoiets als: solidariteit. En dat is in het Badense Rijk een verboden begrip.'

'Het is een rebels begrip,' gromde de R.C. dreigend. 'Maar de Thulenen bedoelen het niet opstandig... Het weerspiegelt hun levenshouding. Alles samen doen, alles delen.

Moeilijkheden samen oplossen, zonder enige dwang, zonder verplichtingen. Het is moeilijk uit te leggen.'

'Technisch stellen die Thulenen anders niet veel voor,' meende kapitein Snauzer,

'zeilschepen, windmolens... verder hebben ze het nog niet gebracht.'

Ja, op het eerste gezicht denk je: wat een armoedig land. Nergens luxe, technisch volslagen achterlijk — maar als je dieper in hun leven doordringt kom je tot de wonderlijke ontdekking dat niemand iets tekort komt. Alles is van iedereen, en dat spreekt vanzelf. Wie in een fabriek gaat werken is meteen mede-eigenaar en krijgt uit de winst

uitbetaald, half geld, half goederen.

Goederen die je zelf niet nodig hebt kun je ruilen voor andere goederen — er wordt erg veel geruild. Paarden, wagens, zelfs voor een verre reis, die leen je gewoon. Gratis. Als je ze niet meer nodig hebt laat je ze achter in een of andere stal, voor iemand anders. Alleen de Konega en haar familie krijgen soms zaken die ze mogen houden voor zichzelf: paarden, wagens, ze hebben een eigen schip, de ZEEAREND en wonen in door Thulenen gebouwde paleizen, en...'

'De ZEEAREND?' vroeg Kilian snel.

'Ook een zeilschip natuurlijk. Was eerst een handelsschip, maar toen het meisje Thura kapitein werd, stelde ze het schip ter beschikking van de Konega.

Dat kan hier zomaar. Handige zet van dat meisje, want zij is de toekomstige schoondochter, hoort dus ook al bij de familie.' 'Hoe weet je dat allemaal? Als ik je zo hoor praten zou ik bijna denken dat jij bij de koninklijke familie in- en uitloopt,' grauwde de commandant.

Edu Zimmerman haalde de schouders op.

'De Konega heeft geen geheimen voor haar volk — waarom zou ze? Haar leven is een open boek. En als ze al eens iets geheim wil houden, dan wordt dat gerespecteerd, want ook een Konega heeft recht op een eigen leven. Zolang ze haar reputatie van Moeder van haar volk maar behoudt kan ze alles doen wat haar goeddunkt.' 'Hoe staat het met het onderwijs?' wilde dr. Mannix weten.

'Daar weet ik alles van, want ik werk op een school,' antwoordde de hofmeester trots.

'Kinderen leren natuurlijk in de eerste plaats lezen en schrijven en een beetje rekenen. Dat laatste is niet zo belangrijk, vanwege de ruilhandel. Hoeveel iets waard is maken de Thulenen zelf uit. Wat ze tekort komen voeren ze in uit het Kanadeense Eilandenrijk, ten westen van Thule. Daar hebben ze graanoverschotten, staaloverschotten en ze verbouwen er veel katoen. De Thulenen betalen met goud, met tapijten, met serviesgoed en siervoorwerpen.

Ze hebben wel luxe, hoor! Maar dat is dan voor iedereen.' 'Ik vroeg naar het onderwijs.' 'O ja. Nou, de kinderen leren van alles: zwemmen, timmeren, schilderen, houtbewerken, je kunt het zo gek niet noemen. Daarom kan elke Thuleen, man of vrouw, zijn eigen huis bouwen en versieren, de eigen kleren maken, eigen laarzen maken...

En ze hebben er tijd genoeg voor, want al lijkt het een paradijs voor luiakken, de mensen werken graag. Zodra hun zesurige dagtaak erop zit, rennen ze naar huis en gaan daar ook weer aan de slag, gewoon voor hun eigen plezier.

En omdat ze zo handig zijn vervelen ze zich nooit. Zet een Thuleense in haar dooie eentje midden in de wildernis – en daarvan hebben ze er hier genoeg –

en na een paar weken komt ze vrolijk en welgedaan weer te voorschijn. Want ze heeft op school al geleerd waar ze eetbare knollen en bessen en wortels kan vinden, hoe ze een hut moet bouwen om zich te beschutten tegen regen en wind,

en voor de wilde dieren is ze niet bang. Dat is de kracht van de Thulenen, ze weten zich onder alle omstandigheden te redden, ook de stadsmensen. En dat leren ze al als ze nog schoolkinderen zijn.' 'Geen specialisatie dus,' meende dr. Mannix.

'O jawel. Daarvoor gaan sommigen van hen na hun zestiende jaar naar de universiteit. Daar worden de kapiteins, de bestuursters, de sjamana's, de mijnbouwkundigen en de bodemkundigen opgeleid. Zes tot acht jaar lang.'

'En u dacht dat dit een primitief volk was,' zei Kilian vermaakt tegen de R.C.

Die keek alleen maar donker.

'Ze hebben nog iets aardigs uitgevonden,' vervolgde Edu Zimmerman niet zonder voldoening. 'Hun strafwetten. Net als in elk ander land heb je hier ook mensen die niet willen deugen. Die gewelddadig worden, van het algemeen bezit meer voor zichzelf nemen dan ze nodig hebben, of die de wildernis intrekken om te gaan stropen, wat streng verboden is. En er zijn driftkoppen die hun handen niet thuis kunnen houden, en een medemens mishandelen of zelfs doodslaan. Maar omdat Thulenen het ongehoord vinden iemand van zijn of haar vrijheid te beroven hebben ze daar iets op gevonden. Wie de wet overtreedt en daarbij wordt gesnapt krijgt een stempel.' Grijnzend wees de hofmeester op de commandant. 'U hebt er ook al een, en uw mannen hebben er allemaal een, en u ook,' nu wees hij op Kilian. 'Een rood stempel: dat betekent: huisvredebreuk met geweld. Het

onttrekken van Thuleens eigendom aan de gemeenschap. Het zal langzamerhand verdwijnen. Rood na een jaar of drie.

Groen betekent: de natuur geweld aangedaan, bomen gekapt zonder toestemming, dieren mishandeld, te jonge dieren geslacht. Dat verdwijnt na een jaar. Paars is erger: dat duidt op moedwillig toebrengen van lichamelijk letsel aan mensen of hogere diersoorten. Stropers krijgen dat ook en je bent er minstens vier tot vijf jaar mooi mee. Het ergste is natuurlijk moord. Een medemens doden wordt hoog opgenomen door de Thulenen en het zwaarst gestraft. Dus krijgen moordenaars een zwart stempel. Denk jullie dat maar eens in: zeven jaar lang getekend zijn als moordenaar. Je kunt vrij rondlopen, je kunt gaan werken voor je broodje, je zult niet verhongeren, maar geen fatsoenlijk mens wil je vriend zijn, geen vrouw wil je bed delen, geen kind wil tegen je lachen of met je spelen, iedereen kan aan je zien welk een schurk je bent — zeven jaar lang.'

'Nou en? Als je toch vrij man blijft...' bromde de commandant.

'Waarom zeven jaar?' vroeg dr. Mannix.

'O, Thulenen vinden dat elke misdaad, ook de zwaarste, na zeven jaren wel is uitgeboet. De moordenaar krijgt dan de kans opnieuw te beginnen met gewoon te leven.'

Kilian voelde zijn hart verkillen en wreef onwillekeurig over zijn wang. 'Dus,'

vroeg hij ontsteld, 'zolang ik die kleur op mijn gezicht heb zal geen Thuleens meisje iets van me willen weten?' Zijn stem

sloeg over. 'Nee. Na een jaar of twee verbleekt de inkt, na drie jaar is er niets meer van te zien. Maar tot zolang ben je getekend als iemand die anderen heeft bedreigd, die onschuldige burgers heeft lastig gevallen, die zich met geweld meester maakte van wat hem niet toekwam.' 'Dat vind ik onrechtvaardig,' schreeuwde Kilian. 'Ik heb niemand beroofd of bedreigd – en toch heb ik een rood stempel gekregen.' 'U maakt toch deel uit van de invasietroepen? Alle mariniers lopen ermee rond, heb ik gezien.'

'We kregen het stempel toen we buiten bewustzijn waren,' bromde de R.C.

'Daarmee gaven de Thulenen te kennen dat ze de Badeners beschouwen als indringers en boeventuig, waarmee ze niets te maken willen hebben,' knikte Edu Zimmerman. 'Schande,' prevelde kapitein Schmitt.

Edu Zimmerman streek peinzend over zijn gladgeschoren gezicht. 'Weet u,'

zei hij, 'ik begrijp het niet helemaal. Het viel me gisteren al meteen op hoeveel lui er op dit schip met een rood stempel rondlopen. Zelfs hele hoge pieten...

hoge officieren, bedoel ik. Hebben ze jullie dan allemaal al een keertje te pakken gehad met hun verdovingsnaalden? Oef...'

Alle duizend mariniers,' knikte Kilian. 'Werfel, houd je mond,' gebood de commandant. Edu Zimmerman was duidelijk onder de indruk.

'Nou, nou...dan hebben ze hun verdediging wel goed

georganiseerd,'

mompelde hij.

'Mag ik jullie een waarschuwing geven? Pas op met die verdovingsnaalden.

De eerste keer is er weinig aan de hand. Je raakt een uur of acht buiten bewustzijn, maar als je weer bij je positieven bent voel je je al gauw weer helemaal goed. De tweede keer is het al wat anders, dan blijf je dagenlang koppijn houden. De derde keer... Als er een flinke tijdsruimte tussen zit is het niet zo erg, maar als je een keer of drie, vier zo'n lading gif in je lichaam krijgt in vrij korte tijd, berg je dan maar! Dat spul tast je hersens aan. Ik hoorde van een stoker van de **BADEN-FELDER** die net als ik naar huis wilde en die hebben ze een paar maal moeten neerschieten en nu is hij half verlamd. Jullie hebben allemaal al een portie gehad, daag die Thulenen dus niet uit, want ik zie wel dat ze er royaal mee geworden zijn.'

'Ik dacht eigenlijk dat wij verdoofd waren door een soort wijn,' zei Kilian.

'O, dat is de verdovingsdrank — die is niet zo gevaarlijk als de naalden.

Milder, als je begrijpt wat ik bedoel. Je wordt er heel slaperig van, en dan ga je ook slapen, urenlang, zo diep dat je niet eens merkt dat iemand je uit bed gooit, om maar iets te noemen. Eigenlijk krijg je iemand die verdovingswijn heeft gedronken het beste wakker met een emmer koud water.'

Kilian zuchtte opgelucht.

'Ik heb dus geen prik gekregen. Ik werd wakker omdat ik in de regen lag.'

'Wat is dat dan voor spul?' vroeg dr. Mannix.

'Waarvan ze het maken weet ik niet,' antwoordde de hofmeester. 'Ze gebruiken het vooral voor ernstig zieken en gewonden, die hoge koorts hebben en onrustig zijn. Er zit een koortswerend middel in en omdat de zieken er zo rustig van worden en zo lekker slapen krijgt het lichaam tijd zich te herstellen.'

Commandant Berger keek ongerust. Hij rekende uit dat hij, vrij kort na elkaar, al twee maal een verdovingsprik had gekregen. De derde keer kon volgens Edu Zimmerman fataal zijn...

'Ik geloof maar de helft van wat je ons vertelt, hofmeester. Volgens mij hebben de Thulenen je gestuurd om ons bang te maken. Nou, dan zijn ze aan het verkeerde adres want een Badense officier is niet bang te krijgen! Bovendien kan ik bewijzen dat je liegt. Nog maar een paar dagen geleden hebben we een troep ruiters gezien, van top tot teen in het leer gekleed, gewapend bovendien en de aanvoerder van die ruiters sprak niet alleen onze taal, zij het gebroken, maar hij was kennelijk een

man van gezag. Jij zegt: Thulenen hebben geen leger. Nou, dit was overduidelijk een legerafdeling.' Edu schudde het hoofd.

'U hebt een groep woudlopers gezien, dat is alles. Die zwerven gewoonlijk rond in de wildernis, zien erop toe dat de

wouden en de wildstand niet onnodig worden aangetast. Je mag hier geen boom kappen zonder er een nieuwe boom voor in de plaats te planten. Als wilde dieren in een bepaald gebied de overhand dreigen te krijgen, wordt er een aantal verdoofd en overgebracht naar een andere streek waar er te weinig van zijn. Als er ergens te veel schadelijke insecten komen, zorgen de woudlopers dat er honderden vogels naar toe worden gebracht die van dat soort insecten leven, enzovoort.

Woudlopers doen erg nuttig werk, staan daarom in hoog aanzien. Het zijn mensen die tot aan hun pensioen toe buiten leven, duizend avonturen beleven en het natuurlijke evenwicht in Thule bewaren. Daarop zijn die Thulenen nogal gebrand. De natuur moet altijd ontzien worden. Ze hebben een soort godsdienst: ze vereren Moeder Aarde en ze zijn doodsbenauid dat Moeder Aarde door menselijk ingrijpen beledigd zou kunnen worden. Want, geloven ze hier, dan wrekt Moeder Aarde zich. Zolang ze de natuur geen geweld aandoen, in elk geval niet meer dan absoluut noodzakelijk is om in leven te blijven, zal Moeder Aarde hen helpen en beschermen. Ja, ik weet dat het krankzinnig klinkt, maar dat geloven ze nu eenmaal. En al hun wetten zijn gebaseerd op dat geloof. Als je het mij vraagt zijn de Thulenen het zachtzinnigste volk op aarde. En wat die woudlopers betreft, ik weet niet wie de man was die met u gesproken heeft. Ik weet wel dat de hoogste baas van de woudlopers een vrouw is: Hannah-Dottir, de zuster van de Konega.' 'Dit was een man,'

hield de commandant vol. 'Misschien zelfs één van jouw leerlingen,'

vulde de R.C. aan. Edu Zimmerman haalde de schouders op.

'Kan zijn, al herinner ik me niet dat ik ooit een woudloper les heb gegeven.

Mijn leerlingen waren meestal meisjes, die een bestuurstersopleiding volgden.

Maar ik denk dat ik niet de enige leraar Badens in Thule ben. Er moeten in dit land zo'n vijftig Badeners rondlopen en de meeste daarvan zullen best tevreden zijn met hun lot.' 'Schande!' riep kapitein Schmitt weer, die een echte dienstklopper was. 'Het is volstrekt ondenkbaar dat een geboren Badener ergens anders dan in het Badense Rijk gelukkig kan zijn,' doceerde de R.C.

streng. Edu Zimmerman vertrok zijn gezicht.

'Kom nou, mijnheer... Dit is toch een fijn land. Niet zo heet en dor en kaal als bij ons. 's Winters valt er zelfs sneeuw, vooral in het binnenland kan het dan goed koud zijn. In Denborg ook, dan bevriezen de meren en kunnen we schaatsenrijden en skiën. Dan is de hemel strakblauw en de lucht zo helder, zo fris...'

Hij zuchtte. 'Als ik niet zo naar mijn vrouw en kinderen verlangde zou ik hier helemaal niet weg willen.' 'Dat is hoogverraad!'

'Onzin. Waarom zou een mens het niet ergens naar zijn zin mogen hebben?'

'Zimmerman, wat meer respect voor je meerderen!' riep kapitein Schmitt boos.

'Hoor eens, meneer, dat is verleden tijd. Ik ben geen marineman meer, al sedert drie jaren niet meer. Ik ben een leraar in de hoogste klassen van een Thuleense school. In Denborg word ik gerespecteerd. Ik had er zelfs kunnen trouwen, maar dat wilde ik natuurlijk niet, want ik heb al een vrouw in Loran. En die wacht op me. Daarom wil ik terug naar huis — maar ook alleen daarom. Want in het Badense Rijk zal ik het niet half zo goed hebben als hier.'

'Zulke taal wil ik niet horen,' brieste de R.C. 'Je beseft niet wat je zegt, man. Ik begin te geloven dat jouw hersens zijn aangetast.' 'Niks hoor. Ik heb me van begin af aan aan de Thuleense wetten gehouden en niemand heeft me ooit zo'n verdovingsnaaldje in mijn arm hoeven te schieten. Ik keek wel uit, ik ben als de dood voor die dingen. En als jullie verstandig zijn dan maken jullie snel dat je wegkomt uit Thule. Want als jullie hier blijven, weken, maanden achtereen, komen jullie helemaal nooit meer weg. Thulenen laten zich niet onderwerpen.

Wat ze niet willen doen, dat doen ze ook niet. En ze zijn niet klein te krijgen.

Elke Thuleense voelt zich verantwoordelijk voor heel Thule. Niet alleen voor haar eigen gezin, buurt, stad of gewest, maar voor héél Thule. Dat is wat ze konarcic noemen. Een Thuleen is niet alleen een inwoner van Thule, een Thuleen is het land zèlf. Ja, hoe moet ik dat nou

uitleggen... het is iets wat wij in Baden niet kennen.' 'Hoe kan een Badener zich op zijn gemak voelen in een land waar vrouwen de baas over je spelen?' vroeg kapitein Snauzer. 'Ach, weet u mijnheer, daar merk je als man eigenlijk niet zoveel van. Denborg wordt door een vrouw bestuurd, nou en? Op mijn school is het hoofd een vrouw, nou en? Ze is heel aardig en redelijk. De ordebewaarsters zijn vrouwen en dragen pistooltjes, maar die gebruiken ze alleen in uiterste noodzaak. En verder zijn we allemaal gelijk, behalve dan dat naar wat vrouwen zeggen eerder wordt geluisterd dan naar wat de mannen hebben in te brengen. Eerlijk gezegd: je went er gauw aan, hoor. In het begin heb je steeds de neiging om te zeggen:

"Hé, juffie, wie denk je wel dat je bent, een toontje lager alsjeblieft." Maar na een paar maanden weet je niet beter of het hoort zo. Vooral als je merkt dat die vrouwen precies weten wat ze doen en niet proberen je te bedriegen... Je leert hier geven en krijgen. En dat hoeft ook niet allemaal precies op elkaar afgestemd te zijn. Ik bedoel dit: als mijn buurman mijn dak komt repareren omdat ik dat zelf niet kan, vindt hij het al lang prachtig als ik zijn kinderen een keertje meeneem naar de speeltuin en zorg dat ze geen gat in hun hoofd vallen.

Je doet hier gewoon van alles voor elkaar en iedereen vindt dat doodnormaal.

En er is nog iets, je hebt hier niet van die carrièrejagers zoals bij ons. Zelfs niet onder de vrouwen. De verschillen zijn zo klein, bedoel ik. Een fabrieksdirectrice verdient niet veel

meer dan een gewone wever of timmerman — ze heeft alleen meer verantwoordelijkheid te dragen en daarom iets meer macht. Ze moet zorgen dat het bedrijf goed draait en dat het de dingen maakt die de Thulenen nodig hebben. En haar extra beloning voor vijf jaar ingespannen plichtsbetrachting is, dat ze een mooi geschenk van de Konega krijgt: een tapijt uit Thulestad, of een Holtakvaas. Die stelt ze dan tentoon in haar kantoorje zodat iedereen die er komt binnenlopen kan zien hoe goed ze haar werk doet.'

'Ik neem aan dat je nu over kostbaarheden praat. Zijn die dingen niet te koop?'

Jawel, maar ze zijn schreeuwend duur en ze kopen is niet half zo leuk als ze te krijgen. Je moet ze verdienen, dan pas hebben ze echt waarde in Thuleense ogen. De Holtakvazen worden gebakken van goudhouden- de klei, die alleen in de omgeving van de stad Holtak voorkomt. De Kanadenen zijn er ook dol op en dus worden de vazen geëxporteerd en geruild voor graan, katoen, staal en zwavel. Met de tapijten uit Thulestad gaat het net zo. Thulestad ligt in het noorden, aan de kust recht tegenover de Kanadeense eilandengroep en de schapen uit het achterland hebben een ongelooflijk mooie vacht van stevige, veerkrachtige wol. Die wol wordt gereinigd, geverfd en er worden tapijten van geweven, heel mooi. Het hoofd van mijn school heeft er ook één, echt verdiend. Ze is er trots op, want een Thuletapijt bezitten betekent dat je je bijzonder verdienstelijk hebt gemaakt voor het welzijn en de welvaart van Thule. Het is bijna onverslijtbaar, het blijft wel

vijftig jaar lang zijn glans en kleur behouden.'

'Hoe zit het hier met het geldstelsel,' wilde de R.C. weten. In stilte had hij zich al voorgenomen niet eerder naar huis terug te gaan of hij moest èn een Holtakvaas, èn een Thuletapijt hebben veroverd. 'Geld? O, er is zilvergeld in omloop, kroniq noemen ze dat. Te verdelen in tien koperen oren. Het metaal wordt gewonnen in de bergen en de muntslag gebeurt in de grote steden. Maar met geld kun je hier niet veel doen. Het is een ruilmiddel en dat is al het andere wat Thulenen maken, fokken of kweken ook. Ik bedoel, je kunt geld gebruiken als aanvulling op de dingen die ruilwaarde hebben, maar waarover je op dat moment toevallig niet beschikt. Toen wij hier drie jaar geleden landden en met ons papiergeld stonden te zwaaien werden we hartelijk uitgelachen, want dat kennen ze hier niet. Een vodje papier dat honderd mark waard is, vinden ze absurd.

Bankinstellingen, beurzen, effecten, staatsleningen... allemaal onbekend hier. Geen enkele regeringscommissaris of hoge militair zou hier kans zien zich te verrijken ten koste van zijn ondergeschikten. Het is niet zo dat je in Thule de kans niet krijgt om te knoeien — die kans is er volop. Maar je schiet er niets mee op, je wordt er niet echt rijker van. Al heb je een kist vol zilveren kroniq, dan kun je daar niets mee beginnen als de Thulenen je niet aardig vinden of als je met zo'n vervloekt stempel op je gezicht rondloopt.' 'Dat begrijp ik niet,' riep dr. Mannix uit. Edu Zimmerman zuchtte diep.

Het is ook moeilijk uit te leggen. Hun onverschilligheid

voor bezit komt voort uit hun mentaliteit. Ze hebben zo'n sterk saamhorigheidsgevoel dat nooit iemand arm kan worden. Wie niet kan werken, door ziekte, een lichamelijk gebrek, een geestelijk gebrek of ouderdom wordt door de hele gemeenschap onderhouden en komt nooit iets tekort. Wie wel kan werken, doet dat ook en werk is er altijd. De enige Thuleense die ècht rijk is — als je het zo wilt noemen — is de Konega. Omdat in feite alles in Thule haar bezit is: de grond, de mijnen, nou ja, alles. Zij is... zij is Thule. Ze kan op elk moment van het etmaal over alles beschikken — en toch leeft ze in feite net zo eenvoudig als elke andere Thuleen. Van die Konega heb ik lange tijd niets begrepen. Haar woord is wet, ze hoeft maar te kikken en het gebeurt, maar bij het bestuur wordt ze wel nauwlettend gecontroleerd door de Vrouwenraad en zij moet zich net zo goed aan de Thuleense wetten houden als ieder ander. Als ze iets in de wetten veranderd wil hebben, moet de Vrouwenraad die verandering eerst goedkeuren. Ze kan niet beslissen over leven of dood, ze kan niemand dwingen om werk te doen waarin die persoon geen zin heeft. En omdat ze geen leger heeft, geen regeringscommissarissen en geen dwangmiddelen kan ze nooit met geweld haar zin doordrijven. Niemand is bang voor haar. Ik kan daar nog altijd niet bij met mijn hoofd: haar macht is beperkt en juist omdat haar macht zo beperkt is, is die macht zo groot... In Denborg zeggen ze, dat haar ontzaglijke macht berust op het vertrouwen dat de Thulenen in hun Konega's hebben.

Maar ik blijf het raadselachtig vinden.'

'Ik niet,' zei Kilian plotseling openhartig. 'Ik ben vorig jaar een keer bij de Egon geroepen. Onvoorstelbaar hoeveel voorzorgsmaatregelen de Egon heeft genomen. Eer je tot hem bent doorgedrongen moet je tientallen wachtposten passeren, je wordt bijna uitgekleeft om te zien of je geen wapens, geen vergif, geen oproerige lectuur bij je hebt. Je wordt gecontroleerd en nog eens gecontroleerd... En toen dacht ik: verroest, als je je met zoveel lijfwachten en prikkeldraad moet omgeven uit angst voor een moordaanslag, dan ben je toch je eigen gevangene!' 'Werfel, wat je daar zegt grenst aan hoogverraad.' 'Ach mijnheer Kwatschi, ik hoor u nooit iets anders zeggen dan: dit is hoogverraad, en dat en nog veel meer... alles is in uw ogen hoogverraad. Uitgezonderd de corruptie van de regeringscommissarissen zeker.' Doodsbleek vloog de R.C.

overeind maar de stem van de admiraal riep hem tot de orde.

'Bedaar, Kwatschi. Die jonge snuiter zegt verschrikkelijke dingen, maar u en ik weten dat hij voor de helft gelijk heeft. Werfel, je moet voortaan je tong een beetje in bedwang houden. Je flapt er alles maar uit. Dat is niet goed voor je gezondheid.'

'Ja meneer,' prevelde Kilian, die van zijn eigen moed was geschrokken en al lang spijt had van zijn openhartigheid.

De R.C. stond nog te schuimbekken, maar dwars tegen de admiraal ingaan durfde hij toch ook niet. En, herinnerde hij

zich, die ellendige Kilian Werfel wist van de beschuldiging die de admiraal jegens de R.C. had geuit, over corruptie bij de bouw van de oorlogsschepen. In stilte nam hij zich voor om zodra hij de kans kreeg, en de admiraal, en de jonge geleerde uit de weg te ruimen. De admiraal wendde zich weer tot Edu Zimmerman. 'Vertel ons eens, hoe de Thulenen hun verdediging hebben georganiseerd?'

'Daar weet ik weinig van, meneer. Ik weet alleen dat heel Thule zich tegen een invasie zal keren. Van Kilian heb ik gehoord dat u tweemaal een waarschuwing hebt gekregen van die lange woudloper. Het zou me niks verbazen, bedenk ik net, als die woudloper Rajo is geweest. Rajo is de echtgenoot van de Konega en zelf ook woudloper geweest — hij is het nog als ik me niet vergis. Vroeger had hij niks in te brengen, hij is maar een man. De laatste jaren is dat veranderd en schijnt Rajo te mogen meepraten in regeringszaken. Hij schijnt de woudlopers uit het zuiden gemobiliseerd te hebben. En ik verzeker u, dat zijn geen kleine jongens. Dat zijn natuurmensen, gehard in de wildernis en voor niets en niemand bang. Geloof me, admiraal, als die man u een waarschuwing heeft gestuurd, dan meende hij het! Hij wil niet dat jullie hier omkomen. En dat zal onherroepelijk gebeuren als jullie niet morgen, liefst vandaag nog, maken dat jullie weggkomen. Het anker lichten en snel wegvaren, dat is de beste raad die ik u kan geven, admiraal.' 'Je bent gek,'

stoof de commandant op. 'De Egon heeft ons opgedragen Thule of Groenland of hoe je het ook wilt noemen, voor

hem in bezit te nemen. En dat zullen we doen ook!"

'Het zal u niet lukken, meneer. Dit land kan niet onderworpen worden. Deze mensen zullen niet toestaan dat iemand, wie dan ook, hun vrijheid aantast. U

kunt zoveel geweld gebruiken als u wilt — op de lange duur zult u verliezen.'

'Dacht je heus, dat we ons laten tegenhouden door een stel wijven?' tierde Berger.

'Ja meneer. Dat denk ik niet, dat weet ik zeker. Thulenen doen niet aan loze dreigementen, ze weten niet eens hoe ze iemand moeten bedreigen. En hun wetten verbieden hen om iemand te doden. Maar ze zijn slim, o, ze zijn zo slim!

Ze zullen u en uw mannen het leven zo ondraaglijk maken dat u ten slotte op de knieën zult smeken naar huis te mogen gaan. En dan moet u maar hopen, dat ze u dat zullen toestaan...'

'Dit is de grootste en stomste kletspraat die ik ooit in mijn leven heb moeten aanhoren,' raasde kapitein Schmitt en de anderen knikten verontwaardigd.

'Ik blijf erbij dat deze man een spion is van de Thulenen en onder valse voorwendsels bij ons aan boord is gekomen met de opdracht ons bang te maken,' zei de R.C.

'We zullen je opsluiten, Zimmerman en dan zal de regeringscommissaris je aan een streng verhoor onderwerpen; voorspelde kapitein Snauzer.

Daarvan kwam echter niets terecht, want op dat ogenblik klonk er buiten de kajuit geloop en geschreeuw en iemand

bonsde op de deur. Kilian deed open op een wenk van de admiraal. Op de drempel stond de bootzman met een ontsteld gezicht. 'Kapitein,' riep hij, 'brand in de stad!'

Op slag was men hofmeester Edu Zimmermann vergeten. De beide kapiteins, de admiraal, commandant Berger en alle anderen die in de kajuit aanwezig waren stormden de gang op, de trap op, naar het bovendek. En daar zagen ze...

'De pakhuizen,' gilte een van de zeeofficieren. 'De pakhuizen staan in brand.'

'Mijn kijker, mijn kijker,' schreeuwde kapitein Snauzer. Ook Kilian rende weg om zijn eigen kijker uit zijn plunjezak te gaan halen. Want al was van boord af duidelijk te zien dat de hele havenkade in lichterlaaie stond, wat er van de daar gelegde en op wacht staande mariniers was geworden was op die afstand niet te zien.

Even later stonden ze naar de wal te turen, terwijl commandant Berger luide bevelen gaf.

'Onmiddellijk vijftig man naar de kade,' riep hij. 'Neem slangen en pompen mee, probeer te blussen wat je kunt. Wacht, ik ga zelf ook mee.'

Sloepen werden in grote haast neergelaten terwijl kapitein Schmitt en admiraal Cranach om het hardst stonden te vloeken. Kilian tuurde door zijn verrekijker die sterk genoeg was om hem het gevoel te geven dat hij vlak voor de brand stond.

Zes naast elkaar gelegen grote pakhuizen brandden als een lier. De vlammen sloegen uit het dak, gloeiende vonken

vlogen rond, brandende graankorrels schoten uit de kapotte luiken. En daar, aan het einde van de kade brandde ook de kolenopslagplaats. Admiraal Cranach hing over de railing en riep de wegvarenden na: 'Eerst de kolenvoorraad blussen!'

Het is de vraag of ze erbij kunnen komen, dacht Kilian. De hitte daar moet onvoorstelbaar zijn.

Naar de andere schepen werd geseind dat ook zij mariniers met blusapparatuur moesten sturen. Edu Zimmerman stond naast Kilian en bedelde: 'Mag ik die kijker even vasthouden?' 'Alsjeblieft.' Kilian mocht die vrijmoedige hofmeester wel. 'Het zijn de graan- en vispakhuizen,' zei de man na enige tijd. Ja.'

'En een kolenopslagplaats. Oef, dan zullen de mensen uit Kulus het deze winter koud krijgen.' Hij keek nog eens en nog eens.

'Zeg meneer Werfel, is u niets opgevallen in de stad? Hier, kijk zelf eens. Waar zijn alle mensen?'

Kilian nam de kijker weer over. 'Hoe bedoel je, waar zijn alle mensen. Die houden zich gedeisd. Het is al dagenlang erg rustig in de stad. Ze schuilen in hun huizen, denk ik. Ze zijn bang voor de mariniers.' 'Thulenen bang voor mariniers? Kom nou... Ze hebben jullie allemaal al een keer buiten westen geschoten en keurig gestempeld. Als ze willen doen ze dat nog eens, en nog eens, tot jullie gezichten alle kleuren van de regenboog vertonen en je je zeven jaren lang in geen enkel fatsoenlijk gezelschap meer kunt vertonen. Daar, die winkelstraat... ziet u het niet? Alle winkels gesloten. De

molens staan stil.' 'Ik zie ruiters,' antwoordde Kilian.

'O, ze zullen best de nodige mensen hebben achtergelaten — onder andere om hun voorraden te vernietigen. Maar als u het mij vraagt zijn de meeste inwoners weggetrokken.'

'Weggegaan? Je bedoelt dat ze Kulus hebben prijsgegeven?' 'Voorlopig ja.

Thulenen zijn niet alleen zuinig op andersmans leven, maar ook op hun eigen hachje.' 'Dan zijn ze dus toch bang geworden.'

'Ze zijn voorzichtig. Ze wagen hun kinderen en ouden van dagen niet aan het Badense geweld.'

'Denk je dat die brand door de Thulenen zelf is aangestoken?'

'Wie zouden het anders gedaan moeten hebben?'

'Misschien zijn de mariniers onvoorzichtig geweest met vuur.'

'Zo onvoorzichtig dat zes, zeven pakhuizen tegelijk in de fik vliegen?'

Dat gelooft u zelf niet. En waar zijn die mariniers?'

'Dat vraag ik me ook af.'

'Ik denk,' zei Edu, 'dat het hele stel weer ergens diep bewusteloos en ontwapend op de kade gevonden zal worden. Net ver genoeg van de brand vandaan om geen gevaar te lopen, maar wel voor een uur of acht buiten gevecht gesteld.'

'Daar!' riep Kilian plotseling, nadat hij even in een andere richting had gekeken. 'Daar, op die steiger.' Edu nam de kijker over.

Ja, nu zie ik het ook. Ik dacht eerst dat het zakken of balen waren, maar het zijn mensen. Nou, wat zei ik u?'

'Onze mensen,' prevelde Kilian verbaasd. 'Hoe komt het, dat niemand van de dekwachten gezien heeft dat er Thulenen over de kade liepen te sjouwen met bewusteloze mariniers?'

Rook kolkte over de baai en onttrok telkens de kade en de steigers aan het gezicht. De sloepen met hulptroepen hadden nu de haven bereikt en de mariniers begonnen dikke slangen uit te leggen en te verbinden met de pompen. Maar het was al duidelijk dat er niet veel te redden viel. De pakhuizen spuwden zoveel hitte en vonken uit dat niemand er dichtbij durfde komen —

of kon komen. De kolenopslagplaats was één gloeiende massa. Zelfs hier, op de vloot, kon men de vlammen horen bulderen.

't Is dat de wind west is, anders ging hun hele stad eraan.' mompelde Edu.

'En op die kolen had onze admiraal al zijn hoop gesteld,' zei Kilian, hardop denkend. 'De vloot had ze goed kunnen gebruiken.' 'Jullie hebben toch zeker nog brandstof genoeg om naar huis terug te varen?' vroeg Edu en er klonk iets van angst in zijn stem.

'Dat zal wel... dat weet ik niet. Het plan was, die pakhuizen leeg te halen ook die kolen in te nemen en dan, nadat we Kulus hadden onderworpen op te stomen naar andere havens om die ook te bezetten. Maar de Thulenen hielden ons telkens bezig met òns beroven, van wapens en

uniformen, en daardoor kwam er van het innemen van al die voorraden nog niet veel terecht. En we waren op zoek naar de bestuurders van de stad, om met hen te kunnen onderhandelen, maar die vonden we niet. Wisten wij veel hoe dat systeem hier in elkaar zit.' Ja, dat is jullie nadeel. Jullie wisten niets van de Thulenen, zij weten al veel van de Badeners.'

'Daarom hadden de hoge pieten jou wel een beetje vriendelijker mogen behandelen, lijkt me,' zei Kilian. 'Jij komt tenminste met waardevolle inlichtingen. En wat doen ze? Denken dat je een spion bent.' Ja. Weet u, meneer Werfel, ik begin er bijna spijt van te krijgen dat ik me bij jullie ben komen aanmelden. Ik wou naar huis — dat was het. Maar ik was vergeten hoe het bij jullie toeging, hoe je in de houding moet staan en ja meneer, nee meneer moet roepen telkens als zo'n hoge piet zich verwaardigd je af te snauwen. Ik ben dat niet meer gewend. Kijk, ze hebben hun kameraden op de steiger gevonden en leggen ze in de boten. Maar... mag ik nog eens kijken? Hé, waar zijn hun uniformen gebleven?'

'Nog meer uniformen zoek — o, lieve deugd, wat zal de admiraal vloeken. We zijn er al zoveel kwijtgeraakt. De Thulenen kleden elke bewusteloze marinier uit... Sergeant Bratschel heeft al een uniform moeten lenen, ik denk dat de voorraad reserve-uniformen nu wel zal zijn uitgeput. Straks moeten de mariniers nog matrozenpakken aan.' 'De commandant zag er anders nog uit als een goudhaantje.' Ja, en hij is als de dood dat er met dat pak iets gebeurt, want het is

zijn laatste. Hij is er de afgelopen week al twee kwijtgeraakt,' antwoordde Kilian niet zonder leedvermaak. 'Trouwens, ik heb ook een mooie broek en een splinternieuw jasje verloren.' 'Dat spijt me voor u, meneer.'

'Aan de andere kant,' zei Kilian, 'hadden de Thulenen, in plaats van me uit te kleden, me ook de keel kunnen afsnijden — en dat hebben ze niet gedaan.'

'Ik zei u toch al: ze vermoorden geen mensen.'

'Maar hoe denken ze ons hier ooit weg te krijgen als ze ons allemaal in leven willen laten?'

Edu keek opeens heel somber.

'Tot nu toe hebben ze dat gedaan, meneer, u allemaal in leven laten. Misschien in de hoop dat jullie zo verstandig zijn uit jezelf weg te gaan.'

Maar als jullie niet wegvaren en willen doorgaan met de verovering dan... dan weet ik het niet. Dan zullen ze zich misschien toch genooddaakt zien, tegen hun principes in, over te gaan tot uitroeien. Dat zou ik jammer vinden. Voor de Thulenen, bedoel ik... Hoewel... in koelen bloede mensen doden — neen, ik geloof niet dat ze dat kunnen. Dat is zo in strijd met alles wat ze hoogachten...

neen! Kijk maar naar die bewusteloze mariniers die nu naar de vloot worden geroeid. Die hadden ze voor hetzelfde geld in de brandende pakhuizen kunnen gooien, dan waren ze er vanaf geweest. In plaats daarvan leggen ze ze neer op een steiger, ver van de vlammen. Begrijpt u wat ik bedoel, meneer? Het zijn beste mensen, maar ze zullen zich niet

laten onderwerpen.' 'Vannacht nog, Zimmerman, dacht ik er opeens aan dat dit de gekste oorlog is, die Badeners ooit hebben gevoerd. Een oorlog zonder slachtoffers, waarbij beide partijen elkaar beloeren, elkaar gemene streken leveren maar waarbij geen doden vallen. We hebben twee man verloren bij de schipbreuk en toen waren we nog niet eens in Thule. En er is een aantal zwaar zieken door kouvatten. Maar dat kwam door de regen. Zelf hebben we nog niet één Thuleen gedood. Ik ben er bijna trots op, wil je dat geloven?'

De bluspogingen op de kade concentreerden zich voornamelijk op de kolenvoorraad. Sissend viel het bluswater op de gloeiende massa, wat een geweldige rookontwikkeling veroorzaakte. Stoom, die de lucht inspoort zonder dat ze iets kon uitrichten: een vreselijke aanblik voor Badeners.

De brandende pakhuizen begonnen in te storten, ook een afgrijselijk gezicht.

'En onze rantsoenen waren al zo klein,' zuchtte Kilian. 'Je zei iets over een schipbreuk.'

'O dat! Ja, op weg hierheen kwamen we een zeilschip tegen dat voor ons wegvluchtte. Dachten we. Maar het lokte ons in de mistbanken die rondom een eiland hingen en toen liep ons vlaggeschip op de rotsen.' 'Het was een Thuleens schip?'

Ja, en daar ligt het, aan die steiger ginds. Met de zeearend op de boeg.' Edu gebruikte de kijker.

'Klopt. Dat zeilschip heet inderdaad de ZEEAREND. En dat is het schip van Thura, die het aan de Konega ter beschikking heeft gesteld.' 'Thura? Het meisje dat met haar

zoon zal trouwen?' 'De bruiloft zou deze herfst worden gevierd, in de hoofdstad. De jongen is net twintig geworden — de leeftijd waarop hij mag trouwen. Thura is natuurlijk een paar jaar ouder. Ik kan me niet herinneren of ik haar ooit heb gezien, misschien wel zonder dat ik wist wie het was, maar ze zeggen dat ze ontzaglijk slim is. Meer slim dan mooi. Maar dat haar schip in Kulus ligt, zou kunnen betekenen dat zij ook in de stad is en de verdediging organiseert. Geen wonder dat jullie geen poot aan de grond konden krijgen!' 'Is ze zoiets bijzonders?'

'Allicht, anders zou ze de Konega-zoon niet tot man krijgen.' 'Eerst vertel je dat in Thule feitelijk alles gemeenschappelijk bezit is, en nu zeg je dat die Thura een eigen schip had, dat ze aan de Konega heeft gegeven.'

'Nee, zo is het niet. Alle schepen behoren toe aan de Konega, tot het kleinste zeiljachtje toe. De Thulenen gebruiken die schepen. De plezierbootjes om pret te maken, de grote zeilschepen om handelswaar te vervoeren, langs de kust of naar de overkant, naar Baffinland en Kanada. Maar de kapitein op zo'n schip is er meteen verantwoordelijk voor, als plaatsvervangende eigenares zou je kunnen zeggen. En ze kan ermee doen wat ze wil. Als Thura dus besluit haar schip te gebruiken om de Konega ermee van dienst te zijn, dan wordt zoiets gewoon geaccepteerd. En als de Konega in haar winterpaleis zit te vergaderen met de Vrouwenraad en voorlopig geen tijd heeft om te gaan reizen, kan Thura een vracht aannemen voor Kanada of voor Thulestad - dat moet

zij weten.'

'Dus de kapiteins van de grote zeilschepen zijn altijd vrouwen.'

'Dat spreekt vanzelf.'

'Raar hoor. Varen is toch mannenwerk.'

'Waarom? Zo'n kapitein hoeft niet zelf de zeilen te reven, daar heeft ze haar bemanning voor. Heb jij de admiraal ooit een sloep zien strijken? De kapitein en de leerling-kapiteins bij de Thulenen zetten de koers uit, geven de bevelen, het zware werk hoeven ze niet te doen. Wat dat betreft is het net als bij ons.' 'Ja maar, als het stormt...'

'Dan komt de kapitein voorlopig niet in haar bed. Nou en? Thuleense schepen hebben geen brug, maar een soort stuurhuis onder een afdak. Daar staat ook het stuurwiel en er zijn navigatie-instrumenten. Heel andere dingen dan bij ons op de schepen, maar als je weet hoe je ermee moet omgaan, schijnen ze heel goed te zijn. Technisch zijn die Thulenen niet zo achterlijk als je misschien denkt. Ze moeten niets hebben van stoommachines, al gebruiken ze die tegenwoordig wel voor de wegenbouw, heb ik gehoord. Maar ze gebruiken de kracht van de wind en van snelstromend water om hun fabrieken aan de gang te houden, en de wind om hun schepen voort te duwen en de kracht van ossen en paarden om hun wagens te trekken. En omdat ze vinden dat het leven lang-en-zonnig is, hebben ze nooit veel haast om ergens te komen. Thule is overal mooi, zeggen ze dan.' 'Je hebt nogal veel op met die Thulenen, Zimmerman.' 'Dat heb

ik zeker! En als het niet om Hilde was — dat is mijn vrouw — dan wist ik het wel. Dan bleef ik fijn hier. Ik hoop nu maar dat jullie admiraal zal inzien dat hij met Thule niets kan aanvangen en dat-ie gauw teruggaat naar Loran.'

Kilian betwijfelde sterk of de admiraal daartoe genegen zou zijn. Hij wees naar de wal.

'Met dat blussen van de kolenberg zijn ze de rest van de dag nog wel bezig,' zei hij. 'Laten we naar beneden gaan en proberen iets te eten te krijgen. Ik rammel.'

Het gesprek met Edu Zimmerman had hem weer doen terugdenken aan die avond dat de **VEROVERAAR I** op de rotsen lek stootte. Was het werkelijk een vrouw, nee, een meisje geweest dat hen in mist en duisternis naar dat obstakel had gelokt? Hij kon het zich moeilijk voorstellen. Ze moest daarbij met haar grote zeilschip zelf ook een groot risico hebben gelopen. En dat andere meisje, dat op het plein haar bevelen had staan geven? Wie was zij?

Onwillekeurig wreef hij over zijn wang, juist boven de baardgroei. Wie dat donkere meisje ook was, naar Kilian met zijn rode stempel zou ze beslist niet omkijken. Net zo min als welk ander Thuleens meisje ook. Jammer, dacht hij, van zo'n pittig vriendinnetje heb ik nu altijd gedroomd 14 Kilian als onderhandelaar

De verwoesting van de pakhuizen met hun voorraden was een harde slag voor de Badeners. En de wijze waarop de Thulenen dat tot stand hadden gebracht was ronduit geheimzinnig.

Toen de mariniers die kade en pakhuizen hadden moeten bewaken na een paar uur weer bij kennis kwamen, vertelden ze een wonderlijk verhaal. Terwijl ze, het geweer bij de voet, op wacht stonden bij het prikkeldraad waren ze benaderd door... blote meisjes. Kinderen eigenlijk nog, niet ouder dan een jaar of tien. Op blote voeten waren ze naderbij komen dansen. Ze lachten de op wacht staande mariniers vrolijk toe en de mannen hadden daarmee niet goed raad geweten. Ze beduidden de kinderen dat ze moesten teruggaan; de kade was verboden gebied voor elke Thuleen. Maar de kinderen hadden vrolijk om hen heen gehuppeld en liedjes gezongen. En ach, wat konden ze voor kwaad doen? Spiernaakte kinderen konden geen verborgen wapens bij zich dragen.

Eén van de mariniers, een sergeant, raakte helemaal vertederd door de vrolijke horde, tastte in zijn zak en haalde er een paar snoepjes uit, die hij de meisjes aanbood. Ze vlogen erop af...

Daarna werd de wereld zwart om hem heen en een paar uur later ontwaakte hij aan boord van de **VEROVERAAR III**.

Hoe hadden de kinderen het klaargespeeld de wachtposten aan het begin van de kade te verdoven? Ze droegen geen pistooltjes, zelfs geen kleren waarin ze een of ander wapen hadden kunnen verbergen. En wie kon ook verwachten dat naakte kindertjes, die een spelletje deden, je overvielen met... ja, met wat?

Ook de mariniers die de pakhuizen bewaakten hadden zich plotseling omringd gezien door zeer jonge meisjes.

Stomverbaasd hadden ze gekeken naar die blote lijfjes, de dansende voetjes, de lachende gezichtjes. Hoe hadden de mannen bij de prikkeldraadversperring die kinderen kunnen doorlaten? Ook deze soldaten wisten niet goed wat ze moesten doen. 'Ga weg,' hadden ze geroepen, 'jullie mogen hier niet komen.' Natuurlijk verstonden de kinderen er geen woord van en ze waren steeds dichterbij gekomen, lachend, zingend, vriendelijk. Tot ze recht voor de mannen stonden en met hun vingertjes nieuwsgierig over de

stof van de uniformen hadden geaaïd. En maar kwetteren met die lichte stemmen, zo vrolijk, zo uitgelaten... Dan opeens: een prik. En volslagen duisternis.

'Maar ze hadden niets bij zich, helemaal niets. Ze hadden niet eens kleren aan,'

bleven de verbijsterde mannen herhalen. Berger schold hen uit, verweet hun schreeuwend plichtsverzuim, want terwijl ze buiten bewustzijn waren, was achter hun rug het ene pakhuis na het andere gaan branden.

De volgende dag riep admiraal Cranach opnieuw de hoogste officieren bijeen in zijn kajuit. Ook Kilian en de zwaar verkouden dr. Mannix moesten daarbij aanwezig zijn. En natuurlijk Edu Zimmerman de verthuleende Badener die misschien kon uitleggen wat er nu eigenlijk op de kade van Kulus was gebeurd. Maar Edu haalde hulpeloos de schouders op.

'Hoor eens, heren,' zei hij vrijmoedig, 'van mij moet u geen inlichtingen verwachten over het Thuleense

verdedigingssysteem. Ik ben maar een man.

Dat wil zeggen dat ik nooit bij besprekingen van bestuurders aanwezig mocht zijn. Bovendien, al werd ik in Denborg behandeld als een echte Thuleen, de vrouwen daar wisten veel te goed dat ik eigenlijk een Badener was, en ze gingen hun geheimen niet aan een Badener vertellen. Maar heren, ik heb u van begin af aan gezegd: ga zo snel mogelijk terug naar huis, want hier bereikt u toch niets.'

'Dat maken wij wel uit,' snauwde commandant Berger. 'Jij probeert ons bang te maken omdat je zelf zo graag naar Loran wilt gaan, waar je vrouwtje op je wacht. Nou, ze wacht maar. Wij hebben hier een opdracht uit te voeren en dat zullen we doen ook.' 'Juist,' riep de regeringscommissaris vol vuur.

'Maar we hebben het wel van begin af aan verkeerd aangepakt,' zei Kilian ongevraagd. 'Toen we hier aankwamen woeien van alle molens en heuveltoppen de vlaggen alsof we welkom waren. En wat deden wij? Wij lieten de kanonnen bulderen om duidelijk te maken dat we geweld zouden gebruiken als niet iedereen in dit land zich voetstoots aan ons onderwierp! Dat was toch waanzinning. Geen wonder dat de Groenl... dat de Thulenen niets van ons moeten hebben.'

'Werfel, houd je grote mond,' blafte de R.C. 'Aan jouw eigenwijze opmerkingen hebben we geen behoefte.' Kilian zweeg mokkend maar de admiraal knikte hem toe. 'Misschien heeft de jongeman wel gelijk,' zei hij.

'Onzin,' riep commandant Berger. 'Als u het mij vraagt vlaggen ze hier altijd.'

Hebt u die vlaggen, zoals het hoort, bij zonsondergang zien binnenhalen?

Welnee. Ze laten ze maar hangen en wapperen, zonder er een greintje eerbied voor te tonen. Het is gewoon hun primitieve manier om een stad te versieren.'

'Fout,' grijnsde Edu Zimmerman. 'Het was kennelijk een afspraak, want toen in Denborg opeens de vlaggen werden gehesen ontstond er in de stad een hoop deining. "De Badeners, de Badeners," riepen de mensen elkaar toe. Het hijsen van die vlaggen was het sein dat jullie waren geland. Ik wed dat ze door heel Thule wapperen, zodat ze tot in de verste uithoek weten dat jullie zijn gekomen. Pas de volgende dag hoorde ik vertellen dat jullie in Kulus waren met vier schepen en toen dacht ik: Ha, dat is maar een kleine driehonderd mijl ten zuiden van Denborg, ik pak een bootje en ga hen tegemoet.' 'Dus die vlaggen waren een waarschuwingsteken?' 'Ja. En ik denk dat ze blijven hangen en wapperen tot jullie het hebben opgegeven en naar huis zijn teruggegaan. En hoe eerder, hoe beter, geloof me maar.'

'Man, je spreekt tegen je meerderen,' brulde Berger woedend. Edu Zimmerman haalde de schouders op en zweeg.

'Stilte,' riep de admiraal. 'Ik verwacht verstandige adviezen, geen ruzie.' 'We moeten de stad vernietigen,' zei Berger fel, 'helemaal met de grond gelijk maken, dat is mijn advies.'

'Dat zou dom zijn,' meende kapitein Rostum. 'Al zijn de pakhuizen aan de haven verbrand, dat wil nog niet zeggen dat

er nergens meer voorraden te vinden zijn. In de stad moet nog heel wat aanwezig zijn. Niet alleen voedsel maar ook andere zaken die we goed kunnen gebruiken: wollen stoffen, dekens, beddegoed.'

'Wel ja, dan moeten we ons zeker gaan kleden als Thulenen,' smaalde de RC.

'Bovendien wil ik niet dat er geplunderd wordt alsof we een horde barbaren zijn,' viel de admiraal in. 'Maar de stad is leeg!' riep Edu Zimmerman.

Verwonderd keken ze hem allemaal aan. 'Wat zeg je nou?'

'Is het jullie dan niet opgevallen? De molens draaien niet meer. De winkels hebben de luiken gesloten. Je ziet bijna geen mens meer in de straten. Kulus is ontruimd, zeg ik jullie. Ik heb er vanochtend nog door meneer Werfels verrekijker naar staan staren. Ik zag alleen ruiters — dat zullen wel woudlopers zijn die patrouilleren. Verder is het doodstil in de stad. En dat is typisch Thuleens. Elke stadsbestuurster beschikt over een goed uitgewerkt rampenplan en een groot aantal vrijwillige helpers. Met z'n allen kunnen ze een grote stad als deze bij het eerste teken van alarm binnen korte tijd ontruimen. Zuid-Thule wordt soms getroffen door een verwoestende orkaan die van zee komt en de Thulenen weten het altijd wanneer dat gaat gebeuren...

Hoe ze het weten is me een raadsel, want over barometers beschikken ze niet.

Ze schijnen het te merken aan allerlei voortekens, aan de golfslag, het gedrag van vogels. Of ze voelen het, of de vissen

geven de waarschuwing door... Ik weet het niet. Ik weet alleen dat ze de orkaan niet lijdzaam afwachten maar hun heil zoeken in de heuvels, heel gedisciplineerd, zonder chaos of paniek.

Het zijn zorgeloze, oppervlakkige mensen, maar in tijden van gevaar weet elke Thuleense wat ze moet doen, dat heeft ze al op school geleerd. Als jullie nu op de stad gaan schieten raken jullie alleen huizen, werkplaatsen, straten, maar nauwelijks mensen. Ik wed dat, zo gauw jullie hier voor de baai kwamen liggen, de evacuatie al op gang kwam. Thulenen nemen geen risico met wat hun door Moeder Aarde werd toevertrouwd.'

Kwatschi gromde: 'Sprookjes,' maar de admiraal herhaalde: 'Ik denk er niet over bevel te geven de stad te verwoesten. Ik wil onze allervoortreffelijkste Egon deze haven ongeschonden kunnen aanbieden als steunpunt voor zijn nieuwe vloot en als basis bij zijn toekomstige oorlog met de Britten.'

'Allemaal goed en wel,' betoogde de commandant van de mariniers, 'maar ik geloof niet dat de Gr... Thulenen de stad zomaar hebben prijsgegeven. Denk maar aan de overval gisterenmiddag op de mariniers in het havenkwartier. Een overval uitgevoerd door kinderen! De Thulenen houden zich misschien schuil, maar ze zijn er nog wel. En ze nemen nog steeds hun toevlucht tot gluiperige, gemene streken.' 'Ik zei jullie toch: Thulenen zijn slim,' riep Edu Zimmerman niet zonder leedvermaak.

'Slim, slim... Ze zijn niet slim. Het zijn vuile stiekemers die

zich aan geen enkele regel storen.'

'Ze hebben nu eenmaal andere regels.'

'Niets mee te maken. We zullen zorgen dat ze onze regels, eisen en wetten gaan eerbiedigen. Dat is onze taak, daarvoor heeft de allerdapperste Egon ons naar Groenland gezonden,' sprak de R.C. heftig. 'Ja, maar dan zonder te weten wat ons te wachten stond,' viel Kilian in. 'Houd jij je brutale mond maar. Het is dat jij de enige bent die een beetje hun taal verstaat, anders zou ik je zo de kajuit uitschoppen.' 'Niemand schopt iemand mijn kajuit uit,' zei de admiraal scherp. 'U houdt die jonge blaaskaak voortdurend de hand boven het hoofd,'

tierde de R.C. 'maar beseft u niet dat hij ons steeds de voet dwars zet?' 'Dat moet ik tegenspreken,' liet dr. Mannix zich plotseling horen. 'Kilian Werfel geeft bij alles wat hij zegt blijk van gezond verstand.' 'Dank u,' fluisterde Kilian die het toch altijd een beetje benauwd kreeg als de R.C. zo tegen hem tekeer ging. Dr. Mannix hief een hand op.

'Admiraal,' sprak hij schor, 'mag ik u een advies geven? Ik ben van mening dat het het verstandigste zou zijn als we nog eens een poging deden met de Thuleense machthebbers in contact te treden. Dat dit ons tot nu toe niet is gelukt kwam, doordat we naar mannen zochten. Nu weten we van Edu Zimmerman dat we ons tot de vrouwen moeten wenden. Ik geloof ook niet dat de stad Kulus zomaar werd prijsgegeven. Ik heb vanochtend ook staan kijken en ik zag vrouwen lopen en mannen op paarden. En uit wat Kilian me heeft verteld over zijn eerdere ontmoetingen met Thulenen heb ik

begrepen dat hij als ongewapende niet-soldaat een streepje voor heeft. De Thulenen gaven hem zelfs een boodschap mee. Ik denk, — 'hier moest hij even zijn keel schrapen

— 'ik veronderstel dat als Kilian Werfel zich nogmaals naar de stad begeeft, zwaaiend met een witte vlag, hij wèl in contact kan komen met een of andere vrouw die hier iets te commanderen heeft. Niet met een generaal of minister, maar met een vrouw die bereid is hem aan te horen. Wat is er tegen om onderhandelingen aan te knopen? Praten is altijd beter dan vechten.'

Hij negeerde het minachtende gesnuif van de commandant. 'Ze zullen de jonge Werfel in de kortste keren een gifpijlje in zijn bast schieten,' voorspelde de R.C. donker. Maar Edu Zimmerman riep opgewonden:

'Meneer hier heeft gelijk! En zal ik jullie eens iets zeggen? Jullie kunnen er zeker van zijn dat waar de Badeners zich vertonen de Konega of iemand van haar familie niet ver is. Een ongewapende burger wordt misschien wel tot haar toegelaten.'

Kilians hart begon te bonken. Hij moest natuurlijk weer denken aan het donkere meisje dat bij de bevrijding van de ter dood veroordeelden de leiding had gehad. Was zij misschien een van de vrouwen waarover Edu Zimmerman had gesproken?

O, wat zou hij haar graag terugzien — en met haar praten, al was het maar met een paar gestamelde woorden Thuleens en verder met handen en voeten.

'Ik ben bereid,' riep hij voorbarig, 'ik ben bereid moederziel alleen en ongewapend de stad in te gaan om te trachten iemand te vinden die naar me wil luisteren. Misschien kan Edu Zimmerman met mij meegaan. Hij spreekt de taal vloeiend en...'

'O nee,' riep de voormalige hofmeester benauwd. 'Ik heb hen verraden! Ik durf geen voet meer op Thuleense bodem te zetten. Het zou me minstens op een paars stempel komen te staan. Ik moet er niet aan denken.'

'Lafaard,' gromde kapitein Schmitt onder zijn snor. 'Denk je dat je vrouw in Loran zich veel van zo'n stempel zou aantrekken?' grinnikte de R.C.

'Nee... maar ik ben nog niet thuis. Nog lang niet.'

'Ik zal met meneer Werfel meegaan,' zei dr. Mannix onverwacht.

'U bent ziek.'

'Alleen flink verkouden. De koorts is bijna verdwenen.' Het was niet waar.

Zijn gezicht gloeide en zijn handen beefden. Kilian wist zeker dat de geleerde zich beroerd voelde. Maar hij waardeerde het aanbod want zich helemaal alleen in een vijandige stad wagen vereiste nogal wat moed. Kilian wist van zichzelf dat hij geen roekeloze held was.

'Laten we zo snel mogelijk gaan, eer de Thulenen weer iets verzinnen om het ons moeilijk te maken,' zei hij. 'Ons zal heus niets ernstigs overkomen. Van Edu hoorden we toch dat Thulenen mensen geen kwaad doen. Ik geloof hem.'

'Ze doen je geen kwaad, maar ze pompen je vol met gif,' gromde commandant Berger. Het vernederende ontwaken in een schuur, ver van de stad, zou hij de Kulusianen nooit kunnen vergeven. 'Nou, dat risico moet ik dan maar nemen,' zei Kilian, dapperder dan hij zich voelde.

Eerst was er nog wat heen en weer gepraat, maar daarna dicteerde de regeringscommissaris de beide afgezanten welke Badense eisen ze de Thulenen moesten voorleggen indien ze er inderdaad in zouden slagen een of andere machthebster te spreken te krijgen. Kilian haalde er wat Thuleense schoolboeken bij om die eisen te kunnen vertalen. Gemakkelijk was dat niet, want wat was 'oorlogshaven' in het Thuleens? Of 'wapenstilstand' en

'bondgenootschap'? In de schoolboekjes kwamen die woorden niet voor.

Een uur later stonden Kilian en dr. Mannix op de met puin bezaaide kade van Kulus.

Het stonk er nog altijd naar brand. De mariniers waren er niet in geslaagd de kolenberg te blussen en daarvan sloeg een immense hitte af. Maar Berger had al zijn mannen opnieuw teruggetrokken op de vloot, in afwachting van een nieuw aanvalsplan. Hij waagde zijn mariniers niet aan nog meer gifpijltjes.

Van de pakhuizen was niets anders overgebleven dan verkoolde skeletten, ingestorte muren, smeulende pakken wol. Met een natte zakdoek voor de neus liepen de beide mannen snel over de hobbelige keitjes. De droge wind was

nog altijd west, dreef rookwolken en stank over de baai in de richting van het schiereiland.

'Ze hielden rekening met de windrichting toen ze gisteren de pakhuizen in brand staken,' zei dr. Mannix niet zonder enige bewondering. 'Ja, zoals ze ook rekening hielden met een dreigende regenbui toen ze ons bewusteloos op de keien legden,' antwoordde Kilian. 'Weet je, Werfel, ik vraag me af...' 'Wat?'

'Zouden die Thulenen het schaakspel kennen?'

'Schaken?'

'Ja. Vooruit zetten bedenken, raden wat je tegenstander zal gaan doen en hem dan vóór zijn. Je weet wel.'

'In de boekjes ben ik spelletjes tegengekomen, maar nooit zoiets als een schaakspel.'

'Voor kleine kinderen is dat ook te moeilijk.'

Ze waren blij toen ze het stinkende havenkwartier achter zich hadden gelaten en in de frisse groene lanen kwamen. Het was waar: de winkels waren dicht en de werkplaatsen verlaten. Stil en nutteloos staken de molens hun houten wieken in de blauwe lucht. Maar in de stilte van de uitgestorven straten hoorden ze soms in de verte hoefgeklepper, en verder was er het eindeloos gekwinkelaar van de vogels in de bomen. 'Voor mijn gevoel,' zei Kilian rondkijkend, 'hebben we te doen met een zeer beschaafd volk. Kijk maar eens hoe ze hun stad hebben gebouwd. Het is een tuinstad. Overal groen, de wijken van elkaar gescheiden door grote parken waar de natuur ogenschijnlijk haar eigen

gang gaat. Overal prachtige bomen, die schaduw geven, de wind breken, de stad fris houden. Nergens rook of stank of opwervend stof zoals bij ons.'

In de Badense steden waren de straten nauw, de huizen hoog en stonden dicht opeen. Vooral in de volkswijken, maar dat was bittere noodzaak omdat de arbeiders niet te ver van de fabrieken gehuisvest moesten worden. En buiten de stad leverde de watervoorziening altijd problemen op. Bovendien zei dr.

Mannix:

'Heel lang geleden moet ons land er ook zo hebben uitgezien, vóór onze ingenieurs de geheimen van de stoommachine en elektriciteitsopwekking ontdekten. Maar onze bevolking nam snel toe en het Badense Rijk werd belaagd door vijanden, dus moesten we ons technisch wel snel ontwikkelen om te overleven.'

'Ja, zo leren we dat op school,' antwoordde Kilian. Snel keek de geleerde de jongeman aan. 'Twijfel je eraan, Werfel?'

Kilian zweeg. Hij had er op kunnen wijzen dat de Thuleense samenleving, ondanks het ontbreken van een vergevorderde techniek de in druk van welvaart en welbehagen maakte. Maar Thule was een eiland, niet belaagd door buurvölkeren.

Hij zwaaide met zijn witte vlag, stond dan weer stil en riep: 'Hallo, is daar iemand? Wij komen in vrede. Wij willen niemand kwaad doen.'

Stilte. De vogels tierelieden, vloegen rond boven de stad,

verbaasden zich misschien over de ongewone stilte.

'Hallo,' riep hij weer in de melodieuze Thuleense taal, 'is daar iemand? Wij willen praten. Vrienden!' Veel verder reikte zijn kennis van de taal niet.

Hoe kan ik praten en onderhandelen met mensen van wier taal ik nauwelijks de eerste beginselen heb ontdekt, dacht hij wanhopig. Maar ik moet het toch proberen. Ik wil niet dat deze prachtige stad wordt verwoest, ik wil niet dat er doden vallen.

'Daar,' wees dr. Mannix. Hij had in een zijstraat beweging gezien, maar toen ze erheen snelden was er niemand. 'Ik dacht toch dat ik iemand zag.'

Ze liepen weer door. 'Vrienden! We komen om te praten. Vrienden!' Dr.

Mannix nam de kreet van Kilian over en schreeuwde mee. 'Vrienden!'

Praten!'

Ze naderden een groot park. Tussen de mooie boomgroepen staken ze een grasveld over en plotseling traden van achter een bosje drie vrouwen te voorschijn, met verdovingspistolen in de hand. Snel hieven de beide mannen de armen omhoog ten teken dat ze ongewapend waren. Kilian zwaaide met de witte vlag.

'Vrienden,' riep hij de vrouwen toe, hopend dat hij het woord goed uitsprak.

'We komen praten. Alleen maar praten.'

Verstonden de vrouwen het? Ze spraken zacht met elkaar,

keken op enige afstand naar de twee mannen. Toen kwamen ze naderbij. 'Vrede,' riep Kilian nog eens. 'Vrienden. Praten.'

Over het grasveld kwamen nu ook twee ruiters aan. Woudlopers, vermoedde Kilian.

Over zijn hoofd heen wisselden de Thulenen enige woorden, daarna knikten ze elkaar toe en ze lachten vrolijk. Eén van de vrouwen wenkte.

'Kom.'

'Ze doen het, ze hebben het begrepen,' juichte Kilian in zijn eigen taal. Dr.

Mannix grijnsde breed. 'En ze hebben ook niet op ons geschoten.' Kilian was opgetogen. Eindelijk hadden de Thulenen zich verwaardigd hem op te merken. Ze hadden hun tactiek van: Badeners bestaan niet, opgegeven. Nu zou hij misschien iets kunnen bereiken. Verder merkte hij dat ze voortdurend onder schot werden gehouden en dat één verkeerde beweging hem onmiddellijk op een lading verdovingsgif zou komen te staan. Toch leken de vrouwen niet onvriendelijk. Ze marcheerden voor de Badeners uit, terwijl de woudlopers in de achterhoede meereden.

Het werd een lange wandeling. Soms zagen ze mensen: gewapende vrouwen zoals de drie die hun de weg wezen en woudlopers te paard, die zich ook bij de groep aansloten. Van wat de Thulenen elkaar toeriepen kon Kilian niet veel verstaan.

Ze gingen in westelijke richting, naar het hoger gelegen deel van de stad, dat tegen heuvels was aangebouwd. Weer een

park, met fonteinen, vijvers en met een rond wit gebouwtje met open wanden. Kilian hoorde dr. Mannix een paar keer diep zuchten alsof hij buiten adem raakte en soms hoestte de man hartverscheurend. Eindelijk, toen ze de laatste helling waren opgegaan wees een van de vrouwen naar opzij. Daar lag, hoog uitziend over de stad Kulus, tussen de bomen verscholen een groot huis, gebouwd in de vorm van een H, wit gepleisterd, met een galerij langs de lange zijgevel. Een breed pad leidde naar een openstaande deur.

Voor ze dit huis mochten betreden werden de twee Badeners betast om te zien of ze geen verborgen wapens bij zich hadden. Dr. Mannix' zakmes werd gevonden en in beslag genomen.

'Ze mogen het hebben,' zei Mannix onverschillig. 'Ik dacht er niet eens aan dat ik het bij mij had.'

Kilian keek even om en zag dat hij van hieruit een prachtig vergezicht op de hele stad had, tot aan de haven toe.

De vrouwen brachten hen naar binnen, in een soort hal waar kussens op de grond lagen. 'Wacht hier.'

Kilian, blij dat hij even kon zitten na de lange wandeling, liet zich op de kussens neer.

'Hoe voelt u zich, dr. Mannix. Nog veel last van uw verkoudheid?' 'Gaat wel. De wandeling heeft me goed gedaan.'

Hij zag er niet naar uit. Zijn gezicht was bleek, op een paar vurige rode vlekken na die zich op zijn jukbeenderen aftekenden, naast het schandestempel. Zweetdruppels

stonden op zijn voorhoofd, toch scheen hij het koud te hebben. Bezorgd greep Kilian naar de pols van zijn metgezel. 'Volgens mij hebt u nog steeds koorts.'

Hij maakte zich werkelijk ongerust. Hij mocht dr. Mannix wel, die zich in tegenstelling tot de officieren niet opblies en niet voortdurend vreesde zijn waardigheid te verliezen.

Achter hen ging de deur open en een ordebewaarster betrad de hal. 'Kom,'
wenkte zij.

Ze werden in een ruim zijvertrek gebracht waar zich vele mensen bevonden.

Meest vrouwen, maar Kilian zag er maar één. Er ging een schok door hem heen en even draaide de wereld om hem heen. Zij was het! Daar stond ze tussen de anderen: klein, maar op twee stevige benen, het zwarte haar in een lange vlecht gebonden, de donkere ogen in het ronde gezichtje vol belangstelling. Kilian glimlachte haar toe, herinnerde zich iets en maakte een buiging. Voor alle aanwezige dames, maar vooral voor haar. Ook dr. Mannix boog, al wist hij niet voor wie. Sommige van de vrouwen zaten, gewoon op kussens op de grond. Maar naast het donkere meisje stond een jongen en hem herkende Kilian eveneens. Het was dezelfde jongeman die hij had gezien op de ochtend dat de vrouwen de ter dood veroordeelden hadden bevrijd. Ook toen had hij dicht bij het meisje gestaan.

Aan de andere kant van het meisje stond een lange blonde vrouw, niet jong meer, maar zeer mooi.

Zij straalde gezag uit en nog iets anders: afwijzing, wantrouwen. Bij haar stond een tamelijk dikke, veel oudere vrouw en die keek enigszins verschrikt.

Maar de hele kamer dominerend was de laatste staande vrouw. Toen Kilian haar eenmaal zag vergat hij de aanwezigheid van het donkere meisje, vergat hij alles om zich heen.

Groot was ze, met lang bruin haar dat in twee dichte vlechten neerhing die waren doorweven met zilverdraad. Zij droeg geen leren overall of de gewone hemd met korte broek, maar een lange japon, ook met zilverdraad versierd, die reikte tot aan haar voeten. In haar haar staken bloemen. Ze had niet zo'n beeldschoon gelaat als de blonde, maar ze bezat een natuurlijke waardigheid en een zó duidelijke autoriteit dat het Kilian een ogenblik de adem benam.

Een jaar geleden had hij tegenover de allergenadigste, allermachtigste Egon van het Groot Badense Rijk gestaan, maar dat had hem minder overweldigd dan de aanblik van deze koninklijke vrouw, die hem niet onvriendelijk aankeek en om wier lippen een vage glimlach speelde. 'We zullen Kanadeens spreken — dat u Brits noemt,' zei ze helder. Kilian zuchtte van opluchting.

'Graag, edele vrouwe. Mijn Brits is beter dan het kleine beetje Thuleens dat ik heb geleerd.' Hij boog weer. Voor de Egon moest je knielen. Wat werd hier verwacht? 'Je naam?'

'Kilian Werfel, edele vrouwe. In het Badense Rijk noemt men mij een taalgeleerde. Mijn metgezel is doctor Carl

Mannix. Hij is net als ik een burger en een geleerde. Hij heeft verstand van landschappen, bodemgesteldheid, delfstoffen.'

'Noem mij geen edele vrouwe, dat is belachelijk. Mijn naam is Armina-Dottir.'

Kilian hoorde hoe dr. Mannix scherp de adem inzoog en toen begreep hij het.

Hij stond tegenover de Konega, het staatshoofd van Thule! Edu Zimmermann kreeg gelijk: waar de Badeners waren was de Konega niet ver.

'Dit,' zei Armina-Dottir vriendelijk en ze wees op de dikke vrouw, 'is Harny, de stadsbestuurster van Kulus. Daarnaast is mijn zuster Hannah-Dottir, zij is sjamana. De beide jonge mensen zijn mijn zoon Chris-tian, ook een sjamana, en zijn aanstaande vrouw, kapitein Thura. Nu kunt u zeggen waarvoor u bent gekomen.'

Kilian trilde op zijn benen en kon zo gauw geen woorden vinden. Thura heette ze dus! En die jongeman naast haar was haar verloofde. De zoon van de Konega nog wel. Het viel Kilian niet mee dat allemaal te verwerken.

De blonde Hannah-Dottir hief plotseling een hand op.

'Wacht even.' Ze deed een stap naar voren en voelde dr. Mannix aan zijn gezicht. 'U bent ziek,' zei ze ernstig.

'Een... een beetje maar.'

'Nee, u bent echt ziek. U hebt koorts en u wankelt op uw benen. U kunt beter gaan zitten.'

Daarna riep ze een van de andere vrouwen iets toe, die opsprong en wegliep.

'Zij zal u zo dadelijk iets brengen waarvan u zult opknappen, Mannix.'

Verroest, ze behandelen ons als geëerde gasten in plaats van als vijanden, schoot het door Kilian heen. Hij keek naar Thura en ontdekte dat haar hand in die van Christian was gegleden.

Kapitein Thura – van de ZEEAREND. Zij was het dus die de VEROVERAAR I op de rotsen had laten lopen. En ook had zij de executie van vijftig Thulenen voorkomen. Had ze ook de leiding gehad in de nacht dat alle mariniers werden verdoofd en van een rood stempel voorzien? Wie weet had zij het stempel eigenhandig op Kilians wang gedrukt! Onwillekeurig bracht hij zijn hand omhoog terwijl hij trachtte wijs te worden uit de tegenstrijdige gevoelens die hem besprongen. Moest hij dit wonderlijke meisje nu liefhebben of haten?

Grote hemel, dacht hij, ze kan niet ouder zijn dan een jaar of tweeëntwintig.

En hebben ze de verdediging van Thule aan zo'n... zo'n kind toevertrouwd?

Kilian knipperde met de ogen en keek naar dr. Mannix die juist een beker kreeg toegereikt waarvan de damp afsloeg. De doctor aarzelde. 'Neem het aan,' riep Kilian hem toe. 'Ze menen het goed met ons.' Dr. Mannix dronk.

Toen sloot hij de ogen en leunde moe tegen de wand achter hem. De Konega nam opnieuw het woord. 'Vertel ons, Kilian, waarom je roepend door de straten van Kulus liep.' 'Ik

hoopte dat iemand van u — dat één van de bestuursters van Kulus — bereid zou zijn mijn boodschap aan te horen.'
'Noem mij die boodschap.'

Kilian haalde diep adem, blij dat hij in het Brits mocht praten maar vooral blij dat hij eindelijk iemand had gevonden die bereid was naar hem te luisteren.

Desondanks was hij zenuwachtig; het kwam er op aan de goede woorden te kiezen.

'Hoogedele Konega,' zei hij, 'onze allervoortreffelijkste Egon IV, staatshoofd van het Groot Badense Rijk heeft zijn schepen uitgezonden om het eiland te gaan ontdekken waarvan wij wisten dat het moest bestaan maar dat wij slechts kenden bij de oude naam Groenland. Uit een gesprek met een van de inwoners van dit land is ons duidelijk geworden dat het thans Thule heet.'

Voor hij kans kreeg verder te gaan hief Armina-Dottir een hand op. 'Noem mij de naam van de Thuleen met wie u hebt gesproken.' Aha, ze kon zich niet voorstellen dat ook maar één van haar onderdanen een woord met de Badeners had gewisseld. Het zwijgen van de inwoners van Kulus was dus niet toevallig geweest, het maakte deel uit van hun verdediging.

'Het was een man die al drie jaar in Thule woont, Edu Zimmerman, voormalig hofmeester op de oorlogsbodem BADENFELDER.' Waarom zou hij erom liegen?

Hij kon haar opluchting bijna voelen. 'Een Badener dus. 'Waar kwam hij vandaan?' In Kulus wonen geen Badeners.'

'Uit een stad in het binnenland. Denborg noemt hij die.'
Juist.

Ga door.'

'Welnu, onze allergenadigste Egon wenst een vriendschapsverdrag met de regering van Thule te sluiten en hoopt toestemming te krijgen om van uw havens gebruik te maken en er militaire steunpunten in te richten voor het geval het Badense Rijk opnieuw in oorlog zou komen met het Britse eilandenrijk. Een dergelijk steunpunt in de oceaan...' Ik hoop dat ik uw Brits goed heb verstaan. U wilt ons meeslepen in een toekomstige oorlog tussen twee landen die ons beide onbekend zijn?' Haar stem was nog altijd vol en helder, maar miste nu de vriendelijke ondertoon.

'In ruil voor die toestemming, edele Konega, wenst mijn allergenadigste gebieder ook vriendschap te sluiten met het Thuleense volk, waarbij wij zeker tot handelsbetrekkingen kunnen komen die voor beide partijen tot groot voordeel kunnen strekken. En...' Weer die gebiedende hand. Kilian zweeg geschrokken. 'Deze boodschap is niet nieuw voor mij, Kilian. Ik heb die drie jaar geleden ook al gehoord en wist dat het een leugen was.' 'Maar...'

'Laat mij uitspreken. Toen u hier binnenkwam dacht ik dat u een goed mens was, eerlijk en vredelievend.' 'Dat ben ik ook,' riep Kilian heftig uit. 'Waarom liegt u dan tegen mij?'

Kilian begon te zweten. Even keek hij hulpzoekend om naar dr. Mannix, maar die leunde nog altijd moe en met gesloten ogen tegen de muur en scheen te ziek om zich met

het gesprek in te laten. Zenuwachtig vouwde Kilian de handen.

'Mevrouw... edele Konega, ik smeeek u mij verder aan te horen.' 'Ga je gang.'

'De Badeners, mijn landgenoten,' zei Kilian die nu begon te improviseren, 'zijn een strijdlustig volk en soms een ongelukkig volk. Dat is niet onze schuld. Ons klimaat is heet en droog, zeker in de zomer. Eens, lang geleden, schijnt dat anders te zijn geweest en was heel Europa vruchtbaar en groen. Nu is het dor en stoffig, 's Winters hoort het te regenen maar het lijkt wel alsof er elk jaar minder neerslag valt. Niettemin wonen we in een dichtbevolkt land, met grote steden en onze techniek is ver gevorderd. Daarbij hebben we gebrek aan bepaalde grondstoffen waarvan we hopen dat die in Thule aanwezig zijn. Aan de andere kant beschikken wij over technieken en machines die voor uw land van groot belang kunnen zijn. Dus waarom zouden we onze krachten niet verenigen om van elkaar te leren?'

Jullie zijn niet gekomen om vriendschap met de Thulenen te sluiten, maar om Thule aan de Egon te onderwerpen,' antwoordde de dame koud. Hoe wist ze dat zo zeker? Kilian snoof.

'Mevrouw! Met duizend mariniers een land onderwerpen dat even groot is als een half werelddeel? Dat zou toch niet mogelijk zijn!' Jullie denken van wel.

Met vijf oorlogsschepen — vooral Badense met kanonnen en machinegeweren — en duizend man met vuurwapens

vormen jullie een geduchte krijgsmacht.'

Vijf. Ze wist dus dat het er vijf geweest waren en dat er één op de rotsen van een eiland was vergaan.

'Inderdaad,' gaf hij toe, 'we kwamen oorspronkelijk met vijf schepen. Omdat één schip te kwetsbaar is. Vijf schepen kunnen elkaar bijstaan of in geval van een schipbreuk de opvarenden aan boord nemen. U mag dat niet meteen als een vijandige daad opvatten. We wilden onze eigen mensen zoveel mogelijk bescherming bieden. We wisten immers niet wat we konden verwachten in deze wateren en aan deze kusten.' Thura kirde zacht: 'Maar wij wisten wat we van de Badeners konden verwachten.' Ze kneep de jongeman naast haar in de hand, terwijl hij liefdevol op haar neerzag. Het deed Kilian pijn.

'Edele dames,' stamelde hij, 'ik geef toe dat we ons bezoek van begin af aan verkeerd hebben aangepakt door met veel machtsvertoon voor uw stad te verschijnen en meteen een deel van Kulus te bezetten. Toch is het ook een beetje uw schuld dat er zoveel misverstanden ontstonden. Als u onze mariniers die geen vlieg kwaad deden met rust had gelaten, dan hadden we veel eerder onderhandelingen kunnen aanknopen en...' 'Kilian!' Dit was Thura weer.

'Probeer je ons de schuld te geven van de toestand?'

Smekend keek Kilian haar aan.

'Neem me niet kwalijk, zo bedoelde ik het niet. Het... het komt doordat we niets begrepen van dit land, van de mensen hier. We wisten niet tot wie we ons moesten wenden. We

zochten naar een... een... machthebber, iemand die de stad bestuurde, een legeroverste, een minister - zoiets. We wilden heus wel praten eer we tot andere maatregelen overgingen maar we vonden niemand die ons te woord wilde staan. We konden toch niet gaan praten met de bomen, de rotsen, de baai... We moesten mensen vinden die bevoegd waren met ons in onderhandeling te treden.'

'U liegt nog steeds, Kilian,' sprak de Konega ijzig. 'Wij hebben de Badeners niet uitgenodigd. Zodra uw schepen voor anker gingen lieten zij salvo's kanonschoten los, om ons duidelijk te maken welke uitwerking die hadden en om ons schrik aan te jagen. Gelukkig wisten we dat dit zou gebeuren, want het is de gewone Badense methode, dus schrokken de mensen in Kulus er nauwelijks van. De Badense soldaten, die door u mariniers worden genoemd, kwamen daarna brutaalweg aan land, namen huizen en scholen in beslag en gedroegen zich alsof Thule hun al toebehoorde. Bij ons zien betuigingen van vriendschap er anders uit, Kilian. En nu verwijt u ons ook nog, dat we ons verweerden.' De jongeman wilde antwoorden maar Thura gaf hem er de kans niet toe.

'Kilian,' klonk haar stem, scherp en helder als glas, 'heb je de boodschap die Rajo je meegaf voor de admiraal dan niet overgebracht?'

'Natuurlijk heb ik dat gedaan!' Dus die boomlange woudloper die hem op een ochtend had aangesproken in het Badens heette Rajo? Dat was de naam van de Konega-echtgenoot, herinnerde Kilian zich. Snel keek hij de kamer

rond. Nee, de man was niet aanwezig. 'Rajo heeft jullie aangeraden zo snel mogelijk het anker te lichten en terug te keren naar huis omdat wij jullie aanwezigheid in ons land niet dulden. Ik dacht dat het een heel duidelijke waarschuwing was geweest. Hoe komt het dat de Badense vloot dan nog altijd onze baai afsluit en dat niets erop wijst dat het vertrek aanstaande is?' Haar donkere ogen lieten Kilian niet los.

'De vloot ligt daar toch niet op mijn bevel,' riep hij uit. 'Ik heb de admiraal meteen verteld wat... eh... wat Rajo had gezegd, maar...' 'Hij lachte erom?'

Kilian voelde dat hij een kleur kreeg.

'Geloof u mij, dames, admiraal Cranach is een redelijk mens. Maar hij werd door onze allervoortreffelijkste Egon naar Groe... naar Thule gezonden met een opdracht. En zolang hij die opdracht niet tot een goed einde heeft gebracht kan hij niet naar het Badense Rijk terugkeren. Dat is toch logisch. Hij had de stad kunnen verwoesten nadat de Thulenen de mariniers hadden aangevallen maar dat heeft hij niet gedaan. Hij heeft plunderingen en onnodig geweld verboden en mij erop uit gestuurd...'

Armina-Dottir viel hem kalm in de rede.

'Uw admiraal heeft toegestaan dat de mariniers een deel van de stad gingen bezetten. Hij heeft onze handel lam gelegd. Hij heeft plunderingen verboden maar liet zijn soldaten wel de pakhuizen in het havenkwartier bewaken omdat hij de daar opgeslagen wintervoorraad voor zichzelf en zijn soldaten wilde houden. Hij liet vijftig van onze mannen

gevangen nemen met het doel hen te laten doodschieten en dat zou ook zijn gebeurd als onze ordebewaarsters niet hadden ingegrepen. En nu het hem niet is gelukt ons met machtsvertoon en dreigementen schrik aan te jagen komt u, en u vertelt ons dat de enige bedoeling van de Badeners is, vriendschap met ons te sluiten! 'We willen onderhandelen,' riep Kilian vertwijfeld. 'Onderhandelen doen wij niet. De Badense vloot is in Thule niet welkom en moet vertrekken. Wat ook uw wensen en eisen mogen zijn, ik weiger daar verder naar te luisteren of erover te praten. Dit is Thule, dit is ons land en wie hier ongevraagd komt zal naar onze eisen moeten luisteren. En onze eis is: onmiddellijk vertrek van de Badense schepen met alle opvarenden.'

'Mevrouw!' Dit was dr. Mannix die moeizaam overeind krabbelde en zich naast Kilian opstelde. 'Wij begrijpen heel goed dat u tegenover ons enig wantrouwen koestert. Onze culturen verschillen nogal. Veel van wat in uw ogen dwaas lijkt, is in onze ogen goed en juist. Wat in onze ogen onrecht is, is in uw ogen wellicht zeer rechtvaardig, enzovoort. Maar dat hoeft niet te betekenen dat we elkaar niet op enkele punten tegemoet kunnen komen. Wij zijn niet naar Thule gekomen om te vernietigen, te doden, te onderwerpen, al denkt u dat misschien. Wij kwamen om steunpunten voor onze vloot te vinden, om te komen tot uitwisseling van goederen en kennis. Het is nooit onze bedoeling geweest uw macht over de Thulenen te beknotten of om welke bestuurster dan ook haar macht te ontnemen. Wij willen samenwerken, tot

overeenstemming komen. Maar wat mijn jonge vriend zoëven zei is ook waar: wij wisten niet tot wie we ons moesten wenden. Uw onderdanen weigerden ons te woord te staan of ons inlichtingen te geven. Ze deden of we niet bestonden. Dat wekte de woede op van de officieren op de vloot, want zij zijn het niet gewend dat mensen over hen heen kijken en doen of zij onzichtbaar zijn. Bij ons vormen officieren een elite. Zij zijn belangrijke mensen in onze samenleving, trots en zelfbewust. Door uw onderdanen voelden zij zich vernederd en daarom deden zij dingen die in uw ogen op vijandelijkheden leken.' De Konega liet een zacht lachje horen. 'Inderdaad. Voor ons bestaan Badeners eigenlijk niet.' 'Maar dat is de werkelijkheid ontkennen! Wij bestaan — en we zijn hier.'

'Niet lang meer,' voorspelde Thura grimmig.

'O jawel. U hoorde mijn jonge vriend al zeggen: onze admiraal kan zich niet veroorloven de ankers te lichten en onverrichter zake naar huis te rug te gaan.

De Egon zou hem onmiddellijk laten ophangen wegens plichtsverzuim.'

'Dat meent u niet,' riep de stadsbestuurster verschrikt. 'Zoiets afschuwelijks...'

Ook Kilian schrok. Nu zullen ze ons voor barbaren houden. Voor deze mensen is het leven heilig.

Hij hoorde dr. Mannix zeggen: 'Onze allergenadigste Egon kan zeer meedogenloos zijn wanneer zijn onderdanen falen. Falen is onvergeeflijk bij ons.'

'Ik voel me niet geroepen om de problemen van uw admiraal uit de wereld te helpen,' antwoordde de Konega koud.

'Maar het is waar, onze admiraal zal het anker niet lichten eer hij de bevelen van de Egon tot de laatste letter heeft uitgevoerd,' riep Kilian uit. 'Hij kan dat eenvoudigweg niet doen — ook al zou hij het willen. En wat denkt u met die onnozele verdovingspistooltjes te kunnen uitrichten tegen onze kanonnen, geweren, revolvers, mitrailleurs? Andere wapens om u te verdedigen bezit u niet, dat weet ik. Beseft u dan niet dat admiraal Cranach deze stad en al uw kuststeden met de grond gelijk kan maken als hij daartoe het bevel geeft? Juist om die ellende te voorkomen zijn dr. Mannix en ik gekomen om met u te praten. Ik ben ook een vredelievend mens, ik wens niemand kwaad toe, u het allerminst. Maar...'

'Dat Badeners schietgraag zijn en er plezier in hebben iets moois te vernietigen, weten we hier al drie jaar lang,' zei de Konega, 'en daarom heb ik de stad laten ontruimen. Daarom ook willen wij met uw volk niets meer te maken hebben. Nadat drie jaar geleden de **BADENFELDER** was gezonken hebben we de vijftig opvarenden in onze samenleving opgenomen en dat alleen al heeft ons oneindig veel moeilijkheden bezorgd. Die mensen moesten man voor man heropgevoed worden en volwassenen heropvoeden is een langdurig werk. Eer zij voldoende begrepen wat voor Thulenen belangrijk is, gingen er jaren overheen. We voelen er niets voor nog eens twaalf- tot dertienhonderd Badeners in

ons land op te nemen en hun met eindeloos geduld te leren hoe onze inzichten zijn, aan welke wetten zij zich dienen te houden en hun duidelijk te maken dat wij geweld en vechtpartijen niet toestaan. Daarom eis ik van uw admiraal dat hij weggaat en wel meteen. Nu kan het nog.' 'Wat bedoelt u met: nu kan het nog?' vroeg dr. Mannix ongerust. Dit keer was het de blonde Hannah-Dottir die het woord nam. 'Tot nu toe,' zei ze, 'hebben we jullie een beetje geplaagd om duidelijk te maken dat jullie komst ons niet beviel. We hebben het voorzichtig gedaan omdat het tegen onze innigste principes is mensen werkelijk kwaad te doen; daarom hebben we uw duizend mariniers niet gedood. Maar indien uw admiraal weigert te vertrekken met zijn vier overgebleven schepen zult u binnenkort allen omkomen. En dat zou ons verdriet doen. Het zou de rest van ons leven aan ons geweten blijven knagen en aan het geweten van elke Thuleense. Ik vertrouw erop dat u ons dit verdriet niet zult willen aandoen.' Met open mond staarde dr. Mannix de vrouw aan. 'Is dat... een bedreiging?'

'Het is een waarschuwing. Of jullie zijn binnen een dag vertrokken, of niemand van de Badeners zal zijn land ooit terugzien. Het doet me oneindig veel pijn dit te moeten uitspreken. Ik hoop dat u en uw jonge vriend deze waarschuwing met alle nadruk die u erop kunt leggen aan uw admiraal wilt overbrengen. Doe uw uiterste best hem te bewegen deze onderneming op te geven.' 'Maar dat kan hij niet,' riep Kilian weer. 'En meent u werkelijk wat u daar zegt?' Mevrouw, de meeste opvarenden van onze schepen zijn

dienstplichtige soldaten. Gewone jongens, weggehaald uit hun werk en het gezin waartoe ze behoorden om drie jaren lang te dienen als soldaat.

Sommigen van hen hebben slechts een opleiding van vier maanden achter de rug, en toen werden ze bevolen met de vloot mee te gaan. Genadige dame: Badeners kunnen alleen bevelen opvolgen. En nu wilt u die arme jongens, die er ook niet om hebben gevraagd, tot de laatste man laten uitroeien?'

'Niet ik,' antwoordde Hannah-Dottir en ditmaal was haar kalmte verdwenen.

Haar mooie ogen vlamden, haar gezicht vertrok. 'Wij Thulenen zullen de Badeners niet doen ondergaan. Zij zullen hun eigen ondergang over zich afroepen wanneer ze niet onmiddellijk weggaan.' 'Vergeef het me, dames,' zei Kilian, diep ongelukkig, 'maar ik moet u wijzen op een tegenstrijdigheid in uw woorden. Zoals u zelf toegeeft hebben de mensen in Kulus de gelegenheid gehad ons allen te doden in de nacht toen we allemaal verdoofd waren. Dat deden ze niet omdat Thulenen mensen geen kwaad willen doen. Dat is zeer edel van u. Maar nu dreigt u ons plotseling met totale ondergang, terwijl een herhaling van wat er die nacht gebeurde onmogelijk is. Ditmaal zijn we op onze hoede.'

'Er zijn andere methoden om mensen uit te schakelen,' antwoordde Thura grimmig. 'Ik voorspel u, Kilian, alleen een onmiddellijk vertrek kan jullie nog redden. U zegt dat dit onmogelijk is voor uw admiraal. Dan spijt het mij, maar dan zal geen van jullie ooit de thuishaven terugzien. Daarvoor zal

ik persoonlijk zorgen!

Kilian, met pijn in zijn hart, keek haar aan en zag de onverzettelijkheid in het ronde gezichtje. Ze was zo jong, zo leuk... Ze zou zo'n schattig vrouwtje kunnen zijn. In plaats daarvan stond ze als een wraakgierige engel voor hem en liet haar donkere ogen rusten op de schandvlek op zijn gezicht. Hoe onbereikbaar was ze plotseling geworden! In plaats van een aardig meisje in bezet gebied, waarmee je kon aanpappen, bleek ze een soort prinses te zijn, die tegelijkertijd generaal was. Ze had op zich genomen Thule van aanvallers te ontdoen. Een kind, dat nauwelijks volwassen was, maar dat nu zeker zoveel overwicht en gezag uitstraalde als de Konega zelf. Kilian kromp ineen onder de felle blik en plotseling moest hij terugslaan, haar pijn doen, die hoogmoedige trek van dat gezichtje wissen. Hij richtte zich hoog op en keek streng op haar neer.

'Thura,' zei hij schor, 'u bent kapitein van de ZEEAREND. Dat was het schip dat onze vloot in de mistbanken lokte waardoor we een schip verloren. Ik weet het, ik heb de ZEEAREND aan de steiger voor de stad zien liggen en meteen herkend. Maar een schip op de rotsen jagen in onbekende wateren, is dat géén misdrijf?' Verwoed wreef hij over zijn rode merkteken. 'Mij hebben jullie getekend, ofschoon ik nooit iemand kwaad heb gedaan. U lokt een schip waarvan u de bestemming slechts kon raden op de rotsen, waarbij twee mannen het leven verloren. Maar ù bent niet getekend!'

Tijdens die toespraak zag hij het meisje langzaam verbleken. Het was zijn bedoeling geweest haar te kwetsen, nu kreeg hij bijna medelijden met haar.

Hannah-Dottir staarde Kilian aan met iets van respect in haar blik. Maar het was Christian, die snel een arm om Thura's schouders sloeg en het woord nam.

Tot nu toe had hij niets gezegd en het spreken respectvol aan de vrouwen overgelaten. Nu echter liet hij zich gelden: 'Kilian heeft gelijk. Een schip, welk schip dan ook, willens en wetens op de rotsen jagen is een misdrijf. Vooral als daarbij ook mensenlevens verloren gaan. Maar zie je niet in, Kilian, dat jullie het zijn, die ons deze misdrijven opdringen? Besef je niet dat wij, tegen onze overtuiging in, nog veel meer misdaden zullen moeten begaan om onze vrijheid te behouden? Dat is juist de reden waarom wij de Badeners haten.

Jullie dwingen ons dingen te doen die wij niet willen doen. Jullie noodzaken ons om hard en meedogenloos op te treden als enige uitweg. Jullie ontwrichten ons leven. Daarom eisen we dat jullie onmiddellijk verdwijnen en terugkeren naar jullie eigen Rijk en naar die oerdomme Egon. Daarmee redden jullie je levens en wij onze gemoedsrust.' Blijkbaar vond de jongen datgene wat hij zei volstrekt logisch klinken. In Kilians oren — en in die van dr. Mannix — klonk het volslagen ongerijmd.

Dr. Mannix was weer gaan zitten. Kilian besloot nog één poging te wagen:

Hoogedele Konega, uw land is mooi en interessant en ik geloof dat de mensen die er wonen gelukkig zijn. Maar wat de techniek betreft verkeert uw samenleving nog pas aan het begin. Als er te weinig wind is liggen uw fabrieken stil. Andere werkplaatsen zijn afhankelijk van de toevoer van water.

Uw onderdanen verlichten hun huizen met kaarsen en olielampjes. De stadsverlichting bestaat uit brandende toortsen. De hijskranen in uw havens worden in beweging gebracht door ossen of mankracht. Dat alles is uiterst primitief. Wij zouden uw volk kunnen leren machines te bouwen die het zware werk doen. Wij kunnen uw volk leren hoe de principes van elektriciteit kunnen worden toegepast, hoe die elektriciteit kan worden opgewekt. In ruil voor...'

Het scheen een gewoonte van Thuleense dames te zijn je nooit behoorlijk te laten uitspreken. Dit keer was het Hannah-Dottir die hem fel in de rede viel:

'Wij weten wat u bedoelt, Kilian. De Badeners die wij drie jaar geleden in onze samenleving opnamen hebben ons de grondslagen van elektriciteitsgebruik uitgelegd. Maar uit hun houding en woorden begrepen wij, dat werken met elektriciteit tot een soort verslaving leidt en zelfs tot onderwerping. De machinist van de gezonken BADENFELDER geeft meer om machines dan om mensen. En hij niet alleen. Wij zijn daarvan geschrokken omdat we zagen dat wie zich aan de verslaving van de techniek onderwerpt, vergeet dat het leven heilig is. Die ziet alleen nog maar heilige machines, die verwart de zaken met elkaar en

gelooft dat dieren minder waard zijn dan een elektrisch apparaat en offert er ook de dieren aan op. Zo iemand beschouwt de Aarde als een dood voorwerp waarmee men kan doen wat men wil. Elektriciteit, begrepen wij, is de levenskracht van Moeder Aarde. Wie deze levenskracht onophoudelijk aftapt, benut voor vernietiging en daarbij onverschillig blijft jegens de natuur en zelfs Moeder Aarde veracht, bewerkstelligt zijn eigen dood. U zegt, dat uw officieren woedend worden als zij zich vernederd voelen. Hoe denkt u dat Moeder Aarde zal reageren als haar eeuw na eeuw geweld wordt aangedaan, als men eeuw na eeuw haar levenskracht aftapt zonder er iets anders dan minachting voor in de plaats te geven? Dan slaat Zij terug. En Zij doet dat blindweg, ten koste van miljoenen mensenlevens. Zij is al bezig uw Rijk te vernietigen. Want sprak u niet over droogte, woestijnvorming, onvruchtbaarheid? Thule is niet droog, niet onvruchtbaar, maar wij weten wat wij aan Moeder Aarde verschuldigd zijn. Wij vereren Haar, die ons levenskracht, gezondheid en voedsel schenkt en wij zijn goed voor al Haar kinderen, of dat nu mensen, dieren of planten zijn. Daardoor zijn wij in staat in harmonie met Moeder Aarde te leven, omdat wij het evenwicht op Haar huid niet onnodig verstoren. Dat, Kilian, is de grondslag van ons leven. Daarom wijzen wij allerlei technieken af. Niet, omdat we er te dom voor zijn, want wij zijn niet dom. Wij wijzen die technieken af omdat zij het evenwicht in de natuur zullen verstoren, omdat zij mensen tot slaaf kunnen maken, omdat zij mensen kunnen

verleiden elkaar en Moeder Aarde onnoemelijk veel kwaad te berokkenen, wat op de lange duur onze eigen ondergang zou betekenen.' De Konega maakte een gebaar.

'Genoeg gepraat. Ik zie aan uw gezicht, Kilian, dat u nauwelijks heeft begrepen wat mijn zuster u probeert duidelijk te maken. En zelfs uw geleerde metgezel zit zijn hoofd te schudden. Ik zal...'

Op dat moment werd zij onderbroken door een meisje dat hijgend de kamer kwam binnenstormen en zonder enige plichtplegingen rad tegen de aanwezige vrouwen begon te praten, zó snel en buiten adem dat Kilian er geen woord van kon volgen. Hij ving enkele woorden op uit het snelle Thuleens: 'zee' en

'vogels'. Maar hij zag Hannah-Dottir schrikken, hij zag Thura in beweging komen en wegrennen gevolgd door Christian, hij zag de Konega de wenkbrauwen fronsen en in plaats van het binnengevallen meisje te berispen over haar gebrek aan eerbied, klopte ze het goedkeurend tegen de wang en knikte haar toe. Toen wendde zij zich tot de beide Badeners.

'Ga nu en breng mijn woorden over aan uw generaal.' Daarmee konden ze gaan. Half verbijsterd hielp Kilian zijn metgezel overeind. Hij boog voor de vrouwen, verliet het vertrek, dr. Mannix met zich meetrekkend.

'Kunt u lopen?' vroeg hij zodra ze buiten stonden. Het was nu vrijwel windstil en nogal warm. De zon liet zich echter niet meer zien. 'O, het gaat wel,' zei dr.

Mannix dapper. 'Ik voel me beroerd, maar het drankje dat de vrouw me bracht heeft met toch weer wat kracht gegeven. Ik vraag me af wat het is geweest.

Een soort kruidenthee... Maar wat die vrouwen hier betreft, ze houden er wel héél vreemde ideeën op na.'

'Ik... ik weet het niet.' Kilian wilde niet toegeven hoezeer hij onder de indruk was.

Langzaam liepen ze over het tuinpad en bereikten de straat. Kilian bewonderde weer het uitzicht over de stad, met het vele groen, de bloemperken, de hoge oude bomen. Maar, bedacht hij, te midden van al die schoonheid gaat de primitiviteit van deze mensen schuil. Zij zitten 's avonds met flikkerende kaarsjes en walmende lampepitten te tobben, ze weten niet hoe ze hun straten moeten asfalteren, ze stoken hun fornuizen met hout of kolen, terwijl ze veel gemakkelijker op gas zouden kunnen koken. Al die schoonheid hier aan mijn voeten is schijn. Hij dacht nog altijd als een Badener.

Naast zich hoorde hij dr. Mannix zuchten. 'Ze is anders wel een prachtige vrouw.' 'Wie? Thura?'

'Nee, die Hannah-Dottir, de zuster van de Konega.' 'O ja, dat zal wel.'

Kilian had er nauwelijks op gelet, hij had vooral oog gehad voor Thura en met een ellendig gevoel van verslagenheid gezien hoe ze als terloops tegen die jongeman naast haar had geleund, met zijn hand in de hare. 'Ik vraag me af wat het meisje dat zo onverwachts kwam binnenstormen te vertellen

had,'

mijmerde dr. Mannix. 'Het moet iets belangrijks zijn geweest, want wij werden meteen weggestuurd.' 'Ik kon er zo goed als niets van verstaan. Ze had het over de zee.' Achter hen klonk een schel gefluit en toen ze omkeken zagen ze een paar vrouwen uit het huis komen, fluitjes aan de mond. Weer dat schelle gefluit dat verderop werd beantwoord. Ze schrokken er even van. Was het een waarschuwing? In de benedenstad klonk vaag en ver weg hetzelfde geluid.

Een paar ruiters kwam hun in volle galop tegemoet. Uit zijstraten kwamen ordebewaasters aanrennen. Niemand schonk echter enige aandacht aan de beide wandelaars.

'Als je het mij vraagt worden ze bij elkaar geroepen,' mompelde dr. Mannix.

'Daar ziet het wel naar uit. Wat zou er aan de hand zijn?' 'Geen idee.'

Elke Thuleense die ze nu tegenkwamen haastte zich in de richting van het huis op de heuvel. Naarmate Kilian en dr. Mannix verder afdaalden in de stad zagen ze steeds meer mensen uit hoeken en gaten komen. En allemaal hadden ze haast.

'Er moet iets gebeurd zijn...' prevelde dr. Mannix ongerust. Kilian probeerde terug te denken aan het gesprek dat hij met de belangrijkste vrouwen van Thule had gehad. Had hij iets gezegd waardoor de Konega zich bedreigd kon voelen en waardoor zij had besloten al haar hulptroepen naar zich toe te roepen? Of had de komst van het meisje met haar

gestamelde mededeling er iets mee te maken?

15 De demonen van de nacht

Teruggekeerd op de vloot ging dr. Mannix meteen naar bed, hij voelde zich uitgeput. Het was Killian die in de kajuit van de admiraal verslag uitbracht van zijn vergeefse poging om de vrouwen van Thule duidelijk te maken dat aan hun eis: onmiddellijk vertrekken, niet kon worden voldaan. Admiraal Cranach, omringd door de kapiteins, de commandant, de regeringscommissaris en nog enkele hoge officieren, luisterde toe met gefronste wenkbrauwen.

Kilian zweeg echter over wat hij aan het slot van de bespreking te horen had gekregen van Hannah-Dottir, over de Thuleense afwijzing van moderne techniek.

Ten eerste had hij dat niet helemaal begrepen, ten tweede vond hij dat het er niet toe deed. Het ging er tenslotte vooral om dat de Konega standvastig had geweigerd met de Badeners te onderhandelen. 'Dus nu weten we meteen waar die Konega verblijf houdt,' zei de R.C. met veel voldoening. Kilian schudde het hoofd.

'Ze zal daar niet blijven wachten tot we een compagnie mariniers sturen om haar gevangen te nemen. Juist toen wij dat huis verlieten werden de laatste bewoners van de stad met fluitsignalen bij elkaar geroepen. We kwamen ze met tientallen tegen en allemaal spoedden ze zich naar de bovenstad, naar het huis waar wij vandaan kwamen. Maar waarom — daar konden we niet achter komen. Ik denk dat de Konega een beschieting verwacht.'

'Had je haar gedreigd met de verwoesting van Kulus indien ze niet met ons wilde onderhandelen?' vroeg commandant Berger scherp. 'Ik heb wel op iets dergelijks gezinspeeld,' antwoordde Kilian onzeker. 'Een stad platschieten waar geen mens zich meer bevindt is zinloos,' meende kapitein Rostum. Hij was een goed zeeman en verder een kalme vent die liever zijn munitie spaarde voor noodgevallen. 'Ik ben niet van plan de stad te verwoesten,' sprak de admiraal. 'We hebben nu immers ons doel bereikt. We hebben een belangrijk steunpunt in handen gekregen om van daaruit verdere pogingen te doen dit land te onderwerpen. Overste Berger, u hebt een plan?' 'Jazeker,' jubelde de commandant. 'Morgenochtend zet ik mijn mariniers opnieuw aan land en laat hen huis voor huis uitkammen. Ik vind

dat nu de Thulenen ons met de dood hebben bedreigd, we niet meer zo voorzichtig hoeven te opereren. Ik laat die huizen leeghalen en mijn mannen alles in beslag nemen wat we maar kunnen gebruiken: wapens, voedsel, dekens, kleren — alles! Tenslotte hebben die gluipers ons ook bestolen, dus plunderen kun je het niet noemen. Daarna trek ik met mijn mannen naar het westen. De jonge Werfel heeft me kaarten bezorgd die hij in de scholen had gevonden. De hoofdstad van Thule heet Gothab en ligt aan de westkust, aan een diepe fjord. Als u, admiraal, met drie schepen om de zuidpunt heen vaart en ik trek met mijn mannen over land, dan kunnen we tussen ons in die hoofdstad in de tang nemen en gezien de geringe verdedigingsmiddelen van de Thulenen zal

het ons geen moeite kosten na Kulus ook Gothab in te nemen.

En dan zijn wij meester in dit land.'

'Fout,' riep Edu Zimmerman, die er ook weer was bijgehaald. 'Zolang er nog één Thuleen vrij rondloopt hebt u dit land niet in uw bezit. En de laatste vrije mens zal altijd de Konega zijn. Zij is Thule. We kunnen veel beter haar waarschuwing ernstig nemen en maken dat we thuis komen.'

Niemand luisterde naar hem.

'Ik heb die kaarten ook gezien,' zei Kilian, 'maar ik ben bang dat we er weinig aan hebben. Het binnenland bestaat vooral uit witte vlekken — dat is gewoon nog niet in kaart gebracht. We hebben er daarom geen flauw idee van hoe de rivieren, bergkammen en wegen daar lopen. De afstand tussen Kulus en Gothab zal zes- tot zevenhonderd kilometer zijn, hemelsbreed. En je kunt ze hiervandaan al zien: er zijn veel bergen. Dat betekent omwegen maken terwijl we niet weten hoe dat binnenland eruit ziet. Alles bijeen zult u uw mannen over een afstand van duizend kilometers moeten laten marcheren, door onbekend gebied. Hoe denkt u dat te doen, commandant?'

'Mijn mariniers,' zei Berger trots, 'zijn tegen alle ontberingen en moeilijkheden bestand. Zolang het weer zich redelijk goed houdt kunnen ze vijftig kilometer op een dag afleggen en kunnen we binnen drie weken bij de hoofdstad verschijnen.' Edu Zimmerman schudde bezorgd het hoofd.

'Er zal niets van terechtkomen, commandant. Het

binnenland van Thule is vooral wildernis. De mensen wonen
wijd verspreid. De meeste Thulenen wonen aan de kust.
Enne... die wildernis, heren, wemelt van de wilde dieren.

Van verscheurende wilde dieren, mag ik wel zeggen. En
die staan stuk voor stuk aan de kant van de Thulenen, hun
beschermers.'

'Man, vertel die sprookjes maar aan je kinderen, niet aan
ons.' 'Het is waar!'

Waarom willen jullie niet naar me luisteren? Ik woon al
drie jaar in dit land en ik zeg...'

'Houd je mond. Er werd je niets gevraagd.'

Edu Zimmerman, die zijn hoop op een snel vertrek naar
Loran steeds kleiner zag worden, zweeg mokkend.

'Dan zullen we nu...' begon de admiraal, toen er dringend
op zijn deur werd geklopt.

'Ik heb nog zo gezegd dat ik niet gestoord mocht worden,'
mopperde hij. Het kloppen hield aan. Kapitein Schmitt
opende de deur.

Op de gang stond een tweede officier, die te oordelen naar
zijn frisse wangen en scheefzittende das net van de brug was
gekomen.

Hij salueerde en rapporteerde: 'Neem me niet kwalijk,
kapitein. Maar de barometer zakt onrustbarend.'

'Windrichting?'

'De wind draait naar het zuidoosten.' 'Hm.'

De admiraal was ook opgestaan. Snel stelde hij de jonge
officier enige vragen die even snel werden beantwoord.

'Ik ga zelf kijken,' zei hij toen. 'Heren, u kunt terugkeren naar uw eigen schepen en houdt een oogje op die barometers. Zo'n plotselinge daling voorspelt weinig goeds. O ja, houdt ook uw seiners gereed.' Wat krijgen we nu? dacht Kilian. De kapiteins en scheepsofficieren verlieten haastig de kajuit.

Admiraal Cranach keek naar de overgeblevenen.

'U kunt ook gaan, heren. Morgen praten we wel verder.' Uit pure nieuwsgierigheid ging Kilian ook naar het bovendek. Toen hij na zijn uitstapje in de stad aan boord was gekomen, was het vrijwel windstil en zeer drukkend geweest. Nu blies de wind uit een andere hoek en de lucht had een loodkleur gekregen. Op de brug van de **VEROVERAAR III** hadden de officieren zich om de admiraal verzameld, terwijl sloepen de kapiteins en officieren van de andere schepen snel naar hun eigen oorlogsbodems brachten.

Kilian keek naar de zee. Verbeeldde hij het zich of was de golfslag veranderd?

Schuimkoppen zag hij niet, maar er was een lange, brede deining gekomen alsof de oceaan diep ademhaalde. Talloze zeevogels: meeuwen, zeekoeten, stern en genten kwamen naar het land vliegen, of streken neer in de baai waar ze bleven dobberen. Van de brug af knalden bevelen. De bootsman begon orders te geven met een harde stem. Matrozen waren bezig alles vast te sjoeren aan dek, terwijl de schemering langzaam over de baai daalde. Zouden ze storm verwachten? vroeg Kilian zich af.

Maar voorlopig was er niets aan de hand en hij ging naar beneden om zijn rantsoen rijst met vis te halen. Sedert de verwoesting van de pakhuizen waren de porties weer klein geworden. Maar Kilian had er genoeg aan. Net als de meeste Badeners was hij taai en mager; niet gewend aan overvloed. Ook dr.

Mannix was komen eten. 'Ze stoken de vuren op,' zei deze, terwijl hij de laatste rijst van zijn bord schraapte. Kilian veerde op.

'De vuren? Gaan we dan toch naar huis?'

'Nee. Ik denk dat de admiraal van mening is dat we, als er een storm losbreekt hier aan de ingang van de baai te kwetsbaar zijn. Hij heeft liever druk op de ketels, zodat het schip wendbaar is. Misschien wil hij zelfs de baai invaren om beschutting te zoeken achter het schiereiland.' 'Denkt u echt dat het vannacht gaat spoken?'

'Het ziet ernaar uit. De wind is gedraaid en wakkert aan. De watervogels zijn onrustig. In de loop van de dag schijnt zich een storing ontwikkeld te hebben op de oceaan die nu langzaam in onze richting trekt. De barometer blijft maar zakken, dat betekent een groot lagedrukgebied.' 'Ik dacht dat storm altijd met zuidwestenwind gepaard ging.' 'Ja, bij ons, aan de andere kant van de oceaan.'

Zodra hij klaar was met eten ging Kilian weer aan dek, tamelijk opgewonden.

De schoorsteen van de III braakte zwarte rookwolken uit. Ook op de andere **VEROVERAARS** werden de vuren

opgestookt. Maar het zou nog uren duren eer er voldoende druk op de ketels stond om de baai binnen te varen en veiligheid te zoeken achter de hoge wal van het schiereiland.

'Nu denken de Thulenen vast dat we ervandoor gaan,' mompelde Kilian voor zich heen. 'Dat zal hun dan tegenvallen als ze zien dat we juist de baai binnenvaren.'

Hij trok zijn jasje wat dichtër om zich heen en staarde naar de donkere kustlijn.

Zaten daar, hoog op de rotsen Thulenen verborgen die alle bewegingen van de vloot in het oog hielden? De vuurtoren, bediend door Badense mariniers, ontstak haar zwaailicht. Opeens verbaasde Kilian zich. Zolang ze hier lagen, voor de ingang van de baai, had geen Thuleens schip zelfs maar een poging gedaan de haven van Kulus te naderen. Soms hadden ze van de vloot af ver weg op zee een zeilschip gezien, maar dat was altijd doorgevaaren in zuidelijke richting.

Het licht van de vuurtoren veegde over de baai, over de vloot, over de oceaan.

Kilian zag niets verontrustends.

Maar naarmate de avond vorderde wakkerde de wind aan. De oorlogsschepen rukten aan hun ankers. Op zee verschenen schuimkoppen, zelfs het water in de baai werd woelig. Kilian kreeg het koud en ging naar beneden. De koks waren daar bezig grote gamellen koffie te maken. De wacht werd verdubbeld, zij die geen dienst hoefden te doen gingen vroeg naar bed, erop bedacht dat ze misschien midden in de nacht zouden moeten bijspringen. De admiraal bleef met

kapitein Schmitt op de brug, evenals kapitein Snauzer en nog een paar officieren.

'Die ellendige barometer blijft maar dalen,' hoorde Kilian de bootsman zeggen toen die ook even een kop koffie kwam halen in het benedenschip. 'Het ziet ernaar uit dat het bij deze bries niet blijft.' Een tijdje later — Kilian lag toen al in zijn hangmat — hoorde hij dat de ankers werden opgehaald en dat het schip begon te trillen. Langzaam kwamen ze in beweging en voeren de baai in.

Meteen verminderde het stampen van het schip. Het hoge schiereiland bood een prachtige bescherming. Soezerig dacht Kilian: De admiraal heeft gelijk, dit zou een ideale oorlogshaven kunnen zijn. Toen viel hij in slaap.

Hoe lang hij had geslapen wist hij niet. Hij ontwaakte omdat zijn hangmat zo slingerde dat hij er bijna werd uitgeworpen. De wand van het schip dreunde alsof het met zware voorwerpen werd bekogeld; dat moesten de golven zijn die tegen het schip beukten. Alles om Kilian heen kraakte, knarste en kreunde.

Hij zag mannen door de slaapruijnte rennen, terwijl de lampen als gekken zwaaiden en wilde schaduwen wierpen.

Met enige moeite krabbelde Kilian uit zijn hangmat en begon zich aan te kleden. Als niet-zeeman zou hij boven misschien in de weg lopen, maar hier beneden blijven terwijl boven het schip een storm woedde zoals hij nog nooit had beleefd was niets voor hem. Dit moest hij zien! Als het schip zelfs achter de beschutting van het schiereiland al zo tekeer

ging, hoe moest het dan wel niet buitengaats zijn, op de wijde oceaan zelf? Bovendien: sedert het vergaan van de VEROVERAAR I had hij niet zo erg veel vertrouwen meer in de Badense oorlogsschepen. Ze zagen er onverwoestbaar uit, maar met de bouw ervan scheen nogal geknoeid te zijn.

De slaapruimte om hem heen was leeggelopen. Kennelijk waren alle beschikbare matrozen opgeroepen om te helpen de storm het hoofd te bieden.

Op handen en voeten bestee Kilian het ijzeren trapje en kwam in de gang, waar hij dr. Mannix tegen het lijf liep die juist uit de ziekenboeg kwam.

'De scheepsarts wilde me vastbinden in mijn bed,' hijgde de doctor, 'maar dat wilde ik niet. Als we lek slaan...'

'Ach welnee. We liggen in de baai. Als we er nu nog vóór lagen, zoals vanmiddag...'

Wham! Hij rolde bijna om.

'Dit is geen gewone herfststorm', zei dr. Mannix zich vastgrijpend. 'Dit is een cycloon.'

'Ik ga boven kijken, ik wil het zien,' zei Kilian.

Dr. Mannix riep hem nog na: 'Voorzichtig!' maar hij luisterde niet en bestee de volgende trap.

Zodra hij aan dek kwam moest hij zich stevig vastgrijpen om niet omver geblazen te worden. Op de brug en aan dek brandden alle lampen en wierpen een flauw lichtschijnsel over het water van de baai, dat vreselijk tekeer ging.

Niet ver van zich vandaan zag hij de andere oorlogsschepen, eveneens fel verlicht, met de kop in de wind

aan de storman- kers rukken. In de ruimen werd kostbare schaarse brandstof verstookt om de druk op de ketels te handhaven, zodat als een schip van de ankers werd losgerukt het niet hulpeloos aan de orkaan zou zijn overgeleverd. Het licht van de vuurtoren veegde over de baai en Kilian zag er van alles rondrijven: losgebroken takken van de bomen op het schiereiland, losgeslagen Thuleense roeibootjes.

De nacht leek roetdonker, maar Kilian kwam uit een verlichte ruimte en zijn ogen moesten eerst aan de duisternis wennen. De wind rukte aan zijn kleren.

Striemend sloeg de regen op hem neer met ongekende kracht, sneed in zijn gezicht en handen, doorweekte hem binnen enkele ogenblikken. Hij benijdde de matrozen met hun oliejasen en glimmende helmen. Misschien was het toch verstandiger geweest om beneden te blijven, dacht hij vaag, maar zijn avontuurlijke geest weigerde die gedachte. Hij wilde zien. Hij wilde dit natuurgeweld volledig ondergaan. Het wond hem op, bracht hem in extase.

Omdat hij op het achterdek naar boven was gekomen ontdekte Kilian al gauw dat hij het beste in de luwte van de geschutstoren kon blijven. Zich vasthoudend aan alles wat zijn handen maar vinden konden werkte hij zich moeizaam om de hoge opbouw heen en drukte zich met de rug tegen de stalen toren. Nu kon hij uitkijken over de baai naar de donkere stad. Niet dat er veel te zien was. De onverlichte stad was weggezonden in het donker, zelfs de kaden en steigers waren nauwelijks te onderscheiden en lichtten alleen even op

als het licht van de vuurtoren eroverheen zwaaide.

De bulderende wind maakte zoveel lawaai dat Kilian erdoor verdoofd raakte.

Zich vastklemmend aan de geschutstoren, met achter zich het geschreeuw van de bootsman die de matrozen opjoeg, staarde hij naar de onzichtbare stad.

Onder zijn voeten, diep in het schip stampten de stoommachines om te zorgen dat de III niet van zijn ankers werd gerukt en niet opzij wegdraaide zodat zij de volle kracht van de orkaan op haar flank zou krijgen. De kop moest in de wind blijven. Nu, onder stoom, zouden wij zó van Thule kunnen wegvaren, dacht Kilian. Ach nee, met dit weer open zee kiezen zou zelfmoord betekenen. We zouden tegen de rotskust worden gekwakt en roemloos ten onder gaan. Laat ik me maar niet met zulke domme gedachten bezighouden. Wat weet ik van scheepvaart? Helemaal niets... Toen bewonderde hij de admiraal die bevel had gegeven bijtijds de betrekkelijke veiligheid van de baai op te zoeken toen de barometer zo verontrustend daalde. Kilian zou daar zelf niet aan gedacht hebben. Boem! Een groot stuk wrakhout knalde tegen de scheepswand en versplinterde in een fontein van opgezweept water. De orkaan raasde over het schiereiland, waar alles boog en kraakte, stortte zich dan in de baai, joeg het water op naar de haven. De Badense oorlogsschepen hadden een flinke diepgang, hadden daarom niet te dicht bij het schiereiland kunnen ankeren en lagen midden in de baai de orkaan te bevechten. Plezierbootjes die daar al dagenlang

verlaten op de strandjes hadden gelegen waren nu de baai ingeblazen want Kilian zag er verschillende ronddobberen, door de noordooster steeds dichtër naar de oorlogsschepen gestuwd. Ook die zouden straks versplinteren tegen de stalen wanden, tenzij ze net tussen twee schepen door naar zee werden gedreven. Met de ogen volgde hij één van die stuurloze hulkjes dat op de III afkwam en met een beetje geluk juist langs het roer heen open water zou bereiken. Nu, daar zou het niet lang blijven drijven, de woeste golven zouden er overheen slaan, het zou vollopen en dan zinken. Het vuurtorenlicht streek over de ZEEAREND, het schip van Thura, dat tegen een steiger lag te bonken en waar niemand meer aan boord was. Hoe zou dat zeilschip met de ranke masten en smalle boeg deze storm kunnen weerstaan?

Het losgeslagen bootje dat de III naderde trok opnieuw zijn aandacht. Toen het uit het gezicht verdween, verborgen door de scheepswand, zette hij zich onwillekeurig schrap, verwachtend het te horen verbrijzelen tegen de hoge scheepswand.

Even later wierp een hevige ontploffing hem bijna van de voeten. Angstig klemde hij zich nog steviger vast aan de geschutstoren, terwijl matrozen en mariniers hem voorbij kwamen rennen, schreeuwend. Weer hoorde hij explosies, ditmaal verder weg en hij zag een witschuimende waterfontein oprijzen achter de VEROVERAAR II.

Het geschreeuw om hem heen hield aan, ondanks het razende gebulder van de wind ving hij een paar woorden op.

'Schade! Neem de schade op!'

Nieuwsgierig naar wat er precies was gebeurd werkte Kilian zich naar de verschansing toe, glibberend over het natte stalen dek. Hij greep zich vast aan de reling en boog zich iets voorover. Onder zijn voeten bonkte het schip. Het was te donker om goed te kunnen zien, maar de felle lampen van de brug wierpen lichtschijnsels op het kolkende water en in dat schijnsel meende Kilian een mensenhoofd te zien. Hij wilde al gaan gillen: 'Man overboord' toen hij naast wat hij voor een hoofd hield een paar grote zwarte vinnen ontwaarde.

Hij knipperde met de ogen, want dit kon niet. In een storm als deze kon een mens niet zwemmen in water dat zo in beroering was. En toch was dat wat hij zag: een mensenhoofd geflankeerd door een paar reusachtige vissen.

Zeezoogdieren? Ze waren nu in de duisternis verdwenen en Kilian begon te twijfelen aan zijn gezichtsvermogen. Zeezoogdieren, zelfs zulke grote als dolfijnen of bruinvissen zouden zich met zo'n storm niet zo dicht bij de kust wagen. En toch: ergens in zijn geest wist hij dat hij het onmogelijke had gezien, zij het in een flits: een zwemmer in de baai, geflankeerd en boven water gehouden door twee bruinvissen. Verbeelding. Gezichtsbedrog.

Achter zich hoorde hij bevelen brullen: 'Aan de pompen! Draai de waterdichte schotten dicht.' Blijkbaar was er een lek.

Boem! Weer een explosie, dit keer aan de achterstevan van de VEROVERAAR IV.

Kilian had nog juist gezien hoe een losgeslagen bootje

schijnbaar stuurloos langs de achterzijde van het schip werd gestuwd en in de luwte van het achterschip was blijven steken. Toen werd het losgerukt en dreef verder, richting zee op hetzelfde moment dat de ontploffing plaats vond. Het bootje kapseisde en zonk onmiddellijk en weer meende Kilian dat hij in het schuimende water koppen zag, en vinnen.

Hij knipperde met de ogen. Nee, het kon niet. Verbeelding. Gezichtsbedrog.

Hij dacht aan Thura's onverzettelijke gezichtje, aan haar donkere sprekende ogen, aan haar voeten waarmee ze op de vaste grond stond alsof het een hellend bootdek was. Eén brok samengebalde energie. En ze had de ondergang van de Badeners voorspeld.

Boem! Het achterschip van de VEROVERAAR V was dat. De V lag het dichtst bij het schiereiland. Kilian keek, zag de waterfontein en plotseling beseft hij wat er gebeurde. De Thulenen! De Thulenen hadden zich in schijnbaar losgeslagen bootjes naar de oorlogsschepen laten drijven en bommen geplaatst boven het roer van elke VEROVERAAR. Ondanks de storm en de waterhozen hadden ze die ladingen ook nog tot ontploffing weten te brengen.

In zo'n helse stormnacht? Hoe hadden ze dat kunnen doen? En... beschikten ze dan over zulke krachtige explosieven?

Weer boog hij zich ver over de verschansing en tuurde in het water, daar waar het werd beschenen door de lampen op de schepen. En weer zag hij koppen, vinnen, die zich snel

verwijderden... Nee, nee, schreeuwde zijn gezonde verstand. Dit kan niet. Ik zie wrakhout, stukken van kapotgeslagen roeibootjes. Het zijn takken, stukken boomstam afkomstig van het schiereiland.

Het zijn Thulenen die door de zeezoogdieren worden geholpen, antwoordde hij zichzelf. Met geweld onderdrukte hij die waanzinnige gedachte.

Maar had Edu Zimmerman hem niet verteld dat Thulenen, bruinvissen en dolfinen bondgenoten waren, die altijd rekening hielden met elkaar? Had Edu niet verteld dat het menigmaal was voorgekomen dat Thuleense schipbreukelingen werden gered door dolfinen, dat de kinderen van de kustbewoners de hele zomer in het water speelden met bruinvissen? Had de voormalige hofmeester hem niet verteld dat Thulenen 's zomers nooit de zee opgingen om te vissen omdat ze het voedsel van de zeezoogdieren ontzagen?

En zelf had hij gezien dat de sloepen van Badense matrozen die een eindje de zee waren opgegaan om te vissen door zeezoogdieren werden aangevallen.

Edu Zimmerman was niet verbaasd geweest. Hij had gezegd: dat hadden ze kunnen verwachten.

Thulenen, bondgenoten van de grote roofvissen. Het was te fantastisch om te kunnen geloven. En toch... Wij zien in elk dier dat we niet kunnen opeten of uitbuiten een vijand. De Thulenen zien er medeschepselen in, kinderen van Moeder Aarde, zoals zij zichzelf zien als kinderen van Moeder Aarde.

Waarom zouden ze dan niet samenwerken, elkaar ontzien, rekening houden met elkaars belangen? Na wat hij die dag uit de mond van de voornamen vrouwen van Thule had gehoord, leek zoiets niet zo fantastisch meer.

Kilian was weer in de luwte van de geschutstoren gekropen en zag hoe de eerste machinist met een wit gezicht uit het achterschip kwam opduiken.

'Gat in het achterschip,' schreeuwde de man. 'De schroeftunnel is ontzet.'

Met moeite werkte hij zich naar voren, zich vastgrijpend aan alles wat hij vond.

De orkaan scheen nog steeds in hevigheid toe te nemen. De razende wind zwiepte over het dek, zelfs het staal van de geschutstoren maakte een geluid alsof iemand er met knotsen op stond te beuken. De zwiepende regen sneed in Kilians gezicht, toch kon hij zichzelf er nog niet toe brengen naar beneden te gaan, naar de warme slaapruijnte. Hij worstelde nog steeds met de fantastische dingen die hij had gezien, die hij niet wilde geloven, die hij aan verwarring en gezichtsbedrog wilde toeschrijven. Hij kon zien dat op de andere **VEROVERAARS**

eenzelfde paniek heerste als op de III. Ook daar was de schade vooral aan de achterzijde aangebracht, bij roer en schroef. Dat kon geen toeval zijn. De zogenaamde losgerukte bootjes die door de storm naar de vloot waren gedreven waren in werkelijkheid drijvende bommen geweest. En het kon bijna niet anders, iemand moest daarbij aan het roer

hebben gezeten – of hadden de bruinvissen ook bij het sturen geholpen? De II maakte gevaarlijk slagzij. Daar was de aanslag niet helemaal gelukt. Het bootje met de explosieven had, rondgetold door de storm, het roer gemist en was versplinterd tegen de zijwand. De bom of wat het geweest mocht zijn, was wel ontploft en had een gat in de stalen wand geslagen, juist onder de waterlijn. Opeens vielen de schijnwerpers van de V uit.

In theorie waren de Badense oorlogsschepen onzinkbaar, dank zij de waterdichte schotten. Maar wat die schotten werkelijk waard waren wist intussen iedereen op de vloot. Niet veel...

Op de II vond een nieuwe ontploffing plaats. Kilian zag een steekvlam omhoog schieten, boven het geweld van de storm uit hoorde hij mensen schreeuwen. Ontzet zag hij, terwijl het licht van de vuurtoren er een moment overheen gleed, hoe de II in tweeën brak. Bij de volgende lichtflits begon het achterschip al onder water te verdwijnen. Sidderend vouwde Kilian de handen.

O grote hemel, die arme jongens! Had het binnenstromende water de onder druk staande stoomketels bereikt en die ontploffing veroorzaakt, of was er brand uitgebroken en had het vuur de wapenruimten bereikt? Eén ding was zeker, de VEROVERAAR II was reddeloos verloren.

Op de andere oorlogsschepen werden boten uitgezet om de drenkelingen van de II op te pikken, wat een hels karwei

was met die gruwelijke storm en alleen in nog meer ongelukken kon uitmonden. Kilian wilde dat hij iets kon doen om de onfortuinlijke opvarenden van de II te helpen. Was hij maar een dolfijn die een man uit het water naar de kust kon slepen...

Moeder Aarde was razend. Moeder Aarde wilde de Badeners verdelgen, En de Thulenen waren Haar er een handje bij komen helpen. Hoe kwam hij nu weer aan die krankzinnige gedachte?

En plotseling werd het stil. De wind ging liggen, de regen hield op. Kilian keek omhoog en zag de maan op zich neerschijnen uit een onbewolkte lucht.

De baai werd overgoten met zilveren licht. 'Snel,' hoorde hij gillen, 'In de sloepen jullie. Dit is het oog van de orkaan. We hebben misschien een half uur om te redden wat er te redden valt.'

Hij herinnerde zich de lessen van school: hoe in het midden van elke cycloon een stormvrij gebied lag: het oog. Een verraderlijke windstilte, die aanhield zolang het 'oog' over het geteisterde gebied trok. Het hart van de orkaan.

Maar daarna, als het oog voorbij was, stak de storm weer op, heviger dan ooit.

Alleen kwam de wind dan uit een andere richting. Hij verliet even de beschutting van de toren en waagde zich naar de verschaning.

Een dek lager werden een paar sloepen uitgezet, bemand met matrozen en een paar mariniers — om drenkelingen te

gaan oppikken. Toen schrok hij, want opkijkend zag hij de **VEROVERAAR IV**, die niet meer lag waar ze eerst had gelegen, rukkend aan haar ankers, maar die hulpeloos in de baai dreef, lichten en vuren gedoofd. Ook hier had de ontploffing blijkbaar meer schade aangericht dan de bedoeling was geweest van de Thulenen. Of... waren de vredelievende, humane mensen er vannacht werkelijk op uit geweest alle **Badeners** te verdelgen? **Thura**? En plotseling beseft **Kilian** wat het meisje, dat het huis was komen binnenstormen en zonder plichtplegingen de **Konega** had aangesproken, was komen vertellen. Dat er een vernietigende orkaan in aantocht was. De Thulenen hadden dat eerder geweten dan de **Badeners**, die uitsluitend op hun instrumenten vertrouwden. Pas uren later was het ook tot de officieren van de vloot doorgedrongen dat er een brullend monster op weg was naar **Kulus**.

Beschutting zoeken in de baai had ditmaal niet geholpen. Het zou voldoende zijn geweest, als de Thulenen niet juist déze nacht hadden uitgezocht om de **Badense** vloot te vernietigen of in elk geval onklaar te maken. Daarom hadden ze het bij elk schip op de achterzijde gemunt: op roer en schroef. Ze wisten dat die in **Kulus**, waar alleen zeilschepen afmeerden, niet gerepareerd konden worden. Maar **Kulus** had toch ook een scheepswerf? **Kilian** had die zelf gezien, terzijde van de stad, een halve kilometer voorbij de kolenopslagplaats.

Geen werf voor nieuwbouw, alleen voor reparaties. Maar al

even primitief als alle andere werkplaatsen in dit merkwaardige land. Zonder lasapparaten, zonder elektriciteit — en nu ook zonder arbeiders.

De IV had met haar laatste restje stoom door de stoomfluit om hulp geroepen.

Er werden reserveankers uitgeworpen maar het was de vraag of die de straks weer opstekende storm konden weerstaan. Over een kwartier, als het oog van de storm voorbij was zou de orkaan opnieuw losbarsten, nu uit zuidoostelijke richting, en dan liep de IV grote kans op de ruige kust van het schiereiland te pletter te slaan. De III waarop Kilian zich bevond hield zich redelijk goed. Hij ving een kreet op: 'Lek gedicht' en hij zuchtte van opluchting ofschoon het lot van de andere schepen hem zeer ter harte ging. De II gezonken, de IV al zo goed als verloren, de V beschadigd, evenals de III. Het was me de rampnacht wel!

Intussen werden aan boord van de III tientallen druipnatte bibberende schipbreukelingen ondergebracht. Mannen, wit van ontsteltenis, rillend van kou en ellende, immens verdrietig door de dood van vele kameraden. Naast Kilian dook een donkere schim op: Dr. Mannix. 'Wat doet u hier?' schreeuwde de jongeman hem toe. 'U hoort in uw bed te liggen, u bent ziek.'

Bij het licht van de maan keek de doctor hem droevig aan. 'Ze had gelijk, de Konega,' zei hij. 'Niemand van ons zal Badenburg of Loran ooit terugzien.'

'U denkt toch niet dat de Thulenen een storm als deze

kunnen oproepen?'

'Nee, allicht niet. Maar ze wisten dat hij eraan kwam — ze wisten dat vele uren eerder dan wij.'

Kilian had dat ook al bedacht.

'Maar al die explosies,' riep Kilian wanhopig.

Dr. Mannix haalde de schouders op.

'Dat moet een zelfmoordcommando zijn geweest. De Thulenen zijn zo op ons gebeten dat ze zelfs niet meer aarzelen er een aantal mensen aan op te offeren om ons schade te berokkenen.'

Dat leek Kilian onwaarschijnlijk. Gewaagde ondernemingen uitvoeren, ja, daarvoor zag hij de vrouwen wel aan. Mannen in zogenaamd losgeslagen bootjes naar de vloot sturen — of hen laten trekken door grote vissen, zodat ze bommen konden plaatsen die de oorlogschepen onbestuurbaar zouden maken, ook dat kon misschien. Maar dat ze mensen daarbij een zekere dood tegemoet zouden laten gaan — zo'n bevel zou hun Konega nooit gegeven hebben. Weer dacht hij aan de vinnen die hij had gezien, aan mensenhoofden en bruinviskoppen, aan gevorkte staarten die op de golven sloegen. En opeens wist hij zeker dat de bommenleggers met de zeezoogdieren hadden samengewerkt. Als hij dat aan dr. Mannix vertelde zou die hem niet geloven.

Hij kon het zelf nauwelijks geloven.

De maan verdween plotseling achter inktzwarte wolken, de bliksem flitste en meteen stak ook de wind weer op en

wakkerde snel aan tot orkaankracht.

'Ga terug naar beneden,' schreeuwde Kilian de doctor toe. Die knikte en kroop naar de scheepstrap. Kilian kreeg lust hem te volgen want zijn vermoeden was juist gebleken. De wind kwam nu uit een andere hoek en ging nog erger te keer dan tijdens het eerste gedeelte van de storm. Maar hij kon niet, ondanks de gruwelijkheden van de nacht, ondanks het feit dat hij koud en nat was. De regen zwiepte opnieuw op hem neer, maar ofschoon het hierboven aan dek beslist niet veilig was, wilde hij blijven, kijken, de tragedie tot op de bodem beleven. Op de IV floepten de laatste lichten uit, vaag kon Kilian de donkere romp van het schip onderscheiden en zag hoe het rukte aan het laatste anker.

De romp draaide, kreeg de volle laag op zijn flank. Het anker schoot los op het moment dat het licht van de vuurtoren over de IV heen veegde en Kilian zag het schip wegdrijven in de richting van het schiereiland, in de richting van dat onherbergzame brok rots met bossen, waar de regeringscommissaris met commandant Berger vergeefs op jacht was geweest en voor het eerst kennis had gemaakt met Thuleensen, die de jacht op in het wild levende dieren verboden hadden. Nog altijd werkte de vuurtoren en wierp een ronddraaiende lichtbaan over de baai, elke dertig seconden, waarna het licht wegdraaide en over de kokende oceaan schoof. En bij dat wisselende licht zag Kilian de IV steeds dichterbij de rotsen drijven...

Het dek onder Kilians voeten helde, bonkte, trilde. Hij was

weer weggedoken achter de geschutstoren, maar nu aan de andere zijde, zodat hij het zicht op de hulpeloze IV niet geheel verloor. Gefascineerd keek hij toe. O hemel, niets kon die mensen van dat schip nog redden! Onwillekeurig fluisterde hij: 'Grote Moeder Aarde, help hen!' Hij zag nog hoe de bemanning van de IV bezig was de reddingsboten uit te zetten, wat met oneindige moeilijkheden gepaard ging.

Eén van de boten sloeg te pletter tegen de scheepswand. De andere bereikten het kokende water van de baai en de matrozen roeiden wat ze konden om de oever te bereiken. En toen sloeg de IV krakend en scheurend op de rotsen van het schiereiland te pletter.

Kilian, door en door koud en nat, kon het niet langer aanzien. Op handen en voeten kroop hij naar de trap, daalde af naar het binnenste van het schip, waaruit de warmte hem tegemoet sloeg. De III lag nog altijd onder stoom, hield zich goed, de stormankers hielden het schip op zijn plaats, de kop in de wind (ze hadden moeten draaien voor het oog van de orkaan voorbijgetrokken was). Het lek was gedicht, had hij gehoord. Misschien waren schroef en roer niet zó zwaar beschadigd dat ze niet meer gerepareerd konden worden.

Benedendeks wemelde het van de mensen. Matrozen in glimmende olieassen holden voorbij. In de slaapruijnte waar Kilians hangmat hing zat het vol drijfnatte, verbijsterde schipbreukelingen die van hete koffie werden voorzien door de koks, en die eendrachtig de gluiperige Thulenen vervloekten.

En het is allemaal mijn schuld, dacht Kilian beschaamd, terwijl hij zich van zijn natte pluim onttrok en iets droogs aantrok. Ik heb de Konega duidelijk gemaakt dat we niet konden vertrekken eer we onze opdracht hadden voltooid.

Had ik mijn grote mond maar gehouden, had ik haar maar laten geloven dat de admiraal haar eis in overweging zou nemen, dan zou ze de woudlopers en bruinvissen niet hebben gevraagd onze schepen onklaar te maken. Zouden ze het ook geprobeerd hebben als het vannacht niet zo krankzinnig gestormd had? Lagen die explosieven en plannen al lang voor ons klaar en werd het gebruik ervan verhaast door wat ik de vrouwen vertelde? Het verbaasde me toch al dat ze zo geduldig naar me luisterden, terwijl ze zelf zeiden van geen onderhandelingen te willen weten. Ik heb hun meer inlichtingen verstrekt dan ik op dat moment beseftte. O Kilian Werfel, wat een stomming ben je toch!

Iemand drukte hem een mok hete drank in de handen. Om niemand in de ogen te hoeven kijken baande hij zich een weg naar de zijkant van de slaapruijnt, waar opspattend water langs de patrijspoorten gutste. Turend in de nacht merkte hij dat hij op de stad uitkeek. Het vuurtorenlicht streek er juist overheen. De kade stond geheel onder water, houten kranen waren omgetuimeld, Thura's schip had een mast verloren. In een flits zag hij dat de storm ook in de benedenstad flink had huisgehouden. De baai dreef vol wrakhout, dat dooreengesmeten werd door het opgestuwde water. Ja, Moeder Aarde wreekte zich op de Badeners, maar ze deed

dat blindweg en trof niet alleen de vijandelijke vloot maar evenzeer de mooie stad. Bij dit overdonderende natuurgeweld bood zelfs het hoge schiereiland niet voldoende bescherming aan Kulus.

Dat inzicht luchtte hem enigszins op en verminderde zijn schuldgevoel.

De natuur was rechtvaardig en woedde zonder aanzien des persoons. De natuur teisterde mens en dier, vijand en vriend op gelijke wijze. Geen wonder dat de Thulenen daarvoor zoveel respect hadden. En wij, dacht hij, slurpend van de koffie, wij met onze mooie techniek, met onze trotse schepen, met onze elektriciteit en krachtige stoommachines? Wij zijn ook aan Haar overgeleverd wanneer Zij het verkiest Haar kracht te tonen. Zo is het altijd geweest, zo zal het altijd zijn. De natuur heeft het laatste woord.

Waar waren die vrouwen nu? Ze zouden zich wel bijtijds hebben teruggetrokken in de heuvels achter de stad. De orkaan zou zich uitputten tegen de hoog oprijzende bergwanden. Daarachter zouden mensen veilig zijn.

Thulenen schenen zo verbonden te zijn met de hun omringende natuur dat een cycloon als deze hun niet kon verrassen. Ze zouden zich in veiligheid weten te brengen, wegduiken en het geweld rustig over zich heen laten gaan. Daarna zouden ze, zodra de storm was uitgewoed, te voorschijn komen, de schade opnemen, deze snel herstellen en hun oude zorgeloze leventje hervatten.

Steeds beter begon hij te begrijpen wat Edu Zimmerman

had bedoeld toen hij zei: 'Dit land, dit volk krijgen jullie er nooit onder.' Waartoe het natuurgeweld niet bij machte was, zou dat duizend Badense mariniers wel lukken?

Het schip stampte en rolde nog altijd, de orkaan bulderde, de regen kletterde als trommelvuur op de dekken, de III rukte aan zijn ankers en blies rookwolken uit die meteen verwaaiden. Toch kreeg Kilian het gevoel dat de orkaan enigszins luwde, of kwam dat doordat hij nu benedendeks was waar hij de wind niet meer voelde? Ondanks alle ellende, de schipbreukelingen om hem heen, het rondwaren van dokter Wildborg, de scheepsarts die de gewonden hielp, werd Kilian plotseling overvallen door een gevoel van welbehagen. Dat komt doordat ik weer warm en droog ben, dacht hij. Ik had nooit aan dek moeten gaan. Wat ik daar heb gezien vergeet ik van mijn leven niet meer. Het was vreselijk, gruwelijk en ik stond ernaar te kijken alsof ik een spannende voorstelling bijwoonde. Wat ben ik voor een mens? Ik spreek twee vreemde talen, plus een half mondjevol Thuleens, ik kan oude opgegraven papieren ontcijferen en duizend jaar oude landkaarten bestuderen, maar als ik in een noodsituatie kom weet ik niet wat ik moet doen. Ik weet niets van de wereld, ik begrijp niets van mensen, ik kan geen alk van een gent onderscheiden. Maar tegelijkertijd ben ik zo'n verwaten mensje dat ik niet eens diep onder de indruk raakte van de nabijheid van de Egon. En voor machtige mannen als de

R.C., de admiraal en de commandant van de mariniers heb ik zelfs een soort minachting. Wat verbeeld ik me eigenlijk?

Hij ging weer naar de patrijspoort om te zien wat er met de stad Kulus gebeurde in dit ellendige weer, in deze nacht waarin alle demonen van de zee tegelijkertijd leken te zijn losgebroken. Maar de neergutsende regen verhinderde nu elk uitzicht. En om weer naar dek te gaan ontbrak hem de moed. Nog meer droge kleren bezat hij niet.

Aan de nacht scheen geen einde te komen. De orkaan geselde de **VEROVERAAR**

III, drukte de IV steeds vaster op de rotsen waarop zij was gestrand, de golven beukten op het wrak van de II en wat er van de V was geworden wist Kilian niet. Half versuft van de herrie zat hij ineengedoken tussen de schipbreukelingen, die ook niet veel zeiden en maar zo'n beetje zaten te dommelen. Echt slapen deed niemand. Houdt die storm dan nooit op? dacht Kilian moe. Eindelijk begon een grauw licht door de patrijspoorten naar binnen te filteren. De dag brak aan. De koks kwamen de slaapruijnte binnen met gamellen koffie en manden vol droge sneden brood. Een paar uur later verscheen sergeant Bratschel.

Alle hens aan dek,' schreeuwde hij. 'We verlaten het schip.' Mannen sprongen op en stootten rauwe kreten uit. Sergeant Bratschel hief geruststellend de handen op.

'Niks aan de hand, mensen. Dit schip is er goed afgekomen en de bemanning blijft aan boord. Alleen de drenkelingen en mariniers gaan aan land.'

'Is de storm voorbij?' vroeg Kilian. Voor zijn gevoel stampde en rolde de III nog even hard als zij de hele nacht

had gedaan. 'Bijna,' antwoordde Bratschel.

Kilian propte zijn nog half natte kleren in zijn plunjezak, ook zijn kijker en schoolboeken en beklom met de anderen de trap. Op het botendek was het een gedrang van jewelste.

Het was een natte, grauwe dag. Het woei nog altijd hard, zware golfslag kwam uit zee op het land aanrollen, in de baai had het water schuimkoppen.

Meeuwen vlogen krijsend boven het schiereiland waar onbeweeglijk op de rotsen gepind de IV zwaar slagzij maakte en door iedereen verlaten leek te zijn. Het was vloed, maar zelfs die kon de IV niet meer vlot spoelen. En sterke sleepboten om de oorlogsbodem van de rotsen te trekken waren er niet.

Kilian zag dr. Mannix rillend tussen de mariniers staan. 'Wat is er aan de hand?' vroeg hij. 'Waarom moeten we het schip verlaten? We zijn toch niet meer lek?' 'Iedereen die even gemist kan worden wordt naar de stad geroeid, al ziet die er ook niet onbeschadigd uit.' 'Is de II werkelijk vergaan? Of heb ik dat maar gedroomd?' Dr. Mannix zuchtte verdrietig. 'Geen droom. De II is vannacht in tweeën gebroken en gezonken. Er kwam binnenstromend water bij de vuren en dat ontwikkelde zoveel stoom dat het schip uit elkaar barstte.

Toen brak er bovendien brand uit...' 'Is er niemand gered?' vroeg Kilian angstig.

'O ja, de meeste opvarenden bevonden zich aan dek, behalve natuurlijk de stokers en de mannen van de machinekamer.' 'Dus... er zijn doden gevallen?'

'We weten nog niet hoeveel. Op de andere schepen moeten ook ongelukken zijn gebeurd, er is een reddingsboot omgeslagen en gezonken.' O Thura!

'Het klopt niet,' zei Kilian.

'Wat bedoel je?'

'Thulenen zijn toch zo humaan? Die willen toch altijd levens sparen? Edu Zimmerman vertelde ons dat. De Konega, haar zuster en zoon vertelden het ons en het klonk oprecht. Maar wat deden ze vannacht? Onze schepen aanvallen, onklaar maken. Terwijl de storm raasde probeerden ze ons allemaal in de lucht te laten vliegen. Alleen bij de II is hun dat gelukt, de rest van de vloot bleef drijven en als die orkaan er niet was geweest zouden we het wel gered hebben. En zij wisten wat voor weer er op komst was. Ze wisten het.

De zeevogels, de dolfijnen hadden hun ingelicht, die hadden gezien hoe dat monster ver weg op zee werd geboren en tot ontwikkeling kwam. Ze waarschuwden de Thulenen die meteen hun kans schoon zagen om ons... om ons te vernietigen. Sluipmoordenaars zijn het, die brave Thulenen!

'Ja. Maar wij hebben het ernaar gemaakt,' antwoordde dr. Mannix nuchter.

Plotseling moest Kilian denken aan de woorden van Christian, die kalme jongen, de zoon van de hoogste gebiedster van Thule. 'Jullie dwingen ons dingen te doen die wij niet willen doen. Jullie noodzaken ons om hard en meedogenloos op te treden als enige uitweg. Jullie

ontwrichten ons leven.

Daarom haten wij de Badeners,' had hij gezegd. Dr. Mannix's stem sneed door zijn overpeinzingen heen: 'Plotselinge weersomslag kan een heel eigenaardige uitwerking hebben op mensen. Sommigen worden dan vreselijk neerslachtig en zouden het liefst een eind aan hun leven maken. Anderen worden juist zeer strijdlustig en gaan gekke dingen doen.'

Het duurde even eer Kilian beseftte waar de doctor het over had.

'U bedoelt dat de Konega beïnvloed werd door...'

'Of iemand van haar kliek. Gisteren heb ik begrepen dat haar zuster een zwaarwegende stem heeft in dit land. En misschien dat jonge ding met haar zwarte haren ook wel. Dat leek me een heel fel meisje.'

'Thura.'

'Ja, zo heet ze.'

'Thura haat ons.'

'Ongetwijfeld.'

'En haar taak is, Thule te verdedigen tegen invallers.'
Verrast keek dr. Mannix zijn jonge vriend aan. 'Hoe kom je daarbij?'

'Ik had haar al eerder ontmoet en zag toen hoe ze bevelen stond te geven. Zij was het ook, die de **VEROVERAAR I** de mist in lokte naar het vogeleiland.'

'Ja, zoiets zei je gisteren. Weet je het zeker?'

'Kijk maar, daar ligt haar schip, de **ZEEAREND**. Een goed

schip, het heeft de orkaan van vannacht overleefd, al zijn de masten afgebroken en is er flink wat schade.'

'Maar die Thura... die kan toch de verdediging niet organiseren. Het is nog bijna een kind!'

'Ik geloof niet dat zoiets voor Thulenen veel uitmaakt. Die kijken niet naar leeftijd of ervaring, die kijken alleen naar... naar vaardigheid.' 'Je praat alsof je iets van dit volk begrijpt, Werfel.' 'Nee, ik begrijp niets van hen,' riep Kilian smartelijk. 'Telkens als ik denk hun gedachtengang te kunnen volgen doen ze weer iets onverwachts en dat gooit al mijn theorieën overhoop. Als ze wisten dat er een orkaan in aantocht was, hoe konden ze dan van ons eisen dat we onmiddellijk zee zouden kiezen?'

Ze wilden ons kwijt. En toen ik hun duidelijk maakte dat de admiraal die eis niet kon inwilligen besloten ze een poging te doen onze schepen tot zinken te brengen. Het is ze warempel nog half gelukt ook. De IV op de rotsen, de II gezonken. En waar is de V?'

'Ook gestrand, een eind voorbij de kolenopslagplaats. De opvarenden mochten al blij zijn dat hun ketels niet uit elkaar barstten. Ik hoorde vertellen dat ze allemaal veilig aan land zijn gekomen.' 'En waarom moeten wij aan land gaan?'

'Bevel van de admiraal. Hij wil het schip ontlasten en commandant Berger wil Kulus bezetten — niet alleen het havenkwartier maar de hele stad. Kulus wordt onze uitvalsbasis.'

Het was hun beurt om in de sloepen te gaan. Kilian sjoorde

zijn plunje- zak over zijn schouder en liet zich met een verbitterd gezicht naar de haven roeien.

De kade van Kulus stond nog steeds onder water. Verkoolde balken van de verbrande pakhuizen dreven er rond, daartussen brokstukken van kapotgeslagen zeilboten, steigers en huizen. De stad had flink geleden. Een aantal huizen was ingestort, molenwieken waren afgeknapt, delen van de benedenstad stonden vol diepe plassen zout water, bomen waren ontworteld, loodsen in elkaar gewaaid. Het water in de baai was nog erg onrustig en roeien in een rechte lijn was moeilijk. Voortdurend sloegen golven over de rand van de sloep en Kilian kreeg een emmer in de handen gedrukt om te helpen hozen.

Voor het eerst sedert jaren had Kulus weer eens een cycloon te verwerken gekregen. Het leek wel alsof Moeder Aarde hiervoor de komst van de Badeners had afgewacht.

16 De grote mars westwaarts

De Badense mariniers werden naar het hogere gedeelte van Kulus gebracht, waar lanen en pleinen redelijk droog waren gebleven al bleken ook hier vele huizen beschadigd te zijn. De groep waartoe Kilian Werfel behoorde werd ondergebracht in een breed, laag gebouw waar het dak nog opzat. Het was een textielfabriek geweest, ooit aangedreven door een watermolen waarvan het rad echter omhoog was gehaald. Naast het gebouw bruisde een beek op weg naar de oceaan. In de ruime hal telde Kilian tientallen weefgetouwen. Op de houten stellages langs de wanden lagen rollen dichtgeweven stof, ongeverfd, van witte of donker wol. Een tweede loods herbergde de spinnerij, hier lagen de balen ruwe wol hoog opgetast. In de opslagruimte naast de weverij vonden ze honderden warme wollen capes. De geredden trokken dankbaar hun natte uniformen uit en hulden zich in die capes, die licht aanvoelden maar heerlijk warm waren. Ze snakten allemaal naar een warme lunch, naar sloten hete koffie, maar ze mochten al blij zijn dat ze een droge en veilige verblijfplaats hadden gevonden. Ze waren allemaal moe want niemand had veel geslapen in de afgelopen nacht, maar voorlopig kregen ze geen rust. Er werden vrijwilligers aangewezen om voor voedsel en drank te zorgen en de regeringscommissaris sjoerde Kilian, die voor zichzelf en dr. Mannix een bed tussen de rollen stof had gemaakt, met een

vloek overeind. 'Geen geluier. Hout hakken,' snauwde hij.

Schurken hebben een taai leven, dacht Kilian terwijl hij stijf overeind kwam.

Waarom is juist déze ellendeling vannacht niet verdronken? Hij kreeg een bijl in de handen gedrukt en moest helpen de houten weefgetouwen in stukken te hakken zodat erop gekookt kon worden. Mariniers liepen af en aan met de armen vol. Ze hadden de huizen in de omtrek doorzocht op achtergelaten levensmiddelen en overal vonden ze nog wel wat: kazen, worsten, lappen gedroogd vlees, dode vissen door de storm op het land geworpen, door zout water aangetaste zakken meel en bonen.

Nadat ze hadden gegeten probeerden ze zich zo goed en zo kwaad als het ging in de fabriek in te richten, terwijl andere groepen naar de gestrande schepen roeiden om daar wapens en voorraden te halen. Het stormde niet meer, al woei er nog altijd een stevige bries. Ook de regen was opgehouden en van tijd tot tijd brak de zon door. Kilian liep naar buiten en keek naar de verwoesting om zich heen. Op het eerste gezicht leek de schade groot maar toen hij scherper toekeek viel die toch mee. Van veel huizen was het dak afgeblazen, talloze molens misten hun wieken, sommige straten waren versperd door omgewaaide bomen. Maar Kilian kon zich voorstellen hoe na zo'n ramp de Kulusianen snel naar hun huizen zouden terugkeren en onverwijld aan het herstel zouden beginnen. Mannen, vrouwen en kinderen. Ze zouden snel het puin wegruimen, nieuwe ramen inzetten, kapotte daken repareren,

de straten schoonmaken en daarbij eendrachtig te werk gaan. Timmeren leerden ze immers allemaal al op school - Edu Zimmerman had hem dat verteld. Ook de meisjes. Een praktisch volk, die Thulenen.

Maar de tijden waren niet normaal en de mariniers zouden er niet aan denken de stad op te knappen zolang hun toekomst in dit land zo onzeker was.

Hij herinnerde zich iets en drong een onbeschadigd huis binnen. Even later kwam hij uit de voorraadkelder te voorschijn met twee vaatjes wijn.

'Wat moeten we daarmee?' snauwde de R.C. toen hij Kilian met zijn buit de loods zag binnenkomen. 'Dat is die vervloekte verdovingswijn.' 'Medicijn voor de gewonden,' antwoordde Kilian. 'En voor hen die kou hebben gevat en koortsig zijn.'

Hij liet er dr. Mannix wat van drinken en dekte de geleerde daarna zorgvuldig toe. Kwatschi zweeg mokkend. Aan de gewonden had hij niet gedacht en er waren er veel. Niet alleen in deze loods, ook op andere plaatsen in de stad waar overlevenden van de stormramp hun toevlucht hadden gezocht. Edu Zimmerman dook op, inspecteerde de vaatjes en knikte.

'Dat is waar, mijnheer. Die wijn wordt door de Thulenen gebruikt voor zieke en gewonde mensen. Ze gaan er diep van slapen en het doet hun temperatuur dalen.' Daarna werd Kilian erop uitgestuurd om nog meer vaatjes te halen.

Hij schrok toen hij aan de rand van een park mariniers zag

die bezig waren een kerkhof in te richten. Diep beten hun spaden in de natte aarde. Op enige afstand lagen, verborgen onder zeildoek, vele bewegingloze gestalten.

Sergeant Bratschi hield toezicht. 'Die zijn vanmorgen aangespoeld,' zei hij toen hij Kilian zag kijken. 'Hoe... hoeveel?' 'Vierenvijftig.'

'Grote goedheid!'

'Allemaal afkomstig van de II.'

'Verschrikkelijk.'

'Er moeten nog veel meer slachtoffers zijn,' zei de sergeant somber. 'We hebben met die storm vannacht niet alle drenkelingen bijtijds kunnen oppikken.'

Met gebogen hoofd slofte Kilian verder. O Thura, hoe heb je ons dit kunnen aandoen? Al die arme jongens...

De dagen verstreken. Twee van de scheepsartsen hadden de rampnacht overleefd en zij hadden handenvol werk aan tientallen gewonden en zieken.

Langzaam aan begonnen de Badeners zich te herstellen van de catastrofe.

Admiraal Cranach en commandant Berger hadden de verlieslijst opgemaakt.

Honderdvierenzestig man werden vermist. Daarvan waren er ruim zeventig geborgen en begraven in het park. De anderen... 'Ergens ver weg aangespoeld of opgevreten door de vissen,' meende sergeant Bratschel. 'En weet u, meneer Werfel, wat het wonderlijkste was? We hebben ook een verdronken Thuleen gevonden met twee dode dolfijnen

naast zich.'

'Dat moet dan één van de lui zijn geweest die de bommen onder ons achterdek plaatsten,' meende Kilian. 'De orkaan kreeg hem te pakken eer hij kans zag het land te bereiken.'

'Denkt u dat Thulenen die ontploffingen hebben veroorzaakt?'

Allicht. Wie anders?'

'Maar die dolfijnen dan? Die dieren zoeken als er storm dreigt de vrije zee op.

Ze zijn veel te intelligent om onder de kust te blijven als het noodweer wordt.'

'Ditmaal kwamen ze de Thulenen helpen.'

'Wat!?!'

'Laat maar,' zuchtte Kilian en liep weg.

In de loods vond hij Edu Zimmerman mistroostig op een baal wol zitten.

'Vier dagen na de ramp,' mopperde de voormalige hofmeester 'en nog weten ze niet of de III wel gerepareerd kan worden. Het roer werkt niet meer, de schroeftunnel is verbogen en er is een schroefblad afgebroken. Hier is geen werf waar je zoiets kunt herstellen. Thulenen bouwen alleen houten zeilschepen.'

'Kunnen ze het roer en de schroef van een van de gestrande schepen er niet afhalen?' vroeg Kilian. Edu schudde het hoofd.

'Alle ontploffingen vonden plaats bij het achterschip. De Thulenen hadden het ècht op onze schroeven voorzien. En

het is ze gelukt. Nu komen we hier nooit meer vandaan.'

'Kom, kom, niet zo somber. Admiraal Cranach vindt wel een oplossing. Hij is een ervaren zeeman.'

En toen Edu verdrietig bleef zwijgen vervolgde Kilian: 'Hoe hadden we ook kunnen vermoeden dat ze over zulke zware explosieven beschikten. Ik snap nog niet...'

'Natuurlijk hebben ze die,' riep Edu boos. 'Wat dacht u? Dat dit een achterlijk volk is? Nou, vergeet dat maar. Ze hebben alles wat ze nodig hebben. En ze doen aan mijnbouw, ze leggen wegen aan dwars door de bergen. Natuurlijk kunnen ze met explosieven omgaan!' 'Hoe komt het dan dat ze geen vuurwapens hebben?' 'U begrijpt het nog steeds niet, hè? Vuurwapens zijn streng verboden, die worden gewoon niet gemaakt, zelfs niet in het geheim.'

Een verdovingspistool is voldoende om een aanvallende wilde kat of wolf uit te schakelen. Zo'n beest maak je toch niet dóód!

'Geloof jij, Edu, dat de dolfijnen en bruinvissen de Thulenen hebben geholpen bij het onklaar maken van onze schepen?' Voor Edu Zimmerman was dat geen vraag.

'Natuurlijk hebben ze dat. Weet u niet dat dolfijnen een taal hebben en dat Thulenen al als spelend kind leren die taal te begrijpen?' Kilian schudde het hoofd. Op dit pad durfde hij nauwelijks verder te gaan. 'Je praat alsof zeezoogdieren bijna menselijk zijn. Ik... het is mij té fantastisch.'

'Dieren zijn geen mensen. Maar mensen zijn wèl dieren. Heel intelligente en merkwaardige dieren. Dolfijnen en

bruinvissen zijn ook zeer intelligent.

Alleen maakt hun dat niet tot mensen. Het blijven zeezoogdieren, roofvissen.'

Kilian gaf het op. Nog altijd had hij geen verklaring gekregen voor het wonderlijke feit dat bij de vernietiging van de vloot dolfijnen en Thulenen hadden samengewerkt.

De volgende ochtend hield commandant Berger, geflankeerd door de regeringscommissaris een toespraak voor de honderdvijftig mannen die in de loods verzameld waren. Het was dezelfde toespraak die hij ook had gehouden in andere loodsen waar de overlevenden van de vloot waren ondergebracht.

'Mannen! Luister goed. Over twee dagen gaan we dit land veroveren. Het heet Thule, de mensen die er wonen noemen zich Thulenen. Zij worden - niet lachen daar - zij worden geregeerd door vrouwen. Door niets dan vrouwen.

Hun staatshoofd wordt Konega genoemd. Haar familie is machtig. Elke stad, elke nederzetting hier wordt bestuurd door een vrouw. Vuurwapens kennen ze niet, ze bezitten geen stoommachines, geen elektriciteit — niets. In deze stad, die nogal geleden heeft door de orkaan en die Kulus wordt genoemd, hebben we weinig meer te zoeken. De bemanning van de **VEROVERAAR III** zal met de admiraal en de zeeofficieren en een aantal matrozen van de andere schepen achterblijven om de **III** te repareren. De andere oorlogsschepen moeten helaas als verloren worden beschouwd; ze zijn te zwaar beschadigd. Zij die niet in Kulus

hoeven te blijven, en dat zijn alle mariniers, de overgebleven matrozen en de burgers, zullen mij vergezellen naar de hoofdstad van dit land, Gothab geheten. Gothab ligt in het westen. Zodra we die hoofdstad in handen hebben is het land van ons.' Uit de rijen manschappen klonk een zwak gemompel.

Berger negeerde dat.

'Wat wij gaan doen,' vervolgde hij met stemverheffing, 'is niet minder dan Geschiedenis maken. Het zal een heldenfeit worden dat later in de kronieken van het Groot Badense Rijk zal worden vermeld met gouden letters. Het zal elk schoolkind met ontzag vervullen. Dit wordt een onderneming die ons onsterfelijk zal maken. In de kronieken zal ons heldenfeit worden vermeld als De Grote Mars Westwaarts. Met hoofdletters.

Want nu onze schepen niet langer zeewaardig zijn zal ik, jullie commandant, jullie over land heen naar de hoofdstad leiden. De afstand bedraagt ruim zeshonderd kilometers. Omdat alle wagens en trekdieren uit deze stad verdwenen zijn, haastig weggehaald door de bedrieglijke Thulenen, zullen we die afstand te voet moeten afleggen, maar dat kan voor goed getrainde mariniers geen enkel bezwaar zijn. In een ander deel van de stad hebben kameraden van jullie een smidse gevonden waar losse wielen, assen en stalen pennen werden aangetroffen. Daaruit wisten ze met dikke planken platte wagentjes te fabriceren waarop we onze bagage en machinegeweren kunnen laden. Jullie geweren en de munitie

die aan jullie zal worden uitgereikt dragen jullie zelf, evenals de dekens en de rantsoenen voor de eerste dagen. Een onderneming als deze vereist een grondige voorbereiding. Daarom beveel ik jullie om alle huizen in de stad, die nog niet zijn onderzocht, stuk voor stuk zorgvuldig uit te kammen en alles wat we onderweg zullen kunnen gebruiken er uit te halen, zoals voedsel, dekens, verbandmiddelen, kookpannen, braadpannen, dekzeilen enzovoort. Dat betekent een zware bepakking. En aangezien een deel van onze mars door wildernis en gebergte zal voeren en het al herfst is, zullen warme kledingstukken onontbeerlijk zijn.

Verder moeten jullie ransels het volgende bevatten: een veldfles, een metalen bord, een dito kroes, een scherp mes, warme kleren, zo mogelijk verbandmiddelen. De scheepsarts dokter Wildborg zal met ons meegaan om onderweg voor eventuele gewonden en zieken te kunnen zorgen. Ik herhaal: deze mars dwars door het land Thule zal, wanneer we haar tot een goed einde hebben gebracht, het grootste heldenfeit zijn dat ooit door een compagnie mariniers is verricht. Vergeet echter nooit: elke Thuleen is ons vijandig gezind. Daarom geef ik hierbij de order: wie van hen ook ons pad kruist, man, vrouw of kind, moet meteen worden neergeschoten. Aarzel niet. Aarzeling kan fataal zijn. De Thulenen zullen niets nalaten om het ons moeilijk te maken en we weten nu dat zij laag genoeg zijn om daarbij zelfs kinderen in te schakelen. Gevangenen maken kunnen we ons niet veroorloven. Die zouden onze bliksemsnelle opmars slechts vertragen. Denk

aan al jullie kameraden die door de laffe streek van de Thulenen in de stormnacht zijn omgekomen.

We zullen hen bloedig wreken, dat zweer ik jullie.' Onderdrukt gejuich was het antwoord.

'Daarom: aan het werk. En over twee dagen in de vroege ochtend beginnen we aan onze glorieuze Grote Mars Westwaarts!' Trots keek hij rond. 'Zijn er nog vragen?'

Natuurlijk waren er vragen, wel duizend. Maar wie zou ze durven stellen?

Eindelijk zei een korporaal:

Jawel commandant. Hoe komen we ooit weer thuis nou onze schepen kapot zijn?'

Als de III is gerepareerd zal die ook opstomen naar Gothab. En zodra we de hoofdstad vast in handen hebben vaart de III naar Loran met het bericht van onze overwinning en een verzoek om aflossing. De schepen die dan met nieuwe troepen arriveren, zullen jullie mee naar huis nemen.'

'En als de III niet gerepareerd kan worden?' informeerde Kilian brutaal.

'Natuurlijk kan dat schip hersteld worden. Verder nog iets?' 'Ja, ik,' riep sergeant Bratschel. 'U sprak over wagens die door een andere groep zijn gemaakt om de zware bagage te vervoeren. Maar er zijn geen trekdieren meer.

Wie moeten dan die wagens trekken?' 'Dat doen we voorlopig zelf, bij toerbeurt. Paarden of ossen vinden we onderweg wel.' 'En de fouragering?'

'Voor de eerste week kunnen we genoeg meenemen.

Verder zullen we van het land moeten leven, maar er is voedsel genoeg. Het is het begin van de herfst, man! Alle voorraadschuren zitten tot de nok vol.' Streng keek hij nogmaals rond. 'Nog meer vragen?' 'Ja, ik,' riep Kilian. 'Heb ik het goed begrepen dat dr. Mannix en ik de Grote Mars moeten meemaken?'

Jazeker. Jij spreek een beetje Thuleens, dat kan te pas komen. Dr. Mannix is onmisbaar met zijn kennis van bodemgesteldheden.' 'Dr. Mannix is ziek.'

'Verkouden zijn we allemaal. Dat gaat vanzelf over.'

'Ja maar,' zei Kilian, 'ik heb moeite met uw bevel om elke Thuleen die we tegenkomen te doden. U zegt dat dit ook geldt voor vrouwen en kinderen. Maar kleuters? En baby's?'

Berger fronste dreigend de wenkbrauwen.

'Ik heb gezegd: iedere Thulener, niemand uitgezonderd. En dan bedoel ik ook: elke Thuleen.'

'Waarvoor heeft u mij dan nodig met mijn prutsje kennis van de taal als de mensen toch meteen worden neergeschoten?'

'Werfel, je bent een zeurpiet. Je gaat mee en daarmee uit.'

'Ik heb er geen bezwaar tegen om zoals u dat noemt Geschiedenis te maken. Ik heb alleen bezwaar tegen onmenselijkheid. We zijn toch geen barbaren.'

'Kilian Werfel, jij bent geen militair en ik verzoek je mijn militaire bevelen niet in twijfel te trekken. Ik weet wat ik doe. Jij hoeft niets anders te doen dan bevelen in ontvangst te nemen en te gehoorzamen.' 'Juist,' baste de stem van de

regeringscommissaris. 'We verkletsen onze tijd. Mannen, aan het werk. Over twee dagen, bij zonsopgang, staat iedereen klaar om te vertrekken. Ingerukt!'

Met lange passen beende de commandant de loods uit. Kwatschi bleef nog even achter en keek Kilian aan.

'Aan je gezicht te zien, Werfel, heb je weinig zin in onze heldenmars. Zie je er tegenop je benen eindelijk eens behoorlijk te gebruiken?' Zijn stem droop van leedvermaak.

Kilian had geen zin zich door de R.C. te laten intimideren.

'Mijn benen zijn een stuk jonger dan de uwe, mijnheer. Ze dragen me wel.'

De mariniers verlieten de loods om de bevelen te gaan uitvoeren. Kwatschi stond zich zichtbaar te ergeren.

'Als jij ook maar een greintje gezond verstand had, jongeman, zou je die brutale tong van je wat beter in bedwang houden. Ook ik schrijf een rapport, bestemd voor onze allervoortreffelijkste Egon en ik kan je verzekeren dat daarin geen brutaliteit van jou onvermeld blijft.'

'Hoe en wanneer denkt u dat rapport aan de Egon te kunnen overhandigen, mijnheer?'

'Zodra we zijn teruggekeerd in Badenburg.'

Dus nooit, dacht Kilian maar hij wist die twee woorden nog juist op tijd terug te houden. Een R.C. blijven tarten was te gevaarlijk. 'Ik ga eens kijken hoe dr.

Mannix het maakt,' zei hij daarom maar en hij liep weg.

De bodemdeskundige was na vier koortsvrije nachten een eind opgeknapt en verklaarde dat hij niet opzag tegen de

Grote Mars. 'Dat zal ons in staat stellen het land goed te leren kennen. En wat dat bevel van Berger betreft om op elke Thuleen meteen te schieten — ach, dat moet je niet zo ernstig opvatten. Dat trekt hij morgen alweer in. Let maar op mijn woorden.'

Maar de commandant trok het bevel niet in. Zelfs niet toen ze twee ochtenden later zwaar bepakt klaarstonden om te vertrekken. Ze namen de uitvalsweg die het meest beloofde, regelrecht de beboste heuvels in ten westen van Kulus.

Het was een ongeplaveide weg, bestaande uit vastgestampte steenslag. Hier en daar langs de baan lagen hopen grint in de bermen, blijkbaar bedoeld om ontstane gaten te vullen. Daar was in weken natuurlijk niets aan gedaan en de storm en regen van de vorige week hadden nogal wat schade aan het wegdek aangericht. Ontwortelde bomen lagen dwars over de weg, de felle slagregens hadden de karresporen uitgespoeld zodat het moeilijk was de oprukkende mariniers keurig in het gelid te houden. Twaalf man trokken met dikke touwen de bagagewagentjes en werden om het uur afgelost. Ook Kilian moest zijn portie sjouwwerk verrichten. Dr. Mannix werd ervan vrijgesteld.

Achter de heuvelrij doemden hoog en onverbiddelijk de bergkammen op.

Kilian vroeg zich af, terwijl het touw in zijn schouder beet, hoe ze daar zonder trekdieren overheen moesten komen. 'Gemakkelijk genoeg,' zei dr. Mannix.

'Zo'n bergmuur lijkt op een afstand ondoordringbaar, maar

als we dichterbij komen zul je ontdekken dat wat nu één massieve wand lijkt, in werkelijkheid doorsneden is door kloven en ravijnen. Eens was dit land geheel overdekt met reusachtige gletsjers, die in de loop van miljoenen jaren dalen uitgeslepen hebben. Vooral dalen met een u-vorm en met een vrij vlakke bodem.' 'En door zo'n dal zal deze weg zich voortzetten?' 'Daar twijfel ik niet aan.'

Mensen zagen ze niet. Wel een verlaten dorp dat geplunderd en verwoest werd. De weiden om dat dorp heen waren leeg. De vluchtende Thulenen hadden kennelijk al hun levende have meegenomen.

Een zijweg van de hoofdverkeersader leidde eveneens naar een dorp, maar ook dat bleek verlaten. Daarna duurde het niet lang, om precies te zijn tot het eind van de tweede dag, voor ze voor de bergmuren kwamen te staan, die toch nog vrij onverwacht voor hen oprezen. En dr. Mannix kreeg gedeeltelijk gelijk. De weg verdween tussen de bergen in een diepe kloof, waardoorheen een woeste beek stroomde. Wantrouwig spiedden de officieren en sergeants naar boven langs de bijna loodrechte wanden van de kloof. Zaten daar, verborgen tussen ruw struikgewas en rotsblokken Thulenen klaar om zich op de Baden- se troepen te storten? Maar alles wat ze zagen waren berggeiten, die met het ruwe terrein en de rotsrichels weinig moeite schenen te hebben. Bij de gedachte aan al dat verse vlees liep de mannen het water in de mond, maar Berger had verboden munitie te verspillen. 'Deze kloof,' leraarde dr. Mannix,

'zal na een aantal kilometers uitmonden in een breed, u-vormig dal.'

Dat klonk bemoedigend. Toch aarzelde Berger nog. Hij vreesde een hinderlaag. Eindelijk gaf hij bevel verder te gaan. De weg was hier veel smaller dan in het glooiende land en links van hen bulderde de beek, die witschuimend over rotsblokken schoot.

Toen stuitten ze op de eerste barrière. Na een korte bocht stonden ze plotseling voor huizenhoge rotsblokken die de weg volkomen afsloten. Recht afgebroken brokken steen waren het: glad en onbeklimbaar. Dr. Mannix onderzocht ze van dichtbij, keek omhoog langs de loodrechte bergmuur.

'Graniet,' constateerde hij. 'En dit is door mensenhanden gedaan. Ze hebben een deel van de bergwand laten springen.' 'Kunnen we er niet overheen?' vroeg Kilian.

'We moeten die barrière opruimen,' besliste commandant Berger, maar luitenant Birkenhof fluisterde hem in: 'Te weinig springstof tot onze beschikking.'

'Kunnen we niet door die beek waden?' opperde sergeant Bratschel. Maar er waren ook grote stukken rots in het water gerold zodat juist hier een stroomversnelling was ontstaan die het onmogelijk maakte er tegenin te waden. Het bulderen van het water maakte al dat ze elkaar nauwelijks konden verstaan.

Toch probeerden ze nog met lange spijkers en touwen de barrière te lijf te gaan. Maar eer vijf mariniers op die manier halverwege waren gekomen, waren er al twee gevallen, hetgeen ook twee gewonden betekende. De anderen lieten

zich toen beducht terugzakken. 'De wagentjes met de bagage krijgen we er zéker niet overheen,' kreunden ze.

Teruggaan naar Kulus om extra gereedschappen te gaan halen, om springstof aan te vullen? Berger staarde nadenkend naar de rotsen die de weg versperden.

Zelfs al konden ze deze steenmassa opruimen, wat lag daar dan achter?

'Ik veronderstel,' zei hij langzaam, 'dat de mensen uit Kulus langs deze weg naar het westen zijn gevlucht en de weg achter zich hebben afgesloten uit angst dat wij hen zouden volgen. Maar Kulus heeft nog andere uitvalswegen en die zullen niet zo gemakkelijk te versperren zijn, neem ik aan. Dus kunnen we beter teruggaan en een van de andere wegen proberen.'

Twee dagen later waren ze terug in de buitenwijken van Kulus. De beide ongeluksvogels werden toevertrouwd aan de achtergebleven scheepsarts en na een goede nachtrust begonnen ze van voren af aan aan de Grote Mars Westwaarts. Ditmaal trokken ze over dezelfde weg die commandant Berger eens in omgekeerde richting had moeten afleggen nadat hij met vijftig man was ontwaakt in een verlaten schuur en waarover hij de woudlopers naar Kulus had zien rijden. Opnieuw ging het aanvankelijk goed. De brede weg leidde inderdaad min of meer in westelijke richting, vermeed een paar onbeklimbare bergkammen, slingerde daardoor nogal maar zat niettemin vol hellingen, wat het trekken van de bagagewagentjes er niet gemakkelijker op maakte. Na vier dagen marcheren kwamen ze in een u-vormig dal dat er

breed en veelbelovend uitzag, maar de hier gelegen boerenhoeven waren verlaten.

Plundering leverde wel een flinke hoeveelheid nieuwe levensmiddelen op.

Maar na het dal hield de weg op en mondde uit bij een groot meer. Een werkelijk prachtig meer was het, met kristalhelder water, omzoomd door hoge rotsen en steile oevers en met aan de overzijde een stadje.

Door zijn kijker bestudeerde Berger dat stadje. Eindelijk een teken van leven!

Daar waren de mensen niet gevlucht, daar werd volop gewerkt, geleefd, gezongen. Achter het stadje strekte zich een groot vlak gebied uit, zo te zien gebruikt als akkerland en weidegebied. Door zijn kijker zag Berger kleine vierpotige wezens over het groen dwalen: runderen of paarden. Dat was op deze afstand niet goed te onderscheiden. Als ze maar over dat meer konden komen! Dan zouden ze de beschikking krijgen over trekdieren, en wie weet goede wagens. Er omheen marcheren was niet mogelijk, daarvoor was het terrein te ruw, waren de oevers te steil en te woest begroeid. De weg die zij gevolgd hadden liep trouwens uit op een steiger, waar in normale tijden veerboten konden aanleggen. Die veerboten waren er wel — maar aan de overzijde. Daar lagen ze, duidelijk zichtbaar door de verrekijkers te dobberen aan precies zo'n steiger. Grote platte, van zeilen voorziene boten waren het.

Berger schatte dat elk ervan zeker tweehonderd man zou

kunnen overzetten.

'Hier hoefden de Thulenen de weg niet te blokkeren,' fluisterde Kilian dr.

Mannix in. 'Dit is een natuurlijke barrière.'

Ze sloegen voorlopig hun kamp op aan de oever en keken verlangend naar de overzijde, waar volop voedsel zou zijn, waar wagens door de lanen reden, waar dieren in de weiden liepen. Met negenhonderd man moest zo'n plaatsje gemakkelijk te veroveren zijn en dan was alles voor de Badeners: het eten, de trek- en rijdieren, de sleperswagens en wie weet, een flinke voorraad verdovingspistolen.

Terwijl de officieren in hun tent onderling plannen maakten togen de mariniers het ruige struikgewas in om voldoende hout te halen voor de kampvuren. Het was zonnig, een beetje herfstig weer met bijna geen wind. Kamperen aan de rand van zo'n schitterend meer in deze temperatuur zou iets verrukkelijks geweest zijn als ze maar niet zoveel haast hadden gehad. Maar deze eerste week van de Grote Mars had hun hooguit een honderd kilometer van de kust gebracht en als het zo doorging zouden ze maanden nodig hebben om Gothab te bereiken. Even later verscheen sergeant Bratschel met een geschrokken gezicht voor de tent van de leiders.

'Commandant,' hijgde hij, 'commandant, kom eens.'

'Stoor ons niet,' snauwde Berger. 'Maar het is ernstig!'

Mopperend verliet Berger de tent en keek boos zijn trouwste sergeant aan.

'Wat is er nou weer?'

'Dat... dat weten we juist niet. Komt u maar kijken.' Hij wees in de richting waarin de houthalers verdwenen waren. En daar lagen er drie, volkomen bewusteloos. Hun handen vertoonden een wondje, een bloedende kras.

'Ze vielen plotseling om,' stamelde de sergeant. Berger knielde en bekeek de mannen.

'Dan moeten er hier Thulenen verborgen zitten. Heb je iets of iemand gezien tussen de struiken?'

'Nee. We hebben niemand gezien en ook niets gehoord.'
'Roep dokter Wildborg.'

Misschien kon een arts verklaren waarom drie mannen plotseling bewusteloos waren geraakt. Ze waren geprikt, dat was duidelijk. Met getrokken revolver kwam Berger overeind en keek naar het ruige terrein voor hem. Bewoog daar iets, ritselde daar iets? Nee, het was de zachte wind die langs de bladeren streek. Een eindje verder versperde een reusachtig rotsblok het verdere uitzicht op de meeroever. Daar kon geen mens langs, tenzij hij was weggezwommen. Als hier Thulenen in hinderlaag hadden gelegen, waar waren ze dan zo gauw gebleven? 'Haal twintig man bijeen,' riep hij over zijn schouder, 'ze moeten dat struikgewas grondig doorzoeken. Maar voorzichtig.

De vijand kan overal zitten.'

Het zou nog enkele uren licht blijven en Berger was vastbesloten de Thulenen die hier blijkbaar op de loer lagen niet levend te laten ontkomen. Ze moesten nog tussen de struiken en rotsen zitten... Welnu, de mariniers zouden hen

dan wel vinden, te voorschijn sleuren, ter plekke doodslaan!

De drie bewusteloze mannen werden tussen de struiken uitgetrokken en daar kwam de arts al aan, op de voet gevolgd door dr. Mannix en Kilian. Ze bogen zich over de bewegingloze gestalten. 'Verdovingsgif,' constateerde dokter Wildburg.

Intussen doorzochten de andere mariniers het ruige gebied, ze sloegen geen centimeter over. Eén van hen slaakte plotseling een kreet, wilde toen iets zeggen, wankelde, zwaaide met zijn armen en stortte neer, buiten kennis.

En toch, hoe ze ook zochten, van Thulenen geen spoor. Peinzend bekeek dr.

Mannix de struik waarbij de man was neergezonken. Hij kende dit gewas niet, het zag er onaangenaam uit, met lange spitse doorns aan de takken, waartussen rode bessen gloeiden. Die doorns...

De Thulenen, die in zulke grote hoeveelheden beschikten over verdovingsgif, moesten dat spul toch op de een of andere manier maken. En omdat alles wat ze bezaten en gebruikten uit de natuur afkomstig was, moest dat gif ook uit iets organisch worden gewonnen. Waarschijnlijk uit een bepaalde plant. Uit déze plant?

Met de handen zorgvuldig op de rug gehouden bekeek dr. Mannix de doorns.

Hij dacht na.

Hoe waren de Thuleense kinderen die bloot over de kade dansten erin geslaagd de wachtposten bij de pakhuizen uit te

schakelen? Op het eerste gezicht waren ze ongewapend geweest, niettemin hadden zij de Badeners geprikt. Zelfs naakte kindertjes konden onschuldig lijken als ze niets anders bij zich droegen dan elk één doorn, die ze tussen de vingers verborgen konden houden.

Ziezo, dacht hij tevreden, daarmee is dat raadsel ook weer opgelost. Hij maakte commandant Berger deelgenoot van zijn theorie. Die keek de bodemdeskundige met grote ogen aan.

'U bedoelt dat zelfs het struikgewas in dit vervloekte land zich tegen ons keert?'

Hoeveel ogenschijnlijk ongewapende Thulenen liepen er rond met in hun zak of tussen hun vingers verstopt zulke gemene doorns die blijkbaar dezelfde uitwerking hadden als de pistoolnaaldjes? Berger kreeg een soort visioen van grote akkers, volgeplant met dit soort struiken, omheind, streng bewaakt tegen dieren en kinderen. 'Laat al uw mannen die struik grondig bekijken zodat ze haar kunnen herkennen zodra ze haar weer ergens tegenkomen,' raadde dr.

Mannix aan. Berger knikte.

'Over een paar uur komen die mannen wel weer bij,' zei Kilian troostend. 'De mariniers die door de kinderen op de kade van Kulus werden uitgeschakeld waren ook niet langer dan een uur of drie buiten westen.'

Allemaal goed en wel, maar hout rapen voor de kampvuren werd nu een karwei waarbij de uiterste voorzichtigheid was geboden. Kilian was moe. Hij had die dag urenlang een van de wagentjes helpen trekken, dus vond hij

dat hij houthakken en een maaltijd bereiden wel aan anderen mocht overlaten.

Bovendien was hij nieuwsgierig. Hij rolde zijn deken uit achter de tent van de officieren en deed of hij in slaap viel, maar in werkelijkheid luisterde hij elk woord af. Dat was niet moeilijk, Berger sprak luid.

'We moeten een vlot bouwen en daarmee vijftig man over het meer zetten,'

klonk zijn stem. 'Die kunnen zonder veel moeite die grote veerboten veroveren, daarmee terugvaren en onze legerafdeling over het meer brengen.'

'Een vlot bouwen voor vijftig man zal dagen kosten,' wierp luitenant Franzl tegen.

'Teruggaan kost ons nog veel meer tijd. Denk je dat andere wegen niet op de een of andere manier versperd zijn? Het is duidelijk dat de Thulenen ons in Kulus willen vasthouden. Kulus hebben zij opgegeven, maar ze willen niet dat we verder in het land doordringen.' 'Kunnen we echt niet proberen om het meer heen te trekken?' 'Hoe wilde u dat doen, luitenant? Er loopt geen weg langs deze oevers. De weg eindigt hier gewoon, wordt dan overgenomen door de veerboten, en zet zich aan de overzijde van het meer voort, verder het land in. Waarom zouden die luie Thulenen met oneindig veel moeite een weg om het meer aanleggen als ze veel gemakkelijker per boot naar de overzijde kunnen komen?'

Hij begint waarachtig iets van dit volk te begrijpen, dacht

Kilian vermaakt.

'Is het wel verstandig om onze legermacht te splitsen?' vroeg luitenant Birkenhof twijfelend.

'Zo te zien is die stad daar niet groot. Hoeveel mensen zullen er wonen?'

Duizend? Twaalfhonderd? Meer zeker niet. Vijftig goed gewapende mariniers kunnen die lui gemakkelijk op een afstand houden. Vergeet niet dat de Thuleense mannen niet gewapend zullen zijn. Vechten is immers aan mannen hier verboden. De vrouwen hebben misschien pistooltjes, maar ook lang niet allemaal, alleen de ordebewaarsters. En misschien zijn er twee of drie woudlopers. Ik denk dat die mensen zich daar achter hun mooie meer volstrekt veilig voelen en er niet op rekenen dat wij op een nacht een vlot sturen om de veerboten te veroveren. Als ze al wachtposten hebben uitgezet zullen die gemakkelijk zijn uit te schakelen met onze geweren.'

'Ik ben vóór het plan,' sprak de regeringscommissaris. 'Het klinkt in elk geval veelbelovend,' moest Birkenhof toegeven. 'Een paar mijl terug zijn we door een groot bos gekomen. Een dennenbos met mooie rechte stammen.'

Morgenochtend sturen we daar honderd man heen om bomen te vellen.

Honderd anderen ontdoen die bomen van takken en zijscheuten en dan zijn er nog genoeg handen over om snel een flink vlot te bouwen. Gereedschap hebben we genoeg. Dat vlot kan binnen vierentwintig uur gereed zijn.'

Het kostte de mannen in werkelijkheid zesendertig uur, maar toen was er dan ook een groot vlot klaar, met een mast en een zeil, waarop vijftig gewapende manschappen een plaats konden vinden. Gedurende de donkerste uren van de nacht zouden ze de oversteek wagen, onder leiding van een luitenant. Een voordeel was dat het 's nachts nogal mistig was. Tegen de ochtend werden ze terugverwacht met de gekaapte veerboten. De manschappen kregen opdracht zonder pardon onmiddellijk te schieten op elke Thuleense die trachtte hen te naderen, ook als het een meisje van een jaar of twaalf was, of een stokoude vrouw. Ze staken van wal nog voor de maan was opgekomen. Er stond nauwelijks enige wind maar de mariniers hadden ook peddels gemaakt. 'En het is nevelig,' constateerde commandant Berger voldaan. 'Ze zullen ongezien aan de overkant komen.'

Hij gaf order de vuren niet te hoog op te stoken zodat er zelfs geen lichtschijn op het donkere water zou vallen. Daarna begon het wachten op de terugkeer van de vijftig dapperen.

Ze kwamen niet terug. Niet in de ochtend, de ganse volgende dag niet. Met de handen boven de ogen stonden de R.C. en de commandant over het blikkende water te turen. In de omgeving van de stad zagen ze wat kleine zeilboten op het meer varen: vissersbootjes of pleziervaarttuigjes. Van het vlot echter geen spoor en de veerboten aan de steigers in de verte bleven waar ze waren. Na twee dagen wachten gaf Berger het op. Kennelijk waren zijn vijftig man toch in een hinderlaag gevallen en door de Thulenen uitgeschakeld. Hoe dat

mogelijk was begreep hij niet na zoveel
voorzorgsmaatregelen. Waar waren zijn mannen nu? Tot op
hun hemd uitgekleeft en ontwapend ergens in de wildernis
neergelegd?

Hij had in de bewuste nacht zelfs geen schot horen vallen.
Vertwijfeld nam Berger luitenant Birkenhof terzijde. 'Wat
doen we nu? Er ligt vanaf Kulus nog één weg voor ons open.
Die naar het noordwesten.'

'We kunnen het altijd proberen,' antwoordde de luitenant
weifelend. 'En de vijftig man die we verloren...' 'We weten niet
eens of die nog in leven zijn.'

Kilian hoorde het, keerde zich om en zei ernstig: 'O ja, ze
zijn in leven.'

Thulenen doden geen mensen. Nog niet. Ze zullen ze
hebben opgevangen, ontwapend en voor de keus gesteld:
Thuleens onderdaan worden of over het meer
terugzwemmen naar de legerplaats. Wat zoudt u in zo'n geval
doen?

Gaan zwemmen? Of zou u na alle tegenslagen zo
ontmoedigd zijn dat u zou denken: in 's hemelsnaam dan
maar, zo'n slecht land is dit niet?'

'Zulke taal wens ik in mijn gelederen niet te horen,'
bulderde Berger. Zijn militair geschoolde geest duldde geen
tegenspraak. Hij kon denken in termen van slagorde,
oprukken, mitrailleursnesten innemen. Hij had gevochten
tegen volkeren die dezelfde tactiek toepasten als de Badeners,
zodat voorspelbaar was wat er zou gebeuren en hoe de zaken

moesten worden aangepakt.

Daarvoor was hij opgeleid, dat vak verstond hij. Maar vindingrijk was hij niet.

Wanneer hij voor onverwachte situaties werd geplaatst schoot zijn opleiding tekort en beging hij de ene blunder na de andere.

Kilian, die begreep dat hij met gewoon gezond verstand niets bij de commandant zou bereiken, haalden zijn schouders op en liep weg. Nogmaals een poging doen de veerboten te veroveren durfde de commandant niet aan.

Zo zat er weinig anders op dan terug te keren naar Kulus en een andere weg te nemen. Twee mogelijkheden waren er nog: één weg die langs de kust zuidwaarts leidde maar volgens de kaart spoedig op een brede, diepe fjord zou stuiten, en ook hier zouden eventuele veerboten onbereikbaar blijven; òf ze moesten de weg nemen die in noordwestelijke richting leidde en die een flinke omweg beloofde. Maar afzien van de historische Grote Mars wilde Berger ook niet meteen. Hij wilde hoe dan ook doordringen in het binnenland en naar Gothab oprukken. Alles was beter dan werkeloos in het verlaten Kulus te zitten en af te wachten wat de Thulenen nu weer zouden verzinnen.

Terug in Kulus namen ze weer een lange dag rust, vulden de voorraden aan en begonnen voor de derde maal aan de heroïsche onderneming. 'Na twee weken marcheren zijn we nog niet veel opgeschoten,' prevelde Kilian toen ze de stad verlieten. Dr. Mannix, die naast hem liep, keek hem

bestraffend aan.

Je zegt het alsof je het wel grappig vindt, al die tegenslag.'

'Nou grappig... De zolen van mijn laarzen beginnen aardig te slijten. Gelukkig is dit een goede weg.'

Het was waar. De baan was breed, leidde door een mooi landschap en talloze karresporen getuigden ervan dat dit eens een druk bereden weg moest zijn geweest, waarover vele zware karren getrokken door paarden of ossen waren gegaan. Nu zagen ze niemand. Het begon weer zeer hoopvol. Ze trokken door dichte wouden waarin het wemelde van wild. Elke avond wanneer ze hun kamp opsloegen verdween een aantal mariniers in de bossen om vallen en strikken te zetten. Ze vingden heel wat: hazen, konijnen, soms een jonge ree.

Elke ochtend vulden ze hun veldflessen met vers bronwater. Soms passeerde de weg een snelstromende beek, dan waren er houten bruggen, stevig gemaakt van boomstammen.

Wat de leiders vooral plezier deed was dat, ofschoon ze niet langs dorpen kwamen, ze wel om de ongeveer zestig kilometer een gastenhuis vonden.

Verlaten, maar de kelders vol met levensmiddelen. Pleisterplaatsen voor de Thulenen die hier ooit met volgeladen karren voorbij gekomen waren? Achter zo'n gastenhuis lag altijd een grote stal, waar nog pakken hooi en zakken haver lagen, maar paarden waren er niet. Zo konden de officieren, de R.C. dr.

Mannix en Kilian gedurende de nacht in bedden slapen.

'Aan de sporen te zien was dit een veelgebruikte verkeersader van de Thulenen,' zei luitenant Birkenhof. 'Ik denk dat we spoedig bij een flinke stad zullen komen of in een gebied dat van groot belang was voor de inwoners van Kulus.'

Ofschoon de weg kronkelde bleef de richting duidelijk noordwest. Berger verwachtte de een of andere aftakking in westelijke richting, maar die was er niet. De bergen weken echter terug en dat was een hoopvol teken.

Hier konden de Thulenen geen onneembare blokkade van rotsblokken opwerpen. De weg vernielen zou ook weinig zin hebben gehad, want dan had het Badense legercorps een omtrekkende beweging kunnen maken door de dichte maar niet onbegaanbare wouden. Nee, alles ging goed, drie dagen lang.

Er was alleen maar die mooie, goed onderhouden weg door eindeloos groen.

Het terrein golfde enigszins, maar de flauwe hellingen leverden geen problemen op. Toen begon de weg te dalen naar een soort laagvlakte en de bossen werden schaarser.

'We moeten intussen al een aardig eind van de kust verwijderd zijn,' meende de commandant opgewekt.

Dr. Mannix sloeg een mug dood die zich aan zijn wang had vastgezogen.

'Dat wel, maar komen we zo ook dichterbij de hoofdstad Gothab?' 'We vinden wel een zijweg.'

'En dan? Als we een weg kruisen die recht naar het westen

gaat, verdwijnt die onherroepelijk in de bergen en we hebben geen flauw idee wat we daar dan zullen aantreffen.'

'De inwoners van Kulus,' zei Berger pedant, 'ontvluchtten hun stad en trokken weg in westelijke richting. Zo snel ze konden zochten ze veiligheid in de bergen en bliezen de rotsen achter zich op om te voorkomen dat wij hen konden volgen. Dat is duidelijk. Geen van die vluchtelingen zal déze route hebben genomen omdat die hun geen enkele veiligheid biedt. Daarom is deze weg ook niet geblokkeerd. Die domme Thulenen konden zich gewoon niet voorstellen dat wij het er voor over zouden hebben een flinke omweg te maken om tegen hun hoofdstad op te trekken. Maar Badense mariniers staan voor niets. Al moeten we de ganse herfst en winter doormarcheren, Gothab zullen we bereiken. En dan: wee Gothab!'

'Ik ben benieuwd waar deze weg heenleidt,' zei Kilian later op de dag tegen dr.

Mannix. 'Kulus was een drukke havenstad. Ik vermoed dat er langs deze route heel wat produkten uit het binnenland naar Kulus werden gebracht om verscheept te worden.'

De weg bleef dalen en kwam uit bij een drassige laagvlakte. De muggenplaag nam toe. Inmiddels was de meegebrachte voedselvoorraad danig geslonken en Bergers legerkorps raakte meer en meer aangewezen op wat het land te bieden had: herten, reeën, klein wild. Hier, in dit moerasgebied waar de weg dwars doorheen ging, wemelde het van de wilde eenden en andere watervogels, maar om die te kunnen

bemachtigen zouden ze door plassen en modder moeten waden of er kostbare kogels aan moeten verspillen. Tussen al die stilstaande poelen, modder- banken en soppige veengrond waren begaanbare stukken, maar de kans plotseling weg te zakken was groot en Berger durfde er zijn mannen niet goed aan te wagen. De weg was duidelijk aangelegd over de schaarse stukken vaste grond waardoor hij verschrikkelijk slingerde. Maar het ergste waren de muggen. Met miljarden dansten ze boven de poelen, stortten ze zich op de onbeschermden handen en gezichten van de manschappen, en maakten iedereen gek met hun gezoem. De geteisterde mariniers trachtten zich ertegen te verweren door modder op hun gezichten en handen te smeren, door met rokende toortsen naast zich te gaan slapen. Maar bij elke ademtocht zogen ze muggen op, bij elke hap aten ze muggen, bij elke stap die zij deden vlogen wolken muggen op. Het was een kwelling.

Koortsig, hongerig en dodelijk vermoeid strompelden ze voort. Zwijgend, diep ongelukkig, de gezichten rood opgezwollen door de vele beten, de vingers dik en pijnlijk.

Wat deden de Thulenen die van deze weg zo veelvuldig gebruik maakten daartegen? vroeg Kilian zich af. Smeerden zij zichzelf en hun dieren in met iets wat de kwelgeesten op een afstand hield? Wat kon dat dan zijn?

Maar ook aan deze marteling kwam een einde. Eindelijk begon de weg weer te stijgen, ze werd breder en de elzen- en wilgenbosjes van het moerasgebied maakten plaats voor

loofbomen. De muggenplaag nam af, het lopen ging weer gemakkelijker. Alleen de honger bleef knagen. Ruim achthonderd magen, die heel wat kunnen verstouwen en die driemaal daags moeten worden gevuld, vergen nogal iets. Kilian kon zich nauwelijks voorstellen dat zulke grote delen van Thule onbewoond waren en toch doorsneden werden door goede wegen.

Meer dan ooit was hij ervan overtuigd dat deze weg naar iets heel interessants moest leiden. Naar een grote stad, naar een industriegebied, naar...

Dr. Mannix stapte naast hem voort en keek telkens geïnteresseerd naar zijn voeten.

'Zeg Werfel, is het je al opgevallen waarop wij lopen?'
'Steenslag,'

antwoordde Kilian. 'Ik voel het door mijn zolen heen.' Dr. Mannix bukte zich en raapte een paar stukjes op. 'Bekijk die eens goed.' Kilian keek en zag niets bijzonders.

'Het zijn fijngeklepte steenslakken,' verklaarde de geleerde. 'Ja en?'

'Als je ertsgesteente verhit loopt het metaal eruit en blijven de steenslakken over. Die kun je in kleine stukken breken, met een stoomhamer bij voorbeeld en benutten voor wegverharding.' 'En deze weg is geplaveid met...'

'Niet de hele weg. Maar sedert vanochtend is me opgevallen dat we op iets anders lopen dan tot nu toe.'

'Ik begrijp wat u bedoelt. Straks komen we weer bij bergen, want die kun je in de verte al zien oprijzen. En u denkt dat we

daar mijnen zullen aantreffen?'

'Precies. En niet alleen mijnen, ook hoogovens, waar de erts wordt bewerkt.'

'Dat is belangwekkend!'

'Herinner je je dat Edu Zimmerman ons vertelde dat de Thulenen metaal winnen in hun bergen, ook zilver en goud?'

Edu was achtergebleven in Kulus met een verstuikte enkel, maar vooral omdat hij weinig heil van de Grote Mars Westwaarts scheen te verwachten. Kilian miste hem soms, al was dr. Mannix ook prettig gezelschap.

'Oef,' mompelde hij. 'Als u gelijk hebt kunnen we verwachten morgen, of overmorgen plotseling bij een aardig mijnstadje terecht te komen waar de schoorstenen van de hoogovens roken en waar dikke staven goud, zilver of koper liggen opgetast, klaar voor vervoer naar de kust. Alleen is er nu geen vervoer meer, omdat Kulus in Badense handen is gevallen.'

'Precies. En we zullen er ook wagens aantreffen en paarden en ossen.' 'Dat moet de commandant weten.'

'Nee, ik sprak alleen vermoedens uit. Zwijg er voorlopig liever over. Ik kan me vergissen. En we weten toch niet welk metaal de Thulenen in hun bergen winnen. Het kan evengoed koper zijn in plaats van goud.' 'Koper kunnen we ook gebruiken bij de kanonnengieterijen.' 'Zeker. Maar goud spreekt meer tot de verbeelding.' Kilians verbeelding werd er ook sterk door geprikkeld. 'Tjee...

denkt u dat er veel goud in de Thuleense bergen zit? In

Kulus kwam ik maar weinig gouden voorwerpen of sieraden tegen. Maar Edu zei ook dat de Thulenen er weinig om geven en hun goud voornamelijk uitvoeren om het te ruilen bij de Kanadenen tegen andere zaken. Doctor, beseft u wat dit betekent als u gelijk krijgt? Dan kunnen we de **VEROVERAAR III** als die is gerepareerd naar Loran terugsturen met de mededeling dat we het goudland hebben ontdekt.

In dat geval zal de Egon gemakkelijker heenstappen over het verlies van vier andere schepen.'

De weg bleef stijgen en het loofhout begon plaats te maken voor naaldbomen.

Nog altijd lieten de Thulenen zich niet zien, al kon Kilian het gevoel dat de marcherende troepen door verborgen ogen werden gadegeslagen niet geheel van zich afzetten. Ze legden nu dagelijks een kleine vijftig kilometer af en dat begonnen de manschappen in hun benen te voelen. De ruwe steenslag op de weg deed hun zolen snel slijten om nog te zwijgen van de blaren onder de voeten.

Kilian had er behoorlijk veel last van. Elk puntig steentje waarop hij trapte voelde hij door zijn zolen heen en hij begon te begrijpen waarom Thulenen de voorkeur gaven aan dikke touwsandalen. En hoe hoger ze kwamen, hoe vaker ze 's nachts werden gestoord door het gehuil van wolven. Bijna zonder overgang waren ze nu in bergachtig gebied gekomen en liep de weg langs de flanken van vrij steile hellingen, die bezaaid waren met losse rotsblokken en begroeid met ruig

struikgewas. Over die hellingen sprongen steenbokken en berggeiten. Tussen spleten en kieren leefden duizenden marmotten die een schel gefluit uitstieten als de soldaten aankwamen en dan snel wegdoken. De honger dreef de manschappen ertoe op het wild te jagen en er kostbare kogels aan te spenderen.

17 De lokroep van het goud

Die nacht kampeerden ze op een soort bergweide, midden tussen de stille wouden op een hoogte van ongeveer duizend meter. Het was een koude, heldere nacht. Rillend lagen de manschappen in hun wollen dekens gerold terwijl de wachtposten voortdurend hout op de kampvuren bleven gooien.

Buiten de lichtkring van de vuren slopen wolven rond. Soms zagen ze hun vurige ogen, maar erop schieten kostte te veel munitie en zou bovendien de slapende kameraden wekken. Dus beperkten de mannen zich ertoe een brandend stuk hout naar de schimmen te werpen.

Sergeant Bratschel sliep weinig die nacht, hij was te onrustig. Ofschoon de commandant elke ochtend een opgewekt gezicht trok en de mannen aanmoedigde, had de sergeant wel gezien hoe langzamerhand alle fut eruit was. Kapot gelopen voeten, kuitkramp, ondervoeding en de ellendige wetenschap dat zij eigenlijk in dit onherbergzame land gestrand waren, maakten dat van de oorspronkelijke strijd lust van de mariniers weinig over was. Om van de bemanningsleden van de oorlogsschepen, meest matrozen,

maar te zwijgen. Dat waren zeelui, gewend bevelen van hun officieren uit te voeren met uiterste nauwgezetheid, maar het waren geen soldaten die lange marsen konden maken om met houwelen, bijlen en messen tegen een onbekend volk te gaan vechten. Het gaat helemaal niet goed, dacht Bratschel en hij liep voor de zoveelste maal door het kamp, over slapende mannen heenstappend, luisterend naar het verwijderde gehuil van de wolven. Het lijkt wel alsof de vervloekte Thulenen die beesten op ons hebben afgestuurd, dacht hij. Meteen verwierp hij dat fantastische idee. Thulenen waren mensen.

Merkwaardige mensen, dat wel, maar in wezen niet anders dan Badeners.

Wilde dieren en mensen samen — dat was te absurd voor woorden.

En toch...

Langs de bosrand klonk een angstig gepiep, een soort gegrom, weer gepiep.

Kennelijk had een wolf een prooi te pakken gekregen. In het woud riep een uil.

Voor zijn voeten ritselde iets en vaag zag hij een kleine donkere schim wegrennen. Overal beesten. Nieuwsgierige, op buit beluste beesten. Bratschel huiverde. Opeens overviel hem een geweldig heimwee naar de vuile, van alle groen ontdane straten van de oorlogshaven Loran, naar de armoedige huizen daar, naar de grote regeringsgebouwen (altijd zwaar bewaakt) zelfs naar de armste scharrelaars: verminkte, afgedankte oorlogsveteranen die om de een of

andere reden van hun pensioen beroofd waren. Er was veel wat niet deugde in het Badense Rijk, veel waarop je als gewoon mens kritiek kon hebben, maar het was thuis!

Het was bekend, vertrouwd. Je werd er niet belaagd door horden wolven, je liep er niet de kans dat een grote wilde kat je in de nek sprong of dat je plotseling voor een woeste beer kwam te staan. Hij begreep hoe Edu Zimmermann ertoe was gekomen zijn nieuwe vaderland te verraden voor de kleine kans terug te kunnen gaan naar Loran. Hij hoorde een van de jongens gillen. Hij rende erheen en vond een matroos rechtop zittend naast het vuurtje, terwijl hij walgend uitriep: 'Ik ben gebeten! Tjesses, ik ben gebeten!'

Andere mannen kwamen ontsteld aanrennen. Bratschel knielde en keek naar de hand die de matroos hem toestak. De tanden stonden erin en het bloed stroomde eruit.

'Dat kunnen de wolven niet gedaan hebben,' zei luitenant Birkenhof die ook op het geschreeuw was afgekomen. Hij had een verbandkist meegebracht en reinigde de wond.

'Als je het mij vraagt is het een rattebeet. Alleen veel groter.' Een rattebeet?

Alsof je je bevond in de stinkende achterbuurten van Loran! De mariniers keken elkaar bij het licht van het kampvuur verschrikt aan. Ratten kenden zij natuurlijk: vieze bruine beesten die in vuil en afval wroetten en wier beet gemene infecties kon veroorzaken. Maar te oordelen naar deze verwonding moesten Thuleense ratten tweemaal zo groot zijn en dus ook tweemaal zo gevaarlijk. 'Het heeft flink

gebloed, bloed reinigt een wond,' troostte de luitenant terwijl hij handig de hand van de man inzwachtelde. 'Ga je dan niet dood aan zulke beten?' vroeg een van de mariniers met grote ogen van angst.

'Ben je mal. Zo erg is het nou ook weer niet.'

Een kwartier later was de rust weergekeerd maar nog altijd kon Bratschel niet slapen. Gewikkeld in zijn deken zat hij rechtop naast zijn vuurtje, luisterend naar het gepiep, gegrom, gejangk en gekrijs in het bos, soms akelig dichtbij. Hij begreep dat de ratten op hun kampement waren afgekomen, op de voet gevolgd door de wolven, die het niet op de mensen hadden voorzien maar op de knaagdieren. Opeens was hij de wolven dankbaar, hij hoopte dat er véél om het kamp zwierven om korte metten te maken met die griezelig grote ratten.

Misschien, dacht hij vaag, moet je toch respect hebben voor Thulenen die de natuur haar gang laten gaan en wilde dieren die schadelijk gedierte opruimen met rust laten. Al bleef hij erbij dat het te gek was: mensen en wilde dieren die hetzelfde land deelden. Dat paste niet bij elkaar.

Hij had honger. Hij had trek in hete koffie, maar de koffiebonen waren op.

Evenals de bonen, knollen, kazen en worsten die zij in Kulus nog hadden weten buit te maken.

Naast zich bespeurde hij beweging. Iemand anders ging rechtop zitten: Kilian Werfel. Bratschel had de gewone minachting van een militair voor een burger, maar om de een

of andere reden mocht hij de taalgeleerde wel. Die Werfel was jong genoeg om een zoon van hem te kunnen zijn. Bratschel was nooit getrouwd, had geen kinderen, misschien voelde hij daarom iets vaderlijks voor Kilian. 'Kunt u ook niet slapen?' fluisterde de jongeman. Bratschel knikte.

'Ik lag eraan te denken,' zei Kilian zacht, 'dat dit toch geen land is voor Badeners. Veel te woest, te vijandig. En dan bedoel ik niet de Thulenen die zich voor ons hebben teruggetrokken en ons maar laten lopen en lopen tot we erbij neervallen. Ik bedoel het land zelf. Het moet ons niet.'

Bratschel gromde iets onverstaanbaars. Hij wilde zijn eigen vage gedachten niet onder woorden gebracht horen.

'De natuur zelf is ons vijandig hier,' vervolgde Kilian. 'De vrouwen die ik heb gesproken waarschuwd me daar al voor. Thule zelf zal ons vernietigen, niet de mensen die er wonen. Die zullen ons niet rechtstreeks kwaad doen, maar ze leveren ons wel over aan de natuur.' 'Praat toch geen onzin,' bromde Bratschel.

'We zien geen mens op deze tocht,' zei Kilian, 'en toch kan ik het idee niet van me afzetten dat ze ons in het oog houden, precies weten hoever we zijn gevorderd, wat we doen en hoe slecht de toestand bij ons is. Ik ben bang dat we er nooit in zullen slagen de goudstad te bereiken.' 'Goudstad?'

'Volgens dr. Mannix leidt deze weg naar een mijnstad en uit de fijngeklepte steenslakken waarmee deze weg is verhard maakt hij op dat niet ver hier vandaan gouderts uit de bergen wordt gewonnen.' Dat was nieuws voor Bratschel. 'Meent u dat

nou, meneer Werfel?'

'Ik had er eigenlijk mijn mond over moeten houden. Maar heb jij je nooit afgevraagd waarom we over zo'n goed onderhouden weg trekken door een wildernis waar helemaal geen mensen wonen? Het moet, zegt dr. Mannix, een regelrechte verbinding zijn tussen Kulus en de mijnstad.'

'Oef. Als de jongens dat horen...'

'Zwijg erover, Bratschel. Het zou die arme jongens alleen maar van streek maken.'

'Het zou hun moreel opvijzelen. Nou goed, ik zal ze niet te vroeg blij maken.

Maar ik ben blij dat u het me hebt verteld. Het geeft me weer moed. Ik bedoel: we zijn dan toch met iets belangrijks bezig.'

Maar het kon geen geheim blijven wat de Badeners aan het einde van deze weg wachtte. De volgende ochtend waren ze nauwelijks twee uur op weg op een bijna lege maag toen één van de matrozen zich uitgeput in de berm liet vallen, wrijvend over zijn verkrampte kuit. Luitenant Birkenhof was er meteen bij.

'Sta op, man. Wie heeft gezegd dat je al mag rusten? Je houdt de colonne op met die aanstellerij!'

De man schudde het hoofd. Met een van pijn vertrokken gezicht masseerde hij zijn been. Birkenhof wist dat hij geen tekenen van zwakte bij de mannen mocht toestaan. Uitvallers kon hij niet gebruiken. Als de jongens eenmaal tot de ontdekking kwamen dat hij niet in staat was de discipline te

handhaven zou het een chaos worden. Al twee dagen hing er muiterij in de lucht.

Woedend probeerde hij de matroos omhoog te sjoeren.

'Schiet op. Je bent een kerel, nietwaar? Van een beetje kramp ga je niet dood. Loop gewoon door, dan gaat het vanzelf over.'

Vertwijfeld greep de man zich beet aan het bermgras. En sloeg met zijn hand tegen iets hards. Zijn vingers, zoekend naar houvast, klemden zich eromheen.

'Vooruit, opstaan,' tierde Birkenhof.

'Ik kan niet staan,' kermde de man en hief de handen op. Birkenhof greep ze, rukte de man omhoog die echter onmiddellijk weer door de knieën zakte.

'We laten je hier achter, hoor!'

De matroos antwoordde niet. Even was hij zijn pijn en ongemak vergeten en staaarde zittend in het gras naar wat hij had opgeraapt. Toen, niet meer in staat tot spreken, toonde hij het goudklompje aan de luitenant. Die nam het stomverbaasd van hem over. 'Maar dat lijkt wel...'

Intussen waren andere manschappen om hen heen komen staan. Het bericht vloog door de rijen.

'Peter heeft een goudklomp gevonden, zomaar langs de weg.'

Berger en de regeringscommissaris kwamen er nu ook bij, evenals dr. Mannix en Kilian.

'Dit lag zomaar in het gras,' stamelde de matroos. 'Ik sloeg er met mijn hand tegen. Au, die ellendige kramp...' Hij wreef

verwoed over zijn been. 'Geef hier, luitenant, het is van mij. Ik heb het gevonden.' 'Ja, ja, zo meteen. Kijk eens, commandant, dat is echt goud, niet?' Het was echter dr. Mannix die het van hem overnam, het op de hand woog, en nauwkeurig bekeek. Het voorwerp was rond, ongeveer twee centimeter lang, vrij glad maar aan het ene einde ruw afgebroken. Het leek afgeknapt van een staafje.

'Het is goud, inderdaad,' zei de geleerde bedachtzaam, 'maar niet helemaal zuiver. Ik bedoel: het bevat nog verschillende verontreinigingen. Je zou het ruw goud kunnen noemen.' Hij beet erop en knikte.

'Ja, niet vermengd met andere metalen om het harder te maken, het is nog steeds erg zacht. Het zal nog enige bewerkingen moeten ondergaan om alle verontreinigingen te verliezen en de mooie diepe glans te krijgen die we van goud verwachten.'

'Geef hier, het is van mij,' riep de matroos weer. Hij krabbelde overeind en hinkte op dr. Mannix toe. Die reikte het hem zwijgend over. De matroos grijnsde en stak het brokje snel in zijn zak. Dr. Mannix wendde zich tot de commandant.

'Ik heb het nog tegen niemand gezegd omdat ik niet zeker was van mijn zaak, maar deze vondst bevestigt mijn vermoedens. Ik denk dat deze weg leidt naar een plaats in de bergen waar door de Thulenen goud wordt gewonnen.'

'Goudmijnen? Maar hoe komt zo'n stukje dan hier? Ik bedoel, als je een goudtransport verzorgt ga je er niet zo

slordig mee om dat je onderweg brokken verliest.'

'Ik vermoed,' antwoordde dr. Mannix ernstig, 'dat de Thulenen gouderts uit de bergen halen, het ter plaatse smelten en in dunne staven gieten. Die staven vervoeren zij dan naar de haven van Kulus, voor export of voor vervoer naar andere plaatsen in Thule. Bij de Thulenen geschiedt alle vervoer te paard of met osse- en ezelwagens. Stel nu eens dat op een gegeven ogenblik, vanwege slecht weer of omdat de paarden op hol slaan, er een ongeluk gebeurt met zo'n wagen. Hij raakt van de weg of stoot tegen de bergwand en gaat kapot. De lading valt op de grond. Later wordt de rommel opgeruimd en is er van het ongeluk niets meer te zien, maar bij de val is van een van de goudstaven een stukje afgebroken en in de berm blijven liggen. Misschien maandenlang. Zo kan het gegaan zijn.'

'Maar dan moeten ze dat stukje toch gemist hebben? Met goud ga je heel zorgvuldig om. Ze moeten ernaar gezocht hebben.' 'Mogelijk, dat weet ik niet.

In elk geval kunnen we er nu wel zeker van zijn dat langs deze weg goudtransporten kwamen.' Bergers ogen begonnen te schitteren.

'Maar dat is geweldig! Een land met goudmijnen! Dat hebben we dus ontdekt: een land met goudmijnen.'

Het nieuws vloog van mond tot mond. Ze waren op weg naar het goudland! De mariniers en bemanningsleden vergaten hun ellende, hun pijnlijke voeten, hun kramp en hun honger. Straks, morgen misschien al, zouden ze bij een

plaats arriveren waar goud voor het oprapen lag. De koorts, veroorzaakt door ondervoeding en de muggenplaag, veranderde in goudkoorts. Het kostte de officieren nu geen moeite meer om de mannen aan te sporen.

Na een ruime bocht langs de beboste bergflank begon de weg weer te dalen.

Een uur later veranderde het landschap. Voor hen, honderden meters lager, lag een breed dal waardoorheen zich een wit schuimende brede rivier stortte. Met veel bochten en slingers daalde de weg daarnaar af. Over de rivier lag een houten brug en aan de overzijde lag een stad, gebouwd op Thuleense wijze, met brede lanen en veel groen. Vanuit de stad leidde een aantal wegen in de richting van de bergen die aan het einde van het dal steil en dreigend oprezen, met hoge witte toppen. Maar een eind voorbij de stad staken schoorstenen op waaruit rook ontsnapte. De hoogovens!

Nu waren ze niet meer te houden. Schreeuwend van opwinding begonnen de manschappen te rennen, bereid de bewoners van het stadje op staande voet uit te roeien en zich meester te maken van de schatten die daar lagen opgetast.

Ook Kilian rende mee en dacht niet meer aan de blaren onder zijn voeten.

Goud! Door zijn hoofd schoten duizend gedachten. De schuld die hij had aan dr. Mannix, tweehonderd vijftig mark, zou hij met gemak kunnen voldoen als hij zijn aandeel in de goudvondst kreeg.

Juist toen de voorhoede aan de voet van de berg was gekomen en voor zich een vlak stuk grond zag liggen, waar de weg kaarsrecht naar de rivieroever leidde, vloog de brug met donderend geweld de lucht in. Onthutst stonden de mariniers stil. Anderen, die na hen kwamen, botsten tegen hun ruggen. Met open mond keken ze naar de wrakstukken die in de rivier waren gevallen en die door het wilde water snel in oostelijke richting werden meegevoerd, draaiend in stroomversnellingen, versplinterend tegen rotsblokken.

Vervloekt! De ellendelingen hebben de brug opgeblazen!

Nog steeds stroomden de mariniers van de helling, verspreidden zich over de vlakte, naderden tot aan het water en keken wanhopig neer op dat onneembare obstakel. Eén matroos, half gek van honger en goud dorst, stortte zich in de rivier om naar de overkant te zwemmen en werd onherroepelijk door de stroom meegesleurd. Ze zagen hem nog met de armen slaan, hoorden hem om hulp roepen, toen werd hij tegen een grote rots gekwakt en daarna was hij verdwenen. Voorgoed. Alleen de beide brughoofden bestonden nog. Een paar man liepen erover zo ver ze konden en staarden verbijsterd naar het verdwenen middenstuk. Zeker zestig meter brugdek was weggeslagen. Het was een daverende ontploffing geweest. En het was vlak voor hun ogen gebeurd. Dat vonden de meesten nog het ergste, dat met één klap al hun hoop op vers voedsel en grote rijkdom in de rivier was verdwenen juist op het moment dat ze dachten gered te zijn.

Op de tegenoverliggende oever verzamelden zich Thulenen. Kilian zag dat het in hoofdzaak vrouwen waren, met lange vlechten. Sommige mariniers verloren hun zelfbeheersing, hieven hun geweren en schoten op de 'vijand', die echter te ver weg stond om geraakt te kunnen worden. De kogels vielen in het water, ketsten tegen rotsen, dat was alles. Het toppunt van machteloosheid.

'Kalm jongens, kalm nou,' riep sergeant Bratschel hun toe. 'Verspil je munitie niet, die zullen we nog hard genoeg nodig hebben.' Bratschel was een oudgediende, een beroepssoldaat die al aan vier veldtochten had meegedaan en niet gemakkelijk van zijn stuk was te brengen. De lokroep van het goud kon ook hem in opwindung brengen, maar hij was te ervaren en te vaak teleurgesteld om te menen dat je met een beetje geld ook geluk kon kopen.

De wilde dromen van de jonge dienstplichtigen was hij al lang ontgroeid.

'Zorg eerst maar dat we iets te eten krijgen,' riep hij de manschappen toe.

'Hier langs de oever moet zeker iets te vinden zijn. Ik verwed er mijn hoofd onder dat die rivier stikvol zalm zit.'

Langzaamaan kwamen de mannen bij van hun geweldige teleurstelling. Ze voelden hoe moe ze waren, hoe groot hun honger was. Langs deze oever stonden een paar gebouwen. Huizen die door de bewoners verlaten waren en verder een grote loods vol gereedschappen en een wagen (maar geen trekdier).

Deze werkplaats was kennelijk bedoeld voor het onderhoud van de brug. Van lange buigzame takken en haken maakten de mannen hengels en al gauw stond een aantal langs de oever te vissen. Anderen verzamelden brandhout, plukten rijpe bramen — al schrok iedereen die door een doorn werd geprikt zich een ongeluk. Maar niemand verloor het bewustzijn. Blijkbaar groeide de giftige doornplant hier niet.

In de verlaten huizen vonden ze geen levensmiddelen, wel meubels, kleren, dekens en zelfs een vergeten verdovingspistooltje. Alleen de pijltjes of naalden waarmee het geladen moest worden ontbraken. Luitenant Birkenhof onderzocht het wapen zorgvuldig. Het was klein, van metaal, zeer eenvoudig van constructie en het werkte door middel van een sterke veer. Een groep mannen werd het bos ingestuurd om te gaan jagen onder aanvoering van luitenant Franzi. Uren later pas — het schemerde al — kwamen ze terug, een dood hert met zich meeslepend. Eindelijk kon er weer eens gegeten worden: hertebout en zalm, al waren de porties wanhopig klein.

Pas nadat iedereen iets warmes in de maag had, waagde commandant Berger zijn manschappen toe te spreken.

'Wij zijn mariniers,' zei hij trots, 'en een obstakel kan ons niet ontmoedigen.

Daar, aan de overzijde van de rivier, staan Thulenen ons uit te lachen. Maar dat lachen zal hun spoedig vergaan want zij weten niet waartoe de Badense mariniers in staat zijn.

Mannen, wij kunnen méér dan vechten, wij kunnen bruggen bouwen, loopgraven maken, mitrailleursnesten inrichten. Wij zijn tegen elke tegenslag en elke ontbering opgewassen. Morgenochtend zullen we een aanvang maken met het herstellen van de brug. Het wegdek is weggeslagen over vijftig tot zestig meter, maar de stenen pijlers in het rivierbed zijn blijven staan en wij zullen een nieuw brugdek aanbrengen, al kost het ons weken! Eer deze maand om is zullen we die stad aan de overkant bestormen en dan lachen de Thulenen niet meer.'

Een zwak gejuich beantwoordde de toespraak. Erg van harte ging het niet. Het klonk eerder plichtmatig.

Kilian stond op en ging kijken aan de oever. Naast wat er van de brug over was stond hij naar de overzijde te turen. Hij gebruikte zijn kijker. Was Thura daar? Was de Konega daar? In de stad werden de fakkels van de straatverlichting ontstoken. Uit de rivier begon mist op te rijzen. Ver weg gloeiden de witte sneeuwtoppen van de hoogste bergen nog na.

Dr. Mannix was bij hem komen staan.

'Een mooi land, hè?' zuchtte de doctor. 'Zo groen en ongerept. Zelfs een mijnstadje ziet er hier uit als een vakantieoord. En toch is het zo dun bevolkt, dat het alle levende Badeners zou kunnen opnemen zonder dat iemand ruimte te kort komt. Denk je eens in hoeveel mogelijkheden dit land ons biedt!'

'Geen enkele mogelijkheid,' antwoordde Kilian somber.

'De Thulenen moeten ons niet. Ze hebben onze ondergang voorspeld - en ik begin steeds duidelijker te zien dat ze die woorden waar zullen maken. Ze vernielden onze schepen en ons zullen ze ook vernietigen.' 'Kom, kom, niet zo pessimistisch. Je moet een beetje vertrouwen hebben in de inzichten van commandant Berger.' 'Hebt u vertrouwen in hem, dr. Mannix?' 'Och, ik neem aan dat de man weet wat hij doet.'

18 Een gevaarlijke ontsnapping

De mariniers richtten zich zo goed en zo kwaad als het ging in op het vlakke stuk land aan de rivieroever en gingen aan het werk. Berger stuurde een man of veertig stroomopwaarts om te onderzoeken of er een andere mogelijkheid was om aan de overkant van de rivier te komen zonder van een brug gebruik te maken, maar die mannen stuitten al spoedig op steile rotsen en onbeklimbare hellingen en keerden hoofdschuddend terug. Stroomafwaarts interesseerde hen niet, want de rivier ging naar het oosten, naar de kust en daar hadden ze niets aan. Bovendien zou het water daar ook wel weer door rotswanden worden geperst. Het was nu eenmaal een woest land. Nee, de enige mogelijkheid om het mijnstadje te bereiken was: de brug herstellen. Dus dat gingen ze doen. De volgende dagen gingen voorbij met hard werken en weinig eten. Berger stond voor het dilemma of hij manschappen bevel moest geven de wouden in te trekken om herten, wapiti's en elanden te schieten of dat hij de weinig overgebleven munitie moest sparen voor een aanval op het mijnstadje.

Hij koos voor het laatste en liet strikken zetten, valkuilen graven en vishengels fabriceren, in de hoop dat die methoden genoeg voedsel zouden opleveren.

Verder was het duidelijk dat ook aan deze kant van de rivier Thulenen moesten zitten, al zag je ze nooit. Mariniers

die op jacht werden gestuurd kwamen soms pas de volgende dag terug, ontwapend, van hun uniformen beroofd. Of ze kwamen helemaal niet meer terug. In het woud werden door andere patrouilles soms lijken gevonden van uitgekleede kameraden: aangebeten door de bergratten, half opgegeten door wolven, dassen, vossen of andere wilde dieren. 's Nachts uitgekleept en bewusteloos in het bos liggen was voor velen fataal. Dat moest het werk zijn van Thuleense woudlopers, geharde kerels die in de loop van hun leven één waren geworden met de natuur en die het vooral op stropers hadden voorzien. Wat de Badeners deden: strikken zetten en jagen op in vrijheid levend wild, moest in hun ogen wel 'stropen' zijn.

Dus beschermden zij het wild op de manier waarop ze dat altijd hadden gedaan: door de boosdoeners uit te schakelen, bewusteloos te schieten, van hun wapens te ontdoen. Verder wisten ze dan kennelijk geen raad met de daders, die ze dan maar lieten liggen. 'Ze proberen ons uit te hongeren,' zei luitenant Birkenhof bitter.

De visvangst leverde wel iets op, maar veel te weinig om ruim achthonderd hongerige magen te vullen. Als de mariniers een hert te pakken kregen waren de beste bouten voor de officieren in de huizen, van de rest – zelfs van de huid – werd soep gekookt voor de manschappen. De mariniers voedden zich verder met gekookte bladeren van allerlei planten, met gebraden hagedissen, zelfs met bergratten als ze die te pakken konden krijgen. Bergratten

waren er in overvloed. Het was vet, walgelijk voedsel maar wie vergaat van de honger kan niet kieskeurig zijn. Eenmaal zelfs sleepten de mannen een door wolven aangevreten karkas van een eland naar het kamp. Het dier moest van ouderdom zijn gestorven want het vlees was onnoemelijk taai. Wat de jacht extra moeilijk maakte was de strijd lust van de herten. Het was herfst, paartijd bij de herkauwers. De wouden waren vervuld van het burlen van de bokken, van hun onderlinge gevechten en als mens kon je daar beter buiten blijven wilde je niet door zo'n kolossaal gewei verpletterd worden. Verder waren er de bergratten die steeds brutaler werden, 's nachts door het kamp renden, knaagden aan het weinige voedsel en met hun schelle gepiep de mariniers de stuipen op het lijf joegen. Want ze bétén, die krenge, als je je in je slaap onrustig bewoog. De bomen kleurden goudgeel en koperrood, de bloemen raakten uitgebloeid, het loof van vele aan Badeners onbekende planten begon te verdorren.

Maar het herstelwerk aan de brug ging onverdroten door. De wouden weergalmden van de bijlslagen, mariniers liepen als lastdieren te zeulen met dikke stammen, vlochten kabels van dikke touwen — van zonsopgang tot zonsondergang ging het werk door.

De officieren en de regeringscommissaris hadden hun intrek genomen in de twee verlaten huizen en het grootste ervan was door Berger ingericht als hoofdkwartier. Ook dr. Mannix verbleef daar, maar Kilian Werfel, die het bij de R.C. helemaal verkorven had, moest buiten op het veld tussen de

manschappen slapen. Hij moest ook zelf maar zien hoe hij aan eten kwam.

De gereedschapsloods moest ook al snel worden leeggehaald en ingericht tot hospitaal, want elke dag waren er meer zieken. Dokter Wild- borg, de scheepsarts, stond voor een raadsel. De aangetaste soldaten waren misselijk, klaagden over hoofdpijn, konden hun voedsel niet binnenhouden en hadden hoge koorts. Ze verzwakten zienderogen en geen van zijn medicamenten bracht enige verbetering. Binnen drie dagen lagen er ruim honderd doodzieke mariniers in de loods en begon de scheepsarts, die achttien uur per etmaal in touw was, er zelf ook als een geest uit te zien.

Kilian werkte niet aan de brug, ging niet op jacht (hij kon niet schieten en hij was bang voor de woudlopers) hij verpleegde ook geen zieken, maar bracht zijn tijd door met langs de oever van de bruisende rivier te zwerven, waar hij eetbare planten, bessen en noten verzamelde. Soms bewaarde dr. Mannix iets van zijn eigen rantsoen voor Kilian, maar de geleerde kreeg zelf ook niet al te veel.

'Werfel is een nietsnut, een blok aan ons been. Laat hem maar voor zichzelf zorgen,' had de regeringscommissaris gezegd toen dr. Mannix hem erover aansprak. Zich tegen een machtige R.C. verzetten durfde de doctor niet goed.

Vrienden onder de mariniers en matrozen had Kilian niet, of het moest sergeant Bratschel zijn, voor wie hij veel sympathie voelde en met wie hij altijd goed overweg had gekund. Maar Bratschel had het druk. Op een middag toen

Kilian weer rondzwierf, zijn zakken vol met opgeraapte eikels en beukenootjes (daarvan kon je, als je ze fijnstampte een soort koeken bakken) ontdekte hij een ontwortelde boom, die half in het water was gevallen. Op de rottende stam groeiden zwammen. Eetbare zwammen? Hij hoopte het. Hij had zo'n honger dat het hem eigenlijk weinig kon schelen of ze giftig waren of niet.

Sedert hij Thura hand in hand had zien staan met Christian en ontdekt had welk een belangrijke en onbereikbare plaats ze innam in de Thuleense samenleving, had hij veel van zijn ondernemingslust verloren. Bovendien had hij voor zijn ogen de brug naar de goudstad zien vernietigen, en daarmee zijn laatste hoop om ooit zijn schuld aan dr. Mannix te kunnen voldoen in het water zien vallen. Even was bij de gedachte aan een goudschat zijn oude verlangen naar rijkdom opgelaid en leek het leven minder mistroostig. Maar dat was maar even geweest. Toen was er die reeks harde ontploffingen geweest en daarmee was alle hoop vervlogen. Hij zou zijn vaderland nooit terugzien, zijn ouders nooit meer in de armen sluiten, nooit zijn vader horen zeggen: 'Jongen, ik ben trots op je.' Gestrand in een woest, half onbewoond land was hij. En dat land zou hem verdelgen, vroeg of laat. Thura had hem dat zeer duidelijk gemaakt: de Thulenen zouden geen medelijden hebben met de indringers. Ze hadden besloten zich hoe dan ook van de Badeners te ontdoen. Weliswaar lieten ze het karwei over aan Moeder Aarde, aan de natuur van hun land, aan de wilde dieren en een onbekende ziekte

of de honger, maar het gebeurde niettemin, onontkoombaar. En als lokaas hadden ze aan de overzijde van een woeste rivier met stroomversnellingen een goudstadje neergelegd...

Kilian peuterde aan de zwammen, rook eraan. Hij keek even om. Een bocht in de rivier onttrok het legerkamp, de kapotte brug en het stadje aan het gezicht. Heel even schrok hij. Hij was wel een heel eind afgedwaald!

Maar wat deed het ertoe?

Hij boog zich over de liggende boomstam heen, reikend naar nog meer zwammen en kreeg toen een schok. Er zat iemand achter de stronk!

Een meisje, diep weggedoken. Met bonzend hart keek hij neer op de gehurkte gestalte, het geblokte hemd, de kuitbroek, de touwsandalen.

Nu hief ze het hoofd op en keek hem recht aan.

'Thura,' fluisterde hij ontzet. En toen: 'Hoe kom je hier? Zo dicht bij het kamp. Als ze je ontdekken... De commandant heeft bevel gegeven op elke Thuleen te schieten, ook op de vrouwen en kinderen.'

Jij draagt geen wapens, Kilian,' zei het meisje rustig in het Kanadeens.

Ze glimlachte even en keek naar wat hij in zijn hand hield.

'Die zwammen zijn eetbaar, hoor,' zei ze geruststellend.

'Wat doe je hier? Espioneer je ons, Thura?'

Zoals gewoonlijk kreeg hij geen antwoord op zijn vragen. Het meisje tastte even in een soort zak die voor haar borst hing en haalde er iets uit.

'Hier,' zei ze.

Het was een honingkoek. Thulenen die op reis gingen of er een dag op uit trokken staken die gewoonlijk bij zich voor onderweg. Het waren harde, zoete koeken, je moest over een goed gebit beschikken om ze klein te krijgen, maar ze smaakten bijzonder lekker en waren zeer voedzaam. Kilian, uitgehongerd, viel erop aan.

Vanuit haar schuilplaats keek Thura peinzend toe hoe hij beet en kauwde. 'Je hebt honger.' Kilian, met volle mond, knikte.

'Waarom gaan jullie niet terug naar Kulus? Die brug herstellen lukt toch nooit.'

'O jawel. Commandant Berger is een koppige man. Hij geeft het niet zo gauw op.'

'Kilian, vertel de mannen die het bij jullie voor het zeggen hebben, dat ze beter meteen kunnen teruggaan naar Kulus.'

'Hoe vaak moet ik je nog zeggen, Thura, dat naar mij niemand luistert?' 'Hier zullen jullie allemaal omkomen.' 'In Kulus niet?'

'In de stad hebben jullie een kans de winter te overleven.'

Kilian zuchtte en schudde langzaam het hoofd. Hij slikte het laatste stuk koek door en zei:

'We kunnen niet teruggaan. Er zijn te veel zieken.'

Thura boog het hoofd.

'De rattenziekte,' hoorde hij haar zeggen. Het klonk heel zacht, zelfs beschaamd. En toen, bijna heftig, riep ze:

'Het is jullie eigen schuld, jullie zijn ook zo dom. Dat

geknal van geweren elke dag, dat houdt de wolven op afstand. En het zijn juist de wolven die op de bergratten jagen. Hannah-Dottir liet vijf maanden geleden veel wolven en dassen naar deze streek overbrengen om de ratten in toom te houden, maar als jullie de wilde dieren wegjagen kunnen de bergratten zich ongestoord vermenigvuldigen en worden ze steeds brutaler. Ik wed dat ze 's nachts gewoon door het kamp lopen.' Ja. En ze bijten. Word je ziek van die beten?'

Thura zuchtte diep.

'Wat zal Christian dit erg vinden,' zei ze zacht. Tot zijn verbazing zag hij tranen in haar ogen staan.

Om wie, om wat hilde ze nu? Kilian begreep er niets van. Bijna ruw zei hij:

'Jank maar niet om je kostbare wolfjes.' Fel keek ze op, achter de tranen gloeiden de ogen met zwart vuur.

'De wolven kunnen voor zichzelf zorgen. Maar zoals jullie in de wouden tekeer gaan, met geweren, met bijlen — dat hakt maar raak, dat schiet maar raak, dat verstoort nesten en holen... Ga toch terug naar Kulus, het is jullie enige kans.'

'Eerst probeer je de hele Badense vloot in de lucht te laten vliegen, met meer dan twaalfhonderd opvarenden en nu heb je opeens medelijden met ons? Kom nou, Thura, dat meen je niet.' Ze zweeg, keek langs hem heen.

'Bijna tweehonderd man verloren in de stormnacht het leven,' vervolgde Kilian verwijtend. Thura schudde het hoofd.

'Dit is ernstiger,' zei ze. 'Verdrinken duurt maar enkele minuten. Aan de rattenziekte ga je dood na vijf dagen

martelen. Ik... Kilian, denk je dat jouw commandant onze sjamana's in zijn kamp zal toelaten? Zij kunnen de rattenziekte in het eerste stadium genezen. Maar alleen dan.' 'Iedere Thuleense die het kamp durft te naderen wordt onherroepelijk neergeschoten,' zei Kilian.

'Bevel van commandant Berger.' 'En ons durf je wreed te noemen omdat wij een paar ijzeren schepen beschadigd hebben?' stoof ze op.

Kilian keek neer op het donkere hoofdje en voelde zijn hart bloeden. 'Ik wil de commandant wel voorstellen een paar van jullie sjamana's in het kamp toe te laten, maar ik denk niet dat hij het goed zal vinden. En ik geloof je eigenlijk niet, Thura. Jullie willen ons niet helpen, jullie willen ons verdelgen.' 'Ja.' Het klonk als een zucht. 'Dat is de gruwel ervan. Christian heeft het er heel moeilijk mee. Wij allemaal...' 'Wat kon hem Christian schelen?

'En de Konega? Wat zegt die ervan? Wil zij ons ook allemaal dood hebben?'

Thura gaf nooit de inlichtingen waarom hij vroeg.

'Hoe komt het dat die ziekte in het kamp uitbrak? Omdat die beesten ons bijten, of omdat we ze gegeten hebben?'

Geen antwoord. Thura leek vergroeid met de half verrotte boomstam waarachter zij schulde. Kilian keek om en zag vijf mariniers met hengels in de hand, die zich langs de oever voortbewogen. Nu kon hij haar verraden, haar overleveren aan haar 'vijanden.' Hij zou het niet doen, wist hij. Breeduit ging hij op de stronk zitten en keek naar de naderende

soldaten. Sergeant Bratschel was erbij. 'Hé, meneer Werfel, u bent ook ver van het kamp afgedwaald! En dan nog wel ongewapend, Wat doet u hier?'

'Zwammen zoeken.' Kilian toonde zijn buit. 'De commandant geeft me geen eten meer, ik moet er zelf voor zorgen.'

'Dat moeten we de laatste dagen allemaal.' Bratschel keek naar Kilian die mager en bleek op de stam zat, met zijn rug de aanwezigheid van een Thuleens meisje verbergend.

'Hier,' zei Bratschel goedgehartig en hij stak Kilian een deel van zijn vangst toe.

'Het is geen grote zalm maar hij zal best smaken. En neem een goede raad van me aan, meneer. Waag u niet in uw eentje zo ver van het kamp. Die vervloekte Thulenen zitten overal en ze hebben er nog steeds schik in ons bewusteloos te schieten en uit te kleden. Kom mee, mannen, voor vanmiddag hebben we wel genoeg. Vanavond eten we gekookte zalm. Gaat u met ons mee?' 'Ik kom straks. Ik wil eerst nog wat uitrusten.'

'Nou, u moet het natuurlijk zelf weten. Ik blijf erbij dat u wel veel risico's neemt.'

De mariniers verwijderden zich, maar pas toen ze om de bocht waren verdwenen durfde Kilian zich om te draaien. 'Thura,' zei hij dringend, 'vertel me meer over die ziekte.' 'De bergratten hebben vlooiën die op mensen kunnen overspringen. Als mensen door die vlooiën worden gebeten kunnen ze besmet worden.'

'Gaan de ratten er zelf niet aan dood?'

'Christian zegt dat dat niet gebeurt. De bergratten schijnen een stof in hun bloed te hebben die overgebracht via vlooiënbiten mensen ziek maakt.

Helemaal begrijpen doe ik het ook niet. Maar we hebben een middel dat we aan nieuwe zieken kunnen geven. Het is in feite een soort ingewandsziekte en als die verder doorvreet is er geen redding meer mogelijk.'

'En jullie sjamana's hebben er een middel tegen.' Ze knikte vaag.

'Ga naar het kamp, Kilian. Zeg de commandant dat hij terug moet naar Kulus.

We zullen jullie op de terugweg niet lastig vallen. Dat beloof ik.' 'Ik... ik zal het proberen.' Hij liet zich van de stronk afglijden. 'Thura, waarom praat je met mij en verder met niemand?' 'Ga nu,' wuifde ze.

Als hij voor het donker terug in het kamp wilde zijn moest hij opschieten.

Even aarzelde hij nog, toen zei hij, bijna hatelijk: 'Goed. En doe de groeten aan Christian.'

Woedend bijna beende hij weg. Maar Thura had hulp aangeboden...

Uren later was hij terug in het legerkamp, dat er leeg en haveloos uitzag. Hij voelde het als zijn plicht naar commandant Berger te gaan, maar de honger kwelde hem te zeer. Dus maakte hij eerst een vuurtje en roosterde de zalm in de hete as. Samen met de zwammen die zeer goed te eten

bleken smaakte het hem goddelijk. Toen, voldaan en gesterkt, ging hij op zoek naar Berger.

Hij vond de commandant in gezelschap van de regeringscommissaris bij de brug, waar mariniers met ongelukkige gezichten kreunend liepen te zeulen met boomstammen die andere manschappen voor hen uit het bos hadden gehaald. Berger stond tegen hen te schreeuwen en met zijn armen te zwaaien.

Het was duidelijk dat de jonge kerels eigenlijk te ontmoedigd waren om het zware werk behoorlijk uit voeren. Ze vloekten machteloos, lieten de zware stammen soms uit hun handen glippen, struikelden over elkaars voeten en wierpen vijandige blikken naar de officier. Kilian voelde zijn hart ineenkrimpen. Dit was geen veldtocht meer, dit was jonge kerels dwingen tot slavenarbeid. De schemering begon te vallen en het zou niet lang meer duren of het werk moest worden gestaakt.

'Commandant, kan ik u even spreken?' riep Kilian.

Meteen bemoeide de regeringscommissaris zich ermee.

'Wat moet jij hier, Werfel? Ga naar het kamp. Je loopt ons alleen maar in de weg. Slappelingen als jij kunnen we hier niet gebruiken. Hier wordt mannenwerk verricht.'

'Hier wordt tijd, energie en zweet verspild,' antwoordde Kilian brutaal.

'Commandant, ik moet u melden dat ik deze middag een van de Thuleense leidsters heb gesproken. Ze gaf me een boodschap voor u mee.

Onze mannen zullen nooit de rivier kunnen oversteken, zei ze. De Thulenen zullen het niet toestaan.'

'Je hebt een Thuleense ontmoet! Waar?'

'O, een heel eind stroomafwaarts... kilometers hier vandaan. Ik liep haar toevallig tegen het lijf en...'

'Ze schoot niet op je?' vroeg de R.C. scherp.

'Het is wel erg toevallig dat jij altijd met dat soort boodschappen komt aanzetten,' zei Berger wantrouwig.

'Ja, en altijd vertel je ons hetzelfde: ga naar huis, ga terug, geef het op,'

snauwde de R.C.

Kilian haalde de schouders op.

'Daar kan ik ook niets aan doen. De Thulenen zeggen iedere keer hetzelfde. Ze willen ons kwijt, zo snel mogelijk.'

'Ik had bevel gegeven elke Thuleen terstond te doden, ongeacht leeftijd of geslacht,' zei Berger. 'Waarom heb je dat bevel niet uitgevoerd?' 'Ik draag geen wapens.'

'Jij dwaalt ongewapend kilometers van het kamp af, in een land dat ons dodelijk vijandig gezind is. Je komt — heel toevallig — een belangrijke Thuleense tegen en je praat met haar. Ze schiet je geen verdovingspijltjes in je bast om je daarna uit te kleden en als prooi voor de wilde dieren te laten liggen, neen, ze praat tegen je! Werfel, vind je dat zelf niet erg vreemd? En verdacht?'

Kilian verloor zijn geduld.

'Luister nu toch eens naar me, commandant. Dat meisje bedoelde het goed. Ze bood zelfs hulp aan. Toen ze hoorde

dat er zoveel ernstig zieken in het kamp waren...' 'Heb je haar daarover ingelicht, stommeling?'

'Nee. Ja... ik zei tegen haar dat we niet terug konden gaan naar Kulus omdat we te veel zieken hadden en ze dat dus niet van ons mocht eisen. Toen riep ze: O

grote Moeder Aarde, de rattenziekte. Ze zei ook dat het onze eigen schuld was dat we daarmee te kampen hadden omdat we de wolven op een afstand houden. Die kunnen we beter hun gang laten gaan, want zij jagen op de ratten.'

'Wat een onzin. Denken de Thulenen echt dat we ons liever laten opvreten door wolven en andere wilde dieren dan dat we de kans lopen op een paar rattebeten?'

'De wolven vallen toch geen mensen aan. Ze jagen op ongedierte zoals bergratten. Het meisje vertelde me dat ze een half jaar geleden juist in deze streek veel wolven hebben losgelaten om het aantal bergratten in toom te houden.'

'Zo te horen,' zei de R.C. snijgend, 'hebben jullie een lang en gezellig gesprek gehad over die dierentuin hier. En je hebt die vrouw natuurlijk alle inlichtingen gegeven die zij nodig had om ons nog meer ellende te bezorgen, niet?'

'Ze bood aan sjamana's naar ons kamp te sturen om de rattenziekte te bestrijden.'

'Welja, nog meer spionnen!'

'Ik geloof dat ze het meende, commandant.'

'Ach dwaas. Je staat te liegen dat je zwart ziet. Dat snapt toch een kind. Ben jij dan al zo goed in hun taal dat je zulke gesprekken met de dames kunt voeren?'

'We spraken Brits. Zij noemen het Kanadeens en...' 'Jij hebt op alles een antwoord, nietwaar Werfel?' Dat was de R.C. weer. 'Houd je ons werkelijk voor zo onnozel dat je denkt dat we alles maar geloven? Mij dunkt, de zaak is nogal duidelijk. De jonge Werfel maakt gemene zaak met de Thulenen. Dat heeft-ie van begin af aan gedaan. Alle tegenslag die we tot nu toe ondervonden, hebben we aan zijn verraad te wijten.'

'Dit is waanzin,' gilde Kilian. Verbijsterd keek hij rond. In de toenemende schemering zag hij dat er om hem en de beide hoge pieten een hele oploop was ontstaan.

'Admiraal Cranach heeft me zelf opdracht gegeven om contact te zoeken met de Thulenen. Dat heb ik gedaan. Die beschuldiging van verraad is grote onzin.'

'Tracht je maar niet vrij te pleiten, schurk,' tierde Kwatschi. 'Je onderhoudt verbindingen met de vijand, je hebt geheime samenkomsten met hem... met haar. Je laat je zogenaamd als boodschappenjongen gebruiken, terwijl je de vijand van al onze plannen en bewegingen op de hoogte hebt gehouden.'

Kilian stampvoette.

'Dat heb ik niet! Dat die vrouwen weigeren te onderhandelen is niet mijn schuld. Het is ook niet mijn schuld dat ze de brug hebben opgeblazen en dat bergratten ziekten verspreiden.' De regeringscommissaris had nog een troef achter de hand: 'In de nacht van de orkaan, toen de Thulenen die bomaanslagen op onze schepen pleegden, stond jij aan dek om hun aanwijzingen te geven. Ik heb je

gezien, Werfel! Je leunde over de verschansing en je gaf tekens.'

'Dat is een leugen. Ik was aan dek gekomen om...' 'Ach man, schei toch uit met die domme ontkenningen. De zaak is volkomen duidelijk. Je hebt ons voortdurend verraden en dat heeft honderden mensenlevens gekost.'

Uit de kring mariniers, van wie velen een vriend hadden verloren, steeg een woedend gemompel op. Zelfs hoorbare kreten waren te onderscheiden als:

'Hang hem op! Schiet hem dood! Smijt hem in de rivier!' En nog erger dingen wensten ze Kilian toe. De R.C. liet zijn tanden blikkeren.

'Kilian Werfel,' sprak hij snijdend, 'ik arresteer je wegens hoogverraad.'

Wegens bewézen hoogverraad! Morgenochtend bij het aanbreken van de dag kom je voor het vuurpeleton.'

'Dat kunt u niet doen, dat mag niet,' schreeuwde Kilian in paniek. 'U hebt niets bewezen, alleen maar iets beweerd wat niet waar is. Ik heb recht op een proces, op een verdediger.'

'Wie een landverrader verdedigt maakt zich zelf schuldig aan verraad, ellendeling die je bent. Sergeant! Bind deze kerel stevig vast en sluit hem op in de kelder van het hoofdkwartier. Laat kelder en huis goed bewaken. Vannacht mag hij nog een poosje in zijn zwarte ziel kijken. Morgenochtend wordt hij terechtgesteld.'

De mariniers stemden er volmondig mee in. Ofschoon Kilian luidkeels bleef protesteren werden zijn handen op de

rug gebonden, zijn enkels aan elkaar gesnoerd. Terwijl scheldwoorden op hem neerhagelden, mannen verontwaardigd op hem spuwden, sleurden vier man hem naar het huis waarin de officieren woonden, en smeten hem in de kelder. Die was leeg, op een bergje steenkool in een hoek na. Kilian lag op de vastgestampte vochtige vloer en zag door het smalle kelderraampje het laatste daglicht verdwijnen. Zijn hele lichaam deed pijn, en plotseling beseft hij dat hij de laatste nacht van zijn leven inging.

Voor het eerst sedert zijn vertrek uit het Badense Rijk kreeg Kilian medelijden met zichzelf. De touwen om zijn polsen en enkels knelden, zijn heup drukte pijnlijk op de vastgestampte vloer. Wat een ellendige manier om je laatste uren door te brengen!

Thura zou hij nooit terugzien en ze zou nooit ontdekken wat er met hem was gebeurd. En zelfs als ze het ooit te horen kreeg zou ze er niets om geven. Voor haar was hij gewoon de boodschappenjongen geweest. Door zich te bewegen probeerde hij een iets gemakkelijker houding aan te nemen.

Met hoeveel geestdrift was hij aan de expeditie begonnen! Dat wordt een grandioos avontuur, had hij gedacht. In plaats daarvan was het avontuur al gauw veranderd in een nachtmerrie, in een opeenvolging van mislukkingen, tegenslagen en ellende.

Om niet in tranen uit te barsten probeerde hij aan andere dingen te denken.

Aan Kulus, zoals hij de stad had gezien bij aankomst: breed

uitgebouwd, met vrolijk gekleurde huizen, uitgestrekte parken, lustig draaiende molenwieken, met brede door platanen en esdoorns omzoomde lanen vol luchtig geklede mensen die bezig waren. En rondom die stad, de beken en waterloopjes, de vele watermolens met draaiend rad, waarbinnen van alles en nog wat werd gemaakt. Nuttige en mooie voorwerpen voor de Thulenen. Een heerlijk land. Maar voor dit paradijselijke beeld schoof het Kulus zoals hij het de laatste maal had gezien: beschadigd door de orkaan, met ingestorte huizen, vernielde molens, ontwortelde bomen. De kade een puinhoop van verkoolde balken en scheepswrakken, de baai bezaaid met wrakhout. Gestrande grauwe stalen oorlogsschepen die er niet hoorden en die lang zouden blijven roesten. Een beeld van verwoesting, een beeld van...

oorlog. Waarom zijn wij Badeners eigenlijk zo oorlogszuchtig? dacht hij verbaasd. Als de hartstochten zijn uitgewoed en de vrede weer wordt getekend is er niets overgebleven dan roestend schroot, grafheuvels, leegte... Waarom doen wij dat andere volken aan? Wat winnen we ermee? Bovenaan het keldertrapje ging de deur open, een streep lamplicht viel in de kelder. Kilian zag iemand naar beneden komen. Het was sergeant Bratschel met een kroes water en een warm vettig stuk vlees op een schotel.

Hij sgorde Kilian ruw omhoog tot die in zittende houding kwam, knielde toen bij hem neer en hield de beker tegen zijn lippen. De jongeman dronk dorstig.

Daarna kreeg hij een stukje vlees in zijn mond gepropt. Walgend spuwde hij het voedsel uit. 'Tjesses, dat is rattevlees.'

'Wees blij dat ze zo genadig zijn je iets te eten te laten brengen,' gromde de sergeant. 'Eigenlijk is het verspilling van goed voedsel om iemand die morgenochtend gefusilleerd zal worden nog iets te eten te geven.' 'Houd die troep maar. Ik lust het niet. Het maakt me misselijk.' 'Zoals meneer wenst.' In het vage licht zag Bratschel er onverzoenlijk uit. Zijn trouwe ziel moest wel terugdeinzen voor een verrader. 'Geloof jij, sergeant, dat ik jullie werkelijk heb verraden?' vroeg Kilian. Het verbaasde hem dat hij zoveel belang hechtte aan de mening van de man.

'Daarover hoef ik niet te oordelen, meneer.'

'Maar zie je me ervoor aan?'

Bratschel antwoordde niet. Hij keek naar de schotel in zijn handen. Zijn wangen waren ingevallen, zijn mond was een smalle streep. 'Weet u zeker dat u niet wilt eten, meneer?' 'Nee, dank je. Ik ben niet naar Thule gekomen om ratten te eten.' De sergeant stond op en keek op de gevangene neer.

'Ik zal u zeggen wat ik denk, meneer. Vanmiddag trof ik u aan, kilometers van het kamp verwijderd. U was ongewapend, maar u toonde geen enkele angst voor de Thulenen. U wist dat ze u niets zouden doen, nietwaar? En rattevlees is niet fijn genoeg voor u. Zij zorgden wel dat u betere dingen te eten kreeg. Ik heb eeuwig spijt dat ik u die zalm gaf. Maar u zag er zo hongerig uit.' 'Je ziet me dus voor een verrader aan?' 'Wat deed u zo ver van het kamp?'

'Ik zocht naar voedsel. En ik had een gesprek gehad met een van de Thuleense leidsters. Van dat gesprek heb ik rapport uitgebracht bij commandant Berger.'

'U weet even goed als ik dat we geen Thuleen die ons pad kruist in leven mogen laten.'

'Ja, dat wist ik. Denk jij, sergeant, dat ik met mijn blote handen een meisje kan vermoorden?'

Bratschel zweeg, keek over Kilian heen.

'En jij, sergeant. Zou jij op een kind kunnen schieten?'

Nu keek Bratschel de gevangene recht aan.

'Weet u, meneer Werfel, ik heb u nooit een kwade vent gevonden. Een beetje eigenzinnig soms, dat wel. Maar dan dacht ik: ach, hij heeft gestudeerd, hij is een soort geleerde en geleerden denken anders dan soldaten. Ik heb ook wel gezien dat u niet zo goed kon opschieten met de commandant en met de R.C.

Maar je eigen mensen verraden aan de Thulenen — daarvoor moet je toch wel diep gezonken zijn.' 'Ik heb alleen geprobeerd onze invasie te redden, Bratschel en dat is me niet gelukt.'

'Door te smoezen met die wijven hier?' 'Ik deed mijn best. Ik haat bloedvergieten.' 'Hm.'

'Beste Bratschel, we gaan er allemaal aan. Denk niet dat ik bang ben voor de dood. Het is beroerd om te moeten sterven als je nog zo jong bent als ik, maar ik herhaal: we gaan er toch allemaal aan. Een dag eerder of later maakt dan ook niet veel meer uit. Het is met ons gebeurd.' 'Zulke dingen zeggen is al

verraad.'

'Dat vind jij. Jij wilt niet berusten in onze nederlaag en dat siert je. Jij hebt je nooit kunnen voorstellen dat Badeners een keer verslagen konden worden.

Toch gebeurt dat nu. Niet in een grote veldslag met slachtoffers aan beide kanten. Wij gaan eraan. De Thulenen lachen in hun vuistje. We kunnen geen kant meer uit en van de Grote Mars Westwaarts is niets terechtgekomen. Onze schepen zijn niet zeewaardig meer. Zonder brug kunnen we de rivier niet over en die brug zal niet hersteld worden als de Thulenen dat niet willen. We hebben verloren,

Bratschel, of je dat nu geloven wilt of niet.'

'Ik kan niet luisteren naar zulke praatjes, meneer.'

Maar hij bleef staan, alsof hij begreep hoezeer Kilian behoefte had om tegen iemand te praten.

'En niemand,' vervolgde Kilian, 'niemand van de officieren wil inzien dat de hele ellendige toestand hun eigen schuld is. Daarom zochten ze een zondebok, iemand op wie ze de oorzaak van de mislukking kunnen afschuiven, zodat ze zonder zich bezwaard te voelen verder kunnen blunderen. Als zondebok hebben ze mij gekozen, ik was een voor de hand liggend slachtoffer. Maar als ik dood ben morgen – wat dan? Denk je werkelijk dat alles dan ten goede zal keren, dat er géén fouten meer worden gemaakt, dat de Thulenen jullie dan met open armen zullen ontvangen en zullen zeggen: Vergeef het ons, beste Badeners, we zijn erg onaangenaam tegen jullie geweest maar we zullen het nooit weer doen.

Denk je echt dat mijn dood ook maar iets oplost, Bratschel?'

'Ik weet het niet, meneer. Ik ben maar een gewone sergeant en ik hoef over zulke dingen niet na te denken.'

'Nee, dat hoef je niet. Maar je doet het wel, nietwaar? Luister Bratschel, zou je iets voor me willen doen? Ga dan naar dr. Mannix en zeg hem dat het me spijt dat ik hem de geleende tweehonderdvijftig mark niet zal kunnen terugbetalen.

Zeg hem dat hij in plaats daarvan alles mag houden wat ik nog bezit: mijn plunjezak, mijn verrekijker, mijn regenjack, mijn aantekeningen. Het is niet veel, maar ik heb het van zijn geld gekocht. Wil je dat voor me doen, Bratschel?' Ja meneer, u kunt erop rekenen. Goede nacht meneer Werfel.'

Even keek de sergeant beschaamd omdat hij zonder nadenken zoiets dwaas had gezegd tegen een ter dood veroordeelde. Hij begon het trapje te beklimmen. Een serie hevige ontploffingen wierp hem bijna omver.

Verschrikt liet hij beker en schotel uit zijn handen vallen en greep zich vast aan de trapeuning. 'Wat was dat?'

Weer een ontploffing. Buiten klonk geschreeuw en het geluid van rennende voetstappen. Bratschel vloog het trapje op maar vergat niet de deur achter zich te sluiten en de grendel erop te schuiven. Stil lag Kilian te luisteren. Door het smalle raam zag hij de weerschoon van vlammen flikkeren. En het bleef maar knallen. Kilian had al acht explosies geteld. Daarna werd het stil maar de flikkerende gloed bleef. De brug, dacht hij. De Thulenen hebben het werk van de

afgelopen week aan de brug weer ongedaan gemaakt. Maar hoe? Nu het door de weerschijn van de brand niet meer zo donker om hem heen was zag hij opeens de gebroken schotel op de grond liggen, met scherpe randen. Hij rolde erheen, wriemelde met zijn op de rug gebonden handen en kreeg een scherf te pakken. Met oneindig geduld probeerde hij zijn handen en voeten bij elkaar te brengen om met de scherf de touwen door te zagen. In een avonturenboek had hij eens gelezen over de ontsnapping van de held, die het op die manier was gelukt zich van zijn boeien te bevrijden. Maar in de praktijk bleek het onmogelijk. De scherf was niet scherp genoeg en hij had te weinig bewegingsvrijheid. Kortom: het lukte niet.

Hij liet de scherf vallen en dacht na. Met zijn tanden? Hij kronkelde en wentelde tot hij het stukje aardewerk met zijn lippen kon oppakken en tussen zijn tanden klemmen. Nu proberen zover voorover te buigen dat hij zijn voeten kon bereiken. Dat lukte ook niet. Hij was niet lenig genoeg en had te weinig kracht. Moe liet hij zich weer achterover vallen. In boeken gaat het allemaal zo gemakkelijk, dacht hij. Een wilde woede steeg in hem op. Wij Badeners, wij kunnen alles, dacht hij razend. Wij kunnen de hele wereld veroveren en ons uit alle moeilijkheden redden. Ja, ja, maar alleen in de boeken die we te lezen krijgen en waarin altijd een Badense jongen een heldenrol speelt, waarin Badense moed en doodsverachting worden verheerlijkt, waarin de Egons de grootste en knapste helden zijn en altijd de overwinning

behalen. Maar ik heb de Egon gezien, onze machtige Egon IV en hij was een dik mannetje, nogal onzeker, bang voor zijn hachje, bang voor spionnen en sluipmoordenaars. Terwijl hij aan alle kanten wordt bedrogen door de regeringscommissarissen en door de rijke zakenlieden of door iedereen die zich verrijkt ten koste van het volk. En ik heb Kwatschi, de regeringscommissaris leren kennen, die voor miljoenen gestolen moet hebben bij de bouw van de oorlogsschepen maar die toch nog probeerde mij, een doodarme wetenschapper, voor een paar honderd marken op te lichten.

Sergeant Bratschel wil het niet zien, wil het niet horen. Hij gelóóft in de superioriteit van het Badense volk, omdat hem dat van de wieg af werd ingeprent. Zoals het mij werd ingeprent. Maar we zijn niet wie we denken dat we zijn. We zijn niet half zo heldhaftig, braaf en edel als we van onszelf denken. Kijk maar naar die jongens daarbuiten, die denken dat ze een held zijn als ze een weerloze vluchtende ree doodschieten. Stommelingen zijn we, volgepompt met vaderlandsliefde, terwijl dat zelfde vaderland ons uitbuit, ons gebruikt voor machtsuitbreiding, ons de dood inzendt voor meerdere glorie van de Egon, die zelf veilig thuisblijft.

Kwam het doordat hij ten dode was opgeschreven dat hij het allemaal zo helder zag? Of durfde hij eindelijk voor zichzelf te bekennen wat hem al weken bezig hield, sedert hij kennis had gemaakt met een volk dat er totaal andere denkbeelden op na hield?

Het was hem opeens zo duidelijk. Commandant Berger was in alle staten omdat hij het niet van vrouwen kon winnen. Dat kon hij als hoge Badense officier niet op zich laten zitten. Voor dat absurde feit moest een verklaring zijn, moest een zondebok worden gevonden. Iemand — geen vrouw — had al die tegenslag op zijn geweten, was de Grote Verrader. En natuurlijk koos hij daarvoor iemand uit die de brutaliteit had gehad hem op een paar fouten te wijzen: Kilian Werfel. Buiten werd nog altijd druk heen en weer gelopen. En knalden bevelen, stemmen riepen door elkaar. Probeerden ze nog iets van hun werk aan de brug te redden?

De brand schenen ze nu toch onder de knie te hebben, want de flikkerende gloed doofde en het werd opnieuw aardedonker in de kelder. Kilian had zijn pogingen om zijn touwen door te snijden opgegeven. Morgen...

Opnieuw hoorde hij de deur boven aan het trapje opengaan, maar er viel geen licht naar binnen. Kilian rolde snel opzij opdat sergeant Bratschel — of wie het was — niet over hem zou struikelen. Hij hoorde iemand fluisteren:

'Kilian...?'

'Hier,' siste hij terug. Hij voelde een tastende hand, toen gleed er een mes langs zijn polsen, de knellende touwen vielen weg. Ook zijn enkels werden bevrijd en dezelfde stem fluisterde: 'Kun je staan? Kun je lopen? Vlug, maak dan dat je wegkomt.' Het was dr. Mannix. Kilian voelde hoe het mes in zijn handen werd gedrukt. De doctor hees hem overeind, duwde hem naar het trapje. 'Snel.'

Neem de achterdeur. Er is nu niemand.' 'Dank u,' fluisterde Kilian.

Hij sloop moeilijk het trapje op, gluurde om de hoek van de gang, met achter zich zijn bevrijder. De gang was donker, daar scheen inderdaad niemand te zijn. Kilian glipte naar het achterhuis. Maar bij de achterdeur stond een schildwacht. Hij kon juist de donkere schaduw van de man onderscheiden.

Dr.

Mannix had het ook gezien.

'Wacht,' siste hij. Kilian drukte zich tegen de muur, terwijl de doctor langs hem heen naar buiten stapte en de op wacht staande soldaat groette.

Met een praatje over de brand trachtte hij de aandacht van de wachtpost af te leiden.

'Zijn ze er al achter hoe de Thulenen het nieuwgebouwde stuk brug hebben kunnen opblazen?'

Jawel meneer. Met handgranaten. Met onze eigen handgranaten die ze eerder in Kulus hebben buitgemaakt.' 'Maar zo ver kan toch niemand gooien!'

'Nee meneer. Luitenant Franzi heeft gezegd dat ze katapulten gebruikt moeten hebben.'

'Nou, dan mogen we van geluk spreken dat de Thulenen hun geintje pas 's avonds nadat het werk was gestaakt hebben uitgehaald.'

Dr. Mannix had kans gezien tijdens dit gesprek de wachtpost enigszins van de deur weg te dringen en Kilian glipte naar buiten.

'Dus we krijgen onze eigen wapens naar ons hoofd geslingerd,' riep dr.

Mannix verontwaardigd. Hij sprak zo luid om elk geluid dat Kilian maakte te overstemmen.

'Die ellendige Thulenen verzinnen telkens wat anders om ons het leven zuur te maken. Als ze nou maar eens gewoon wilden vechten. Maar dit getreiter, daar word ik zo moe van,' klaagde de wachtpost. 'Je hebt gelijk, man. Het is een achterbaks en gemeen volk.' Kilian was nu ver genoeg om, gedekt door de duisternis, een sprint naar het dichtstbijzijnde struikgewas te wagen. Dr.

Mannix bleef maar op de wachtpost inpraten.

'In elk geval hebben we de verrader die al onze bewegingen aan de vijand doorgaf ontmaskerd. Morgen gaat hij voor het vuurpeleton.' 'Dat heb ik gehoord, meneer. Al begrijp ik niet goed hoe die jongeman het klaarspeelde om met de Thulenen in verbinding te komen. Die naarlingen doen net alsof we niet bestaan.' 'Verraders weten altijd wel een middel te vinden, soldaat.' 'Ja meneer. Het is een grof schandaal.'

'Nou, goede wacht verder. Ik ga eens kijken of ik nog iets te eten kan vinden.'

Met die woorden wandelde dr. Mannix langzaam weg, de hoek van het huis om. De schildwacht stond weer onbeweeglijk voor de achterdeur. Heel voorzichtig werkte Kilian zich op de buik liggend achteruit, dieper de struiken in. Onder zijn schoen kraakte een takje en hij bleef met ingehouden adem verstijfd liggen. Maar de geluiden rondom

het kamp, meestal van rondscharrelende dieren, waren zo gewoon dat niemand er enige aandacht aan schonk.

Zijn voeten en handen prikten hevig nu zijn bloed weer begon te stromen. Zijn enkels deden pijn, zijn polsen waren ontveld. Maar dr. Mannix had hem de kans geboden zijn leven te redden. Het zou al heel ondankbaar zijn als hij die kans niet tot het uiterste zou benutten.

Eindelijk, kronkelend als een slang, had hij de bosrand bereikt. Hij richtte zich op. Hij moest proberen zo ver mogelijk van het kamp vandaan te komen eer zijn vlucht werd ontdekt. Maar het was zo donker. Hij struikelde over een losse steen, takken sloegen hem in het gezicht. In het duister hoorde hij een diertje voor zich uit vluchten. En opeens moest hij denken aan de wolven, de wilde katten, aan al het roofgespuis dat 's nachts in deze wouden op jacht was.

Rillend klemde hij het mes vast in zijn vuist.

Maar hij mocht niet stilstaan, niet aarzelen. Hoe verder hij zich van het kamp verwijderde, hoe harder hij probeerde te lopen. Het terrein werd ruwer naarmate hij verder kwam, met puntige stenen die uit de aarde opstaken, waardoor hij telkens viel. Eenmaal botste hij tegen een groot rotsblok. Maar hij bleef doorgaan, schuin tegen de helling opklauterend, uren achtereen leek het wel. De maan scheen op hem neer, maar het was slechts een smal sikkeltje en dat gaf weinig licht.

Eindelijk kon hij niet meer. Voor hem rees een grote rots op. Die was in tweeën gebroken en uit elkaar gevallen en in de opening tussen de twee stenen groeide een stekelig soort

gras. Op handen en voeten kroop Kilian in deze natuurlijke schuilplaats. Hij trok zijn knieën op, sloeg zijn armen eromheen en sloot de ogen, volslagen uitgeput. Heel ver weg hoorde hij water bruisen. Later geschreeuw van stemmen. Zochten ze hem al? Stil bleef hij liggen, zo diep mogelijk weggedoken tussen de steenbrokken en toen, tegen zijn wil, viel hij in slaap. Het was meer een halve bewusteloosheid, veroorzaakt door vermoeidheid, ondervoeding en doodsangst.

19 De weg naar Aputeq

Kilian ontwaakte toen iets koude en nats zijn gezicht aanraakte. Hij sloeg de ogen op en keek recht in de snuit van een wolf die hem nieuwsgierig besnuffelde. Hij gaf een schreeuw van schrik. Het dier deinsde terug, ontblootte de tanden, keerde zich om en verdween tussen de struiken. Trillend over al zijn leden tastte Kilian om zich heen. Waar was het mes? Hij vond het niet. Hij moest het verloren hebben tijdens zijn vlucht door het woud de vorige dag. Nu was hij weerloos. En de wolf, dat woudmonster had aan hem staan ruiken, op het punt gestaan hem de keel door te bidden. Als hij die vreselijke schreeuw niet had gegeven...

Toen pas drong het tot hem door dat het niet langer donker was. Het licht om hem heen was grijsachtig. Blijkbaar brak net de dag aan. Hier kon hij niet blijven, besefte hij. De mariniers zouden naar hem op zoek gaan, bovendien had hij honger en een brandende dorst. Met knikkende knieën krabbelde hij overeind en begon weer te lopen. Hij plukte een paar bladeren die glinsterden van de dauw en zoog er op. Een uil, op weg naar zijn slaapplek, kwam geruisloos over hem heen vliegen. Kilian schrok zich een ongeluk. Het was hem of het noodlot zelf boven zijn hoofd zweefde en hem dreigde met onuitsprekelijke gruwelen. Hij rende en rende tot hij het geruis van snelstromend water hoorde. Dat moest de rivier zijn. Langs de rotsige oever daarvan groeiden planten

met eetbare wortels, dat had hij in de voorgaande dagen ontdekt. Maar ernaar zoeken betekende de betrekkelijke veiligheid van de beboste hellingen verlaten. Nee, hij moest eerst maken nog veel verder van het kamp vandaan te komen. Dus stormde hij maar door, zich een weg banend door kreupelhout, klitterige struiken, over de ongelijke bodem, zoveel mogelijk in oostelijke richting.

De zon steeg, de dauw op de bladeren verdampte snel en eindelijk moest Kilian gaan zitten op een stuk steen, om uit te hijgen en om het zweet uit zijn ogen te vegen.

Dorst! En o, wat had hij een honger. Na de kleine zalm de vorige dag had hij niets meer gegeten. Zijn maag deed pijn, zijn benen trilden en zijn geschaafde polsen brandden. Maar het instinct tot leven, de wil om zich niet gewonnen te geven, dreven hem weer omhoog en hij liep, liep in de richting van het bruisende water.

En opeens stond hij hoog boven de rivier, die wit schuimend over de rotsen spoot, snel stromend in de richting van de oostkust. Eigenlijk hoefde hij alleen maar deze rivier te volgen om vanzelf — na hoeveel dagen lopen? — bij de kust te komen. En dan?

Het geluid van de rivier daar diep onder hem met het kristalheldere water lokte Kilian onweerstaanbaar naar beneden. Hij moest drinken! En misschien kon hij er iets te eten vinden, zwammen of knollen. Voorzichtig daalde hij af, want de helling was steil en vrijwel onbegaanbaar omdat zij vol zat met spleten, gaten, losse rotsblokken, stekelige gewassen.

Eindelijk was hij beneden en stond aan de oever van de rivier, die zich hier tussen de bergachtige oevers perste. Even verderop vond hij een kleine poel, eigenlijk een volgespat plasje tussen de stenen en hij dronk, dronk. Hij rukte een paar planten uit, kauwde op de stengels die sappig en een beetje bitter waren, maar hij moest iets eten! Had Edu Zimmerman hem niet verteld dat elke Thuleen zich uitstekend wist te redden in de wildernis omdat de kinderen op school al leerden welke wilde planten en knollen eetbaar waren? In een woest land als dit was kennis van de vrije natuur onontbeerlijk om te overleven. Zaken die Badeners nooit hadden geleerd, want wie had zulke kennis nodig als hij toch maar werd neergeplant in grauwe fabriekssteden of in kazernes, terwijl het land rondom kaal, dor en uitgedroogd was? Hij rustte even, ging toen weer verder, nog altijd stroomafwaarts, klauterend over obstakels, terwijl de bergen waartussen het water zijn weg zocht hoger en ruiger schenen te worden. En toen, vrij plotseling, kon hij niet verder.

Loodrechte rotswanden die tot aan de rivierbedding reikten versperden hem de weg. Onthutst stond hij stil. Wat nu? Teruggaan? Dan zou hij onvermijdelijk de patrouilles in de armen lopen. Proberen naar de overkant te komen?

Onmogelijk, ook daar rees de oeverwand loodrecht uit het water op.

De rivier was hier ook veel smaller en daardoor dieper en woester. Bulderend schoot het witschuimende water tussen de rotswanden door, een kokende kille hel. Kilian staarde

ernaar, hij zag een grote zalm opspringen en nog een. Maar hij bezat geen vistuig. Hij liep een eindje terug, slepend met zijn vermoeide voeten. Een plant met brede bladeren en roodachtige stengels herkende hij: wilde rabarber! Maar zijn maag protesteerde tegen al het ongekokte voedsel dat hij in de loop van de dag naar binnen had gewerkt. Hij keek om. Als hij verder wilde gaan zou hij een heel eind moeten teruglopen om weer tegen de bergflank op te klimmen en in de wouden te verdwijnen. Hij zag ertegen op, maar wist dat het moest. Eerst even rusten...

Stemmen! Stemmen van mensen die Badens spraken! Angstig liet hij zich vallen tussen de brede bladeren van de rabarberplanten, kroop er zo diep mogelijk onder weg. En daar waren ze: zeker twintig mariniers met sergeant Bratschel aan het hoofd, de geweren schietklaar in de handen, om zich heen spiedend naar beweging. Nu was hij verloren. Bratschel hield hem voor een verrader en zou heel boos zijn dat Kilian uit het hoofdkwartier had weten te ontsnappen. Wie weet had de commandant zijn trouwe sergeant ervoor verantwoordelijk gesteld en hem opgedragen de vluchteling in elk geval op te sporen wilde hij niet gedegradeerd worden.

Aan het vastberaden gezicht van de sergeant kon Kilian zien dat het de man ernst was, dat hij niet meer op genade hoefde te rekenen. De mariniers kregen nu ook de gladde bergwanden in het oog. 'Hier kan niemand langs,' hoorde Kilian de sergeant zeggen. Ze onderzochten de rotsen, zo glad en steil. Daarbij kwamen ze vlak langs Kilian die de adem

inhiel en hoopte dat niemand hem onder de brede bladeren zou ontdekken. Maar Bratschel keek goed rond. 'Nee, hierlangs kan hij niet ontsnapt zijn. Maar zijn spoor leidde hierheen – dan moet hij zich hier nog ergens ophouden. Zoeken mannen, zoeken!'

Ze zochten. Ze vonden hem. Eén van de mariniers liep het veldje met wilde rabarber in en viel over hem. 'Hier is hij, sergeant.'

Kilian sloot de ogen en hield zich dood. Harde handen pakten hem beet, sleurden hem te voorschijn. Als een zak gedroogde bonen hing hij met bengelend hoofd tussen twee mariniers in.

Ja, dat is hij. Hé, meneer Werfel, word eens wakker.' En toen: 'Ik geloof dat hij bewusteloos is, sergeant.'

'Gooi hem wat water in zijn gezicht, dan komt-ie wel bij.' Ze sleurden Kilians lichaam naar de oever, lieten hem op de stenen vallen, smeten handenvol water over hem heen. Hij slaagde er in onbeweeglijk te blijven liggen, terwijl duizend gedachten door zijn hoofd raasden. Zouden ze hem mee terugnemen naar het kamp of hem ter plaatse doden? Hoe dan ook, er was geen ontkomen meer aan. 'Wat moeten we nou met hem doen?'

'Breng die verrader eerst bij kennis. Ik moet weten wie hem heeft laten ontsnappen.'

Ze sloegen Kilian in het gezicht en toen kon hij het niet langer volhouden. Hij opende de ogen en keek naar de mariniers, naar de sergeant en hij voelde dat hij huilde. Maar

het water uit zijn ogen werd niet opgemerkt op zijn natte gezicht.

'Zo meneer Werfel, nou hebben we je toch. Je was op weg naar de Thulenen, hè?'

Kilian ging zitten. Hij keek op naar de sergeant, naar diens grimmige gezicht, las de verachting in diens ogen. Hij snikte even. 'Hij grient, sergeant,' riep de marinier die hem had gevonden verbaasd. Mannen huilden niet, dat deden vrouwen en kinderen, zwakke wezens, overgevoelig. Maar een man! Die verdroeg alles zonder een kik te geven, zonder zijn zwakte te tonen! Dreigend boog Bratschel zich iets voorover.

'En vertel ons nou eerst eens wie jou hielp ontsnappen. Een Thuleen?' Kilian zweeg.

De sergeant schopte hem tegen de benen.

'Je wilt niet praten, huh? Nou, de regeringscommissaris weet middeltjes om iedereen aan het praten te krijgen.'

Eensklaps wist Kilian nog maar één ding. Hij zou sterven, maar hij wilde niet gemarteld en daarna doodgeschoten worden door zijn landgenoten. Vlak naast hem bruiste de wilde rivier, die zich door het ravijn perste. De rivier die al vele Badeners die aan de brug werkten het leven had gekost. Maar alles was beter dan doodgeschoten te worden door mensen die hij eens als zijn kameraden had gezien. De wanhoop gaf hem kracht. Kilian krabbelde op, stond even wankelend overeind, strekte de handen uit alsof hij zich wilde overgeven en zich laten boeien, stortte toen achterover, het water in. 'Houd hem,' gilde Bratschel.

Te laat. De stroom sleurde hem mee, tussen de loodrechte rotswanden door.

Kilian sperde de ogen open, klemde zijn mond stijf dicht, hij zag alleen maar opspattend schuim dat hem verblindde. Hij hoorde een schot kraken, daarna overstemde het water alle geluiden. Wild sloeg hij met de armen terwijl de rivier hem meevoerde. Hij voelde iets tegen zich aanbotsen en instinctief greep hij er naar. Het was een dikke boomtak waaraan hij zich vastklemde.

Telkens ging hij kopje onder, hij werd rondgetold, hij kreeg water binnen, dan weer een hap lucht en al gauw wist hij niet meer of hij zich boven of onder water bevond. De dikke tak, zo rond en stevig als een jonge boomstam, maakte dat hij bleef drijven, maar elk ogenblik kon hij tegen een uitstekend rotsblok te pletter worden geslagen.

Het water was koud, heel koud. Langzaamaan voelde hij zich verstijven.

Maar de wil om te leven was sterk in Kilian Werfel. Hij trapte met zijn benen, probeerde het stuk hout schuin door de stroom in de richting van de hoge oever te sturen maar dat lukte niet. Niets lukte. De stroom sleepte hem mee en in zijn hoofd was nog maar één gedachte overgebleven zonder dat hij het zich bewust was: vasthouden. Zolang ik dat stuk hout vastheb zal ik niet zinken.

De stroomsnelheid scheen nog toe te nemen en toen bereikte een gedonder zijn oren. Vaag beseftte hij wat dat geluid betekende: hij naderde een waterval. Op hetzelfde

ogenblik ging hij al over de rand. Dus dit werd het einde. Hij verdween met tak en al in een diep kolkgat en opeens... opeens lag hij in rustiger water. Hij opende zijn ogen, verbaasd dat het rukken, sleuren, tollen was opgehouden en toen ontdekte hij dat hij met de tak in zijn armen in een brede kom dreef. De bergwanden waren teruggeweken, de rivier was hier zeer diep en zeker drie maal zo breed als vóór de waterval, waarvan hij het gedreun nog altijd achter zich hoorde.

'Zwemmen,' riep hij zichzelf toe, 'zwemmen Kilian. Probeer de oever te bereiken.'

De oever was ver en hij was doodmoe, murw gebeukt door het water, maar hij hield vol. Met de moed der wanhoop sprak hij het laatste restje van zijn krachten aan. En juist toen hij dacht: ik haal het niet, voelde hij grond onder de voeten.

Er groeiden struiken voor zijn gezicht. Wild greep hij ernaar en trok zich op, de tak die zijn leven had gered loslatend. Met oneindig veel moeite krabbelde hij tegen de oever op en viel neer, klappertandend, door en door koud en volslagen uitgeput. Zo sterf ik dan aan onderkoeling, dacht hij. De zon, weggezonken achter de westelijke bergkammen, kon hem evenmin verwarmen. Het rillen en huiveren hield maar niet op. Hogerop tegen de helling zag hij een donkere opening gapen, een soort hol. Op zoek naar warmte, beschutting, bescherming kroop hij erheen, trok zich met lamme benen en uiterste inspanning naar binnen, half blind van vermoeiheid. Het was donker in het hol maar onder zijn

handen voelde hij iets warmes en wolligs. Hij wist niet wat het was, verdiepte zich er ook niet in. Hij rolde zich op, tegen dat warme vel en wist toen niets meer. Hij merkte niet hoe een lange hete tong zijn natte gezicht likte.

Toen Kilian vele uren later de ogen opsloeg stroomde warm licht het hol binnen.

Enige ogenblikken bleef hij doodstil liggen, niet begrijpend waar hij zich bevond. Zijn kleren voelden nog klam aan en hij was alleen, al hing er in het hol een wilde warme geur, die hij niet kon thuisbrengen. Op de rotsgrond lag allerlei rommel: dode bladeren, takjes, een paar afgekloven knoken, stukjes bont, rattestaarten. Het was duidelijk dat hij zich in de schuilplaats van een roofdier bevond. Daarvan schrok hij en ondanks de knarsende hoofdpijn kroop hij op handen en knieën naar buiten.

Neerkijkend langs de hoge oever zag hij beneden zich op het grintbed bij de rivier een reusachtige beer staan, die scherp in het water tuurde. Plotseling sloeg het dier zijn voorpoot uit, zo razend snel dat Kilian de beweging nauwelijks kon volgen en het volgend ogenblik lag een dikke visse tussen de steentjes te spartelen. De beer stortte zich op de prooi en verslond de vis met kennelijk genoegen.

Kilian knipperde verward met de ogen. Was het mogelijk? Had hij, uitgeput en half verdronken, de nacht doorgebracht bij een beer? Hij herinnerde zich het ruige vel dat zoveel warmte uitstraalde en waartegen hij zijn gehavende rillende lichaam had geveild. En die beer, die zo onverwacht een

bedgenoot had gekregen, had niet eens geprotesteerd. Had hem niets gedaan en was deze ochtend gewoon zijn ontbijt uit de rivier gaan halen. Het was ongelooflijk.

Voorzichtig, om vooral de aandacht van het dier niet te trekken krom Kilian nog hoger de helling op en verborg zich tussen de struiken. Vandaar bespiedde hij de beer terwijl achter zijn rug de zon boven de bergen uitkwam en zijn vochtige kleren begonnen te dampen. Heerlijk was dat, die warme zon op zijn geteisterde lijf! Wat wist hij eigenlijk van beren?

In Europa kwamen ze niet meer voor. Een industriële beschaving en wilde dieren, dat ging niet samen. Maar ze kwamen nog voor in boeken en verhalen of in sprookjes waarmee stoute kinderen werden bang gemaakt. Er ging ook een verhaal over Egon I, die eigenhandig de laatste Europese beer zou hebben gedood...

Maar hier, in dit wonderlijke Thule, leefden deze roofdieren nog in vrijheid. Ze kwamen zelfs veelvuldig voor, net als de wolven, vossen, dassen, wilde katten.

Allemaal dieren die in het Badense Rijk al lang waren uitgeroeid en wier afbeeldingen alleen nog te zien waren in boeken over Verdwenen soorten'.

In de verhalen werden de beren voorgesteld als woestelingen, verscheurende bloeddorstige beesten voor wie geen levend wezen veilig was.

Waarom had deze beer die er vervaarlijk genoeg uitzag, Kilian niet met huid en haar opgevreten?

Pats! Een vissende beer te zien is een fantastisch gezicht. Weer lag er een vis op het grint te spartelen en werd snel tussen de geweldige kaken gekraakt. Hoe kon zo'n log beest zo verwonderlijk snel zijn? Ik begrijp het niet, dacht Kilian.

In deze wildernis wemelt het van verscheurend gedierte, maar gisterenochtend maakte een wolf me wakker en liep toen voor me weg. Deze ochtend blijf ik in de armen van een beer te hebben geslapen en dat ondier deed me ook geen kwaad. Hebben mensen dan niets van hen te vrezen?

Nee, beantwoordde hij zijn eigen vraag, niet als die beer dacht dat je een Thuleen was.

Edu Zimmerman had hem verteld dat de Thulenen vriendschap hadden gesloten met de zeezoogdieren – ook rovers. De kinderen speelden ermee.

De dolfijnen redden schipbreukelingen en hielden zich aan de afspraak: 's zomers zijn de vissen voor de dolfijnen, de bruinvissen en de orka's, 's winters zijn de zeevissen voor de Thulenen. Hadden de mensen uit dit ongelooflijke land ook zulke afspraken met landroofdieren aangegaan?

Thura had het hem verteld: Hannah-Dottir had een half jaar geleden vele wolven naar het mijn geweest laten overbrengen omdat er een rattenplaag dreigde. En juist die bergratten brachten ziekten over waartegen Badeners geen verweer hadden. Ook voor Thulenen was de rattenziekte gevaarlijk en daarom hadden ze de roofdieren als bestrijdingsmiddel ingezet. Alweer dus: samenwerking.

Hadden ze daarom de jacht op wilde dieren zo streng

verboden en woudlopers aangesteld om ervoor te zorgen dat er niet gestroopt werd en dat het evenwicht in de wilde natuur van Thule werd bewaard als dat op de een of andere wijze dreigde te worden verstoord? Dan was dat de reden dat beren mensen geen kwaad deden. Ze hadden genoeg te eten en ze werden door mensen beschermd in plaats van opgejaagd. De beer scheen plotseling genoeg te krijgen van het koude water. Hij keerde zich om en sjokte tegen de oever op, het water uit zijn pels schuddend. Kilian zag hem zijn hol binnengaan en er even later grommend weer uitkomen. Het dier verhief zich op zijn achterpoten, draaide de kop van links naar rechts, de geuren die de wind aanbracht diep opsnuivend. Toen liet hij zich weer op vier poten vallen en verdween in het struikgewas.

Kilian dacht — en hij vond het zelf een absurde gedachte — : de beer is me kwijt. Hij snapt niet waar ik ben gebleven.

De lange nachtrust had hem goed gedaan, hij leed alleen onder die knarsende hoofdpijn. En onder zijn lege maag. Sergeant Bratschel zou denken dat hij was verdronken, voor zijn landgenoten hoefde hij zich niet langer schuil te houden.

Voor de dieren in deze ruige wildernis was hij nu niet bang meer. Hij besloot op eten uit te gaan en de rivieroever te blijven volgen, steeds verder naar het oosten. Ergens moest hij dan toch op een menselijke nederzetting stuiten.

Die redenering bleek juist te zijn want toen de zon het hoogste punt had bereikt en hij het flink warm begon te krijgen, verbreedde het dal zich en stond hij plotseling voor een groot meer, met aan de oever een dorp dat er rustig,

veelbelovend en gezellig uitzag. Op het meer voeren bootjes. Bij het dorp zag hij houten steigers met nog meer boten. Een smalle grintweg liep vanuit het dorp de heuvels in, waar geiten en schapen graasden. Rechts van het dorp lagen stoppelvelden te wachten op de ploeg.

Het zag er allemaal zo landelijk en vredig uit dat Kilian wel op zijn knieën had kunnen vallen van dankbaarheid. Hier zou hij eten kunnen vinden, en rust, en nieuwe kleren, want de zijne hingen aan flarden om zijn lijf.

Hier zou hij, met zijn geringe kennis van het Thuleens de mensen duidelijk kunnen maken dat hij weliswaar een vreemdeling was, maar géén vijand, alleen maar iemand die hulp nodig had.

Hij strompelde het dorp in, koos de breedste laan, hopennd dat er iemand naar hem toe zou komen. Vreemdelingen zouden hier zeker een zeldzame verschijning zijn en de nieuwsgierigheid opwekken. Een vrouw kwam hem tegemoet, keek hem aan en wendde het hoofd af, waarna ze hem zonder een woord passeerde. Een paar spelende kinderen zagen hem en renden weg.

Het drong pas tot hem door wat er verkeerd aan hem was, toen hij zelf op een andere vrouw toeliep. Met opzet koos hij er een uit die niet jong en mooi was, maar dik en zeker vijftig jaar oud. Niemand zou hem van slechte gedachten kunnen verdenken als hij zich juist tot zo'n onaantrekkelijk vrouwspersoon wendde.

Maar ook deze vrouw keek hem alleen even aan, snoof en

keerde hem de rug toe.

Het is mijn stempel, schoot het door hem heen. Edu heeft het ons verteld: de vrouwen moeten niets hebben van iemand met een misdadigersteken.

Hij had destijds aan die woorden niet veel aandacht besteed. Nu pas besepte hij wat het betekende.

Hij zag een man die een soort kruiwagen voortduwde die was volgeladen met grote zakken.

'Vriend, ik heb honger,' zei Kilian in gebroken Thuleens. 'Kan ik hier ergens iets te eten krijgen?'

Thulenen laten niemand verhongeren, zelfs geen moordenaar, had Edu ook gezegd.

De man zette het wagentje neer en keek Kilian aan.

'Waar kom je vandaan?'

Kilian wees naar de plaats waar de rivier in het meer stroomde. 'Uit het westen.' 'De mijnen?'

Zijn ogen gleden steeds naar de rode vlek op Kilians gezicht.

'Ik heb honger,' herhaalde deze. 'En ik ben verdwaald.'

'Kom maar mee.' De man pakte de handvatten van de wagen weer op en liep door. Kilian volgde hem sloffend.

'Loop naast me,' verzocht de man. 'Ik hou niet van praten over mijn schouder.'

Kilian verstond het niet goed maar begreep wat de man bedoelde en ging naast hem lopen.

'Hoe komt het dat je zo vreemd praat?'

Wat moest hij daarop antwoorden? Ik ben een Badener?

Hij durfde niet.

'Ik heb honger,' zei hij daarom maar weer. De man grijnsde. Ze liepen het dorp uit, sloegen een zijpad in en kwamen uit bij een soort hoeve, met een grote schuur ernaast. De man begon de zakken van zijn kruiwagen te tillen en Kilian hielp hem. Was dat niet typisch Thuleens, alles samen doen? Ze brachten de zakken in de schuur en Kilian voelde dat er gedroogde bonen in zaten. Daarna nam de man hem mee naar het woonhuis waar een veel jongere man voor het fornuis stond en in een soeppan roerde.

'Ik heb hier een arme vent die afkomstig is van de mijnen en die vergaat van de honger. Hij heeft een rood merkteken dus hij is geen lieverdje, maar we kunnen hem geen honger laten lijden. Geef die man een grote kom soep, Finn.'

Finn gehoorzaamde zwijgend, zette de soep voor Kilian neer maar wendde snel de ogen af.

Kilian had een paar woorden verstaan, geraden waar het over ging, maar hij deed geen poging om duidelijk te maken wie hij was, want de soep geurde verrukkelijk. Er dreven stukjes vlees in en vetoogjes en gaargekookte bonen.

Allemaal zaken waarom zijn ondervoede lichaam schreeuwde.

Niemand bemoeide zich met hem tot hij de kom had leeggegeten. 'Dat smaakte. Dank u wel.'

'Hij spreekt vreemd,' merkte de boer op. De jongen die Finn werd genoemd knikte peinzend.

Op dat moment kwam een vrouw binnen. Het was

dezelfde lelijke dikke vrouw die hem in de dorpsstraat niet te woord had willen staan. Ze keek verwonderd naar Kilian, naar de lege kom, naar zijn gezicht, maar maakte geen bezwaar toen Finn de kom nog eens volschepte. Kilian beseftte dat hij deze mensen toch een verklaring schuldig was. 'Ik praat vreemd,' zei hij moeizaam in het Thuleens, 'omdat ik geen Thuleen ben.'

De vrouw ging recht voor hem staan.

'Naam?'

'Kilian Werfel.'

Ze wees op zichzelf.

'Arna. Dorpsbestuurster.'

'Uw soep is lekker.'

'Finn kookt goed. U komt uit de mijnstreek?'' De waarheid moest er maar uit.

'Ik ben een Badense... Badense... (wat was geleerde in het Thuleens? Hadden ze daar een woord voor?) een Badense leraar.' De vrouw fronste de wenkbrauwen. Wat wisten ze in zo'n afgelegen dorp, diep in het binnenland eigenlijk van Badeners, vroeg Kilian zich af.

'Badener?'

Hij knikte terwijl hij snel doorat.

'Stroper,' meende ze.

'O nee... nee... Ik ben op de vlucht. Daarom veel honger.'

Ze wees naar zijn gezicht.

'Daarom?'

O, wat was het moeilijk. Kilian had willen uitroepen: ik ben

geen stroper! Een wolf maakte me vroeg wakker zodat ik mijn achtervolgers nog een dag kon voorblijven. Een beer warmde en beschermde me toen ik dacht van de kou te zullen sterven. De dieren van Thule hebben me geaccepteerd. Maar zoveel Thuleense woorden kende hij niet. Zijn hoofdpijn, zojuist enigszins bedaard, kwam weer opzetten. Kilian geeuwde en opeens barstte hij in tranen uit. Het werd hem te veel allemaal. Zijn krankzinnige vlucht, het gevoel te worden opgejaagd, de bulderende kracht van de rivier, de doodsangst, de vermoeidheid en nu behandeld te worden als een misdadiger — hij kon er niet meer tegen. Met het hoofd op de armen, naast de soepkom, snikte hij het uit.

En viel toen in slaap.

Hij merkte niet dat hij op een krib met zacht hooi werd gelegd, dat iemand een deken over hem heen legde. Toen hij even wakker werd goot iemand hem een warme thee-achtige drank in en daarna sliep hij verder, de ganse avond, de hele nacht.

Een haan kraaide hem wakker. Hij ging rechtop zitten. De daverende hoofdpijn was verdwenen, de pijn in zijn gebeukte ledematen was weggetrokken al was hij behoorlijk stijf. Op een krukje naast de slaappleaats lagen een halfversleten Thuleense broek, een geruit wollen hemd, een paar touwsandalen en een Thuleense cape. Zijn eigen vodden waren hem afgenomen.

Nadat hij zich had aangekleed stapte hij naar buiten. De boerenfamilie was hard aan het werk, hij hoorde de jongen

rommelen in de schuur, hij zag de man achter een ploeg over het veld gaan, de ploeg werd door twee zware ossen getrokken. De vrouw kwam met een mand vol groente om de hoek van de schuur.

'Ga nu,' zei ze tegen Kilian en ze stak hem een grote honingkoek toe. Proviand voor onderweg.

Het was duidelijk dat deze mensen hem kwijt wilden. Ze vertrouwden een kerel met een rood stempel niet erg. Hoe eerder hij ging, hoe beter. Maar al moesten ze niets hebben van een getekende, ze hadden hem eten, kleren en een slaappleats gegeven.

Kilian bedankte haar uitvoerig en vertrok. Hij moest om het meer heen lopen, langs landerijen, kudden en boerderijen. De bergen weken steeds verder terug.

De nacht bracht hij door in een leeg gebouwtje, kauwend op de harde koek.

Hij voelde zich warm en veilig. Maar ook onnoemelijk eenzaam. Vaak had hij bedelaars gezien in de stoffige straten van Badenburger. Doodarme stakkers met nauwelijks kleren aan het lijf, vuil, uitgemergeld, overdekt met schrammen en blauwe plekken. Wie in het Groot Badense Rijk niet kon werken en ook geen soldaat kon worden was waardeloos voor de Egon en moest maar zien hoe hij het leven hield. Elke stad wemelde van zulke stumperds en Kilian had menigmaal zijn hart voelen bloeden en dan weer een paar penningen in zo'n uitgestoken hand laten vallen. Vooral als het vrouwen met kleine kinderen betrof. Tegelijk had hij gewalgd van hun

ongewassen lichamen, hun hebbelijke grijpvingers.

Nu was hij zelf zo'n bedelaar geworden, een mens voor wie andere mensen terugdeinsden maar die zij uit medelijden iets zouden toestoppen.

Zijn landgenoten en vrienden hadden hem uitgespuwd. Thulenen keken wantrouwig naar zijn rode merkteken. Waaraan had hij die straf verdiend?

Waarom had hij, die nooit iets gemeens had gedaan, dat stempel gekregen? De onrechtvaardigheid ervan knaagde aan hem, maakte hem kwaad en opstandig.

Maar onder die vage woede loerde de onuitspreklijke eenzaamheid, het gevoel van volstrekte verlorenheid.

Zo trok hij verder, alleen. Een mens die nergens thuishoorde, die niet eens wist naar welke toekomst hij op weg was.

Twee weken later kwam hij, ziek, ondervoed en strompelend als een oude man het kuststadje Aputeq binnen, viel neer op straat en werd op aanwijzingen van een ordebehaarster het kleine ziekenhuis binnengedragen.

20 De verliezers

Voor commandant Berger zat er niets anders op dan het kamp aan de rivier op te breken. Het was een besluit dat hem veel moeite kostte, want het betekende ook: de nederlaag toegeven. Nog altijd lag daar dat verleidelijke stadje, waar mensen rustig hun gang gingen, waarachter de hoogovens rookten, waar een goudopslagplaats moest liggen die erom smeekte geplunderd te worden. En hij kon er niet komen. Het was bijna tastbaar dichtbij en het had evengoed op de maan kunnen liggen. Het geluid van de rivier, dat onneembare obstakel, klonk als hoongelach. Vooral toen de mariniers sergeant Bratschel afvaardigden om hun commandant duidelijk te maken dat ze niet langer aan het herstellen van de brug wilden werken. Het was zinloos. En wat als de Thulenen het in hun hoofd haalden om met handgranaten te gaan smijten bij klaarlichte dag in plaats van 's avonds nadat het werk gestaakt was? Berger vloekte de sergeant stijf, hij dreigde, tierde en schold, maar Bratschel keek hem trouwhartig aan en zei:

"Zelfs met een zweep kunnen we die jongens niet meer naar de brug drijven, commandant. Ik kan me hun wanhoop wel voorstellen. Ze hebben honger. In de loods liggen meer dan zestig van hun kameraden te kreperen en allemaal zijn ze bang dat ze de ziekte ook zullen krijgen. Ze willen hier weg. Ze zijn volkomen bereid elke Thuleen die ze zien meteen

overhoop te schieten, maar dan moeten ze die ellendelingen wel zien. Tot nu toe hebben we pas twee woudlopers te pakken gekregen en naar de andere wereld kunnen helpen.

Twee! En hoeveel man zijn wij intussen niet kwijtgeraakt? De jongens willen hier weg, commandant. Ik kan het ook niet helpen. Dit helse land vermoordt ons allemaal.'

Niemand sprak de naam Kilian Werfel uit, maar elke officier moest even aan hem denken.

'Ingerukt mars,' snauwde Berger. 'Ik zal een krijgsraad beleggen.' Hij riep zijn officieren en dr. Mannix bijeen in het hoofdkwartier en legde hun de mogelijkheden voor.

'We kunnen twee dingen doen. Terugkeren naar Kulus waar we niets te zoeken hebben en waar ook niet veel meer te eten is, en proberen daar de winter door te komen. Dr. Mannix zegt dat Kulus een zeeklimaat heeft en dat de winter er zacht zal zijn. Maar het is nog geen winter! Een andere mogelijkheid is een dagreis terug te gaan, tot aan het moeras en dwars daardoorheen naar het westen te trekken. Zelf geef ik de voorkeur aan de tweede mogelijkheid.'

'Maar wat doen we met al die zieken in de loods?' vroeg dr. Mannix. 'Voor zover ze in staat zijn om te lopen nemen we ze mee. De anderen laten we achter onder toezicht van dokter Wildborg en zodra ze zijn hersteld kunnen ze naar Kulus gaan,' besliste Berger. Dr. Mannix protesteerde.

'Ze zullen niet meer herstellen. Er sterven er nu al elf, twaalf per dag!' Ja, het is verschrikkelijk en ik vrees dat ze allemaal ten dode zijn opgeschreven. Nog een reden om hier

zo snel mogelijk weg te gaan. Anders lopen we de kans allemaal ziek te worden. Die smerige Thulenen hebben ons naar de ongezondste plaats gelokt die zij maar verzinnen konden.'

Berger verzweeg dat Kilian hem had verteld dat de Thulenen sjamana's hadden willen zenden. Dat wist alleen de R.C., maar die zou de commandant nooit afvallen.

'Die moerassen lijken me anders ook niet zo'n gezonde plek,' sputterde dr.

Mannix tegen. 'Het stikt er van de muskieten en...' 'Van een paar muggebeten gaan we niet dood.' 'En de zieken zomaar achterlaten vind ik onmenselijk.'

'Hoor eens, doctor, wat menselijk is of niet maak ik wel uit. En ik verzoek u mij niet voortdurend tegen te spreken. Wat weet u van militaire operaties?

Niets. Het zal uw taak worden de best begaanbare plekken in het moeras voor ons te vinden. Dan doet u eindelijk iets nuttigs. Overigens vraag ik me nog steeds af: wie heeft drie dagen geleden de jonge Werfel uit de kelder hier bevrijd? Voor zover ik weet was u zijn enige vriend.'

'Wat doet het er toe? De jongen is dood,' antwoordde dr. Mannix verdrietig.

'Desondanks...'

'Excuseer me,' prevelde de geleerde en maakte dat hij weg kwam. Berger knipoogde naar de regeringscommissaris en ging voort zijn plannen voor de luitenant te ontvouwen.

Door een moerasgebied marcheren waar geen wegen

doorheen liepen bleek moeilijker dan commandant Berger of regeringscommissaris Kwatschi hadden verwacht.

De hele Grote Mars Westwaarts dreigde in de slappe bodem weg te zakken.

Menige marinier verloor het leven eer zijn kameraden hem met touwen te hulp konden snellen. De muggenplaag herhaalde zich, erger dan ooit. Slapen op de natte, golvende bodem, gekweld door miljarden steekmuggen was een regelrechte marteling.

Rillend van koorts baanden de mannen zich een weg door warrige elzenbosjes, over golvend mos, langs stilstaande poelen, met in hun oren het eeuwige zoemen van de insecten, het oorverdovende kwaken van miljoenen kikvorsen, het brullen van padden, terwijl bloedzuigers zich aan hun benen vastklampten en giftige waterslangen hen aanvielen. Ze moesten leven van gekookte kikkers, geschoten waterwild dat er in overvloed was, van gekookte slangen en waterplanten en maar al te dikwijls aten ze hun buit bijna rauw op, want hoe maakte je een goed vuur in zo'n drijfnaat gebied? De verlieslijst werd met de dag langer en nog was het einde van de ellende niet in zicht. Tot overmaat van ramp verloren ze ook de karretjes met de machinegeweren. Maar eindelijk, eindelijk kregen ze weer vaste bodem onder de voeten en bereikten een streek vol eiken- en beukenbossen. Ook ahorns groeiden hier overvloedig en nu konden ze zich voeden met geschoten roodwild in plaats van met glibberige moerasdieren. En toen, zowaar, stuitten ze op een dorp. Een

bewoond dorp, met weiden waarop kudde schapen en geiten graasden en omgeploegde akkers op de lente lagen te wachten. Aan de noordzijde lagen beboste heuvels.

De mariniers, verbitterd door alle ontberingen en het verlies van zoveel kameraden, maakten korte metten met de nederzetting. Nog altijd gold Bergers bevel te schieten op elke Thuleen die zij voor de loop van hun geweer kregen. Dus richtten de Badeners een bloedbad aan, achtervolgden de vluchtende bewoners tot aan de wouden, ontzagen niets en niemand. Daarna plunderden ze het dorp. Ha, dit was eindelijk oorlog voeren zoals Badense soldaten het gewend waren: radicaal en niets ontziend. Zo bracht je de schrik erin bij een onwillige bevolking! Bij het doorzoeken van de woningen stuitte sergeant Bratschel opeens op een drietal doodsbange kinderen, die in een hoekje van de keuken zaten weggedoken en hem met grote verschrikte ogen aanstaarden. Even tevoren had Bratschel twee herders doodgeschoten. Moest hij nu ook die kinderen...?

De kleinste was nog maar een kleuter. De oudste, een meisje, kon niet veel meer dan acht, negen jaren tellen. Waar waren de ouders? Op het pad naar de voordeur had hij een dode vrouw zien liggen. Hun moeder?

Besprongen door woede en verdriet keek hij neer op de drie kleintjes, die zich angstig aan elkaar vastklampten. Waren die kinderen gevaarlijk? Ach neen.

Het waren gewone plattelandskinderen, die zich plotseling omringd zagen door bloed en geweld, door moord en

verschrikking. Moest hij, Bratschel, die al twintig jaar soldaat was, nu tegen kinderen gaan vechten? Hij kon het niet.

'Vort, maakt dat jullie wegkomen,' snauwde hij hun toe. Ze verstonden hem niet, ze bleven hem aankijken met grote doodsbanige ogen. Het sneed hem door de ziel. 'Toe dan, verdwijn!' schreeuwde hij wijzend op de openstaande achterdeur. Daar, een halve kilometer verder lag het bos. Daar zouden ze misschien veilig zijn.

'Ga,' riep hij weer en stampvoette. De oudste scheen het te begrijpen. Ze krabbelde op, trok haar beide broertjes omhoog en zei iets tegen hen.

Bratschels vinger leek te gebiedend om te weerstaan. Met gebogen hoofd renden de kinderen hand in hand weg, de moestuin door, het weiland over, in de richting van het reddende bos. Toen knalde een schot en het meisje viel. De beide kleine jongens stonden als verdwaasd op haar neer te kijken.

'Lopen!' gilde Bratschel achter hen, maar de dood van hun zusje scheen de kinderen verlamd te hebben. Weer kraakten er schoten. Bratschel zag de kleuter ineenzakken, terwijl de ander het weer op een lopen zette. Maar ook die kwam niet ver.

Met de handen voor de ogen stond de sergeant te vloeken zoals hij nog nooit had gedaan. En hij kon er wat van!

'Alle grote Egons bij elkaar,' kreunde hij tussen twee verwensingen door, 'zijn we daarvoor naar dit vermaledijde land gekomen, om kinderen te vermoorden? Heer in de

hemel, waar zijn we eigenlijk mee bezig? Dit is... dit is...'

Verdoofd liep hij het huis uit. Hij nam niets mee, zelfs niet de worsten die verleidelijk aan een touwtje langs de muur hingen, noch de vierkante kaas die op een plank lag. Hij merkte zelf niet dat zijn gezicht nat was van tranen. Zijn geweer wierp hij weg tussen de koolplanten en hij liet zich, een toonbeeld van schaamte, op een stuk steen vallen dat de rand van het pad aangaf.

Zijn uniform stonk nog naar het vuile moeraswater. Zijn magere knieën staken door de stof van zijn uniformbroek heen. Zijn lange haar en ruige baard klitten. Hij zag er uit als een vagebond en nu was hij bovendien een vagebond die van het leven niets meer te verwachten had. 'Hé sergeant, wat is er? Bent u gewond?'

Bratschel keek op. De marinier die hem had aangesproken schrok van het gezicht dat hem aanstaarde. 'Bent u ziek?'

Bratschel knikte. Ziek van afkeer was hij. Hij kokhalsde.

'Kinderen,' mompelde hij gesmoord, 'we schieten op kinderen. Op weerloze kleintjes. Wij, Badeners.'

'Dat moest toch? De commandant heeft het ons bevolen,' antwoordde de marinier luchtig. 'De kinderen zijn hier al net zo gemeen als de vrouwen. Dat is toch bekend.'

Bratschel kon alleen maar stom het hoofd schudden, met een gevoel alsof hij van binnen één rauwe wond was. Oorlog kon hij begrijpen. Als beroepssoldaat deinsde hij niet terug voor bloedvergieten, plunderingen, brandstichting — dat hoorde bij het vak. Maar vluchtende kindertjes in de rug

schieten...

Ik doe niet meer mee, dacht hij. Zelfs de commandant kan niet van me verlangen dat ik oorlog voer tegen kleine kinderen, tegen stokoude mensen, tegen vrouwen. Ik doe niet meer mee. Hij mag me ter plaatse doodschieten en voor lafaard uitmaken, maar ik doe niet meer mee. De jonge marinier was weggegaan. Even later dook luitenant Franzi op. 'Wat is dat nou, sergeant?

Ben je ziek?'

Bratschel zweeg. Hij bleef zitten zoals hij zat, met de rug naar het weiland, verpletterd door schaamte.

'Koorts?' informeerde Franzi bezorgd. Sergeant Bratschel wilde hij niet verliezen. Dat was een goede soldaat, dapper en betrouwbaar.

'Ik ben ziek van weerzin,' gromde de sergeant eindelijk.

Een aantal leeggeplunderde huizen was al in brand gestoken. Rook dreef verwijtend over het dorp.

'Kom kerel, van een beetje koorts ga je niet dood. Neem een koortswegend pilletje en verman je.' Woedend hief Bratschel het hoofd op.

'Kunt u me uitleggen, luitenant, waarom er op kinderen moest worden geschoten? Kunt u me uitleggen waarom we als beesten tekeer moesten gaan tegen weerloze, onschuldige mensen? Kunt u me dat uitleggen? Want ik snap er niets van. Ik voel alleen maar mijn maag omdraaien en wil het liefste door de grond zinken, niks meer zien, niks meer weten...' Verontwaardigd rechte Franzi de rug.

'Wat krijgen we nou, sergeant? Heb je nog niet door, dat dit het smerigste, gluiperigste, verachtelijkste mensensoort is dat op de wereld rondkruipt? En de kinderen hier zijn geen greintje beter. Net zo gemeen, stiekem en onbetrouwbaar als die wijven.'

Drie hummels, die hem angstig en smekend hadden aangezien. Gemeen?

Achterbaks? Doodsbang waren ze geweest. 'Waarom zijn we zulke barbaren?'

fluisterde Bratschel. 'Barbaren? Nou overdrijf je toch, sergeant. Zeg eens, je wordt toch niet te oud voor de dienst, wel? Dan wordt het tijd dat je met pensioen gaat.

Snotterende onderofficieren kunnen we in het leger niet gebruiken. Kerels hebben we nodig! Kerels die nergens voor terugdeinzen. En ga in de houding staan als een officier tot je spreekt!' Bratschel antwoordde niet. Hij zat waar hij zat, gebogen, zielloos, maar onvermurwbaar. Hij deed niet meer mee.

Die avond vierden de Badeners feest. Eindelijk was er voldoende te eten, want in de voorraadkelders van de huizen hadden ze overvloed aangetroffen. Vaten gezouten vlees, zakken vol granen, bonen, lange rissen worsten, vierkante zachte kazen, bergen noten, zelfgebrouwen bier en een paar kruikjes verdovingswijn met de koortswerende eigenschap. Onder elkaar verdeelden ze de warme dekens, capes en laarzen. De boerenbevolking van dit land leefde er wel goed van! Ze zongen, aten, dronken. Wie last had van zijn geweten

—
en die waren er ook, Bratschel was niet de enige — dronk verdoovingswijn om althans zonder nachtmerries te kunnen slapen.

De Grote Mars Westwaarts leek opeens niet zo moeilijk meer. In de stallen van het dorp hadden ze wagens aangetroffen, in de weiden graasden paarden, ezels, ossen. Ze zouden hun bagage niet meer zelf hoeven dragen.

Van dit dorp uit liepen wegen, hadden ze gezien. Het waren gewone karresporen, en tijdens regenbuien zouden die in modderbanen veranderen, maar het was beter dan niets. Veel verder naar het westen torenden weer de onvermijdelijke bergkammen op, maar op dit moment maakte commandant Berger zich daarover niet druk. Liever een paar moeilijke bergpassen dan de gruwel van het moeras, dacht hij. Bij hun verdere opmars zouden ze ossen voor de wagens kunnen spannen, de officieren zouden te paard kunnen gaan, ze konden ook een aantal schapen meenemen om er elke avond één te slachten. De eerstvolgende weken zouden ze geen honger meer lijden. Nog vierhonderd kilometer hooguit, berekende Berger, dan staan we voor Gothab.

Dan is het land van ons! En komend voorjaar varen we naar Loran, desnoods met een zeilschip en brengen de allergenadigste Egon het vrolijke bericht dat we Thule voor hem veroverd hebben, een dunbevolkt maar schatrijk land, waar het goud voor het oprapen ligt en dat zo groen is als een

weiland in de lente. Ik word minstens maarschalk!

De volgende ochtend waren er nog enkele moeilijkheden te overwinnen. Hoe span je ossen voor een kar? Hoe span je paarden in? Hoe zadel je een paard?

Hoe bepak je een ezel?

In het Badense Rijk waren nog maar weinig paarden. Alleen de allerrijksten konden zich een rijpaard veroorloven. Vrachtvervoer geschiedde per spoor of met wagens voortbewogen door stoommachines. Gelukkig voor Berger bleken er bij de dienstplichtige mariniers toch een paar jongens te zijn die buiten de stad waren opgegroeid en wisten hoe je met leren tuig en halsters moest omgaan.

Eindelijk konden ze vertrekken. Ze staken het dorp in brand, alle woningen, schuren en stallen, en zetten de Grote Mars voort. 'Hu, vort!' gilden ze tegen de dieren. Ze sloegen er met stokken op los. De ossen en paarden, niet gewend geslagen te worden, schudden verwonderd de koppen. De paarden bokten.

Twee spannen sloegen prompt op hol. De wagens vol levensmiddelen en dekens slingerden achter de dieren aan, tot ze van de weg raakten, omsloegen, de assen braken en de paarden gewond en gillend in het gras lagen. Ze moesten worden afgemaakt. De ossen die nooit haast hadden gingen langzaam voorwaarts en noch stokslagen, noch vloeken konden hen ertoe bewegen sneller te gaan. Ezels, beladen met vracht, zetten zich schrap en weigerden de nieuwe meesters te gehoorzamen.

'Probeer het eens met vriendelijkheid,' raadde luitenant Birkenhof aan, een opmerking die met hoongelach werd beantwoord. Maar de ezels bleven koppig en het kostte de grootste moeite hen in beweging te krijgen.

Sergeant Bratschel keek het gedoe aan met een versteend gezicht. Hij stak geen hand uit, gaf geen enkel bevel. Met de handen op de rug stond hij bewegingloos terzijde. Luitenant Franzi snelde hem voorbij, keek verwonderd om. 'Hé sergeant, doe eens wat!'

Bratschel negeerde hem. Hij behoorde tot de compagnie van luitenant Birkenhof en dat wist Franzi ook wel. Maar een officier negeren was desondanks een ernstig vergrijp tegen de discipline.

'Wat mankeert die sergeant toch,' gromde Franzi even later tegen de commandant. 'En waar is zijn geweer?'

Berger stapte hoogstpersoonlijk op de sergeant toe.

'In de houding,' baste hij. 'Zeg op, Bratschel, scheelt er iets aan?'

De sergeant staarde voor zich uit en gaf geen antwoord. Hij ziet er slecht uit, dacht Berger. 'Je voelt je rot, hè? Je hebt koorts.'

Ze hadden in de moerassen zoveel manschappen verloren dat Berger meende niet al te streng meer tegen zijn soldaten te kunnen optreden.

Van een geregelde opmars was geen sprake meer. De plundering van het dorp was als een geschenk uit de hemel gekomen, maar dat wilde niet zeggen dat elke gedachte aan

muitarj nu meteen opzij gezet kon worden.

Bratschel keek de commandant aan met ogen die deze zijn leven lang niet meer zou vergeten. Lege, dode ogen waren het. 'Vooruit, aanpakken. We rukken op.'

Een magische uitdrukking: oprukken. Een leger dat oprukte was in het voordeel, dat was overwinnaar. Berger hield ervan het woord te gebruiken.

Maar Bratschel verroerde geen vin.

De commandant vond dat hij genoeg geduld had betoond en trok zijn revolver.

'Lopen, mars,' snauwde hij.

'Schiet me maar dood,' mompelde de sergeant toonloos. 'Doe maar of ik een Thuleens kind ben.'

Dus dat was het! Bij de overval de vorige dag waren een paar kinderen gedood. Nou en? Het was oorlog, dan kon je niet al te nauw kijken.

'Sentimentele ouwe bok,' gromde Berger, 'loop of ik plant een kogel in je bast.'

'De Thulenen,' zei Bratschel toonloos, 'zullen gruwelijk wraak nemen. U hebt hun kinderen laten vermoorden. Zo zachtzinnig als ze zijn — dit zullen ze u niet vergeven.'

Berger aarzelde. Hij had het recht de opstandige zonder meer neer te schieten.

Maar sergeant Bratschel? Zijn trouwste en betrouwbaarste onderofficier?

Luitenant Birkenhof kwam erbij. 'Moeilijkheden?' vroeg hij voorzichtig.

'Bratschel is gek geworden. Hij denkt dat hij een Thuleens kind is.' Over zijn schouder riep hij een paar manschappen. 'Bind die kerel vast en leg hem op een van de wagens,' gebod hij. 'De sergeant heeft een shock, hij weet niet meer wat hij doet. Misschien trekt hij nog bij. Anders laten we hem wel ergens achter.' Bratschel verzette zich niet toen hij als een postpakketje werd meegevoerd in westelijke richting.

Niet alle bewoners van het dorp waren het slachtoffer geworden van de overval. Een aantal van hen had nog weten te ontkomen en was in de wouden verdwenen. Berger wist dat, zijn officieren wisten het en het beviel hun niet.

Bratschels voorspelling dat de Thulenen wraak zouden nemen verontrustte hem. Zijn manschappen waren wel bar tekeer gegaan tegen de weerloze boerenbevolking. Maar wat had hij anders kunnen verwachten na alle ellende die ze hadden moeten doorstaan? De mariniers waren door het dolle heen, dorstten naar bloed. Logisch. Dat Bratschel daar niet meer tegen kon was een teleurstelling voor Berger. Misschien werd de sergeant inderdaad te oud. Of hadden het verraad en de dood van de jonge Werfel, op wie Bratschel nogal gesteld geweest was, er iets mee te maken?

Ze kwamen weer in de wouden, in eindeloze, uitgestrekte wouden, terwijl de bodem geleidelijk steeg. Links en rechts lagen beboste heuvels, de weg kronkelde ertussen door. De nachten begonnen koud te worden, maar overdag was het nog altijd heerlijk weer, meestal zonnig en met een aangename temperatuur. Het zuidelijke gedeelte van Thule had een

verrukkelijk klimaat, vond Berger.

De volgende dag bereikten ze opnieuw een dorp, maar dit keer waren de bewoners blijkbaar gewaarschuwd voor de Badense opmars en waren ze gevlucht met achterlating van al hun bezittingen. Karren en trekdieren waren eveneens verdwenen, maar levensmiddelen vonden ze volop. Opnieuw gaf Berger bevel de huizen te plunderen en ze daarna in brand te steken. Het ging eindelijk eens goed met de Grote Mars Westwaarts.

Na dit dal kwamen ze voor de zoveelste keer in de wouden, uur na uur na uur.

De trekdieren zwoegden, de manschappen op gestolen Thuleense laarzen sjokten erachteraan — nog ongeveer vijfhonderd man. De weg werd smaller en was nu nog slechts een hobbelig pad waarover de wagens langzaam vooruit kwamen.

Op bevel van Birkenhof was sergeant Bratschel van zijn boeien verlost, maar hij zat nog steeds op een van de karren, staarde dof voor zich uit en sprak geen woord, volkomen in zichzelf opgesloten. Gevaarlijk leek hij echter niet en Berger kon het maar niet over zijn hart verkrijgen de man gewoon achter te laten. Bij vorige veldtochten, in Europa, had Bratschel tweemaal het leven van zijn commandant gered, zoiets schept verplichtingen.

De arme kerel is gewoon overspannen geraakt, dacht Berger. Zo jong is de sergeant niet meer en hij heeft de laatste weken heel wat moeten doormaken.

Bratschel was niet overspannen. Hij deed alleen niet meer mee. Terwijl hij zittend op de kar langzaam voorthobbelde op een paar ballen gedroogde bonen keek hij naar de bossen die hen omringden en hij wist: dit is een ideale plek voor een Thuleense overval. Bijna hoopte hij dat de woudlopers van de gunstige gelegenheid gebruik zouden maken om met honderden tegelijk tussen de bomen te voorschijn te komen om de dode kinderen te wreken. Hij, sergeant Bratschel, zou geen hand uitsteken om dat te verhinderen.

Boven het pad raakten de takken van de bomen elkaar bijna, zodat ze door een goudgele tunnel reden, terwijl afvallende bladeren op hen neerdwarrelden.

'Het goud van de herfst wordt over ons uitgestort,' lachte Birkenhof die wel eens gedichten las. De commandant ging daar niet op in, het woord 'goud' deed hem pijn.

De voorste paarden van de karavaan begonnen te hinniken en steigerden zenuwachtig. De zweep erover hielp niet, ze bleven staan. Wat was er nu weer aan de hand? Berger rende naar voren en begon te schreeuwen. Dr. Mannix, die meereed op de voorste wagen sprong op het pad. 'Ruikt u het niet commandant? Het brandt ergens.' Brand? In deze dichte droge wouden?

Verbijsterd staarde Berger de doctor aan. 'Waar? Waar?' 'Volgens mij recht voor ons uit.'

Konden ze nog keren op dit smalle pad, waar aan weerszijden diepe greppels liepen? 'Hoe is de wind?'

Eigenlijk wist niemand dat. Angstig keken de mannen omhoog naar de boomtoppen die flauwtjes bewogen. De windrichting viel er niet uit op te maken.

De hele karavaan was tot stilstand gekomen en de mariniers vormden groepjes, zich afvragend waar het gevaar vandaan kwam. Intussen werd de brandlucht scherper. Links van hen kraakten takken; een roedel herten kwam daar door het struikgewas breken, op de vlucht in oostelijke richting. Dan moest de bosbrand in het westen woeden, voor de karavaan uit. 'We moeten terug!'

Sergeant Bratschel had bij het eerste alarm zijn dofheid van zich afgeworpen.

Ook hij was van zijn kar gesprongen, was nu al bezig de trekdieren los te snijden. 'Laat dat,' gilde Berger. 'Wat bezielt jou?'

'We kunnen hier niet keren,' antwoordde de sergeant zonder eerst in de houding te gaan staan. 'Wilt u die beesten samen met onze voorraden laten verbranden?'

De wind, een flauwe wind nog steeds, begon rooksluier over de weg te drijven. En zagen ze daar, ver voor zich uit, al geen vlammen flakkeren?

Toen sloeg de paniek toe. De mariniers keerden zich om, begonnen te rennen.

Voor hen uit hipten konijnen, hazen, allerlei klein gedierte. De ossen loeiden en stampen, ze konden plotseling snel lopen, terug naar waar ze vandaan waren gekomen. De paarden liepen vluchtende mensen omver. Kwatschi slaagde

erin een van de paarden bij de loshangende riemen te grijpen en zich op de rug van het dier te slingeren. Berger probeerde zijn voorbeeld te volgen, maar een lenige jonge marinier was hem vóór: een van die boerenjongens die

's ochtends geholpen hadden met inspannen. Berger aarzelde niet. Hij trok zijn revolver en schoot de dienstplichtige neer, maar het paard ging ervandoor eer hij het bestijgen kon.

De pakezels traptten om zich heen, draafden weg. 'Verspreiden,' gilde Berger,

'probeer de brand tegen te houden.' Met geweerkogels soms? Niemand luisterde meer naar hem, iedereen liep wat hij lopen kon. De rook werd dikker.

Bratschel sneed de laatste trekdieren los, kalm en methodisch, alsof hij in een droomtoestand handelde. 'Vort jullie,' zei hij, de ossen op de bil slaand. 'Maak dat je weg komt.' Toen wendde hij zich tot de radeloze commandant.

'Ik wist het. Ik wist dat ze ons zouden straffen. En we verdienen niet beter, barbaren die we zijn.'

Berger antwoordde niet. Hij begon achter een van de wegrennende paarden aan te hollen, hopend het dier te kunnen inhalen, om zich dan op diens rug in veiligheid te kunnen brengen. Maar het paard was te snel. Hijgend stond hij even stil, terwijl op de vlucht slaande mariniers langs hem heen stroomden.

Moesten de voorraadwagens nu zomaar in de steek worden gelaten? De prachtige buit van twee dagen plunderen en

brandstichten?

Er zat weinig anders op. Luitenant Franzï greep de commandant bij de arm en trok hem mee.

'We moeten de brand vóór blijven, meneer,' gilde hij. De brand naderde met angstwekkende snelheid. Het leek of de wind aanwakkerde en het vuur in hun richting joeg. Het droge onderhout vatte knetterend vlam, het vuur lekte omhoog, naar de dikke boomstammen, greep zich vast aan de onderste takken, joeg door de boomtoppen, sprong over, een verzengende vonkenregen producerend. Die vonken deden overal om de Badeners heen nieuwe vuurhaarden opspringen. Zelfs sergeant Bratschel begon, bijna tegen zijn wil, te rennen, dwars door struiken en kreupelhout, met de brand op zijn hielen. Hij zag dr. Mannix, die was gestruikeld en moeizaam overeind krabbelde.

Zwijgend greep de sergeant de doctor in zijn kraag, sjoerde hem omhoog, sleurde hem mee. 'Loop doctor, loop voor je leven,' hijgde hij.

De vlammen loeiden, bomen sprongen van de hitte uit elkaar, struiken gingen knetterend in vurige tongen op. De vluchtende soldaten zagen zich omringd, ingehaald door vluchtende dieren. Ze struikelden er soms over.

Bratschel meende plotseling dieper in het woud een lichte vlek te ontwaren.

Daar moest een open plek zijn. Beseffend dat hij de brand niet vóór kon blijven trok hij dr. Mannix daarheen.

Het was een open plek, begroeid met droog gras en met in

het midden een ondiepe, modderige vijver. Anderen hadden het ook ontdekt, kwamen van alle zijden tussen de bomen vandaan, stortten zich in de modder. Sergeant Bratschel duwde dr. Mannix erin.

'Kruip zo goed mogelijk weg onder uw cape,' schreeuwde hij de angstige geleerde toe. 'Die is van zuiver wol. Wol brandt niet, het schroeit alleen maar.'

De vuurstorm loeide over het woud, zoog de lucht weg, brulde, raasde. Rook sloeg neer op de mannen die zich in de modder wentelden, en die soms tot in het midden van de waterplas waadden, alsof zij nooit een moeras hadden vervloekt. Bratschel bond zich een natte lap voor neus en mond en dwong dr.

Mannix hetzelfde te doen. Ze maakten zich zo klein mogelijk terwijl de brand om hen heen woedde en het dorre gras vlam vatte. Vonken regenden op hen neer. Bratschel sloeg ze uit met natte modderhanden. Dicht opeen gepakt, snakkend naar adem, probeerden ze de bosbrand te weerstaan, zachtjes jammerend. Vuur in de vorm van brandende takjes bleef op hen neerregenen.

De natte wollen capes boden wel wat bescherming, maar het ergste was het gebrek aan zuurstof.

Een marinier riep om zijn moeder. Een ander gilte het uit toen een vlammeende tak op zijn onbeschermd neuk viel. Het water in de poel begon warm te worden, en dreigde geheel te verdampen. De natte modderige oevers droogden op, zodat de mannen genoodzaakt werden nog dichter bijeen te gaan

staan op de glibberige zuigende bodem. Dikke rookwolken verduisterden de dag.

Ademhalen werden steeds moeilijker. Dr. Mannix voelde de vonken door zijn kleren vreten, zijn hele lichaam deed pijn, hij wist nauwelijks meer wat hij deed of waar hij was. In zijn oren was er het daverende geloei van de vlammen.

Daarboven uit klonk soms het gillen van mensen. Hij verloor alle begrip van tijd en raakte toen bewusteloos.

Sergeant Bratschel hield de geleerde overeind. Om midden in een laaiende bosbrand te verdrinken in een stilstaand poeltje leek hem het toppunt van pech hebben. Zoiets kon de sergeant de doctor niet toestaan. Maar elke inspanning betekende dieper ademhalen en nog meer rook in zijn longen zuigen.

Hoe lang stonden, lagen en hurkten ze daar dicht bijeen in de modder, in vies zwart water, waarop roet, as, vonken neerdaalden, in die kleine oase in de hel?

Ver weg, op de bosweg knalde het. Dat was de munitie die op de bagagewagens was geladen, dat waren de in paniek weggeworpen geladen geweren, dat waren de laatste handgranaten die zij nog hadden bezeten.

Bratschel dacht aan de zakken met bonen, aan de lange worsten en repen vlees die nu ook in vlammen opgingen. Zelfs als ze levend uit dit inferno zouden komen zou opnieuw de honger hun gelederen uitdunnen. Thule, dat was geen land voor Badeners. Voor Thulenen was het een paradijs, voor Badeners een hel. En opeens, als door een wonder, was

daar de regen. Bratschel had niet gemerkt hoe donkere wolken zich samentrokken boven het vlammende woud, hoe bliksemstralen door de zwarte lucht schoten. Maar het regende en het ging steeds harder regenen. In dikke stralen kwam het water neer, alles doordrenkend, viel de regen sissend in de vlammen, veranderde in stoom.

Maar als een weldaad viel het water op de kermende mannen, op hun geschroeide kleren, hun kaalgeschroeide hoofden, hun zwarte vertrokken gezichten. Bratschel wierp de cape van zich af, hief het gelaat op naar het neergutsende water. Met de regen kwamen felle windstoten die de rook uiteenbliezen. Bratschel hoestte en hoestte, trachtte de verstikkende rook uit zijn longen te kuchen, rekte zich uit om helemaal, door en door nat te worden.

Dr. Mannix kwam weer bij kennis, kreunde.

'Hoesten doctor, hoesten,' schreeuwde Bratschel de man toe. Maar dat deed hij vanzelf al, worstelend om adem.

De wind was gedraaid, kwam nu uit het oosten, van de kust en bracht regen mee van de oceaan. Herfstregens die uren konden aanhouden. Nooit eerder was sergeant Bratschel zo dankbaar geweest voor hemelwater.

Biddend keek hij omhoog in de duisternis. 'O lieve Moeder Aarde, blijf regenen,' smeekte hij. Opeens moest hij denken aan Kilian Werfel, die hij in de kokende rivier had zien verdwijnen, die hij had zien meesleuren tussen de rotsen, een zekere dood tegemoet. Water was de arme Werfel fataal geworden.

Water redde Bratschel het leven.

Was Werfel een spion, een verrader geweest? Of, zoals hij het zelf had genoemd, alleen maar de boodschappenjongen? Na alles wat het Badense leger de laatste weken was overkomen was Bratschel half geneigd dat laatste te geloven. De Thulenen hadden gewaarschuwd en nog eens gewaarschuwd en ten derde male gewaarschuwd en geen Badener had er naar willen luisteren.

En intussen werden ze overvallen door de ene ramp na de andere.

De nacht viel en nog altijd regende het. Bratschel en dr. Mannix lagen uitgeput maar dankbaar naast de poel en probeerden hun brandwonden niet meer te voelen. Morgen zou de bosbrand wel zijn uitgewoed en konden ze op zoek gaan naar overlevenden.

Of hij werkelijk had geslapen of alleen maar buiten bewustzijn was geweest wist de sergeant later niet meer. Maar opeens was het licht om hem heen en hoorde hij stemmen, was er beweging. Hij opende de ogen, richtte zich moeilijk op en zag paarden. En mannen, van top tot teen in leer gekleed. Ze knielden bij de verspreid liggende mariniers, onderzochten verwondingen.

Het bos dampte, rookte, maar het brandde niet meer. Bratschel ontdekte dat hij in vuile zwarte modder lag, zijn nek, rug en schouders deden pijn. Een hete, branderige pijn was het. Maar hij had de hel overleefd! En overal zag hij nu Thuleense woudlopers, die bezig waren de overlevenden van

de ramp te verbinden, te drinken te geven, te helpen. Hij knipperde met roodomrande ogen tegen het licht, keek naar de geblakerde skeletten van verbrande bomen, naar verkoold onderhout. Tussen die naargeestige zwarte stukken hout zag hij nog meer mensen lopen, elk van hen had een soort tas op de rug. Ze zochten.

Ze zochten naar doden en levenden. Het waren redders.

Ze moesten meteen na het aanbreken van de dag het uitgebrande woud zijn binnengetrokken om te zien wat er van het corps mariniers was overgebleven.

Bratschel begreep het niet. Eerst steken ze een bos in brand om de opmars van de Badeners te stuiten en daarna komen ze ons helpen, dacht hij verward.

Maar misschien waren het niet de woudlopers die de bosbrand hadden veroorzaakt. Misschien waren het de gevluchte boeren uit het geplunderde dorp geweest die hun kinderen hadden zien vermoorden. Het waren ook niet allemaal mannen, zag Bratschel nu. Er waren veel vrouwen bij, moeilijk te herkennen omdat zij eveneens in leer waren gekleed, met tassen op de rug. Eén van die vrouwen knielde bij dr. Mannix en onderzocht hem.

De geleerde had gemene brandblaren op zijn handen en armen. De vrouw haalde de tas van haar rug, nam er een kruikje olie uit en begoot daarmee de brandwonden. Daarna verbond ze hem en toen wendde ze zich tot de sergeant.

Ze vroeg iets wat hij niet verstond. Maar hij begreep het, strekte zijn gewonde handen naar haar uit, wees naar zijn

schouders. Ze behandelde hem snel, zoals ze de doctor had behandeld en bood hem toen wat wijn aan. Verdovingswijn?

Bratschel wilde weigeren maar opeens dacht hij: wat doet het er ook toe? Ze zullen ons ergens heen brengen waar we verpleegd kunnen worden. Waarom zou ik meer pijn lijden dan nodig is.

De wijn werkte snel en hij viel weer in slaap. Hij merkte niet dat hij werd weggedragen, in een gereedstaande wagen op zacht hooi werd gelegd, op de buik om zijn gewonde rug te sparen. Naast hem lagen nog meer gewonden te kreunen. Hij zag niet hoe de wagen in beweging kwam, door het zwartgeblakerde woud reed en enige uren later aan kwam bij een stad in de heuvels. Een mooie stad met brede lanen, vrolijke mensen, een ziekenhuisje, een gastenhuis; in een landschap waar hier, daar en overal kleine meertjes glinsterden, omzoomd met bessenstruiken. En op de flanken van de heuvels, zo ver het oog reikte: boomgaarden.

21 Gothab

Langzaam herstelde Kilian Werfel van de geleden ontberingen. In het kleine hospitaal van Aputeq had hij een eigen kamertje, met uitzicht op een park, waarvan de meeste bomen al helemaal kaal waren geworden. Tijdens zijn moeizame tocht naar de kust had hij met bedelen en het zoeken naar eetbare wortels aan de kost moeten komen, maar de weinige mensen die hij had ontmoet waren zeer terughoudend geweest. Hier in Aputeq was het al niet anders. Hij werd verpleegd en gevoed, maar niemand vroeg hem iets of stelde belang in hem. Toch kon hij zich vaag herinneren dat hij de eerste dag een verpleger had horen uitroepen: 'Wat? Is het een Badener? Maar hij ziet er uit als een gewoon mens!' De enige met wie hij soms een paar woorden wisselde was Avera, de sjamana die in het ziekenhuis de leiding had. Ze sprak redelijk goed Kanadeens, maar echt naar hem luisteren wilde ze niet. Ze keek ook heel verbaasd toen Kilian haar om Thuleense schoolboeken vroeg, al voldeed ze wel aan zijn verzoek.

Soms probeerde hij zijn uitspraak op de verplegers, die keken hem verwonderd aan en gaven nauwelijks antwoord. Begreep dan niemand dat hij probeerde zijn gruwelijke eenzaamheid te doorbreken? Na twee weken was Kilian weer sterk genoeg om op prikkende voeten het kamertje rond te lopen.

Toen Avera bij haar dagelijkse ronde even binnenliep, waagde Kilian het erop:

'Waarom doet iedereen hier zo afwijzend tegen mij? Waarom lig ik niet op de zaal bij de andere patiënten?'

De vrouw keek hem koeltjes aan.

'U bent een Badener.'

'Dat maakt me toch niet tot een onmens!'

En toen ze niet antwoordde:

'Ik ben niet slecht. Wij Badeners zijn geen barbaren. Niemand heeft ons gevraagd of we naar Thule wilden varen, we werden gestuurd. We hadden geen keus.'

'Een volwassen mens heeft altijd een keus.'

'O nee, sjamana, zo eenvoudig is het niet. Bij ons wordt ongehoorzaamheid zwaar gestraft.' 'Is dat dan niet barbaars?'

'Weet u niet waarom ik die eindeloze tocht naar de kust moest maken en onderweg bijna omkwam van honger, koude en ellende? Omdat ik ongehoorzaam was geweest, omdat ik me had verzet tegen de manier waarop mijn landgenoten zich in dit land gedroegen. Daarvoor wilden ze mij doden.'

Dat wil zeggen: de officieren stonden me naar het leven. Niet de anderen. De meeste Badeners zijn gewone mensen, net als u en ik, en kunnen niet anders doen dan bevelen uitvoeren.' De sjamana schudde langzaam het hoofd.

'Ik begrijp het niet. U beweert dat tegen een bevel niet kan worden geprotesteerd. Maar als zo'n bevel dom of slecht is?' 'Ook dan moeten we het uitvoeren.' 'Zelfs... zelfs doden?' vroeg ze ontzet.

'We worden geacht daarbij niet na te denken en niets te voelen.' 'Dat is onmogelijk!'

'Het is mogelijk als je hebt geleerd je geest af te sluiten voor het leed dat je toebrengt. Dat was wat mijn landgenoten mij kwalijk namen, ik kón mijn geest er niet voor afsluiten.'

Verbijsterd staarde de vrouw hem aan.

'Zou dat dan de verklaring zijn?'

'De verklaring voor wat?'

'Voor het uitmoorden van een heel dorp.'

'Wij hebben geen dorpen uitgemoord!'

Ze zuchtte droevig.

'U niet, u was er al niet meer bij. Maar uw landgenoten. Die sloten hun geest af voor het leed dat zij gingen toebrengen en schoten op mannen, kinderen, vrouwen, op iedereen die voor de loop van hun geweren kwam. Daarna verwoestten zij het dorp – en nog een dorp.' Kilian voelde zijn knieën knikken. 'Wanneer... wanneer is dat gebeurd?' stamelde hij angstig. 'Zeventien dagen geleden. Uw landgenoten die aan de Apurivier kampeerden zijn daar weggetrokken, door het moeras van Tiniteq gegaan, hebben daarna het dorp Miutalaa overvallen en er bijna iedereen gedood.'

'O nee,' kreunde Kilian.

'Slechts vier dorpsbewoners wisten te ontkomen,' vervolgde de sjamana.

'Enkele dagen later ontstond er brand in het bos waarin uw landgenoten zich bevonden. Ik heb horen vertellen dat er vele doden en gewonden waren.'

Kilian durfde niets meer zeggen.

'Bosbranden,' zei Averna, nog altijd met die koele, bijna afwerende stem,

'komen in de zomer vaak voor want Thule is overdekt met wouden. Maar dat het zo laat in de herfst brandt is ongewoon. Men vermoedt daarom dat deze brand was aangestoken.'

'Door... door Thulenen?' vroeg Kilian ongelovig.

Averna knikte afgemeten.

'Opzettelijk een grote bosbrand veroorzaken is een ernstig misdrijf. Veel mensen- en dierenlevens gingen verloren. Daarom zullen de schuldigen worden opgespoord en bestraft. Er bestaat een vermoeden dat het de vier overlevenden van het dorp Miutalaa zijn geweest die de brand veroorzaakten omdat ze hun familie hadden zien doodschieten door de Badeners.' Ze keek Kilian verwijtend aan. 'Niet alleen zijn uw landgenoten meedogenloze moordenaars, maar zij brengen onze mensen er ook toe misdaden te begaan.'

Hoe kil haar stem ook klonk, Kilian hoorde er haar bewogenheid in –

en ook iets van heimelijke triomf. Ze zou het nooit toegeven, maar diep in haar hart moest ze de brandstichters gelijk geven.

Hij verborg zijn gezicht in de handen en probeerde zich af te sluiten voor Averna's stem, voor het gruwelijke nieuws.

'Tk... ik kan het nauwelijks geloven,' kreunde hij.

Maar hij geloofde haar. Averna loog niet. Haar koude stem moest de afschuw verbergen die zij voelde.

'Weet u,' vroeg hij bevend, 'hoeveel slachtoffers er vielen bij die... bij die bosbrand?'

'Nee. Het was een geluk dat de wind draaide en er een hevig onweer losbrak.

Dat bracht de brand tot staan. Zo konden er nog mensen ontkomen.'

'En wat is er gebeurd met de overlevenden?' Averna haalde de schouders op.

'Volgens de berichten waren velen van hen gewond. Zij schijnen op verschillende plaatsen te zijn ondergebracht. Ook heb ik gehoord dat er nog veel Badeners moeten rondzwerven in wouden en gebergten.' Ze stond op het punt het kamertje te verlaten toen Kilian haar met een laatste dringende vraag weerhield. 'Averna, wanneer mag ik dit ziekenhuis verlaten?' 'Wanneer u maar wilt.' Ze knikte hem kort toe en ging weg. Vreselijk ontdaan liep Kilian naar het venster en keek naar de kale bomen in het park. Het was druilerig weer en het motregende. Wat moest hij doen? Hij was zo goed als hersteld. Maar werk zoeken in Aputeq zou moeilijk zijn nu het hele stadje gonsde van verontwaardiging over de gruweldaden van de Badeners. In Kilians onschuld zou niemand kunnen geloven. Ik kan nergens heen, dacht hij verdrietig. En hier blijven kan ook niet. Wat moet ik in 's hemelsnaam beginnen!

Zou er één mens in dit land zijn, zo verlaten, zo volstrekt eenzaam en ten einde raad als Kilian Werfel? Hij betwijfelde het. Plotseling hield hij het niet meer uit. Hij moest naar

buiten, de wind door zijn haren voelen strijken, de zachte regen op zijn wangen voelen, de golven op de kust zien breken en de zoute geur opsnuiven van de oceaan. Deze kleine kamer benauwde hem mateloos.

En Avera had het gezegd; hij kon weggaan wanneer hij maar wilde. Erg sterk voelde hij zich nog niet en misschien had hij daarom zoveel medelijden met zichzelf, maar hier blijven tussen mensen die hem verafschuwden kon hij ook niet.

Hij sloeg zijn cape om en liep de gang op. Een verpleger in gele overall keek hem even verwonderd aan, maar vroeg niets. Kilian stapte de deur uit, stak de laan over en ging het park in. Het was er rustig. De kinderen zaten op school, de volwassenen waren aan het werk en de paar mensen die hij tegenkwam keken langs hem heen. Instinctief richtte hij zijn schreden naar het oosten, naar de haven en het strand. Hoe verder hij kwam, hoe levendiger het stadje zich aan hem voordeed. En plotseling bereikte hij de kade. Hij zag schepen, grote en kleine. Witte roeiboortjes en kano's dobberden langs een houten steiger. Hij zag een mooie tweemaster met opgerolde zeilen, op de boegspriet troonde een uit hout gesneden vogel, een zeekoet. Dat zou waarschijnlijk ook de naam van het schip zijn. Hij zag mannen met pakken op de rug over de loopplank het schip opgaan, het werd geladen en zou spoedig uitvaren. Kon hij maar mee!

Aan dek stond een vrouw die aanwijzingen gaf. Achter hem vroeg iemand vriendelijk of hij een paar passen opzij wilde

gaan; hij stond in de weg. Kilian voldeed aan het verzoek maar hij bleef naar het schip kijken. Hij vond het zo mooi.

Thulenen moeten een kunstzinnig volk zijn, dacht hij. Hun buitendeuren zijn dikwijls versierd met houtsnijwerk. Ze beschilderen de wanden van hun huizen, buiten en binnen. Ze bouwen zeilschepen, rank en bijzonder fraai van lijn. Ze dragen eenvoudige maar praktische kleren, ze geven weinig om opsmuk, maar als ze sieraden dragen zijn het altijd zelfgemaakte, van schelpen, kralen en steentjes. Ze zijn aardig voor elkaar, ze lachen veel, ze zingen graag. Toen ik daarstraks langs een school liep hoorde ik muziek.

Waarom, dacht hij, is de sfeer hier zo anders dan in Kulus toen we daar pas aankwamen en de stad nog niet ontruimd was? Toen heb ik, zoekend naar een burgemeester, niet veel gemerkt van de zorgeloze vrolijkheid waarvan dit kuststadje doordrenkt schijnt te zijn. Maar toen, dacht hij verder, lagen er voor de monding van de baai vier grauwe, dreigende oorlogsschepen met de kanonnen op Kulus gericht en met duizend mariniers aan boord. De Kulusianen deden alsof ze ons niet opmerkten. Ze gingen hun gang alsof wij niet bestonden, maar de dreiging die er van de **VEROVERAARS** uitging moet hen verschrikt en bedrukt hebben. Onze komst verstoorde hun levenspatroon en het bevel om de stad te ontruimen moeten ze met enige opluchting begroet hebben. Hier in Aputeq loopt maar één Badener rond en die vormt geen enkel gevaar. Daarom leven de mensen hier zoals ze altijd geleefd hebben: ijverig, opgewekt, vertrouwend op

elkaar. Hij merkte op dat de felrode vlaggen met de witte stip in het midden, die zo lang van alle hoge plaatsen hadden gewapperd, nu allemaal verdwenen waren.

De orkaan die Kulus had geteisterd had ook in Aputeq schade aangericht.

Voor al aan de daken en bij zijn wandeling door de stad had Kilian gezien dat er hard aan het herstel werd gewerkt. Nog altijd stond hij de lijn van de ZEEKOET te bewonderen en ging daarbij telkens een stap achteruit omdat hij de mensen die op de kade aan het werk waren niet wilde hinderen. Uit een alleenstaand gebouwtje zag hij een jongeman komen die hem vaag bekend voorkwam. Dat kon natuurlijk niet. Behalve een paar verplegers en de sjamana van het ziekenhuis kende hij niemand in Aputeq.

De jongeman liep regelrecht naar het schip waarvan Kilian vermoedde dat het de ZEEKOET heette en bleef onder aan de loopplank staan om de vrouw op het dek iets toe te roepen. Ze gaf antwoord, waarop de jongen zich omkeerde en de kade verder afliep. Plotseling wist Kilian wie hij was: Christian, de zoon van de Konega! Wat deed die in zo'n onbelangrijk kustplaatsje? De laatste maal dat Kilian de Konega-zoon had gezien was in Kulus geweest. En nu liep hij hier, zorgeloos fluitend over de kade in de richting van een pakhuis. En kwam vlak langs de Badener.

'Christian,' fluisterde Kilian. De jongen hield stil en keek om. Kilian stak hem beide lege handen toe.

'Christian,' zei hij in het Brits, 'ik ben het, Kilian Werfel.

Kunt u mij helpen? Ik weet niet wat ik moet doen, ik ben helemaal alleen...' Er kwam een blik van herkenning in de ogen van de jongen. 'De onderhandelaar van de Badeners,' mompelde hij. 'Geen onderhandelaar meer. Een vluchteling. Ik werd door onze commandant van verraad beschuldigd omdat ik aan de oever van de Apuri- vier met Thura had gesproken.' Hij zag Christian knikken, Thura had hem dus van dat gesprek verteld. 'Toen zeiden ze dat ik hen verraden had en ze wilden mij doden, maar een vriend hielp mij ontsnappen en zo kwam ik hier.

Ik was ziek. Sjamana Avera nam mij op in haar hospitaal. Maar nu weet ik niet wat ik moet doen. Ik ben helemaal alleen. Ik ben nog nooit zó verschrikkelijk alleen geweest...' Zijn stem brak. 'Heeft Avera je naar mij gestuurd?'

'Nee, nee! Ik hield het niet langer uit in het ziekenhuis. Ze zorgden goed voor me maar... maar... ze wantrouwen we. Ze hielden me apart van de andere patiënten. Ik voelde elke dag hun afkeer en dat kon ik niet langer verdragen.

Maar wie zal nog een Badener willen helpen? Wie zal me werk geven, een beetje meegevoel, wie zal geloven in mijn onschuld? Na mijn gesprek met Thura, na mijn vlucht, ben ik naar de kust gelopen, op kapotte voeten en onderweg ben ik bijna verhongerd.' Hij stikte bijna van emotie. 'Christian, kunt u mij raad geven? Wat moet ik doen?'

Al die tijd stond de Konega-zoon hem ernstig en zwijgend aan te kijken.

Geloofde hij het verhaal?

'Wacht hier,' zei hij plotseling, alsof hij tot een besluit was gekomen. 'Ik moet eerst nog iets doen.' Hij zwaaide met de papieren die hij in de hand hield. 'Ik kom terug.'

Daarna haastte hij zich weg en verdween in het pakhuis. Kilian wachtte, leunend tegen een gevel. Het duurde lang, toen verscheen Christian weer, gevolgd door vier mannen die zware manden naar de ZEEKOET droegen.

'Zo, dat was dat. Kom mee, Kilian.' Christian ging hem voor. Zoals Kilian had verwacht gingen ze aan boord van de tweemaster. De vrouw op het dek groette hen glimlachend en Christian zei over zijn schouder: 'Dit is onze leerling-kapitein Lisa.' Hij daalde een trapje af, Kilian volgde hem en toen kwamen ze in een grote kajuit. In het midden stond een tafel met opstaande randen, rondom waren houten banken, belegd met kussens. Aan de tafel zat een meisje, verdiept in zeekaarten. Het was Thura.

Kilian was niet verbaasd, niet geschrokken (waar Christian was kon je Thura verwachten) toch hapte hij naar adem toen ze opkeek. Het vlijmde door zijn borst. Ook haar mond viel open. 'Maar dat is Kilian! Hoe komt die hier?'

'Laten we Kanadeens spreken, dat is prettiger voor onze gast,' stelde Christian voor. Kilian lachte hem dankbaar toe.

Thura stond op, schoof de zeekaarten bijeen, rolde ze op, bond er een koordje om en legde ze in een nis boven de bank. 'Ga zitten,' zei Christian. En tegen Thura: 'Ik vond hem op de kade. Hij zegt dat hij voor de andere Badeners moest vluchten omdat ze hem wilden doden en zo kwam hij in

Aputeq terecht.

Maar hij was ziek en heeft vijftien dagen in het hospitaal hier doorgebracht. Zo te zien is hij nog niet helemaal hersteld.'

Ja, hij ziet er slecht uit. Kilian, wat is er precies gebeurd?' Hij vertelde het hun, van het begin af aan. Toen hij toekwam aan zijn dodensprong in de Apu hoorde hij Thura de adem inzuigen. 'Je sprong er zomaar in? Grote Moeder Aarde, dat is... dat is...' Kilian boog het hoofd.

'Ik verwachtte ook niet er nog levend uit te komen. Maar ik wilde liever verdrinken dan gedood worden door een man die ik... die ik min of meer als een vriend beschouwde. En zonder dat stuk hout zou ik het ook niet overleefd hebben.'

Aan deze Thulenen durfde hij ook zijn avontuur met de beer te vertellen. Zij zouden het minder vreemd vinden dan hijzelf. 'Daarna,' vervolgde hij, 'bleef ik de loop van de rivier volgen omdat ik vermoedde dat die me wel bij de oostkust zou brengen. Dat was ook zo, al was ik lang onderweg. Ik moest bedelen of zelf mijn voedsel zoeken, iets wat ik nooit heb geleerd. De meeste tijd was ik flauw van de honger. Het was verschrikkelijk. Bent u wel eens alleen geweest, Christian, totaal van iedereen verlaten? Helemaal alleen, nergens thuishorend, door iedereen met wantrouwen bezien, door alle mensen gemeden?' Tranen van zwakte sprongen in zijn ogen. Hij probeerde ze weg te slikken. Christian legde troostend een hand op zijn arm. Maar Thura staarde op haar handen en vroeg scherp: 'Weet je Kilian, wat jouw

landgenoten hebben gedaan?' 'De sjamana Avera vertelde mij erover.'

Juist. En daarom kunnen we nu zeggen: het Badense leger bestaat niet meer.'

Thura keek bij die woorden heel voldaan en zelfgenoegzaam.

Kilian zuchtte.

'We hadden nooit naar Thule moeten komen,' zei hij zacht. 'Inderdaad,'

antwoordde Thura grimmig. 'Jullie hebben ons een hoop ellende bezorgd. Ik heb Hannah-Dottir nooit eerder zien huilen, maar toen ze hoorde over de bosbrand was ze niet tot bedaren te brengen. "Al die arme dieren," riep ze maar steeds.'

Met vlamrende ogen wendde Thura zich plotseling tot Kilian. 'Jullie,' riep ze,

'jullie zullen nooit iets van ons begrijpen, nooit beseffen wat het is om Thuleen te zijn, van het leven te houden, de grond waarop je woont lief te hebben, je één te voelen met de gewassen en de dieren; een boom te omhelzen, een bloem te strelen, met je wang tegen een steen te rusten. Niets, niets begrijpen jullie van ons, van Thule, van de natuur. Een machine die goed werkt is voor jullie belangrijker dan een mens die ademt en zich beweegt, die lijdt en liefheeft, die werkt en rust. Macht, dingen bezitten, een grote mond opzetten, dat is het enige waarvoor jullie belangstelling hebben. En een mensenleven is iets wat je kunt verspillen in

die jacht op bezit en macht. Ontken het als je durft!

'We zijn niet allemaal zo,' prevelde Kilian ongelukkig. 'Nee,' zei Christian ernstig, 'dat weet ik. Jullie zijn niet allemaal zo. Jij bent anders. Je vrienden zijn misschien anders. En Thura bedoelt niet dat ze jou verwijt dat Badeners anders denken dan wij. Al denk ik dat jouw hart ook opspringt wanneer je woorden hoort als machtsuitbreiding, verovering en overwinning. Maar we willen dat je begrijpt waarom we doen wat we doen.' 'Ik begrijp het wel,'

fluisterde Kilian ontdaan. Hij durfde niet opkijken, niet de felle ogen van Thura ontmoeten. Christian legde weer zijn hand op de arm van de ongelukkige jongen. 'Morgenochtend varen we uit. We gaan naar Gothab. Als je wilt kun je met ons meegaan.'

Dat was een verrassing. Hoopvol keek Kilian op. 'Ik mag mee, naar Gothab?'

Naar de hoofdstad? Waarom?' Hij zag Christians ogen waarin hij mededogen las. En opeens begreep hij het. Een zware druk viel van hem af. Hij was niet alleen. Hij had nog vrienden. Weliswaar onder de Thulenen, maar die leken bereid hem te accepteren zoals hij was: een vreemdeling die nog maar weinig begreep, voor wie dit een land vol raadsels was, maar die had getoond geen barbaar te zijn. De verstikkende eenzaamheid gleed langzaam van hem af. Het was alsof het licht dat door de kleine ramen de kajuit binnenstroomde opeens een warmere tint kreeg.

Thura stond op. 'Je zult bij de bemanning moeten slapen

en de bootsman zal je vertellen wat gedurende de reis je werk is.' 'Nee.' Dat was Christian. 'Kilian is nog te zwak, hij zal nog een paar dagen rust moeten houden.'

'Goed, jij bent de sjamana. Maar daarna zal hij toch moeten werken.' 'Ik hoef geen rust, ik zal alle werk doen dat me wordt opgedragen,' riep Kilian haastig.

'Dat ik mager ben zegt niets. De meeste Badeners zijn mager. Dat hoort bij ons.

Maar mag ik eerst afscheid gaan nemen van Avera? Ze is niet bepaald op me gesteld maar ze heeft me goed verzorgd en snel weer op de been geholpen.' 'Ga je gang.'

'Ik ben jullie zo dankbaar,' zei Kilian zacht. 'Jullie hebben me weer hoop gegeven.'

Al tijdens de reis naar Thule had Kilian genoten van het varen op zee, ondanks het gebrek aan ruimte op de oorlogsschepen, het vergaan van de **VEROVERAAR I** en het eentonige eten. Maar de zee opgaan in een zeilschip was iets anders, ontdekte hij. Dit was pas echt varen. Met verrukking luisterde hij naar het piepen en knarsen van het want. Hij voelde de beweging van het schip terwijl het door het water sneed en één werd met de beweging van de golven. Hij hoorde de wind door het want fluiten, voelde hoe diezelfde wind een kracht was die hen voortstuwde. Hij zag de vogels boven het schip cirkelen en zich om beurten neerzetten op de ra's. Hij rook de zoute geur van de oceaan zonder dat die werd overstemd door stank, rook en roet uit een walmende pijp. Het kraken van de spanten, het zingen van de matrozen,

de bevelen van de bootsman of van de leerling-kapitein, het geklots van het water, het klapperen van de zeilen wanneer er gelaveerd moest worden: het was de muziek van de zee, een symfonie van op elkaar afgestemde klanken. Op het verhoogde achterdek, onder een afdak waar het roer werd bediend en de navigatie-instrumenten stonden, verscheen van tijd tot tijd kapitein Thura zelf om overleg te plegen met de roerganger, om de koers uit te zetten, de zonnestand te meten, de sterren te bestuderen. Aan stuurboord, ver weg gleed de kust van Thule voorbij, doorsneden met talloze inhammen, fjorden en baaien. Daarvoor lagen kleine schiereilanden, meestal niets dan kale rotsen, bevolkt door zeevogels. Aan bakboord zag Kilian niets dan water en nog eens water, één grote bewegende oppervlakte, waarin de zon banen licht wierp, waaruit vissen opsprongen, waaruit een enkele keer een fontein opsteeg die de aanwezigheid van walvissen verried.

Binnen enkele dagen voelde Kilian zich weer op krachten komen. Het goede eten deed zijn spieren zwellen. De zuivere lucht blies zijn borstkas op. Het werk dat hij te doen kreeg was het eenvoudigste matrozenwerk, zoals het uitdelen van maaltijden, het schoonhouden van het bemanningsverblijf, het dek zwabberen. Van de bemanning leerde hij Thuleense zeemansliederen.

Soms verstond hij een bevel niet en moest Lisa het voor hem in het Kanadeens vertalen. Maar de misverstanden leidden nooit tot onaangenaamheden. Kilian had een

talenknobbel. Als een spons dronk hij de zeemansuitdrukkingen, de zangerige stembuigingen en de eenvoudige grammatica in. Binnen een week had hij er geen moeite meer mee de bootsman te verstaan.

Even kreeg hij het moeilijk met zichzelf toen op de avond van de eerste dag Christian hem naar het verhoogde achterdek riep en hem een verrekijker in de hand drukte. 'Daar,' wees hij. 'Kulus.'

Kilian keek: naar het hoge schiereiland dat de baai voor hem verborg, naar de omhoog lopende stad. Hoe was het daar nu, in het geteisterde, verlaten Kulus?

Wisten de admiraal, de kapiteins, de officieren en het handjevol manschappen dat was achtergebleven al, welke rampen het Badense marinierscorps hadden getroffen? Of probeerden ze nog steeds met man en macht de VEROVERAAR III zeewaardig te maken? Hij liet de kijker zakken. 'Weet u, Christian, wat daar gebeurt?' 'Zeker.' De Konega-zoon leek volkomen op zijn gemak. 'Er waren ongeveer tachtig man achtergebleven.' 'Drieëntachtig.'

'O. Worden ze in het oog gehouden?'

'Door mensen van ons? Allicht! Anouk, dat is de man van Hannah-Dottir, heeft waarnemers op het schiereiland geplaatst en de toegang tot dat woeste gebied afgesloten. Onze mensen zijn er dus veilig en de Badeners weten niet eens dat ze er zijn en hen in het oog houden.' 'En de vuurtoren? Daar waren Badense soldaten.' 'Al lang niet meer.'

'Hoe kunnen de waarnemers verbindingen onderhouden

met de rest van het land?'

'Ze hebben boten. Nee, die zie je niet, ze zijn goed verborgen. Maar zolang zich Badeners in Kulus bevinden worden ze bespied en weten wij precies wat er gebeurt en wat ze doen. In feite zitten je landgenoten er opgesloten. De waarnemers worden om de twaalf dagen afgelost en brengen dan rapport uit bij Anouk.'

'Dus de admiraal weet nog niets van het mislukken van onze Grote Mars?'

Christian glimlachte.

'Onzekerheid is een machtig wapen. Onzekerheid verlamt, beangstigt, ondermijnt de krachten van de mens. De Badeners in Kulus zullen dus de ganze winter in onzekerheid worden gehouden over het lot van hun kameraden. In de lente zullen we wel contact met hen opnemen. Als je wilt mag jij dat doen.' Ik?'

'De admiraal weet toch niet dat de commandant je naar het leven stond?'

'Nee. Maar als de Badeners er ondanks alles in slagen de VEROVERAAR III te repareren? In Kulus zijn smederijen en scheepswerven. En de kolenberg is niet geheel in vlammen opgegaan. Ze kunnen brandstof aan boord nemen, de baai uitvaren, de kuststeden gaan bombarderen.' 'Geen van hun schepen zal ooit nog varen,' antwoordde Christian rustig. Hij scheen zo zeker van zijn zaak.

'En als ze nu een van jullie in Kulus gelegen schepen opkalefateren en ermee naar huis zeilen? Admiraal Cranach

is een goed zeeman.' 'Ze zouden er niet ver mee komen. Geloof me.' Kilian geloofde hem.

Soms verbaasde Kilian zich over zichzelf. In Christian kon hij maar geen rivaal zien, ofschoon hij op het punt stond te trouwen met Thura. Van de Konega-zoon moest je houden, of je wilde of niet. Hij was nog heel jong, toch kreeg je het gevoel dat hij de wijsheid van eeuwen bezat. Soms, als de schemering over de oceaan daalde zag Kilian hen staan op het achterdek: Christian en Thura, hand in hand, wang aan wang, een onverbreekelijke twee-eenheid. Twee jonge mensen, die geheel in elkaars nabijheid opgingen en wier verbondenheid voor het leven van hen afstraalde. Die aanblik ontroerde Kilian, deed hem pijn en dreef de tranen naar zijn ogen, toch kon hij niet anders dan gelukkig zijn omdat zij gelukkig waren.

Het weer hield zich redelijk goed. Soms hadden ze tegenwind en verloren tijd.

Dan weer joeg een felle wind, die door de bootsman een 'lekker briesje' en door Kilian een storm werd genoemd hen vooruit. Tot zijn verbazing werd hij niet zeeziek.

Vijf dagen na hun vertrek uit Aputeq liepen ze de haven van Julianhab binnen, aan de uiterste zuidpunt van Thule. Daar namen ze verse groente en vers drinkwater in, waarna ze de kaap rondden en koers zetten naar het noorden.

'Nog vierhonderd mijl,' zei Christian. Zijn ogen schitterden. 'Is uw moeder... is de Konega in Gothab?' vroeg Kilian aarzelend. Hij zou de Konega graag terugzien. Zou ze zich hem nog herinneren? Ja. Al weken. Door jullie inval

moesten veel zaken worden uitgesteld. Mijn huwelijk. Het begin van het werk van de Vrouwenraad. De Herfstspelen. Nadat het Badense leger verstrooid raakte is mama meteen naar Gothab teruggekeerd, samen met Hannah-Dottir en Rajo, mijn vader.'

'Waarom gingen Thura en u dan naar het oosten? Ik had beslist niet verwacht jullie in Aputeq aan te treffen.'

'Thura reist liever per schip dan over land. Ze is zeevrouw tot in haar vingertoppen. Bovendien wilde ze Anouk spreken, die daar het waarnemerscorps van Kulus organiseert. Het spijt me heel erg dat Anouk niet bij ons huwelijk aanwezig kan zijn. Maar mama vond het nodig de Badeners in Kulus in het oog te houden en te verhinderen dat ze uitbreken.'

'Het zijn eigenlijk militaire geheimen die u mij vertelt, Christian. Vindt u het niet riskant om zulke dingen aan een Badener toe te vertrouwen?' Christian grijnsde. 'Bèn je nog steeds een Badener, Kilian?' 'Ik weet het eigenlijk niet.'

Kilian zweeg, in opperste verwarring. Mijn landgenoten wilden me doden, dacht hij, maar toch kan ik hen zelfs nu nog niet afvallen. Als ik aan dr.

Mannix denk...

Christian scheen aan te voelen wat er in hem omging. Rustig zei hij: 'Een van de meest gewaardeerde eigenschappen van elke Thuleen is trouw. Trouw aan het land, aan de Konega, maar ook trouw aan onszelf, aan wie we zijn. Jij, Kilian, bezit die eigenschap. Daarom kost het je moeite je Badenerschap af te werpen. Je keurt de Badense levenswijze

af. Je gruwet van de machthebbers in het Badense Rijk die hun onderdanen onderdrukken, misbruiken en tegelijk verachten. Je hebt de benepenheid, de zwakheid en meedogenloosheid van je Egon doorzien. Maar dat betekent niet dat je het land waar je werd geboren en de mensen tussen wie je opgroeide kunt haten. Die zijn je lief en ze zullen je lief blijven. Die kun je niet verloochenen.' 'Ja,' riep Kilian opgelucht, 'zo is het precies.'

'Ik eis ook niet dat je onze afkeer van Badeners deelt. Voor ons betekent elke Badener een gevaar tot we hem zover hebben weten te krijgen dat hij onze levenswijze accepteert. Voor jou is elke Badener een mogelijke vriend, een kameraad met wie je ervaringen en herinneringen kunt delen. Maar je hoeft hen niet te haten om een goede Thuleen te kunnen worden.'

Kilian dacht even aan Edu Zimmerman, die in Kulus vergeefs wachtte op terugkeer naar het Rijk. Hij had het nog niet eerder gedaan, nu vertelde hij Christian alles over de voormalige hofmeester. 'Tja, zo zie je,' knikte de Konega-zoon, 'dat trouw ook een keerzijde heeft. Deze man wilde zijn vrouw en kinderen in Loran niet opgeven, niet vergeten. Dat bewijst zijn onwankelbare trouw. Maar het bracht hem ertoe zijn nieuwe moederland te verraden.'

'Ik heb in Badenburger een vader en een moeder,' zei Kilian. 'Ben je niet bang dat ik jullie eens zal verraden omdat ik hen wil terugzien?' 'Nee, hoewel je nooit kunt voorspellen hoe een mens in bepaalde omstandigheden zal handelen. Treurende

ouders kunnen een sterke aantrekkingskracht op een mens uitoefenen. Maar de aantrekkingskracht van een vrouw en van kinderen die hun vader missen is duizend maal zo sterk. Ouders worden ouder en zullen je op een gegeven moment verlaten omdat ze sterven. Met de vrouw die je leven deelt wil je samen oud worden.'

Ja, hij en Thura, dacht Kilian verdrietig.

'Thura heeft me verteld,' vervolgde Christian, 'dat jij de kans hebt gehad haar te verraden en uit te leveren aan je landgenoten. Je deed het niet. Je beschermde haar. Nu hoeft niemand Thura te beschermen want ze kan uitstekend op zichzelf passen en de mariniers zouden haar nooit in handen hebben gekregen. Maar dat kon jij niet weten. Jij dacht — denkt — als een Badener en daarom beschermde je haar. Dat is de reden waarom ik je vroeg met ons mee te gaan naar Gothab. Ik weet dat ik je kan vertrouwen.'

Ze naderden de hoofdstad en het speet Kilian bijna dat er nu spoedig een einde aan de reis zou komen. Tot dat ogenblik hadden ze ver uit de kust en ver van de verspreid liggende eilanden noordwaarts gezeild, nu werd het roer omgegooid en kwam de kust naderbij. Kilian zag aan weerszijden van de brede fjord hoge hoge rotsen oprijzen. Ze voeren de inham in, langs de rotsen die op een gegeven ogenblik terugweken en ruimte maakten voor een grote scheepswerf. Nog verder ging het. Midden in de fjord kwam een klein, woest eiland in zicht. Het schip koos de zuidelijke doorgang.

'Kijk,' wees Christian, 'daar ligt de **BADENFELDER**. Naast het eiland, in de noordelijke vaargeul zag Kilian enige stukken oudroest boven water uitsteken: de pijp en de geschutstoren van een Badens oorlogsschip. Er dreven boeien omheen met lantaarns die kennelijk bij het invallen van de duisternis werden ontstoken, zodat een binnenkomend schip niet per ongeluk de verkeerde zijde van het eiland zou kiezen. Daarna maakte de fjord een bocht en toen zij die gerond hadden... Toen lag daar Gothab, de hoofdstad van Thule, blinkend in de herfstzon.

Verrast zoog Kilian de adem in. Net als Kulus was Gothab gebouwd tegen het achterliggende heuvelland, maar de stad was veel groter, veel ruimer, ze strekte zich naar alle zijden kilometers ver uit. De hoogste heuvel werd bekroond door een wit marmeren tempeltje dat glansde als zijde. Op de top van een andere heuvel, niet ver daarvandaan lag het uit lichte kalksteen opgetrokken paleis van de Konega en overzag de stad. In het centrum lag een enorm plein waarop stervormig een tiental brede lanen uitkwamen. De pakhuizen langs de kade waren allemaal verschillend, geschilderd in vrolijke kleuren en voorzien van houtsnijwerk. Op de kaden piepten de door ossen aangedreven hijskranen, reden vrachtkarren af en aan, die werden geladen en gelost; er heerste een plezierige drukte. Op alle heuvels draaiden windmolens.

Beekjes die dwars door de stad liepen, stortten hun water in de fjord, waarop plezierjachtjes, roeiboten en kano's rondvoeren. De hoge klippen tegenover de stad waren

begroeid met ruig struikgewas, terwijl kromme naaldbomen zich vastklemden in gaten en scheuren van het gesteente.

En boven dit alles spande zich de blauwe lucht, doorspikkeld met wegdrijvende witte wolken, terwijl duizenden vogels rondscheerden, in het water doken, tussen de rotsen nestelden. 'Mooi hè,' zei Christian genietend. Hij stond naast Kilian aan de reling.

Langzaam schoof de ZEEKOET naar de lange kade, waar gewillige handen de toegeworpen trossen vastgrepen en om de meerpalen sloegen. Thura verliet haar plaats naast de roerganger en kwam bij de twee jongemannen staan.

'Eindelijk weer thuis,' zuchtte ze. Christian sloeg zijn arm om haar heen.

'Mama zal blij zijn. We hebben een goede reis gehad.' Kilian zei niets, hij zoog de schoonheid in zich op, knipperend met zijn ogen. Ook in deze stad waren grote parken, nu half kaal, die de verschillende woonwijken van elkaar scheidden. Platanen, ahorns en eiken omzoomden de lanen. In de lage, platte gebouwen herkende hij scholen. Die openden juist hun deuren en duizenden kinderen, groot en klein kwamen lachend, met boekjes zwaaiend, stoeiend naar buiten waar zij werden gegroet door opgewekt geblaf van loslopende honden, die tegen hen opsprongen en met hen meerenden. Dus zo ziet een land eruit dat een goed klimaat heeft, dat door vrouwen wordt bestuurd en dat de oorlog heeft uitgebannen, dacht Kilian. Nee, dit is niet echt, er wordt me iets voorgetoverd. De mensen die in die vrolijke huizen

wonen, die in de molens en fabrieken aan het werk zijn, die moeten ook verdriet kennen, zorgen hebben, die moeten zich net als alle andere mensen op de wereld vaak onzeker voelen en ontevreden zijn. Wat ik nu zie is de buitenkant: een mooi opgezette, fraai ogende buitenkant. Maar hoe is het binnen? Welke machtsspelletjes worden gespeeld in het paleis daar boven de stad? Welke onderhuidse haatgevoelens en hoeveel jaloezie verzieken het leven in dit centrum van de macht? Mij werd verteld dat de Konega regeert samen met de Vrouwenraad. Is daar dan nooit onenigheid, woedt daar nooit verkapte opstandigheid? Je kunt me nog meer vertellen, beste Christian, maar mensen zijn mensen, overal op de wereld. En die leven nooit in volstreekte harmonie met elkaar samen, die kunnen het nooit laten elkaar dwars te zitten.

Thura wierp van terzijde een blik op hem. 'Kilian kijkt alsof hij zijn ogen niet kan geloven.'

'Juist,' antwoordde hij, half boos, 'dat is zo. Het is te mooi om waar te zijn.'

Intussen had de leerling-kapitein de loopplank laten uitleggen. Christian wendde zich tot Kilian.

'Je kunt voorlopig nog aan boord blijven en helpen met lossen,' zei hij.

Over de kade kwam een klein open rijtuig aanrijden, getrokken door twee gitzwarte paarden. Op de bok zat een meisje van een jaar of tien, met lang blond haar. Ze sprong lenig op de grond zodra zij het wagentje tot stilstand had gebracht. Christian rende al over de loopplank en ving het

kind op in zijn armen. Thura volgde wat langzamer. Even later klommen ze alle drie in het rijtuigje en reden weg, het kind mende. 'Wie was dat?' vroeg Kilian aan de bootman.

'Dat was Berthe-Dottir, de dochter van Hannah-Dottir. Ze logeert dikwijls in het paleis.'

'Maar het is nog maar een kind! Ze ging met die paarden om alsof ze al twintig jaar koetsier is.'

De bootman scheen dat heel normaal te vinden.

'Wanneer beginnen we met het lossen van de lading?'

'Morgen. We hebben geen haast, er zijn geen bederfelijke goederen bij.'

Mooi, dacht Kilian. Zodra de kapitein van boord is gegaan neemt de bemanning er zijn gemak van.

'Kom maar mee,' zei de bootman, die Thialf heette, 'dan gaan we een kroes bier halen. Nergens brouwen ze die zo goed als in Gothab.' Maar eerst overhandigde hij Kilian een handjevol munten. 'Je loon.' Zilver en kopergeld was het. Hoe lang zou hij daarmee moeten rondkomen? En wat was het waard?

Het bierhuis lag aan de kade, het was een gezellige ruimte waar mannen en vrouwen aan ronde tafeltjes op houten banken zaten. Thialf stelde Kilian voor aan een paar bekenden en wijzend op het rode merkteken begon hij rad te praten, zo snel dat Kilian het niet meer kon volgen. Maar de anderen knikten hem toe en wezen hem een plaatsje aan op de bank. Ze accepteerden hem, voelde hij. Het moesten allemaal zeelui zijn die hier kwamen om te zingen, om

spelletjes te doen. Even later kwam ook Lisa, de leerling-kapitein binnen en ging naast Thialf zitten. Aan standsverschillen schenen de Thulenen niet te doen.

Kilian amuseerde zich, maar toch maakte hij zich zorgen over zijn toekomst.

Hij kon aan boord van de ZEEKOET blijven en helpen met lossen en laden. Maar dan? Wanneer het schip opnieuw uitvoer zou hij moeten achterblijven in Gothab, hij was nu eenmaal geen ervaren zeeman. Hij zou werk moeten zoeken, maar aan zijn diploma's had hij niets in dit land.

Thulenen werden heel anders opgeleid dan de kinderen in het Badense Rijk.

Hier leerden ze op school timmeren, zeilmaken, koken, scheepsbouw, allerlei praktische zaken. Wat kon hij? Niets van dat alles...

Opnieuw begon hij zich eenzaam te voelen. Een verloren ziel.

De volgende ochtend werd de ZEEKOET gelost, de dag daarna opnieuw geladen.

Er kwam een andere kapitein aan boord, Thura noch Christian lieten zich meer zien. Toen vertrok de ZEEKOET naar Baffinland en stond Kilian op de kade de mooie tweemaster na te kijken. Wat nu? Iemand tikte hem op de schouder en toen hij zich omdraaide zag hij een vrouw met een neutraal gezicht: niet vriendelijk, niet afwijzend. 'U bent Kilian? Volg me.'

Ze bracht hem naar een kantoorje aan het einde van de

kade en wees hem een kruk.

'Ik ben Frika, de assistente van de havenmeesteres,' vertelde ze hem in het Kanadeens. 'Mij is gevraagd u te helpen. In de wijk Rozenheuvel staat een kleine woning leeg, die kunt u betrekken. De jongen zal hem u wijzen. U zoekt ook werk, is me gezegd. Kunt u metselen? Nee... Timmeren? Ook niet.

Zeilmaken? Weven? Niets... Hm. Meld u dan morgenochtend maar aan bij Yolanthé in pakhuis acht. Zij kan nog wel een sjouwer gebruiken. We werken hier vijf dagen achtereen, zes uur per dag, de zesde dag is uw rustdag. Hebt u nog vragen?' 'Reken maar! Ten eerste: zal ik met dat sjouwwerk genoeg verdienen om in leven te blijven?' Verwonderd keek ze hem aan.

'Iedereen verdient hier genoeg. U bent toch niet ziek of invalide? In dat geval zou u geholpen moeten worden.' Ze bekeek hem van top tot teen zonder enige schaamte. 'Nee, u ziet er gezond uit. U kunt zich dus volledig voor uw werk inzetten. Het zal u niet altijd meevallen want de mensen hier hebben een afkeer van Badeners, maar de Konega-zoon heeft het bericht verspreid dat uw rode strafstempel op een vergissing berust, dus zal men u niet als een ongewenste indringer beschouwen. Het hangt van u af, deze welwillendheid te verdienen.'

Ze riep een jongen van een jaar of zestien die er nogal onnozel uitzag en sprak even tegen hem.

'Ga met deze jongen mee, hij zal u de woning wijzen.' 'Wacht even. Hoe hoog is de huur?' vroeg Kilian ongerust.

Weer verbazing. 'Wat bedoelt u?'

'Ik zal toch voor de woning moeten betalen?' 'Het huisje staat leeg, de vorige bewoners zijn weggetrokken. En u kunt niet uw eigen woning bouwen, dus moeten we u onderbrengen in iets wat toevallig leeg staat.'

'Dank u. Maar wat gaat me dat kosten? Ik ken de waarde van het Thuleense geld nog niet. Ik...'

Frika schudde het hoofd alsof ze niet goed begreep waarover hij het had.

'Elke Thuleense inwoner heeft wettelijk recht op woonruimte, werk, vrije tijd, onderwijs en medische verzorging,' somde ze op. 'Ook u zult worden behandeld als een gewone Thuleen. De Konega-zoon wil het zo.'

'Bedoelt u,' vroeg Kilian verrast, 'dat ik daar voor niets mag wonen?' 'Wat is voor niets? U gaat werk doen, daarvoor ontvangt u loon in geld en in natura.'

Het duizelde Kilian. Maar opeens begreep hij het. 'De Konega-zoon wil het zo.'

Christian had hem, de Badener, geaccepteerd als echte Thuleen. Hij werd opgenomen in de Thuleense maatschappij. Weliswaar als iemand die niets had geleerd van wat een Thuleense diende te weten, maar toch...

'Dank u,' zei Kilian nogmaals. Hij meende het.

Kilians huisje lag in een rustige woonwijk op ongeveer een half uur afstand van de haven. Alleen het allernoodzakelijkste stond erin: een bed, een tafel met een paar krukken, langs de wanden lege planken, in het keukentje een kookplaats die met

hout en allerlei afval kon worden gestookt.

Het sjouwwerk dat hij in de haven en vooral in het pakhuis te doen kreeg verrichtte hij zonder mopperen. Aan het einde van elke zesurige werkdag ontving hij een handvol munten, drie honingkoeken en soms werd hij plotseling verrast met een klein deel van die dag binnengekomen goederen: een lap leer, een stuk gereedschap, een huishoudelijk voorwerp. Alles wat hij daarvan zelf niet kon gebruiken bleek hij te kunnen ruilen bij mensen in dezelfde straat voor hun overschotten. De lap leer ruilde hij voor een nieuw hemd. Een handmolentje (hij kon toch zijn eigen brood niet bakken) offerde hij op aan schrijfgerei en een paar boeken. Thulenen, ontdekte hij, waren dol op ruilen. Lonen werden nu eenmaal maar gedeeltelijk in geld uitbetaald, en voor een ander deel in goederen. Om de vijf dagen kreeg hij een vrije dag, die hij meestal doorbracht op de fjord, in een roeibootje. Die bootjes lagen bij honderden in een speciaal haventje en waren bestemd voor algemeen gebruik.

Soms nam hij op mooie dagen de kinderen van de burens mee.

Want de buurt, ontdekte hij, had hem geaccepteerd, ondanks zijn rode stempel en ondanks het feit dat hij nog bezig was de taal te leren. Het Thuleens ging hem overigens steeds beter af. Om zich heen hoorde hij niet anders, 's Avonds probeerde hij bij het licht van een olielamp de boeken te ontcijferen.

Thuleense literatuur bestond in hoofdzaak uit verhalen,

verhalende gedichten en reisbeschrijvingen. Eén van die boeken was geschreven door een gepensioneerd woudloper en dat werd zijn lievelingslectuur. Er sprak zoveel liefde uit voor de wilde natuur, voor de dieren- en plantenwereld van Thule!

Intussen maakte Gothab zich op voor de bruiloft van Thura en Christian.

Het huwelijk werd in het openbaar voltrokken, midden in de stad, maar Kilian ging er niet naar kijken; hij had geen behoefte aan zelfkwalling. Wanneer hij na werktijd een beetje door de mooie stad dwaalde, wat inkopen deed, een bierhuis opzocht, vermeed hij angstvallig de omgeving van het Konega-paleis.

Tijdens de reis van Aputeq naar Gothab was hij Christian als een soort vriend gaan beschouwen en hij verlangde ernaar de jongen terug te zien. Maar de kans daarbij ook Thura te ontmoeten weerhield hem. Hij moest eerst proberen haar te vergeten, of liever: leren aan haar te denken zonder dat loden gevoel in zijn maag en de pijn in zijn borststreek. Maar zo ver was hij nog lang niet.

Al met al was Kilian niet ongelukkig. Hij paste zich aan en plannen voor de toekomst maakte hij nauwelijks. Eens zou dat ellendige rode schandestempel verbleekt zijn — dan was het vroeg genoeg om zich af te vragen of hij in Gothab zou blijven wonen of dat hij het land in zou trekken, wie weet zelfs woudloper worden!

Maar het lot besliste anders. En het was Christian, de

pasgehuwde Konega-zoon die een nieuwe wending gaf aan
Kilians bestaan.

22 De regeringsinspecteur

Aan het begin van de eerste wintermaand werd voor Kilian een kort briefje bezorgd. Het kwam van Christian, die de jongeman uitnodigde de volgende ochtend naar het paleis te komen.

Kilian las het met bonkend hart. Drie, vier keer las hij het over, bang het niet goed ontcijferd te hebben. Maar het stond er heus. Christian was hem dus nog niet vergeten...

De uitnodiging herinnerde Kilian heel sterk aan de brief die hij eens van de regeringscommissaris had gekregen om naar het paleis van de Egon te komen.

Ook toen had hij zich half angstig, half verwachtingsvol afgevraagd wat men van hem wilde. En het was uitgedraaid op een geweldig avontuur, dat weliswaar slecht afliep, maar diep had ingegrepen in Kilians leven. Dit briefje... zou dat ook weer zo'n wending betekenen? Hij durfde er nauwelijks op te hopen.

De Konega-zoon was de Egon niet. Christian was een aardige, zachtzinnige jongen, met wie hij tijdens de zeereis van Atupeq naar Gothab plezierige gesprekken had gevoerd. Kilian was niet bang voor de jongen. De almachtige Egon kon een mens maken of breken. Christian... Toch voelde Kilian zich erg onzeker en daarom liep hij met het briefje naar Yolanthé, zijn werkgeefster.

Die woonde niet ver van hem vandaan. Hij liet haar de

boodschap lezen en vroeg, half in paniek: Hoe gaat zoiets? Hoe moet ik mij in het paleis gedragen?

Bij wie moet ik mij melden?'

Hij herinnerde zich de uitgebreide voorzorgsmaatregelen van de Egon.

Yolanthe glimlachte.

'Wat bedoel je, Kilian? Je gaat gewoon. Je vertelt aan de eerste de beste die je tegenkomt in het paleis dat Christian naar je heeft gevraagd. Dat is voldoende.

Neem morgen maar vrijaf. Zo druk is het op het ogenblik niet.'

'Er staat zelfs niet in, hoe laat ik precies moet komen,' klaagde Kilian. 'Och, dat zal niet veel uitmaken. Het briefje zegt: in de loop van de ochtend. Dat is toch nauwkeurig genoeg,' zei Yolanthe.

Kilian was behoorlijk zenuwachtig toen hij de volgende morgen het hoge smeedijzeren hek naderde, dat de paleistuin omgaf. De poort stond wagenwijd open en wachtposten ontbraken. Enigszins aarzelend betrad hij het brede grintpad. Zijn hart roffelde weer. Zou hij ook Thura te zien krijgen? De laatste bloemen waren uitgebloeid, de loofbomen waren kaal, toch kon hij zich voorstellen hoe mooi dit park in de zomer moest zijn. Het paleis zelf was een laag, breed gebouw, omgeven door een stenen galerij waarop vele deuren en ramen uitkwamen. Een vrouw trad hem tegemoet en Kilian toonde haar het briefje. 'Kom maar mee.'

Ze bracht hem door gangen en zalen tot ze aan een

gebeeldhouwde deur krabbelde.

Christian deed zelf open en liet Kilian binnen in een grote kamer met boeken langs de wand, een schrijftafel, in de hoek een kastje met medische instrumenten en vele kussens die over de vloer verspreid lagen. De Konega-zoon was alleen.

'Ga zitten, Kilian,' zei hij wijzend op de kussens. 'Hoe gaat het met je?' 'Dank u, ik maak het goed. Ik wen.'

Het was deels een opluchting, deels een teleurstelling dat Thura niet aanwezig was. Kilian liet zich neer op de kussens. Een jonge knecht kwam bekers bier brengen. Toen hij was verdwenen zei Christian: 'Ja, Gothab is een heerlijke stad om te wonen. Maar ik denk toch, dat het werk je minder goed bevalt.' Hij was tegenover Kilian gaan zitten en nipte nadenkend van zijn beker. 'Och, het gaat.'

Christian schudde het hoofd.

'Je bent een geleerde, Kilian, een man met hersens. En nu doe je niets dan sjouwwerk.'

'Ik doe mijn best me aan te passen,' zei Kilian. 'Ik heb geen hekel aan mijn werk. Mijn opleiding maakt me nu eenmaal ongeschikt voor het Thuleense stadsleven. Soms is dat wel lastig, want alles wat ik nodig heb, moet ik kópen, ik kan niets zelf maken zoals mijn bureu.' 'Ze helpen je toch zeker?'

'O ja, dat wel. Mijn naaste buurvrouw is onderwijzeres, ze geeft mij 's avonds les in Thuleens.'

Je spreekt het al vrij aardig. Toch stel ik voor dat we dit gesprek in het Kanadeens gaan voeren. Want ik wil dat je goed begrijpt wat ik te zeggen heb.'

Kilian knikte en zweeg afwachting.

Christian zette de beker naast zich neer en sloeg de armen om zijn opgetrokken knieën.

'Na het uiteenvallen van het Badense leger,' sprak hij, 'zijn jouw landgenoten over verschillende gewesten verspreid. Sommigen van hen werken in slachthuizen, anderen in mijnndistricten. Omdat de mariniers

— zo noemen jullie ze toch? — niet bekend waren met onze levenswijze brachten we ze vooral daarheen waar we altijd gebrek aan mankracht hebben.

De bedoeling was hun onze taal te leren, wegwijst te maken in onze

—

maatschappij kortom: we proberen er goede Thulenen van te maken.

Gemakkelijk is dat niet.'

'Nee,' antwoordde Kilian, 'dat kan ik me voorstellen. Ze zullen het gevoel hebben dat ze gedwongen te werk werden gesteld.' 'Dat is niet helemaal zo.

We houden ze weg van de kusten, dat is logisch. En omdat ze allemaal — of bijna allemaal — een rood stempel dragen houden we ze ook een beetje weg van de plaatselijke bevolking. Overigens worden ze uitstekend behandeld en werken in de mijnen biedt allerlei voordelen. Toch bezorgen jouw landgenoten ons oneindig veel moeilijkheden.'

'U bedoelt dat ze weigeren zich aan te passen?'

'Precies. Elke Badener die we in de wildernissen van Thule

aantreffen

— en er worden er nog steeds gevonden — sturen we nadat hij is ontwapend naar één van die gebieden, voor heropvoeding. Zodra ze vertrouwd zijn geraakt met onze samenleving en beloofd hebben zich aan onze wetten te houden, kunnen ze zich vestigen waar ze maar willen en het werk gaan doen van hun keuze. En als ze liever naar Baffinland of Kanada willen gaan kan dat ook. Onze slachthuizen en kolenmijnen zijn geen strafinstellingen, ofschoon ze voor ons onmisbaar zijn. We hebben niet alleen kolenmijnen. Er komt nog veel meer uit de grond: ijzer, lood, tin, zwavel, aluin... en de steengroeven niet te vergeten.' 'Wroeten in Moeder Aarde,' lachte Kilian. Hij spiedde naar Christians gezicht om te zien hoe die daarop zou reageren. De jongen bleef kalm. 'Inderdaad, daarom doen we het voorzichtig en als een mijn is uitgeput, wordt de schade zoveel mogelijk hersteld. Bovendien graven we nooit diep.

Maar er zitten genoeg kolen- en ertslagen dicht onder de oppervlakte.'

Maar wat wil Christian nu van mij? dacht Kilian. 'Het probleem is,' zei de Konega-zoon alsof hij Kilians gedachten had geraden, 'dat de zo tewerk gestelde Badeners voortdurend moeilijkheden veroorzaken. Ze vallen de vrouwen in de stadjes lastig. Ze lokken vechtpartijen uit, soms met de Thulenen, dikwijls ook vechten ze onder elkaar. We kunnen ze niet voortdurend met verdovingspijltjes uitschakelen, dat is slecht voor de gezondheid. En de meesten

van hen weigeren hardnekkig om Thuleens te leren.' Kilian knikte begrijpend.

'Dat komt,' zei hij, 'doordat hier alles zo anders is dan bij ons. Onder die dienstplichtigen zul je veel jongens aantreffen die maar enkele jaren school hebben gehad. Bij ons kost studeren geld, veel geld. De gewone arbeiderskinderen komen daar nooit aan toe. Dus zeggen ze dat leren onzin is, vervelend en overbodig. Ze doen vijandig tegen andere jongens die wel een goede opleiding hebben gehad en op wie ze heimelijk jaloers zijn. Het is een manier om hun zelfrespect te bewaren.' Christian keek ernstig.

Tij, Kilian, jij hebt wel geleerd en veel ook. Je begrijpt meer van de Badense mentaliteit dan welke Thuleen ook. Daarom vraag ik je ons te helpen.' 'Aha.'

'Ik wil jou vragen om naar de mijnndistricten en slachthuizen te reizen, overal in het land waar groepjes Badeners werken, om met hen te gaan praten. Leg hen uit hoe ons systeem in elkaar zit. Jij spreekt hun taal, je kent hen, naar jou zullen ze willen luisteren. Maak hun duidelijk dat wij het niet kwaad bedoelen, dat ze geen gevangenen zijn, maar dat we proberen hen op te voeden tot vreedzame, gelukkige burgers van Thule.'

Kilian staarde de Konega-zoon aan. Was die werkelijk zo naïef of begreep hij echt niets van Badeners? Hij dacht aan de rauwe gesprekken, de schuine grapjes die de mariniers onder elkaar hadden gemaakt aan boord van de **VEROVERAAR**. Bezorgd schudde hij het hoofd. 'Christian, u vraagt iets

onmogelijks! Heropvoeden! Maak keurige vriendelijke burgers van Badense zeesoldaten! Van jongens die werden getraind in vechten en vaderlandsliefde, in verering voor de Egon! Van jongens die werden uitgestuurd om de wereld met geweld te veroveren... Daar wilt u brave dierenliefhebbers van maken, die zich door vrouwen laten bevelen en die overal gediensstig: ja alsjeblijft, op zeggen?'

'Dat begrijp ik niet,' antwoordde de Konega-zoon. 'Je hebt me eens verteld dat gehoorzaamheid voor een Badener de belangrijkste eigenschap is.'

Jawel, maar dan gehoorzamen omdat het niet anders kan, omdat er iemand met een geladen revolver achter je staat die niet zal aarzelen je neer te schieten als je niet meteen doet wat-ie zegt.' Christian zuchtte. 'Wat een volk,' mompelde hij.

'En,' vervolgde Kilian, 'wat hebben deze jongens nu nog te verliezen? Ze weten intussen dat terugkeren naar huis hun onmogelijk is gemaakt. Ze dwalen rond in een vreemd land, hun officieren hebben geen macht meer over hen, ze hoeven niet meer te sidderen voor de dichtstbijzijnde regeringscommissaris, of voor de geheime politie, die hen zonder vorm van proces in een of andere afschuwelijke gevangenis kan werpen. Wat ze nooit durfden tegenover hun meerderen: een grote mond opzetten, dat kunnen ze nu ongestraft doen. En reken er op dat ze dat dan ook zullen doen. Het spijt me, Christian, maar zo zitten wij Badeners nu eenmaal in elkaar.'

'Toch niet alle Badeners. Ook dat heb je me zelf verteld.' 'Nee, we zijn niet allemaal zo, daar hebt u gelijk in. Gelukkig niet. Maar de training die soldaten bij ons krijgen maakt hen zo. O, het zijn niet allemaal moordenaars, verkrachters en schurken, lang niet. Er zijn heel aardige jongens bij, maar aardig zijn wordt tijdens hun opleiding onmiddellijk afgestraft. Een Badense soldaat moet stoer zijn, zijn kracht tonen, zich weten te handhaven tegenover zijn kameraden. Hij boezemt respect in met een grote mond, met krachtpatserij, met onverschilligheid voor pijn en verdriet. Ze moeten voortdurend laten zien hoe flink ze zijn. Als je een heel stel van die jongens bij elkaar zou zetten zonder dat er officieren zijn om hen in toom te houden, dan gaan ze met elkaar vechten, gaan ze tegen elkaar opscheppen, dan willen ze niet voor elkaar onderdoen. En zeker nu, nu ze dat gevoel van een grote nederlaag met zich omdragen zullen ze onuitstaanbaar zijn. Ze willen elkaar en zichzelf bewijzen dat ze niet echt werden overwonnen door vrouwen.'

Christian dacht na.

'En dan is er nog iets,' vervolgde Kilian, in vuur geraakt. 'U vraagt mij met die jongens te gaan praten, maar ik ben een burger, ik ben nooit soldaat geweest Soldaten nemen in onze maatschappij een bijzondere plaats in, zelfs de dienstplichtigen. Zij zijn het die onze grenzen verleggen. Zij dragen uniformen die hen van gewone arbeiders onderscheiden, dat maakt hen hoogmoedig. Bij ons worden militairen altijd met een zekere eerbied bejegend. In onze

boeken spelen ze onveranderlijk een heldenrol. Al die jongens die in Thule zijn gestrand hebben zulke boeken wel eens gelezen, al was het maar op school.

Dus zodra ze een uniform aantrekken willen ook zij een held worden. In hun ogen ben ik, een gestudeerde burger zonder macht, een slappeling, een doetje

— en een verrader bovendien. Ze zullen niet naar me willen luisteren. Ze zullen me uitlachen en een pak slaag willen geven.' Kilian keek naar Christians gezicht en vervolgde heel voorzichtig: 'De fout die de Thulenen gemaakt hebben is, dat zij de Badeners in groepjes bij elkaar hebben gezet. Plaats in elk dorp, elke stad, elke nederzetting van Thule één marinier en hij zal zich rustig houden. Plaats er twee, drie of meer bij elkaar en ze maken stampeï.' 'Dat is me nu wel duidelijk,' antwoordde Christian, 'maar ik wilde voorkomen dat ze zich even eenzaam en verloren zouden voelen zoals jij je voelde tijdens je vlucht. Dat was toch verschrikkelijk?'

Kilian knikte, rillend bij de herinnering.

'Om hoeveel mensen gaat het eigenlijk?' vroeg hij toen.

'Dat weten we niet precies. Van tijd tot tijd vinden onze woudlopers nog Badeners die wanhopig in de wildernis ronddwalen. Die worden opgevangen en in de bewoonde wereld teruggebracht. Tengevolge van de bosbrand waren er veel ernstig gewonden, een aantal van hen wordt nog steeds verpleegd. Ik schat het aantal Badeners die nu te werk zijn gesteld op ongeveer driehonderd — iets meer of minder.'

'Van de duizend?' vroeg Kilian geschrokken.

'Hun verliezen in het binnenland zijn ontstellend hoog geweest,' zei Christian.

Kilian voelde zijn tenen kromtrekken. 'Dat... dat was toch de bedoeling?' vroeg hij.

'Eigenlijk wel,' fluisterde Christian beschaamd en met gebogen hoofd. Diep ademhalend zei Kilian: 'En die paar honderd geredden doen nu net als ik zwaar en stompzinnig werk, ze worden door Thulenen met wantrouwen bekeken, geen meisje zal tegen hen lachen en... en... nu verlangt u van mij dat ik hen ga opzoeken om hun te vertellen dat ze terecht zijn gekomen in een prachtig vredelievend land, waar elk mens gelukkig dient te zijn...' Fel hief Christian het hoofd op.

'Ja,' zei hij hard, 'en waarom niet? Of je wilt of niet, Kilian, in dit land zul je de rest van je leven moeten doorbrengen. Datzelfde geldt voor je landgenoten.

Het is in jullie eigen belang dat de gang van zaken nu niet langer wordt verstoord door lastposten en krachtpatsers. Is het niet erg genoeg dat jullie ons ertoe hebben gebracht dingen te doen die ons geweten belasten — zo zwaar dat we er niet mee konden doorgaan tot jullie allemaal waren gekrepeerd?

Waarom wil je ons niet helpen alsnog iets goed te maken?'

'Is er dan iets goed te maken?' Wat doe ik toch? dacht Kilian verward.

Christian is zo'n aardige jongen en opeens zie ik hem weer als een tegenstander. Hij heeft zich over mij ontfemd en nu maak ik hem verwijten.

'Wat goed te maken?' vroeg hij ondanks zichzelf. Christian

antwoorde niet.

'Ik geloof,' zei Kilian langzaam, 'dat ik het begrijp. In Aputeq vertelde de sjamana mij dat de bosbrand waarbij zovele van mijn landgenoten zijn omgekomen waarschijnlijk was aangestoken door inwoners van het verwoeste dorp die op het nippertje hadden weten te ontkomen. Hadden die het werkelijk gedaan? Of...?'

En toen Christian bleef zwijgen, zei hij: 'Dus niet. Het waren niet de boeren.

Het was Thura, nietwaar? Zij had de verdediging van Thule op zich genomen, zij maakte de plannen waarmee wij moesten worden uitgeschakeld.' Hij zag Christian ineenkrimpen en vaag het hoofd schudden, maar een ontkenning bleef uit.

'En u?' riep Kilian gekweld, 'en uw moeder, de Konega? Wisten jullie er allemaal van? O, dan is die houding van: wij zijn de goede mensen en de Badeners zijn de slechteriken, één grote huichelarij. Dan...' 'We moesten wel,'

zei Armina-Dottir. Kilian had de deur niet horen opengaan, maar daar stond ze nu op de drempel, hoog opgericht in een lange, met zilver afgebiesde japon, de bruine vlechten om het hoofd gewonden. Ze straalde gezag, waardigheid en rustgevende kalmte uit. Naast haar stond Thura, eveneens in een lange japon, kleiner dan de Konega, maar even kalm. Ze kwamen de kamer binnen en gingen naast Christian zitten, die er plotseling opgelucht uit zag. Zijn moeder kwam het overnemen!

De Konega keek Kilian recht aan.

'Je hebt gelijk,' sprak ze. 'Wij hebben inderdaad en welbewust een poging gedaan jullie allen de dood in te jagen toen duidelijk werd dat jullie de invasiepoging niet wilden opgeven. Jijzelf was het, die ons daarvan wist te overtuigen. Wat de orkaan, de rattenziekte en de moerassen overlieten, wilden we in vuur en rook smoren. En we hadden nog meer natuurrampen voor jullie bedacht... Maar het werd ons te veel, we konden er niet mee doorgaan. Het medelijden verstikte ons. Het is tegen onze natuur om wreed en meedogenloos te zijn. Daarom hielden we ermee op, verzamelden de overlevenden en proberen goed te maken wat we aan hen misdreven hebben. Maar ze begrijpen het niet. Ze zien in ons nog altijd de vijanden, de tegenstanders. Ze willen niet berusten in hun nederlaag.'

Haar eerlijkheid was ontwapenend. Kilian keek even naar Thura. Wat zag ze er goed uit! Het ronde gezichtje straalde van gezondheid, de diepzwarte haren glansden, maar haar donkere ogen stonden zeer ernstig.

'Ik heb gewaarschuwd en nog een gewaarschuwd, Kilian,' zei het meisje, 'en het richtte niets uit. We hadden gehoopt dat jullie snel naar huis zouden teruggaan met het bericht: "Thule is niets voor ons Badeners." Maar dat deden, wilden of konden jullie niet. Toen bleef ons niets anders over dan jullie vernietiging na te streven met de hulp van Moeder Aarde. Of, als je het zo wilt noemen, met gebruikmaking van de wilde natuur van ons land.'

'Alles wat wij nu willen is de overlevende Badeners tot Thulenen om te smeden,' verklaarde Armina-Dottir. 'We weten dat het kan. Drie jaar geleden namen we ongeveer vijftig van jouw landgenoten op en op enkele uitzonderingen na wisten ze zich goed aan te passen. Het kostte moeite en tijd, allicht. Maar al die tijd wist ik dat er zeker nog eens een Badens schip deze richting uit zou komen en ik bereidde mijn volk erop voor. In plaats van één oorlogsschip kwamen er vijf, plus duizend man getrainde soldaten. Toen stond ik voor de keuze: óf jullie in één nacht en volslagen onverwacht te laten doden, óf jullie de kans te geven snel en ongedeerd naar het Badense Rijk terug te keren. We kozen voor de laatste mogelijkheid, omdat we de onmenselijkheid, duizend bewusteloze mensen te doden niet konden opbrengen. Maar toen jullie, ondanks ons herhaald aandringen, niet weggingen, moesten we wel de hulp van Moeder Aarde inroepen.'

Ze gooit haar eigen schuld op die van hun godheid, dacht Kilian, maar dat sprak hij niet uit. Hij spreidde de vingers uit van zijn uitgestoken handen.

'Ik geef onmiddellijk toe, geachte Konega, dat elk volk dat zich voelt aangevallen het recht heeft zich te verdedigen. Dat is niet wat ik uw zoon verweet. Ik...'

'Ik heb gehoord wat je zei, Kilian. Je noemde ons huichelaars, omdat wij zeggen dat het leven heilig is, en we tegelijkertijd ons best deden duizend man de dood in te jagen. Kilian knikte.

'En je had gelijk. Het past niet bij elkaar. En we... neen, ik

heb ook fouten gemaakt. Toen je landgenoten hun kamp aan de Apurivier opbraken, dachten we dat zij zouden terugkeren naar Kulus. In plaats daarvan verkozen zij het moeras in te trekken. Ik dacht: laat maar gaan daar komen zij niet ver. Maar ze kwamen er wèl doorheen en marcheerden naar de gebieden erachter, die rustige, vruchtbare gebieden met kleine dorpen. En ik verzuimde de bewoners van die gebieden te laten waarschuwen, of er woudlopers heen te sturen om de streek te ontruimen. Daardoor kon het gebeuren dat een heel dorp werd uitgemoord... Ik was op dat moment al teruggekeerd naar Gothab.' 'Maar ik niet,' viel Thura grimmig in. 'Ik kwam te laat om dat ongelukkige dorp te redden maar wel op tijd om de verdere opmars van de Badeners tot staan te brengen.'

'Dus u...' stamelde Kilian, 'was verantwoordelijk voor de bosbrand?' Ze ontweek zijn gekwelde blik niet, maar het was de Konega die antwoord gaf.

'Thura,' sprak ze nadrukkelijk, 'is een kind van het noorden, opgegroeid in een kuststreek waar de winters hard zijn, de oceaan de stranden beukt, de winden over de vlakten gieren en waar de mensen taai, onverzettelijk en hard worden.

Die hardheid bracht zij mee toen ze naar het zuiden kwam. Ze is een kind van de zee, gewend de strijd aan te gaan met stormen, stromingen en onbekende loerende gevaren. Het gaf nogal wat opwinding in Thule toen mijn enige zoon juist dit meisje tot vrouw wilde nemen, maar ik zag wat zij waard was en verzette mij niet. Ik besepte dat als iemand in staat was

af te rekenen met invallers zij dat zou zijn. Haar methoden zijn hard, ik weet het, maar dat verwijt ik haar niet, want Badeners zijn ook hard.'

Kilian wendde het hoofd af, hij durfde Thura niet meer aan te zien. Maar de Konega was nog niet uitgesproken.

'Opnieuw zijn we erin geslaagd te voorkomen dat de machthebbers in het Badense Rijk iets van ons te weten zijn gekomen. Maar toch voorzie ik, dat Thule eens zal worden verpletterd door de Badeners, in de verre toekomst.

Jullie zullen je technisch blijven ontwikkelen, jullie geleerden zullen de ene uitvinding na de andere doen en als jullie sterk en knap genoeg zijn geworden, zullen Badeners opnieuw Thule binnen vallen met zoveel geweld en met zulke onweerstaanbare wapens, dat al onze slimheid er niet meer tegen opgewassen zal zijn. Dan zullen we onze onafhankelijkheid verliezen. We zullen verblijd worden met elektriciteit, met gasovens en andere technische verworvenheden, die ik me niet eens kan voorstellen, maar onze vrijheid, onze gemeenschapszin, onze levensvreugde zullen we verliezen. Het is mijn taak —

de mijne en die van mijn hele familie en van alle Thulenen — om die tragische dag zo lang mogelijk uit te stellen. Tot het zover komt willen we leven zoals we dat gewend zijn: primitief, eenvoudig, vredelievend. Maar ook hecht met elkaar verbonden en innig gelukkig.'

'Nee,' zei Thura fel, 'al komen Badeners of Britten of Merrikanen met nog zulke ongelooflijke wapens en met

honderdduizend manschappen, ons krijgen ze er nooit onder, Armina. Niet zolang ik of mijn dochters leven!' Ze legde even beide handen op haar buik. 'De vrouwen van Thule zullen winnen, altijd, ook zonder techniek.' 'Ja,' riep Christian. 'Want wie geweld gebruikt om anderen hun vrijheid te ontnemen is dom. Thulenen zullen altijd slimmer zijn dan de overrompelaars.'

'Trouwens,' riep Kilian, die zich instinctief aansloot bij de jonge mensen, 'wat belet u om sterke verdedigingslinies op te trekken? Wat belet u om kanonnen te laten gieten, van Kulus een oorlogshaven te maken en wapens te fabriceren waarmee de Thulenen elk binnenvallend leger kunnen afslaan?'

Glimlachend schudde de Konega het hoofd.

'Nu praat je weer als een Badener, Kilian. Wat ons belet om in jullie voetsporen te treden is onze hele manier van leven. Wat jij voorstelt zou betekenen dat we niet alleen vernietigingswapens moeten uitvinden en fabriceren, maar ook dat we daarmee mannen moeten bewapenen, dat we net als jullie, jongemannen moeten oproepen om hen te trainen in doden en vernielen. Het zou betekenen dat we aan mannen grote macht moeten geven en fabrieken moeten bouwen waar die wapens worden gemaakt, zodat er een hele oorlogsindustrie zou ontstaan. Het zou ook het einde van de vrouwenheerschappij betekenen, want wie de wapens heeft, heeft de macht.

Nee Kilian, dat zullen wij noch mijn kleindochters laten gebeuren. In de honderden jaren dat onze beschaving oud is

hebben we aangetoond dat een land en een volk beter af zijn wanneer vrouwen de macht in handen houden.

De geschiedenis van Europa — waarvan ik meer weet dan jij zelfs maar kunt vermoeden — heeft in dertig lange gruwelijke eeuwen aangetoond dat de macht in handen van mannen altijd ontaardt in bloedvergieten, onderdrukking, fatale ongelijkheid en verlies van vrijheid.'

'Juist,' riep Thura weer, 'en daarom zullen de vrouwen van Thule nooit toestaan dat vreemden hun die macht komen ontnemen.' 'Ik denk dat u gelijk hebt, Thura,' zei Kilian. En dat meende hij. 'Dat denk ik ook,' riep Christian geestdriftig. 'Mama, u ziet de toekomst te donker in. Want het zijn alleen domme mensen die zich laten onderdrukken omdat ze denken dat het zo hoort.

Thulenen zijn niet dom en ze zullen hun vrijheden verdedigen met alle slimheid die hun ter beschikking staat. O nee, niemand zal ons er ooit onder krijgen. Nu niet en over driehonderd jaar ook niet!'

Thura legde verheugd haar hand tegen zijn wang. Kilian keek snel een andere kant uit.

'Dit zijn kinderen om trots op te zijn,' sprak Armina-Dottir. 'En zij zijn de toekomst. Hoe dan ook, voorlopig moeten we de plaatselijke moeilijkheden oplossen, zonder dat er nog meer slachtoffers vallen. Het is jammer dat jij ons daarbij niet wilt helpen, Kilian. Je zou uitstekend werk kunnen doen onder je landgenoten.'

'Ik heb niet geweigerd,' riep Kilian, 'ik heb Christian alleen

duidelijk gemaakt dat ik weinig bij mijn landgenoten zal bereiken. Ik heb geen gezag over hen.'

'Ik zou je gezag kunnen verlenen. Wat zou daarvoor nodig zijn?' vroeg de Konega ernstig.

Kilian moest daar even over nadenken. Eindelijk zei hij:

'Een mooi uniform maakt altijd indruk op mariniers, vooral als zo'n uniform is voorzien van zilveren sterren en gouden strepen op de mouw. En een pet met een hoge stijve klep, ook met goud geborduurd. Als ik de jongens in zo'n uitmonstering tegemoet kon treden... En ik zou een teken van waardigheid moeten bezitten, een stok bijvoorbeeld, met een zilveren knop, zodat ik mijn woorden kan onderstrepen. En... eh... een paar bedienden die ik naar hartelust kan commanderen ten bewijze dat ik een invloedrijk man ben.

Wat ook geweldige indruk zal maken is een mooi meisje aan mijn zijde, laten we zeggen: een ordebewaarster die bovendien gewapend is.' 'Zodat je meteen een lijfwacht hebt?'

'Ja.' Kilian grinnikte even. 'Ik weet wel dat de vrouwen hier niets willen weten van een man met een strafstempel en dat meisje hoeft me ook niet echt aardig te vinden, als we de schijn maar kunnen ophouden.' Ook Christian grinnikte.

'Als je je zo toetakelt zullen de Thulenen omrollen van het lachen,' voorspelde hij.

'Ja, maar wat doet dat er toe? U wilt dat ik mijn landgenoten ga overhalen zich een beetje behoorlijk te gedragen. Dus moet ik op hen indruk maken, niet op Thulenen. Die mogen zo hard lachen als ze zelf willen.' 'Kilian is heel intelligent,'

meende de Konega.

'En hij is aardig,' vulde Thura aan. 'Ik weet zeker dat hij bereid is ons te helpen.'

Thura zou hij nooit iets kunnen weigeren.

'Ik zal ook een titel moeten hebben,' voer Kilian voort. 'Zoals ik Christian al vertelde kijken bij ons de militairen neer op de gewone burgers. Ik heb dus een rang nodig. Ik zou mezelf...eh...regeringsinspecteur kunnen noemen.'

Ze schoten allemaal in de lach, Kilian zelf ook.

'O, ik weet wel dat Thulenen zich bij zo'n titel niets kunnen voorstellen. Maar voor Badeners klinkt de functie van regeringsinspecteur als iets heel hoogs. En voor "hoge pieten" zoals bij ons de officieren worden genoemd, hebben ze een heilig respect.' Kilian als officier,' grijnsde Christian.

'Ja. Ik sta verbaasd over mezelf, want ik had nooit gedacht in mijn leven nog eens een uniform aan te trekken. Dat past helemaal niet bij mij. Maar, nu ja, in dit geval...'

'Dus als wij je zo'n belachelijk kostuum bezorgen en je een paar begeleiders meegeven ben je bereid af te reizen naar de gebieden waar wij groepjes Badeners hebben ondergebracht om met hen te gaan praten?' vroeg de Konega.

'Zeker wel. Al kan ik u geen succes garanderen. Die arme jongens gaan als wildemannen te keer, heb ik begrepen, maar dat komt waarschijnlijk doordat ze zich erg ongelukkig voelen. Als ik kan bereiken dat ze zich minder ontheemd en verloren voelen zal ik dat graag doen. Ik neem aan dat ze allemaal zijn ontwapend?' Allicht. Het zijn mannen,' antwoordde Thura.

'Waar zijn hun officieren?'

'Vijf hebben we er in handen gekregen,' vertelde Christian. 'Die hebben we naar het noorden gestuurd. Eén van hen, die zich luitenant Franzl noemde, werkt nu in de wolfabrieken van Thulestad. Een andere luitenant is hoeder van een rendierkudde geworden. Omdat Badeners bijzonder geschikt bleken om in slachthuizen te werken hebben we daarheen een man, die zich commandant noemde gestuurd, net als een vriend van hem, de regeringscommissaris. Ja, ook in het noorden. Daar is het 's winters bitter koud, maar de zomers zijn er heerlijk.' 'Oef. En nu is het winter.'

In gedachten zag Kilian commandant Berger en de R.C. zwoegen in een ijskoud slachthuis onder leiding van een paar geharde vrouwen. Hij glimlachte vol leedvermaak. Christian wendde zich tot zijn moeder.

'Kilian vertelde me, dat één Badener in een stad of dorp ons geen enkele moeilijkheid zou opleveren, maar dat we de fout hebben gemaakt hen in groepjes bij elkaar te houden.'

'Dat was geen fout,' antwoordde de Konega rustig. 'Eén zo'n jongen tussen niets dan vreemden, van wie hij de taal nog niet kent, zou gek worden van eenzaamheid en heimwee. We moeten juist zorgen dat ze zich thuis gaan voelen in Thule, en na een tijdje niet eens meer naar het Badense Rijk terug willen gaan, al zouden ze daarvoor de kans krijgen.' 'De officieren, die in uw handen vielen, heeft u wel geïsoleerd,' zei Kilian.

Ja, om een betere greep op hun manschappen te krijgen.

Maar dat lukte ons tot nu toe niet erg. Daarom willen we jou inschakelen, Kilian.' 'Ik zal mijn best doen. Wanneer kan ik gaan?'

'Zo spoedig mogelijk. Eerst moet die uniform worden gemaakt en we moeten begeleiders voor je vinden. Kilian, ik ben je heel dankbaar, dat je dit voor ons wilt doen.'

'Ik doe het niet voor u — maar voor die jongens, die ongelukkig zijn en zich daarom misdragen,' antwoordde hij bescheiden. Maar dat was niet helemaal waar. Hij zou nieuwe avonturen tegemoet gaan, het eentonige werk in het pakhuis kunnen opgeven, het land nog beter leren kennen. En hij zou de reis aanvangen als speciale vriend en afgezant van de Konega-familie. Wat kon hij nog meer wensen als voormalige vijand?

23 Anthira

Zo kreeg Kilian Werfel een ander beroep. Naar het pakhuis van Yolantie keerde hij niet terug, want hij kreeg eerst een 'opleiding' op het paleis: in het Thuleens, in paardrijden, in de wetten van het land. Intussen werd er een mooi donkerblauwe uniform voor hem genaaid, volgestikt met zilverdraad, zilveren sterren op de kraag en pet, een met zilver beslagen gordel waaraan een zakje werd gehangen vol zilveren kroniqs. Verder kreeg hij op maat gemaakte herteleren laarzen, die nauw om zijn kuitten sloten en met leren veters werden dichtgeregen. Hij kreeg een dikke korte stok met zilveren knop die hij elegant onder de arm kon dragen. En ongeveer vier weken na zijn gesprek met Christian en de Konega was hij klaar om te vertrekken.

Maar eerst moest hij zich in vol ornaat vertonen aan Armina-Dottir, haar zoon en Thura. Thura lachte zich tranen. Kilian schaamde zich plotseling voor zijn uniform en de lefpet. Die rukte hij daarom haastig van het hoofd. Ze bekeek hem spottend.

'Is deze verkleedpartij echt nodig om van de Badeners goede Thulenen te maken?' vroeg ze.

'Geloof me,' zuchtte Kilian, 'u kent de Badeners niet zoals ik hen ken. Ze zullen er hun ogen op uitkijken.' 'Raar volk, hoor.'

Wat zag ze er toch goed uit! Haar ronde gezichtje bloosde

van geluk en gezondheid, in haar donkere ogen las hij alleen maar vrolijkheid. Ze werd er bijna mooi door. Lachend reikte ze hem de hand. 'Ik wens je alle succes, Kilian.' Daarna draaide ze zich om en liep weg. Plotseling was Kilian onredelijk en afschuwelijk jaloers op Christian. Armina-Dottir hief een hand op.

'Dit Kilian,' zei ze, 'zijn de mensen die met je mee zullen reizen. Anthira, de ordebewaarster en verder Miut en Karo, die je de weg zullen wijzen en je op alle manieren zullen bijstaan.'

Kilian kreeg een schok. Het meisje dat naar voren trad léék op Thura. Ze had net zo'n rond gezichtje, wat schuinstaande ogen en ook zulk prachtig lang zwart haar. Maar behalve dat was ze langer, slanker, eleganter gebouwd.

Kortom: een schoonheid. Ze droeg geen fantasiekleren, maar de gewone lange winterbroek, een geblokt hemd met daaroverheen een wollen trui, over haar arm de waterdichte regencape en haar voeten staken in rundlederen laarzen zonder sporen. Maar de gordel met verdovingspistooltje ontbrak niet aan haar verschijning. Niemand die ook maar enigszins op de hoogte was van de Thuleense samenleving zou zich een ogenblik vergissen: deze vrouw was een ordebewaarster.

'Dag Anthira,' zei hij zacht. Ze glimlachte tegen hem — en dat ondanks zijn strafstempel!

En opeens drong het met een schok tot Kilian door, dat Armina-Dottir zijn geheim had doorzien. Ze wist! Ze wist hoe

hij van Thura had gedroomd, hoeveel verdriet haar onbereikbaarheid hem had gedaan, hoe jaloers hij op Christian was. Ze wist het en daarom had ze als begeleidster op zijn reis een meisje voor hem uitgekozen dat hem Thura misschien zou kunnen doen vergeten. Hoewel... zou dat ooit mogelijk zijn? Miut en Karo waren gewone mannen, stevig gebouwd. Mannen zoals hij er in Gothab dagelijks duizenden aan het werk had gezien. Miut was donker van uiterlijk. Karo had kort lichtbruin haar en een snorretje. Beiden waren even in de dertig, schatte Kilian. Hij vroeg zich af of hij ooit de moed zou hebben dit tweetal bevelen te geven. Maar in elk geval zagen ze er betrouwbaar uit en op lange reizen zou hij veel gemak van hen kunnen hebben. Hartelijk schudde hij hun de hand en daarna dwaalden zijn ogen weer af naar Anthira. 'Jullie kunnen morgenochtend vroeg vertrekken. Per schip. Jullie eerste doel zal de stad Holtak zijn, 'besliste de Konega. 'Daarna zullen jullie geleidelijk noordwaarts trekken. De meeste passen in de gebergten zijn nu nog dichtgesneeuwd en reizen is in Thule niet altijd gemakkelijk. Maar in Holtak zullen jullie, als je daar klaar bent, paarden vinden, om daarmee naar de mijndistricten te gaan. Ik wens jullie alle vier een zeer goede reis.'

De fjord waaraan Gothab lag, liep diep het land in, ging dan over in een rivier, de Katmandjar, breed en diep, die hen bracht tot aan de stad Holtak, gelegen aan het schitterende Holtakmeer. Voor Kilian was deze stad een complete verrassing. Zij lag uitgespreid langs de westoever van het meer

en verderop werd de goudhoudende klei gebaggerd waarvan de beroemde Holtakvazen en Holtakbeeldjes werden gebakken. Ten zuiden van de stad lagen grote runderslachterijen en rookhuizen, waar het vlees verduurzaamd werd.

Natuurlijk waren er ook leerlooierijen, ver genoeg van de stad aan het water om de inwoners van Holtak niet te plagen met de stank. In deze slachthuizen en looierijen werkten tientallen Badeners, die waren ondergebracht in grote barakken.

Het waren deze mannen, afkomstig uit de restanten van het Badense marinierscorps, die de Holtakkers veel last bezorgden. Het zat hen dwars dat ze van vrouwen opdrachten kregen en dat ze, wanneer ze op hun vrije dag door de stad flaneerden, werden gemeden door de meisjes. Ze voelden zich niet prettig in Thuleense kleren, ofschoon die gemakkelijker zaten dan een uniform. Maar in uniform was je een kerel, en in broek, hemd en trui was je een burger. Dat besef ondergingen ze als een vernedering.

Wanneer ze in de stad de boel te veel op stelten zetten kwamen er een paar ordebewaarsers die dreigden met hun verdovingswapens. De mariniers hadden geleerd daar bang voor te zijn en dat hun eigen wapens hun waren afgenomen ervoeren ze als een ramp. Overgeleverd te zijn aan de genade van kwaadaardige vrouwmensen, die heel streng konden optreden, dat was toch een schandaal! Bovendien weigerden ze de taal van het land te leren spreken of zich op enigerlei

wijze aan te passen.

Natuurlijk waren het niet allemaal dwarskoppen en ontevredenen. Maar zij die geneigd waren zich bij de toestand neer te leggen, werden door hun kameraden gehoond en uitgelachen. Zij hielden dus liever hun mond en deden of ze het met al die opstandigheid roerend eens waren.

Kilian, met naast zich Anthira en gevolgd door Miut en Karo, wachtte bij de barakken de mannen op, op een moment dat ze van hun werk kwamen.

Zijn komst vervulde de Badeners met mateloze verbazing. O, ze kenden hem wel, die jonge taalgeleerde, al hadden ze zich tijdens hun verblijf in Kulus en later bij de Grote Mars Westwaarts weinig met hem bemoeid. Hij was immers

'maar' een burger. Hem daar nu opeens te zien staan in een schitterende uniform, eerbiedig gevolgd door twee bedienden en vergezeld door een mooi meisje deed hun de mond openvallen. Hij leek wel een generaal!

'Goeiedag,' zei Kilian in het Badens en hij glimlachte. 'Konega Armina- Dottir heeft mij gestuurd om te kijken hoe jullie het maken en of jullie nog bepaalde wensen hebben.' De vroegere mariniers staarden hem aan.

'Wensen?' mompelde er één eindelijk, 'Goeie genade, man, we willen naar huis!'

Die uitroep gaf de anderen de moed om ook hun klachten te uiten. 'We zijn hier gewoon krijgsgevangenen. We doen dwangarbeid.'

'Dat is niet waar,' zei Kilian. 'Als het werk jullie hier niet

bevalt kunnen jullie naar een andere streek gaan en ander werk doen.' 'En dan weer in de wildernis verdwalen,' riep een ander woedend. 'Ik heb zeker twee weken rondgezworven en van rotte knollen moeten leven eer ik eindelijk weer eens mensen zag. Toen was ik dolblij. Ze brachten me hierheen en ze beweerden dat ik het hier fijn zou vinden. Maar nou mag ik stokouwe ossen villen en als ik een keertje de stad in ga, is daar ook niks te beleven. Niemand wil met je vechten. Je kunt er niet eens een keertje behoorlijk dronken worden. We worden achter onze rug uitgelachen en nou willen ze ook nog, dat we op onze vrije dag naar school gaan. Naar school! Om Thuleens te leren, zeggen ze. Nou, als ze met ons willen praten leren ze maar Badens. Ja, ik ga me daar op mijn twintigste jaar nog op school zitten. Die lui hier zijn allemaal gek.'

Zo ging het door. Het regende klachten. De ontevredenheid barstte er aan alle kanten uit. De voeten (in touwsandalen natuurlijk) schuifelden in het stof, de vuisten werden gebald, ze schreeuwden, tierden, tot er eindelijk één de moed had om te vragen: 'En waarom loop jij rond in zo'n mooi pakje, Werfel? Ik herinner me dat ze zeiden dat je dood was omdat je de boel aan de Thulenen had verraden. Nou, dood ben je niet, maar alleen een verrader kan een hoge piet worden bij de vijand.' Kilian richtte zich op en keek de spreker streng aan.

'Zulke opmerkingen wens ik niet te horen. Ik ben hier de regeringsinspecteur.'

Dat deed hun verstommen. Het klonk gevaarlijk en héél hoog.

'Ik begrijp jullie niet,' vervolgde Kilian met stemverheffing. 'Hadden jullie het zo goed in het legercorps? Denk na: snauwende officieren die bereid waren jullie man voor man voor hun eigen glorie de dood in te jagen. Die jullie een volslagen onbekende wildernis lieten intrekken en wie ziek werd kon er op rekenen onverzorgd te worden achtergelaten om in eenzaamheid te sterven. Ze lieten jullie honger en als er al eens een stuk wild werd geschoten sneden zij de beste stukken voor zichzelf af en jullie kregen de kop, de botten en de staart om er dunne soep van te koken. En waarvoor was dat alles? Alleen om de vervloekte Egon nog rijker te maken dan hij al is.' Kilian zag dat ze nu naar hem luisterden. Hij haalde diep adem.

'Hier lijden jullie geen honger, worden jullie niet afgeblaft, staat er niemand met een getrokken revolver achter je om je op te jagen. Als jullie je een beetje probeerden aan te passen zouden de Thulenen niet meer om jullie lachen maar bereid zijn jullie in hun midden op te nemen en jullie een plezierig leven te bezorgen. Stel dat jullie ooit terug konden gaan naar het Badense Rijk, wat staat daar dan op jullie te wachten? Niks dan ellende. Nog jaren dienstplicht.

En daarna òf twaalf uur per dag werken voor een hongerloon, als je al zo gelukkig bent een baan te vinden, òf zwarte armoede. Jullie willen naar huis?

Alsof het daar zo lollig is.'

'Het is thuis,' gromde een van de mannen. 'Thuis is overal waar je het naar je zin hebt.'

'Thuis is waar je wortels zijn,' antwoordde dezelfde man, die er redelijk snugger uitzag. 'En jij bent een vuile verrader.'

'Carl,' siste een kameraad waarschuwend, 'pas op.'

'Nee,' verweerde de pientere zich, 'ik laat me niet door zo'n lefpet van de wijs brengen.'

Kilian ging op zijn andere been staan.

'Luister,' zei hij dringend. 'Nog niet zo lang geleden heeft de Konega van dit land besloten dat jullie allemaal — niet één Badener uitgezonderd — moesten omkomen. De bedoeling was jullie de wildernis in te drijven en jullie daar aan je lot over te laten. Langs de kust en rivieren, zoals hier, wonen redelijk beschaafde mensen, maar de rest van Thule is één grote onontgonnen wildernis waar voor mensen niets te vinden is. Waar wolven, beren, grote wilde katten op prooi jagen, waar roofvogels je de ogen uitpikken en horden ratten en muggen je aanvallen als je even probeert te slapen. Maar ik, die door jullie een verrader word genoemd, ik heb ervoor gezorgd dat dat plan niet volledig werd uitgevoerd.'

(Hij stond te liegen, maar hij zag dat zijn woorden indruk maakten.) 'En hoe is me dat gelukt? Omdat ik de moeite had genomen de taal van deze mensen te leren, zodat ik met hen kon praten. Ik heb de Konega ervan weten te overtuigen dat ook Badeners menselijke wezens zijn, dat wij hier niet uit vrije wil zijn gekomen maar omdat we door de Egon en zijn officierenklik werden gestuurd.'

Ik heb haar weten over te halen degenen die nog leefden genade te schenken en in haar land op te nemen. Geloof me, jongens, het heeft me moeite genoeg gekost om de Thulenen ervan te overtuigen dat jullie geen pure slechteriken waren. Eindelijk geloofde de Konega mij, ze hield op natuurrampen over jullie hoofden uit te storten en gaf bevel jullie op te pikken waar jullie ook maar mochten rondzwerven en jullie bij elkaar te brengen, jullie voedsel, huisvesting en werk te geven, zodat jullie niet ergens in de wildernis zouden kreperen. Jullie zijn in feite de geluksvogels die aan de algehele ondergang zijn ontkomen. En wat doen jullie? Stampei maken, morren, klagen en zeuren. Ik kan er ook niets aan doen, jongens, maar naar huis gaan is nu eenmaal uitgesloten. Als er bij de bouw van onze oorlogsschepen niet zo godvergeten geknoeid was, als regeringscommissaris Kwatschi niet zo ongelooflijk corrupt was geweest, hadden de Thulenen onze schepen niet zo gemakkelijk kunnen uitschakelen, bedenk dat wel. Dat we hier gestrand zijn en niet meer weg kunnen, zodat we de rest van ons leven in dit land moeten doorbrengen, is nauwelijks de schuld van de Thulenen. Het is de schuld van Kwatschi en van de verraderlijke scheepsbouwers in Loran, die goedkope en minderwaardige materialen gebruikten en het dure, goede materiaal in rekening brachten. Kijk maar niet zo ongelovig, ik heb dat van de admiraal zelf gehoord. En waar is Kwatschi nou? Ik zal het jullie vertellen. Kwatschi en commandant Berger werken ook in een slachthuis, niet hier in het milde

zuiden, maar hoog in het noorden van Thule, waar op dit ogenblik de sneeuw twee armlengten — ik bedoel zo'n anderhalve meter — hoog ligt, waar het elke nacht vriest dat het kraakt en waar de mensen in bont gekleed moeten gaan. Daar mag Kwatschi stokoude rendieren villen, en buiten, in de vrieskou, met zijn blote handen de huiden schoonschrapen. En dat gun ik hem van harte! De mannen grinnikten.

"Terwijl jullie, mopperaars en zeurkousen, zijn ondergebracht in een mild klimaat, vlak bij de mooiste stad van heel Thule, bij een meer met kristalhelder water waar het wemelt van de vis, waar een paar kilometer verderop de warme bronnen spuiten waar iedereen die pijn in zijn botten heeft gratis mag baden.

Jullie lijden geen kou, geen honger, geen armoede. Over een tijdje, als dat rode merkteken is opgebleekt, zullen de meisjes ook weer naar jullie willen kijken.

Dan worden er geen deuren meer voor je neus dichtgeslagen en keren de vrouwen jullie niet langer de rug toe. Maar nee, jullie blijven klagen en kankeren omdat jullie niet naar huis kunnen. Ondankbare kerels zijn jullie. Als jullie ooit een beetje respect van de Thulenen willen verwerven zullen jullie je moeten aanpassen, de taal leren, de wetten van dit land eerbiedigen. Ze houden hier nu eenmaal niet van stoerdoenerij, van geweldpleging en een grote bek.

Het zijn aardige mensen, maar ze hebben een andere manier van leven, en als jullie het mij vragen is het niet eens

zo'n gekke manier. Ze hangen als klitten aan elkaar, staan altijd voor elkaar klaar en jullie kunnen, als jullie je een beetje behoorlijk gedragen, daar ècht bij gaan horen.'

'Het is een rotland,' riep Carl. 'Ze hebben niet eens elektrisch licht, en geen gas, geen stoommachines, geen treinen, niks. Je moet op hout en afval koken en het vlees is niet te vreten, zo taai. De wijven lopen je maar te commanderen en ze laten de kerels het onaangenaamste werk doen, want zelf zijn ze er te fijn voor.'

Moeten we die vrouwen dankbaar zijn dat ze ons in leven hebben gelaten? Jij, in je mooie pakkie kan ons nu wel gouden bergen beloven, maar in werkelijkheid zijn wij hier het schuim van de maatschappij en worden met de nek nog niet aangekeken. Wat doen ze met die gouden vazen die ze hier maken? Die verpatsen ze aan de Kanadenen voor scheepsladingen graan. Wat doen ze met het goud dat ze uit de bergen halen? Dat verpatsen ze ook, voor staal uit Baffinland. O, ik heb al heel wat van hun brabbeltaaltje opgestoken en de nodige inlichtingen ingewonnen, want ik wou weten waar ik precies terecht was gekomen. En jij beweert dat de Thulenen niet gek zijn? Stom zijn ze, oerstom. Ze weten niet half hoe rijk ze zijn en ze laten zich door de Kanadenen van al hun schatten beroven. En bij zo'n volk van stommelingen en verspillers moet ik me thuis gaan voelen? Vergeet het maar!

'Graan kun je eten, Holtakvazen en goudstaven niet,' antwoordde Kilian.

'De honing druipt hier uit de raten, maar ze bakken koeken waarop je je tanden breekt,' vervolgde de opstandige. 'In de kudden stikt het van het jongvee, met mals en sappig vlees, maar wij krijgen stokoude koeien te vreten waarvan het vlees zes uren moet sudderen wil het verteerbaar zijn. Omdat ze zo humaan zijn.? Kletskoek. Die vervloekte Thulenen houden niet van zichzelf of van andere mensen, ze houden alleen van beesten en ik heb zelf gezien dat ze de dieren eerst troostend toespreken en staan te aaien voor ze er een verdovingsnaaldje insteken, zodat die lamme ouwe beesten niet eens merken dat ze worden geslacht. Ik zeg je, Werfel, die lui hier zijn allemaal krankzinnig. Van hun geëmmer over de goede Moeder Aarde snap ik helemaal niets. Een handvol stof is dat, een paar brokken steen, maar zij bouwen er tempeltjes voor, die ellendige heidenen. Primitieve wilden zijn het, anders niks. En daarbij denken ze dan nog dat ze van betere klei zijn gebakken dan wij Badeners. Verwaande idioten!'

Als ik jou was, Carl, zou ik een toontje lager zingen,' antwoordde Kilian streng. 'Als de Thulenen er ooit achter komen hoe jij erover denkt, zit je voor je het weet in dat kille hoge noorden naast Kwatschi in de vrieskou huiden te schrapen.'

'Welja, dreig jij maar. We weten dat jij van begin af aan gemene zaak hebt gemaakt met de Thulenen. Daarom hebben ze jou nu zo'n mooi baantje gegeven. Maar jij loopt net als wij met een rood stempel op je smoel rond en je kunt mij niet wijsmaken dat dat grietje, dat naast je staat iets anders

is dan een soort lijfwacht. Verder moet ze niks van je hebben, wed ik. Jij komt hier en voert een mooie vertoning op, maar als je denkt dat ik daar in trap, vergis je je toch. Ik kan het bloed van kerels

als jij wel drinken, weet je dat? Het spijt me verschrikkelijk dat je niet in die rivier bent verzopen, zoals we eerst dachten.' Achter de spreker begonnen de mannen, die eerst zo eerbiedig naar Kilian hadden geluisterd, weer te morren.

De gezichten betrokken, werden opnieuw dreigend. Kilian fronste de wenkbrauwen.

Je bent toch wel een typische Badener, Carl. Alles wat de Egon doet is welgedaan, niet? En als iemand er anders over denkt en er een andere levenswijze op na houdt dat jij gewend bent, is die ander krankzinnig. Jij bent als kind met andere denkbeelden volgestopt en daaraan heb je blijkbaar nooit getwijfeld. Je vindt jezelf erg schrander, maar je bent niets anders dan een vastgeroeste, onverdraagzame idioot, die weigert zijn hersens te gebruiken en die blindweg achter de mooie toespraken en de leugens van de Egon aanholt.

Als je werkelijk zo bijdehand bent als je van jezelf denkt, kijk hier dan eens goed rond, maar zonder die vervloekte vooroordelen die je hier staat uit te kramen. Dan zul je zien dat de mensen hier meer gezond verstand in hun duim hebben, dan jij in je hele lijf.'

'Werfel heeft gelijk,' viel plotseling een andere man in. 'En als het waar is, dat we hier voor de rest van ons leven vastzitten, moeten we er maar het beste van maken.' Hij

knipoogde naar Anthira, die daarop niet reageerde.

De laatste spreker kreeg enige bijval. Eén van de vroegere mariniers deed een stap naar voren.

'Als je rapport over ons uitbrengt bij de Konega,' zei hij, 'vertel haar dan dat we wel Thuleens willen leren, maar dat we het vertikken om op onze vrije dag naar school te gaan. Ik vind studeren ook werken. En die ene dag in de week dat ik niet sta te villen wil ik lekker gaan roeien op het meer en niet in een stomme klas zitten om taailesjes te maken.' Ik kan dat aan de stadsbestuurster doorgeven,' antwoordde Kilian, 'maar of ze op die eis zal ingaan, betwijfel ik.

Waarom zouden de Thulenen jullie zover tegemoet komen? Jullie hebben vrije tijd genoeg, net als elke Thuleen. Gebruik de lange avonden om de taal te leren en je vertrouwd te maken met het leven hier. Des te eerder worden jullie echte Thulenen.'

'Maar we zijn Badeners, we willen helemaal geen Thulenen worden,'

schreeuwde Carl woedend.

'Dat zeg je nou. Maar ik voorspel je, dat je binnen een half jaar die grote bek van je bent vergeten en dat je blij zult zijn om hier te mogen wonen, in plaats van in een land waar het stof de hele zomer in je ogen bijt, waar een fles helder water een fortuin kost en waar je bij alles wat je zegt eerst over je schouder moet kijken of er niet toevallig een R.C. in de buurt is.'

Carl zweeg mokkend, al bleef hij woedend naar Kilian

gluren. 'En nu gaan we eten,' besliste deze.

Ze dromden de barak binnen waar een jongen in een grote pan ragoût stond te roeren. Op de lange tafel lagen vijf broden en er stond een grote mand appels.

Carl, die merkte dat hij door zijn kameraden in de steek werd gelaten, riep luid: 'Ik moet dat beestenvoer niet!' en stormde weer naar buiten. De anderen grinnikten een beetje schaapachtig naar de kersverse regeringsinspecteur, braken stukken van het brood en schepten hun kommen vol met het vleesgerecht. Kilian en zijn gevolg aten mee. Intussen werd hij door de jongens bestormd met vragen. Was het waar dat de officieren in het noorden tewerk waren gesteld? Dat vonden ze wel leuk. Kon de **VEROVERAAR III** niet meer gerepareerd worden? Hoe moest het dan verder met de zeelui die in Kulus waren achtergebleven? Moest de admiraal ook in de mijnen of in een slachthuis gaan werken? En — dat was de meest dringende vraag — zou de Egon zijn trouwe mariniers zonder meer in de steek laten?

'Op de Egon hoeven jullie zeker niet te rekenen,' zei Kilian. 'Het grootste gedeelte van de belastingopbrengst gebruikt hij om zijn eigen dure paleizen te onderhouden en zijn eigen luxe-leventje te bekostigen. Ongelooflijk rijk is die man. Geloof me, ik ben bij hem geweest en je slaat steil achterover van de weelde waarmee die man zichzelf en zijn familie heeft omringd. Maar geld voor nieuwe oorlogsschepen heeft hij niet. Het leger waarmee hij de Magiaren, de Istriërs en de Luthenen onder de duim moet

houden verslindt schatten. En wat denken jullie dat de geheime politie van de Egon kost, en die duizenden regeringscommissarissen die zich overal mee bemoeien en altijd klaar staan iemand die hun niet bevalt te arresteren? En dan zwijg ik nog maar over de kosten voor de vele gevangenen en bewakers en strafkampen...

Mensen onderdrukken kost geld, Arthur, ontzaglijk veel geld. Als de Egon al schepen laat bouwen, zijn die toch alleen maar bestemd om zich de Britten van het lijf te houden. Ons heeft-ie al lang afgeschreven en hij zal zich wel twintig jaar bedenken eer hij weer eens een vloot in onze richting stuurt. Nee, op de Egon hoeven we niet te rekenen.' Je beweert nou wel dat je géén verrader was, maar waarom hebben die Thulenen jou dan zo'n mooie uniform en zo'n hoog baantje gegeven, terwijl wij zwaar werk moeten doen?'

'Klets geen onzin, Helmut. Kwatschi liet mij van verraad beschuldigen omdat-ie me kwijt moest; ik wist te veel van zijn corruptie en hij was bang voor me. Ik heb wéken door de wildernis gezworven en was er bijna aan kapot gegaan. Daarna heb ik drie maanden als sjouwer in de haven gewerkt tot mijn rug bijna knapte. Waarom ik dit baantje heb gekregen? Gewoon omdat ik me bereid verklaarde me aan het Thuleense leven aan te passen, omdat ik niet liep te zaniken en de moeite nam de taal te leren. En ik leerde een hoop van hun manier van leven. De vrouwen die hier regeren zijn zo kwaad nog niet, al zijn er een paar harde tantes bij die niet over zich laten lopen en even meedogenloos kunnen zijn als

onze eigen Egon. Maar hun Konega is een best mens en ze vindt het niet prettig dat jullie je gedragen als een stel kwaadaardige idioten. Dat is nergens voor nodig. Dus zocht ze iemand die bereid was op reis te gaan om te zien of jullie klachten gegrond waren. En als ik ergens op misstanden stuit of zie dat jullie niet goed behandeld worden, dan breng ik daarvan rapport uit, reken daar maar op. Ik werk niet voor de Thulenen, ik werk voor jullie! Dat heb ik altijd gedaan en dat zal ik blijven doen.'

'Da's mooi als het waar is, maar Carl moet er weinig van hebben.' 'Dat is dan zijn zaak. Als hij dwars blijft liggen bezorgt hij alleen zichzelf moeilijkheden.

Niet mij of jullie.'

'Carl is anders niet dom. Hij was korporaal en commandant Berger had hem promotie beloofd zodra we weer in Loran zouden zijn.' 'Hij had daar ook een meisje,' vertelde Helmut. 'Dat kind zit natuurlijk met smart op hem te wachten.

Geen wonder dat-ie naar huis wil.' 'Ja, en hier kijken de meiden niet naar ons om.'

'Kom, kom, een beetje geduld is alles wat ik van jullie vraag,' betoogde Kilian.

'Een rood stempel betekent voor Thulenen: pas op, dit is een ruziemaker, iemand die geneigd is gewelddadig te worden. Maar als jullie je rustig gedragen zul je zien dat de Thulenen niet meer zo afwijzend doen.'

Carl stak zijn hoofd om de hoek van de deur. Hij had blijkbaar staan luisteren.

'Laat je niet omkletsen door die verrader met zijn mooie praatjes, jongens,' riep hij. Kilian stond dreigend op.

'En nou is het uit!' donderde hij. 'Wie denk je wel dat je bent, dat jij hier een beetje staat te commanderen? Nog één woord, nog één idiote schreeuw van: ik wil niet, en ik laat je oppakken en ergens midden in de ijzigste wildernis poten die je je denken kunt. Als je te stom bent om naar goede raad te luisteren moet je dat zelf weten, maar ik verbied je om die jongens hier op te stoken en hun leven te verzieken.' Jij verbiedt mij niets. Moet je dat horen: meneer de geleerde, meneer de verrader denkt dat-ie mij iets verbieden kan. Man, ik maak met mijn blote handen ragout van je!'

Hij stormde naar binnen, recht op Kilian af en greep hem bij de kraag van zijn mooie uniform. Woedend begon hij de jongeman dooreen te schudden en reeds hief hij een gebalde vuist op om hem in het gezicht te stompen toen hij plotseling verstijfde en langzaam in elkaar zakte. Anthira stak haar verdovingspistooltje weer rustig in haar gordel en zei tegen Kilian in het Thuleens:

'Het was goed dat je niet probeerde terug te slaan. Vechtende mannen zijn zo'n afschuwelijk gezicht.'

De mariniers rond de tafel zaten doodstil en keken met verschrikte ogen naar de bewegingloze gestalte op de vloer. De twee 'bedienden' van Kilian bukten zich, raapten de man op en droegen hem naar buiten.

'Die hebben jullie voor het laatst gezien,' kondigde Kilian aan. De mannen wisselden een geschrokken blik en aten

zwijgend verder. Maar Kilian kon zien hoe ze nu pas werkelijk begonnen te geloven dat de taalgeleerde macht bezat.

Voor macht en de tekenen van macht bogen ze. Pas toen ze aan de appels begonnen waagde één van hen het timide te vragen:

'Wat gebeurt er nou verder met Carl?'

'Niets. Hij krijgt ander werk op een andere plaats. Gescheiden van zijn landgenoten. Hij moet maar leren dat geweld iets is wat Thulenen niet dulden.'

'Toch rot voor die jongen.'

'Dat ben ik met je eens. Maar het is zijn eigen schuld. Daarstraks zei jij het al: we moeten er maar het beste van maken. Wij zijn nu eenmaal de verliezers.'

Dat laatste woord deed het hem. Tot op dat ogenblik had het de mariniers moeite gekost zichzelf als verslagenen te zien. Nu Kilian het had uitgesproken werd het plotseling waar. Wat gebeurde er met een Badense soldaat die in handen viel van Magiaarse opstandelingen? Die werd doodgemarteld. Wat gebeurde er met Magiaarse opstandelingen die in handen vielen van Badense soldaten? Precies hetzelfde. Hier werden ze niet mishandeld, niet uitgehongerd en nauwelijks vernederd. Ze genoten een zekere vrijheid, waren goed gehuisvest en het belangrijkste: niemand deed hen pijn. Alleen het heimwee kwelde. Maar daar zouden ze op den duur overheen groeien.

Kilian bleef de hele avond bij hen, hij praatte en praatte tot zijn keel er pijn van deed. Pas laat keerde hij met Anthira

terug naar de stad.

Je hebt het goed gedaan, Kilian,' zei Anthira toen ze de volgende ochtend Carls overplaatsing naar een ander oord hadden geregeld. 'Ik verstond niets van wat je tegen die Badeners zei, maar ik heb naar hun gezichten gekeken.

Eerst stonden die dreigend en wantrouwig, later kregen ze een tevreden uitdrukking. Ik verwacht nu niet veel moeilijkheden meer van hun kant.'

Het viel hem weer op hoeveel dit meisje op Thura leek, al klonk haar stem heel anders en miste ze het felle wat hem altijd zo in Thura had aangetrokken.

'Ik moet je nog bedanken voor het feit dat je mij een pak slaag hebt bespaard,'

zei hij lachend. 'Die Carl is een boomsterke kerel, hij had beslist ragoût van me gemaakt, zoals hij aankondigde.' 'Daar ben ik voor,' antwoordde Anthira kalm. 'Vechtende mannen zijn een gruwel. Ruziemaken in plaats van samen een taak verrichten is zo dom en volstrekt nutteloos.'

Je kunt me nog meer vertellen, dacht Kilian. Hij zei: 'Maken Thulenen dan nooit ruzie onder elkaar?' 'O, ze hebben hun meningsverschillen. Allicht. Maar dan praten ze daar met elkaar over. En wie een grote hekel krijgt aan haar buurvrouw of buurman gaat verhuizen. Als je iemand niet kunt uitstaan kun je zo iemand beter ontlopen dan op zijn gezicht slaan, vind je niet?' 'Ach, een klap kan een geweldige opluchting betekenen. Maar stel dat het werk dat je doet zo'n verhuizing verhindert, omdat je te veel van dat werk houdt en

geen zin hebt om weg te trekken? Stel, dat jij denkt: die vervelende Kilian, ik kan de jongen niet uitstaan maar ik moet maandenlang met hem door het land trekken, hem onverstaanbare redevoeringen horen afsteken en dan moet ik bovendien op hem passen en hem beschermen. Als jij nu eens zoiets denkt, wat kun je dan doen? De Konega heeft je gezegd met me mee te gaan en me te helpen, terwijl je er misschien helemaal geen zin in had. Dan is het toch niet ondenkbaar dat we vandaag of morgen een hevige ruzie krijgen waaraan we geen van beiden kunnen ontkomen?' Anthira lachte zacht.

'Domoor. Je begrijpt nog steeds niets van ons. Natuurlijk ben ik vrijwillig meegegaan, net als Miut en Karo. We vinden je aardig. Je bent heel anders dan die domme Badeners die almaar beweren dat alles wat ze Thule aandeden op bevel gebeurde — alsof ze daarmee verontschuldigd zijn.'

Kilian stond stil. Om hem heen scheen de winterzon door de kale takken van de bomen en tekende lichtvlekjes op de straat. Op de nok van een huis zat een vogel te zingen alsof het al lente was. Over het meer gleden bootjes met witte zeilen. En Anthira, met haar ronde gezichtje en lachende ogen, had onbekommerd tegen hem gezegd dat ze hem aardig vond.

'Meen je dat nou? Vind je me werkelijk wel aardig?' 'Natuurlijk, je bent toch een aardige jongen. Je doet je best, je ziet niet op tegen de moeite en je bent niet bang voor die rauwe Badeners, zelfs niet als ze je aanvliegen. En ik vind ook

dat je een prettig gezicht hebt. Niet dat je mooi bent, ik heb wel mooiere mannen gekend. Maar je kijkt altijd zo verrukt naar de wereld alsof je echt van de Aarde houdt.' Kilian snoof diep de frisse lucht op. Al was het hartje winter, in Holtak scheen de zon en werd de kille noordenwind opgevangen door bergen en heuvels boven de stad. Holtak – de heerlijkse plaats in heel Thule.

En dit meisje met haar zwarte haren vertelde hem dat ze hem wel mocht. Het leven bood toch nog veel hoopvols...

Ze reisden te paard verder. Soms over vlakten waar de wind gierde en de regen hen doorweekte. Dan weer door passen waar de sneeuw kniehoog lag.

Dikwijls moesten ze overnachten in een of andere blokhut van woudlopers, op harde grasmatrassen en onder een vracht wollen dekens, omdat het vroom in de hut. De beren sliepen, maar horden wolven stroopten de wildernissen af op zoek naar voedsel. Kilian Werfel, afkomstig uit het warme Europese klimaat, leed meer onder de ongemakken dan de geharde Thulenen, maar hij verdroeg de koude voeten, de tranende ogen en verstijfde vingers met een opgewekt humeur. Want het deed hem goed van de ene groep Badeners naar de andere te reizen, zijn eigen taal tegen hen te kunnen spreken, soms een goede oude bekende te ontmoeten. Hij begon steeds meer te groeien in dit nieuwe werk.

Het verklaren, geruststellen, vragen beantwoorden en troostredes uitspreken ging hem steeds beter af. Overal waar

hij groepjes Badeners bezocht was er altijd wel één opstandige zoals Carl, die van geen troost of redelijkheid wilde weten, maar een grote mond opzette, de vuisten balde, Kilian uitmaakte voor alles wat lelijk en verachtelijk was. Soms hielp zijn uniform en hoge pet om respect in te boezemen, soms werd hij erom gehoord. Bij elke confrontatie stond Anthira zacht ademend naast hem, oplettend, rustig, ofschoon zij van het Badens geen woord verstond. Maar altijd was ze klaar om in te grijpen wanneer een van de ex-mariniers de afgezant dreigde aan te vallen. En wie van de mariniers helemaal niet naar rede wilde luisteren, werd evenals Carl buiten gevecht gesteld en overgebracht naar een plaats waar hij zich moederziel alleen tussen niets dan vreemden bevond, indachtig Kilians raad: 'Plaats in elke nederzetting van Thule één marinier en hij zal zich rustig houden.

Eenzaamheid maakte de ruwste klant weer tam.' Kilian legde dat uit aan Anthira, die deze maatregel veel te wreed vond. 'Niemand kan er tegen door iedereen gemeden en gewantrouwd te worden. Zolang zo'n herrieschopper door kameraden wordt bewonderd, gaat hij als een woesteling tekeer. Maar zet hem in zijn eentje tussen mensen die van gewelddadigheden en geschreeuw niets moeten hebben en al gauw komt hij tot de ontdekking dat hij met dat gedoe niets bereikt en dat niemand hem aardig vindt. En Badeners, zelfs de rauwsten onder hen, willen net als andere mensen in elk geval door een paar medemensen aardig gevonden worden. Dus gaat zo'n kerel al gauw een toontje lager zingen en komt

dan tot de ontdekking dat de anderen om hem heen snel toeschietelijker worden. Binnen een half jaar is hij zijn aangewende stoerheid vergeten en doet hij zijn best bij zijn omgeving in de smaak te vallen.' Anthira knikte peinzend.

'Ik ben blij dat ik jou bij dit werk mag gadeslaan, Kilian. Je doet het met zoveel overtuiging en met zoveel... overwicht. Alsof je precies begrijpt wat die jongens nodig hebben en hoe ze moeten worden toegesproken. Je bewijst ons land een grote dienst.'

'Ik doe dit niet voor jullie, Anthira, ik doe het vooral voor die jongens zelf. Ik wil dat ze zich niet zo ongelukkig voelen, dat ze zich leren verzoenen met hun nederlaag.'

Anthira lachte hem warm toe en legde even haar hand op zijn arm. Ofschoon ze op dat moment met de paarden aan de teugel over een spiegelgladde en door sneeuw bedekte weg ploeterden, waarop ze voortdurend dreigden uit te glijden, voelde Kilian zich helemaal warm worden. 'Die jongens,' ging hij voort, 'moeten leren beseffen hoe fijn het is om een Thuleen te zijn.'

En toen luisterde hij verbaasd naar de echo van zijn eigen woorden.

24 Oude bekenden

In de derde wintermaand en nadat ze dagenlang door eindeloze naaldwouden hadden gereden kwamen Kilian, Anthira en hun beide gidsen aan in het mijnndistrict Kitaa. Het was al laat in de middag en ze hadden juist hun paarden op stal gezet, toen Kilian op straat de man zag lopen naar wie hij al weken verlangend had uitgezien. 'Dr. Mannix!'

De man stond stil, draaide zich verrast om.

'Kilian Werfel, je leeft!'

Ze renden op elkaar toe, grepen elkaar bij de handen. 'Ja, ik leef,' juichte Kilian. 'Dank zij u. En dank zij de Apurivier. O, het scheelde niet veel of ik was verdronken, maar blijkbaar was het mijn tijd nog niet. Dr. Mannix, hoe maakt u het? Kom, laten we dat bierhuis binnengaan, daar is het warmer. Ik trakteer.'

Anthira was in het gastenhuis verdwenen om hun verblijf daar te regelen, maar Kilian had in de nabijheid van zijn oude vriend ook geen lijfwacht nodig.

Ze gingen zitten, dronken verwarmd bier en bekeken elkaar met vreugde.

'U ziet er goed uit, doctor.'

'Het gaat me ook goed, ik werk in de mijnbouw. De mijnbouwkundige hier is een vrouw die een aardig mondje Kanadeens spreekt. Het klinkt een beetje anders dan het Brits, maar daaraan wen je gauw genoeg. Ik kan dus goed met

haar overleggen hoe we nieuwe kolenputten moeten slaan en op welke manier we de rotsen moeten doorboren of laten springen. We hebben geweldig veel gemak van elkaars kennis. Maar hoe kom jij hier, Kilian? Hebben ze je ook naar de mijnen gestuurd om te gaan werken?'

Kilian vertelde over zijn nieuwe werk en dr. Mannix luisterde aandachtig.

'Grappig, dat ze jou juist hiervoor hebben gevraagd,' meende hij toen Kilian klaar was met zijn verhaal. 'Je was nooit erg populair bij de militairen.'

'Het is ook niet zo'n gemakkelijk baantje,' gaf Kilian toe.

'Nee, dat zal zeker niet. We hebben hier drieënveertig landgenoten en die zijn niet allemaal ontevreden of ongelukkig. Misschien wel omdat juist hier ook Thulenen werken die net zo'n merkteken als wij hebben. Ze dienen hier hun straf tijd uit, vrijwillig. Onder de grond, in duistere mijngangen, onder een laag kolenzwart vallen die stempels niet zo op en voelen ze zich gewone mensen.

Tenminste dat vertellen ze mij. Ik spreek al een beetje Thuleens. Ik moet wel, want ik heb voortdurend met de arbeiders te maken en ik doe verantwoordelijk werk als assistent van de mijnbouwkundige.'

'Toch hoorde ik dat de bevolking van Kitaa nogal last heeft van de Badeners.'

'De jongens hebben heimwee. Voor mij is het niet erg, ik kan hier alles toepassen wat ik heb geleerd,' knikte dr. Mannix. 'Mij kunnen ze hier goed gebruiken en dus geniet ik

meer respect dan een gewone arbeider. Ik ga gekleed zoals zij, ik eet hetzelfde als zij, ik woon zoals zij en ik blijf een getekende, maar als ik iets zeg over het boren van een nieuwe gang, over de aardlagen waarop we moeten letten, over de technische kant van het werk, dan wordt er naar me geluisterd en worden mijn adviezen op hoge prijs gesteld.

Voor de mariniers is dat anders. Om de haverklap breken er vechtpartijen uit tussen hen en de Thulenen. Ik begrijp dat wel, die jongens voelen zich ongelukkig. Van alle mooie beloften die hun door Berger werden gedaan, over met hoofdletters in de kronieken komen en meer van die onzin, is niets terechtgekomen. In plaats van thuis als helden te worden ingehaald, lopen ze nu in een vreemd land kolenwagentjes tegen een helling op te duwen, staan ze met houwelen in een zwarte wand te hakken, staan ze manden vol steenkool omhoog te takelen en moeten ze 's avonds het zwarte stof van hun lijf spoelen in ijskoud stromend water. En wat doen de mijnwerkers hier in hun vrije tijd?

Die gaan hun woningen opknappen of zich vermaken in een bierhuis, die houden wedstrijden of doen spelletjes, kortom, die weten zich aardig bezig te houden. Onze jongens kunnen daaraan niet meedoen, want ze verstaan de taai niet, kennen de regels niet. Dus reageren ze zich af door ruzie met elkaar te maken, of met hun medearbeiders. Want ze willen laten zien dat ze Badense soldaten zijn en tot een superieur ras behoren. Zo lopen de spanningen voortdurend op en ik ben blij dat jij hier bent verschenen. Misschien kun je water

op het vuur gooien, want anders zie ik er nog ongelukken van komen.'

'Ze zijn toch zeker niet alle drieënveertig even onhandelbaar?' vroeg Kilian.

'O nee, lang niet. Maar ze worden meegesleept door een stel dat er plezier in heeft zich zo onhebbelijk en gewelddadig mogelijk te gedragen. En je kent die mariniers: de een wil niet voor de ander onderdoen.' 'Wie zijn de grootste raddraaiers?'

'Ik ken er twee. De ene is korporaal Wessing en de ander is een jonge vent wiens naam ik niet weet, maar die De Beuker wordt genoemd. Hij is pas negentien jaar oud, beresterk en hij gaat er prat op dat hij tijdens onze opmars twee woudlopers en drie Thuleense boeren heeft neergelegd. En als je zo'n bijnaam als De Beuker draagt, dan wil je die natuurlijk waarmaken. Hij vindt het heerlijk om mannen in elkaar te slaan, achter de meiden aan te lopen en hen lastig te vallen. Nou, dat zijn precies de twee zaken die hier streng verboden zijn, dus je kunt je voorstellen hoe hij zich voelt. Bovendien hebben de Thulenen, toen ze begrepen dat hij landgenoten van hen had gedood, hem over zijn rode merkteken een pikzwart stempel gegeven en ik hoorde zeggen dat dat minstens zeven jaren blijft zitten. En die jongen begrijpt er niks van. Een gevangenis, of met een zweep krijgen, dat zou hij kunnen begrijpen, maar een stempel... Bij ons sluiten ze zo iemand voor twintig jaar op als hij niet in het leger blijft. Hier laten ze zo'n moordlustige vent vrij rondlopen zodat hij nog meer wandaden kan begaan. Het

blijft toch een vreemd volk hoor, die Thulenen.'

'Ik zal die Beuker wel eens onder handen nemen,' beloofde Kilian. Dr. Mannix lachte zonder vreugde.

Je denkt toch niet dat De Beuker voor rede vatbaar is? Hij zal naar je spuwen en dreigen al je botten te breken als je iets zegt wat hem niet aanstaat.'

'O nee, zo is het niet,' zei Kilian vol zelfvertrouwen. 'Ik ken dat soort jongens wel. Ze kruipen voor een hooghartige blik en voor een uniform met sterren en strepen. Het zijn dommekrachten, volstrekt redeloos maar ook erg onzeker.'

Denken kunnen ze niet. Iets van zichzelf begrijpen doen ze evenmin. Dus reageren ze al hun onbehagen af in geweld en krachtpatserij, opdat andere mensen toch maar veel respect voor hen zullen hebben. U hebt gelijk, je kunt er goede soldaten van maken. Ze proberen altijd iemands bewondering op te wekken omdat ze nooit zeker zijn van hun eigen waarde. Ze breken de boel af, kijken dan triomfantelijk rond en worden kwaad als ze alleen maar afkeurende blikken ontmoeten, want dan voelen ze zich miskend. Ik weet wel hoe ik zo'n knaap moet aanpakken. Waar kan ik hem vinden?' 'Hij woont in barak acht, samen met korporaal Wessing. Ze hebben met hun beiden de hele barak voor zich alleen want niemand van de Thulenen of van onze jongens wil een woonruimte met die twee delen. De korporaal staat in rang boven De Beuker, maar hij vindt het kostelijk om De Beuker aan de gang te zien en hij moedigt hem aan alsof hij de bokstrainer is en De Beuker zijn beste leerling. Ik heb de

voorman al gevraagd die twee uit elkaar te halen, maar dat wilde hij niet.

Letterlijk zei hij: "Misschien krijgen ze ooit zo'n ruzie dat ze elkaar de hersens inslaan." Maar daar hoeft-ie niet op te rekenen, want de voormalige korporaal vindt alles wat De Beuker doet prachtig. En die jongen helemaal isoleren lijkt me ook niet goed, dan wordt-ie zeker gek.' 'Ik moet zijn werkelijke naam weten,' zei Kilian na enig nadenken. 'Die weet hij zelf niet meer, geloof ik.

Iedereen noemt hem altijd De Beuker, al sedert we uit Loran vertrokken. Jij zult hem nauwelijks kennen. Hij voer mee op de VEROVERAAR II, die ten onder ging in de stormnacht. Ze zeggen dat hij daarbij twee kameraden het leven wist te redden door ze in hun kraag te grijpen en ermee naar de oever te zwemmen.

Je houdt het niet voor mogelijk: twee man tegelijkertijd en dat in dat ziedende water! De andere jongens zijn wel bang voor hem, maar ze zien toch ook een soort held in De Beuker en dat weerhoudt hen er van hem eens goed op zijn nummer te zetten. En neem me niet kwalijk, het was een heldenfeit.'

'Niemand is ooit helemaal slecht,' knikte Kilian. Hij stond op en stak de doctor de hand toe.

'Ik ben heel blij dat ik u hier ontmoet heb, dr. Mannix. En ik ben vooral blij te zien dat het u zo goed gaat. Hebt u geen last van heimwee?' 'Ja. 's Nachts droom ik soms van mijn oudste zoon. Ik zal de jongen nooit terugzien en dat besef

doet pijn. Aan de andere kant — als ik bedenk hoe vaak ik in levensgevaar heb verkeerd dan mag ik blij zijn dat ik nog leef. Weet je overigens dat het sergeant Bratschel is geweest die tijdens de bosbrand mijn leven heeft gered?' 'Is hij hier?' vroeg Kilian verrast.

'Ja, maar ik zie hem niet vaak want hij werkt niet in de mijnen maar in de stallen. We hebben na de bosbrand een tijdje in hetzelfde hospitaal gelegen en zijn daarna hierheen gebracht. Ik vond dat hij een beetje eigenaardig was geworden. Ik ben de enige Badener met wie hij wil praten. Met zijn vroegere kameraden bemoeit hij zich niet. Hij wil niet bij hen wonen of ook maar iets met hen te maken hebben. Verder schijnt hij zich redelijk aan te passen en bezorgt hij niemand last.' Kilian knikte. 'Thule heeft op verschillende mensen een verschillende uitwerking. Ik moet nu naar het gastenhuis. Anthira zal niet weten waar ik blijf. In de komende dagen zien we elkaar nog wel.' 'Graag.

En...eh...Kilian, wees voorzichtig met de Beuker. Hij is in staat je pijn te knijpen.' 'Ik zal eraan denken.'

In het gastenhuis aangekomen vertelde Kilian wat hij van zijn oude vriend had gehoord.

'Wanneer ga je erop af?' vroeg Anthira.

'Morgen, na werktijd. Dat is altijd het beste ogenblik om zulke lui aan te pakken. Dan zijn ze moe van zes uren hakken, ze verlangen naar rust en een goede maaltijd, hun weerstand is dan op zijn laagst.' Anthira knikte en wilde iets tegen Miut en Karo zeggen, maar Kilian gaf haar de kans niet.

'Even wachten. Ik wil niet dat jullie deze keer met me mee gaan. Die Beuker is een moordlustige gek en ik wil niemand in gevaar brengen.' 'Maar ik ben er om jou te beschermen,' protesteerde Anthira. 'Onzin. Ik kan op mezelf passen.'

'Ik laat je niet alleen gaan,' riep Anthira en in haar ogen las hij echte bezorgdheid. Karo echter bromde: 'Kilian zal daar zijn redenen voor hebben.'

'Juist,' zei Kilian.

'Anthira, geloof me. Als jij tijdens mijn bezoek aan De Beuker naast me staat, met je pistooltje goed zichtbaar, waarbij het overduidelijk is dat ik, een man, door een vrouw moet worden beschermd, bereik ik niets bij die jongen. Hij moet door mij worden geïntimideerd, dat is de enige mogelijkheid om zo iemand te temmen. Vrouwen zijn in zijn ogen alleen speelgoed en als iemand een stukje speelgoed nodig heeft om zich veilig te voelen, kan hij daar alleen maar om lachen. Anthira, alsjeblieft, laat mij dit karwei alleen opknappen.'

Het meisje stribbelde nog een hele tijd tegen. Eindelijk zei ze:

'Goed, ik zal je alleen laten gaan. Maar Karo, Miut en ik blijven wel vlak in de buurt om te kunnen ingrijpen als het nodig is. Ik wil niet dat jou een ongeluk overkomt, Kilian. Dat zou ik mezelf nooit vergeven.' Ze legde even haar hand op zijn arm. 'Beloof me dat je voorzichtig zult zijn.'

'Nee.'

'O Kilian...'

Ze geeft waarachtig om me, schoot het door hem heen en

dat besef maakte hem helemaal warm. Hij raakte er ook door in verwarring en daarom ging hij snel naar zijn eigen kamer, weg van die borende donkere ogen.

Het regende toen Kilian, op een afstandje gevolgd door Anthira en de twee

'bedienden' de volgende namiddag in de richting van de barak liep waar Wessing en De Beuker woonden. Het was een vervelende, druilerige dag geweest en het werd vroeg donker.

'Blijf achter het gebouw, uit het zicht,' zei hij tegen de Thulenen. 'Ik wil niet dat ze jullie zien als ze thuiskomen.'

'Maar...'

'Anthira! We hadden afgesproken dat je mij dit geval op mijn manier zou laten regelen.'

'Ik ben bang,' fluisterde ze.

Ik ook, dacht Kilian. Maar dat sprak hij niet uit.

Zijn begeleiders verstopten zich en Kilian ging onder een kale boom staan, de cape dicht om zich heen geslagen. Over het pad doemden uit de schemering en de motregen twee vage gestalten op. Zelfs op afstand kon je ze horen mopperen. De man onder de boom zagen ze niet. Ze liepen het pad af, regelrecht naar de barak en gingen binnen. Even later verscheen er licht achter het venster. Kilian wachtte nog enkele ogenblikken, wierp toen zijn cape af, klemde zijn stok onder de linkerarm, stapte op de deur af, wierp die met een harde klap open en bulderde in het Badens: 'In de houding!'

De twee mannen, die aan de tafel zaten, keken verschrikt

op. Het licht van de olielamp viel op de geüniformeerde gestalte in de deuropening, de zilveren knop van de stok glansde, de sterren op Kilians kraag leken vonken te schieten. De beide vroegere mariniers sprongen op en stonden stram, de handen recht langs het lichaam, de schouders naar achteren, de kin omhoog.

'Naam,' snauwde Kilian.

De ene mijnwerker zei afgemeten: 'Korporaal Hans Wessing meldt zich, meneer.'

Kilian knikte kort en kefte tegen de ander:

'Naam.'

'Horst Kamel, marinier, meldt zich, meneer.'

Kilian deed een stap naar voren.

'Ik heb ernstige klachten ontvangen over jullie gedrag. Hebben jullie daar een verklaring voor?' Zijn stem klonk snijdend. Wessing wilde iets zeggen, maar Kilian hief zijn stok op en bulderde: 'Zwijg! Ik vraag het aan marinier Kamel.'

De Beuker leek te krimpen onder de strenge blik van de 'officier'. 'Tk... eh... ik zou niet weten wat dat voor klachten konden zijn, meneer,' stamelde hij.

Hij keek werkelijk angstig.

Je hebt je schuldig gemaakt aan gewelddadigheden. Je hebt inwoners van deze stad beledigd en mishandeld. Je hebt je werk verwaarloosd en het ergst van al: je hebt vrouwen en meisjes lastig gevallen die daarvan niet gediend waren. En jij, schreeuwde hij tegen de voormalige korporaal, 'jij bent geen haar beter.

Ook jij hebt je ernstig misdragen. Ik voel er veel voor jullie beiden voor de krijgsraad te slepen en ervoor te zorgen dat jullie de zwaarste straf krijgen die denkbaar is. Wat heb je daarop te zeggen, Kamel?'

'Het... het is zwaar overdreven, meneer. Die beschuldigingen, bedoel ik.'

'O ja?' snauwde Kilian. 'Ik kan als ik wil zo dertig getuigen oproepen.' 'Ja meneer, maar...'

'Spreek me niet tegen. Geef je de wandaden toe?' 'De Thulenen...'

'Geen uitvluchten. Geef je het toe?'

'J-ja meneer.'

'En jij, Wessing?'

'Nou ja...wij...'

'Ja of nee?'

Woorden als zweepslagen. De korporaal verbleekte. Hij durfde alleen nog maar te knikken.

'Ze pesten ons, meneer,' piepte De Beuker.

'Wie?'

Tedereen hier. Als ik een praatje met iemand wil maken loopt-ie weg. Als ik een bierhuis binnenga loopt dat meteen leeg en de vrouw achter de toonbank weigert me iets in te schenken. Als ik op straat loop roepen de moeders en vaders hun kinderen naar binnen. Ze doen of ik besmet ben.'

'Daar heb je het dan ook naar gemaakt. En waarom heb je je niet behoorlijk gewassen? Je bent zwart in je gezicht. Vooruit, ga naar die waterbak daar en maak je schoon. Met

zo'n smerige kop kun je een hoge officier niet te woord staan.'

Wanhopig wreef De Beuker met zijn mouw over zijn gezicht. 'Dat zwart gaat er niet af, meneer.' Kilian deed of hij een schok kreeg.

'Wat!' schreeuwde hij de man in het gezicht. 'Wil je beweren dat jij rondloopt met een moordenaarsteken?'

De Beuker boog het hoofd.

'Ik...ik heb er niet om gevraagd, meneer.'

'Natuurlijk wel. Laat ik je dit vertellen, Kamel. Thulenen geven iemand niet voor niets een zwart stempel op zijn gezicht. Dat doen ze slechts bij de ergste misdadigers. Spreek op: wat heb je op je geweten?' 'Niets meneer. Nou ja, ik heb een keertje gevochten. Maar ik heb echt,

heus niet, iemand vermoord. Werkelijk waar, meneer. Maar de rechter zei van wel. Ze liegt het, meneer, ze liegt het gewoon.'

'Je hebt deelgenomen aan de uitmoording van een heel dorp.'

'Dat hebben we allemaal, meneer. Dat was op bevel van commandant Berger.'

'Berger is afgezet. Je hebt, volgens mijn inlichtingen, ook twee woudlopers doodgeschoten.'

'Dat was bij het kamp aan de rivier toen we op jacht waren. Die vervloekte woudlopers probeerden als altijd te verhinderen op herten te jagen en ik kreeg er twee te pakken. Maar dat was ook op bevel, mijnheer.'

'Dus iemand doden op bevel is géén moord?'

'Natuurlijk niet. Dat spreekt toch vanzelf.' 'Doden is doden...'

'Maar... ik ben militair, meneer. Ik voerde alleen een bevel uit.' 'Voor Thulenen maakt dat geen verschil. En in de houding, jij! Heb ik gezegd: op de plaats rust?' De jongen verstrakte opnieuw.

Je geeft dus toe op zijn minst vijf Thulenen te hebben gedood. Je geeft toe dat je in de stad vechtpartijen hebt uitgelokt. Je geeft toe dat je in de stad ernstig hebt misdragen. Waarom heb je dat gedaan?' 'Ik... ik...'

'Schiet op, geef antwoord als je iets wordt gevraagd.' 'Ik zei het toch al, meneer. Ze pesten me.'

'Ze ontlopen je. Dus ga jij je gedragen als een verwend kind en val je mensen lastig die jou op geen enkele wijze lastig vallen. Je gebruikt geweld als je ook gewoon zou kunnen zeggen wat je niet bevalt.' 'Ze... ze verstaan me niet, meneer.'

'Nee, omdat je te stom was om enige moeite te doen hun taal te leren. Wessing, wat kun jij als verdediging aanvoeren? Ook dat kletspraatje van: ik stond onder bevel? Ook dat gejammer van: de meisjes lopen voor me weg? Nou...

krijg ik nog antwoord?' De vroegere korporaal sidderde. 'Ik...ik...'

Sta niet zo te stamelen, man! Ik zal je één ding vertellen, Wessing. En dat geldt zeker ook voor jou, Kamel. Als mij nog één klacht over jullie bereikt omdat jullie ongeregeldheden veroorzaken of omdat jullie je niet heel tam, gehoorzaam en nederig hebben gedragen, dan zal ik ervoor zorgen dat jullie

beiden midden in de wildernis worden neergezet, zonder leeftocht, zonder zelfs maar een zakmes, in een streek waar het wemelt van de wolven, beren en wilde katten. En dan moeten jullie maar zien hoe jullie je daaruit redt. Is dat goed begrepen? Spreek op!

'Ja meneer,' fluisterde De Beuker.

'Heb jij het ook goed begrepen, Wessing?'

'Ja meneer.'

'Mooi.' Kilian salueerde, klapte de hakken tegen elkaar, draaide zich om en stampte naar buiten. Hij keek niet om toen hij de deur achter zich dichttrok maar hij hoorde nog net achter zich een geschuifel en een uitgestoten 'Poeh...'

alsof de uitgekafferde mannen een zucht van verlichting slaakten.

Hij glimlachte en liep door. Even later voegden Anthira, Miut en Karo zich bij hem. Anthira reikte hem zijn cape aan.

'Goede Moeder Aarde,' hijgde zij. 'Ik weet niet wat je tegen die geweldenaars gezegd hebt, maar ik gluurde door het raam en ik zag dat ze gewoon stonden te beven. Het leek wel alsof je helemaal niet bang voor hen was — terwijl iedereen in de stad dat wel is. Hoe deed je dat? Wat heb je tegen hen gezegd?'

'Niet veel. Alleen maar dat ze zich voortaan als normale mensen moesten gedragen.'

'En ze vlogen je niet eens naar de keel!'

Het was fijn om zo bewonderd te worden door een aardig meisje. Kilian glimlachte stil voor zich heen.

'Kerels als die twee kun je niet met redelijke argumenten benaderen. Je moet ze laten voelen dat ze niets zijn en dat je zelf ver in macht boven hen verheven bent. Dat is het enige wat ze kunnen begrijpen. Ik kan het ook niet helpen, Anthira, maar zó zijn ze het gewend. Toegebruld worden, bedreigd worden, daarvoor hebben ze respect. En voor een indrukwekkend uniform natuurlijk ook. Ze dachten niet anders dan dat ik een zeer machtig man ben die hen kan maken of breken. Ze zagen alleen mijn zilveren sterren en gouden strepen. Mij zagen ze niet. Ze herkenden me dan ook niet eens. Daar hoopte ik trouwens op, daarom zette ik mijn pet niet af.'

'Wat mij altijd opvalt,' zei Anthira, 'is dat je bij elke groep die we tot nu toe ontmoet hebben, een ander soort stem opzet. En als je met mij praat doe je dat wéér anders, veel gewoner. Je schijnt precies te weten hoe je die jongens moet aanpakken... Ik vind het zo knap van je.' Plotseling drong het tot Kilian door dat hij dit werk vooral deed om uit haar mond zulke woorden te horen.

Verroest, dacht hij, word ik nu weer verliefd?

Denk toch aan je rode stempel.

Desondanks probeerde hij Anthira's bewondering zo lang mogelijk vast te houden door te zeggen: 'Ik denk niet dat de mensen hier nu nog veel last zullen hebben van die twee vechtjassen. Maar voor alle zekerheid zullen we het een paar dagen aanzien. Goed? Ik hoorde trouwens dat de weg naar het gewest Kalmarbjerg door sneeuw nog steeds niet

berijdbaar is.' Ze hadden nu de hoofdstraat van het mijnstadje bereikt. In de meeste huizen brandde licht en zaten mensen aan de maaltijd of waren bezig met allerlei vormen van handenarbeid. Het was te koud om buiten te zitten en de regen dreinde nog altijd. Anthira's donkere haar glansde in het licht van de toortsen op de straathoeken.

Kilian voelde zich geweldig. Hij had een moeilijk karwei tot een goed einde gebracht. Anthira behandelde hem als een goede vriend en zijn rode strafstempel scheen ze niet meer op te merken. Wie weet, over één of twee jaar... Hij nam haar arm, drukte die even en ze protesteerde niet.

Ze kwamen langs een groot bierhuis waarvan de deuren openstonden. Ze hoorden muziek, gelach, vrolijke stemmen. De bierhuizen in Thule waren plaatsen van samenkomst. Hele families gingen erheen wanneer ze zich wilden amuseren. Dan werd er gezongen, muziek gemaakt, gedanst en dikwijls werden er toneelstukjes opgevoerd met satirische in slag waarom iedereen zich tranen lachte.

'Wil je naar binnen?' vroeg Kilian hoopvol. Anthira schudde het hoofd.

'Vanavond niet. Ik ben moe.'

Uit het bierhuis kwam een brede gestalte die enige tijd voor Kilian en zijn gevolg uit bleef lopen. Iets in de gang van de man kwam Kilian bekend voor.

Maar pas toen de man op een straathoek even stilstond, in het volle licht van een brandende toorts, herkende hij hem. 'Sergeant Bratschel!'

De man keek om. Zijn baard en snor waren afgeschoren, op zijn hoofd glansde een vreemde kale plek, vurig rood en gerimpeld: het litteken van een gemene brandwond.

Maar het was Bratschel. Hij keek Kilian aan alsof hij een spook zag. 'Wie...

wie bent u?' stamelde hij in gebroken Thuleens. Kilian stak de handen uit en ging snel over op het vertrouwde Badens. 'Bratschel, herken je me niet? Ik ben het, Kilian Werfel. Je leeft nog, zie ik. Daar ben ik oprecht blij om. Weet je dat dr. Mannix hier ook is? En...'

Al die tijd had de voormalige sergeant met afkeuring naar Kilians uniform gekeken.

Je verbaast je over mijn kleren? Ach, daarvan moet je je niets aantrekken. Ik ben een burger en dat zal ik altijd blijven. Je dacht dat ik dood was, niet? Nou, nee hoor, ik ben springlevend. Ik sprong toentertijd in de rivier omdat ik liever wilde verdrinken dan door mijn eigen mensen te worden vermoord. Maar ik had geluk, ik kwam er toch nog levend uit. Dit is Anthira, een ordebewaarster uit Gothab. Hoe gaat het met je, Bratschel. Wat doe je voor werk? Als er iets is waarmee ik je kan helpen, moet je het zeggen. Ik...'

Bratschel deed een stap terug, spuwde voor zijn voeten en sprak één woord.

Eén minachtend, vernietigend woord.

'Overloper!' Daarna draaide hij zich om en liep weg. Opeens voelde Kilian zich niet zo geweldig meer.

25 Terug naar Kulus

Het Fjorelberggewest was de laatste etappe op Kilians rondreis. Het was een woest, bergachtig gebied, maar van een ongelooflijke schoonheid. Tussen met pijnbomen begroeide hellingen, bruisende beken en klaterende watervallen lagen kleine nederzettingen en mijnstadjes bij diamantheldere bergmeertjes, waarin sneeuw witte bergtoppen van vijftot zesduizend armlengten hoog zich spiegelde. Toen Kilian daar met Anthira en de beide gidsen arriveerde, in het stadje Saviq, brak juist de lente los. Smeltende sneeuw voedde de talloze riviertjes. De lucht was vervuld van de geuren van bloesems. Vluchten wilde ganzen trokken hoog over, op weg naar hun broedgebieden in het uiterste noorden. Uit hun winterslaap ontwaakte diertjes scharrelden bedrijvig rond, in de dalen schoten de vruchtbomen in bloei en tussen de kale rotsen bloeiden eensklaps duizenden bloemetjes. Vogels schoten heen en weer, met takjes, pluïsjes, grasjes in de snels. In alle boomtoppen ritselde, piepte en fluisterde het. Door ossen getrokken wagens reden over de kronkelige wegen, op weg naar nederzettingen die door hun wintervoorraad voedsel heen waren. Alles was in beweging, leefde op, ademde diep de frisse lucht in. De heerlijke lange zomer begon er aan te komen...

Hier in Saviq werkten Badeners in de steengroeven. Veel waren het er niet en last hadden de Thulenen ook niet met

hen. Toch ging Kilian met hen praten om hen voor te bereiden op hun toekomst, hun Thuleense toekomst. Zoals overal waar hij de afgelopen winter was geweest en zijn landgenoten had ontmoet, kreeg hij ook hier te maken met heimwee, teleurstelling, verlangen naar huis. De rest van zijn tijd gebruikte hij om met Miut, Karo en soms met Anthira de prachtige omgeving te verkennen. Na de zware wintermaanden die zij achter de rug hadden, meende Kilian dat hij wel aan een korte vakantie toe was. En het Fjorelgebergte was zo mooi, zo eindeloos mooi! Maar na een week of drie merkte hij dat hij heel onrustig werd. Het zachte lenteweer maakte zijn reislust weer wakker. Maar alle plaatsen waar Badense mariniers bijeengebracht waren hadden ze bezocht, er viel niets meer te doen. Niets?

Kilian ging op zoek naar Anthira. Hij vond haar op een met hoge platanen omzoomd plein, waar ze speelde met een groepje kinderen. 'Ik moet je spreken,' zei hij zonder inleiding. Anthira scheen geen zin te hebben de kinderen zomaar in de steek te laten. 'Straks,' antwoordde ze, 'Er stonden banken onder de bomen en Kilian ging er zitten. Hij wachtte. Uit ervaring wist hij dat het geen nut had Anthira op te jagen. Ze zou wel bij hem komen als ze genoeg had van het kinderspel. Bovendien vond hij het plezierig om naar haar te kijken. Ze was langer en slanker dan Thura en ook veel levenslustiger. Zoals ze daar met die kleintjes over het plein rende, lachend en roepend alsof ze zelf ook pas een jaar of zes was! Hij moest erom lachen of hij wilde of niet. In een van

de zijstraten weerklonk een schel gefluit, wat betekende dat de schooldeuren open gingen. De kinderen stoven weg en nu werd het stil op het plein. Anthira liet zich naast Kilian neervallen; ze was een beetje buiten adem.

'Had je geen zin om mee te doen?' vroeg ze hijgend. Kilian staarde haar aan.

Hij, een volwassen man, meedoen met een kinderspelletje? Het was zelfs niet in zijn hoofd opgekomen... Verbaasd schudde hij het hoofd.

'Wat had je me te vragen, Kilian?'

'O dat. Ja... ik vraag me af hoe lang we nog in deze stad blijven. We zijn klaar met ons werk. We hebben de tijd genomen om uit te rusten en van de lente te genieten. Moeten we nu niet terug naar Gothab?'

Anthira schudde het hoofd.

'Nee hoor. Ik wacht op instructies.'

'O? Wat voor instructies?'

'Van de Konega natuurlijk.'

'Maar hebben we dan niet alle gewesten bezocht waar Badeners werken?'

'Allemaal. Behalve Kulus.'

Hij was bijna vergeten dat Kulus — eens de belangrijkste havenstad van Thule

— nog altijd door zijn landgenoten bezet werd gehouden. Niet door verslagen, door Moeder Natuur geteisterde mariniers, maar door gewapende officieren en bemanningsleden!

'Armina-Dottir zal Kulus terug willen hebben,'
verduidelijkte Anthira gemoedelijk.

Ja allicht, dacht Kilian. Maar hoe?

'Denk je dat wij erheen gestuurd zullen worden?'

'Dat ligt voor de hand, niet? Jij spreekt hun taal, je kent hen... jij kunt met hen praten. En ik zorg wel dat niemand je kwaad kan doen.'

Het klonk zo zelfbewust! Begreep ze niet dat de nederlaag gaan aanzeggen aan gewapende Badeners iets heel anders was dan praten tegen ontmoedigde, ontwapende mariniers die blij waren de hel overleefd te hebben?

Zou admiraal Cranach bereid zijn Thuleen te worden? Kilian twijfelde er sterk aan. Hij wist dat ruim tachtig mannen in Kulus waren achtergebleven, wachtend op bericht van commandant Berger. Dat bericht zou nooit komen.

Hoe hadden die tachtig mannen de winter doorstaan? Die was aan de oostkust, zo ver naar het zuiden zacht en regenachtig. Hij herinnerde zich hoe Christian hem had verteld dat de Badeners in Kulus van het schiereiland af in het oog werden gehouden. De Thulenen zouden dus wel weten hoe het met hen gesteld was. Maar hij wist niets!

'Weet jij,' vroeg hij voorzichtig, 'hoe de toestand in Kulus is op het ogenblik?'

'Nee. Maar dat zal de bode van de Konega ons wel vertellen als hij komt.'

'Weet...weet de Konega dat wij in Saviq zijn?'

'Natuurlijk weet zij dat!'

En toen Anthira Kilians twijfelende gezicht zag begon ze zacht te lachen.

'Vertrouw je maar toe aan mijn leiding, Kilian. Dan komt alles heus wel in orde.'

'Als je maar niet denkt, dat de Badeners in Kulus zich zomaar zullen overgeven. Dat is niets voor de admiraal. Die vecht zich liever dood. Ik ken hem!'

Anthira maakte zich niet bezorgd. 'Thura verzint er wel iets op,' zei ze rustig.

Thulenen schenen een ongeschokt vertrouwen te hebben in plannenmaakster Thura.

Vier dagen na dit gesprek kwamen drie woudlopers, van top tot teen in leer gekleed, het stadje Saviq binnenrijden. Ze stapten af bij het gastenhuis waar Kilian, Anthira, Miut en Karo logeerden. Ze stampten naar binnen en de oudste woudloper vroeg met een diepe stem naar de Badener. Kilian werd geroepen en hij herkende de boomlange woudloper meteen. Het was dezelfde man die hem vele maanden geleden op het grote plein in Kulus in zijn eigen taal had aangesproken: Rajo, de Konega-echtgenoot.

Even wist Kilian niet wat hij moest doen. Een buiging maken? Nee, daar lachten ze hier om. De man gewoon bij de naam aanspreken? Dat durfde hij niet goed. Bedremmeld keek hij op in het knappe, baardige gezicht.

'Dag Kilian. Je ziet er goed uit,' zei Rajo. 'Dag... eh... meneer. U... u kent me nog?'

'Niemand zal jouw gezicht snel vergeten,' antwoordde de

woudloper.

'Christian heeft het nog dikwijls over je. Waar is Anthira?'
'Boven. Ze slaapt nog, geloof ik.' 'Ga haar roepen.'

In Rajo kon Kilian niets ontdekken van de gewone bescheidenheid die de Thuleense mannen kenmerkte. Hij trad even zelfverzekerd op als een stadsbestuurster.

Kilian rende de trap op en krabbelde aan Anthira's deur. 'Rajo is er!' riep hij luid. Binnen klonken geluiden en even later ging de deur open. Anthira, gekleed in niets dan een kort hemd, lachte hem zonnig toe.

O, wat zag ze er verleidelijk uit!

'Ik kom zo. Drinken jullie intussen een kroes bier,' raadde ze aan en sloot snel de deur.

Bijna duizelig ging Kilian naar beneden.

Wanneer hij zich niet met gestrande Badeners hoefde in te laten droeg hij zijn fantasie-uniform niet. Hij had een hekel aan dat lespakje en liep liever rond als een Thuleen, in kniebroek en geblokt hemd, met een trui tegen de kou of een cape tegen de regen. Maar als hij had kunnen weten dat de Konega-echtgenoot deze ochtend zou komen, zou hij zich wel zo fraai mogelijk hebben uitgedost.

Nu voelde de regeringsinspecteur, in dienst van de Konega, zich bijna weer als een onbelangrijke havenarbeider in Gothab.

Het scheen Rajo echter niets te kunnen schelen hoe de inspecteur erbij liep. Hij nam Kilian mee naar de eetzaal van het gastenhuis, bestelde twee kroezen bier en praatte luchtig

over het mooie weer. Even later kwam ook Anthira binnenstuiven en ging bij hen zitten. 'Wat leuk, Rajo, dat je zelf bent gekomen,' zei ze levendig. 'Ik zit al dagenlang op bericht uit de hoofdstad te wachten, maar ik dacht dat er een bode zou komen. En nu ben je er zelf. Wordt het zó hachelijk?' Rajo lachte en wendde zich tot Kilian.

Je begrijpt natuurlijk waarvoor ik ben gekomen. We gaan de Badeners in Kulus aanpakken.'

Kilian knikte slechts. Hij was er niet gerust op.

'Dat heb ik hem al verteld,' riep Anthira weer. Haar ogen schitterden geestdriftig.

Kilian schraapte de keel.

'Het zal niet zo gemakkelijk gaan,' zei hij zacht. 'De admiraal, de kapiteins en alle officieren van vijf oorlogsschepen zijn daar verzameld, met nog een aantal bemanningsleden — en die zullen zich niet zonder vechten overgeven. Ik ben bang...'

'Sedert wanneer ben jij bang?' lachte Anthira en tot Rajo zei ze: 'Kilian is ongelooflijk dapper. Hij gaat nooit voor iemand opzij. Zoals hij met de Badeners omsprong! Ik viel van de ene verbazing in de andere.'

'Armina-Dottir is heel tevreden over je, Kilian,' zei Rajo warm. 'Uit de berichten die uit de verschillende gewesten binnenkwamen konden we in Gothab opmaken dat er nu weinig moeilijkheden meer zijn met jouw landgenoten. Ze beginnen zich in hun lot te schikken. Nu de Badeners in Kulus nog.'

'Die hebben hun wapens,' zei Kilian bezorgd. 'Die zullen zich tot het uiterste blijven verzetten. Admiraal Cranach is een redelijk mens, maar zich aan de vijand overgeven zal hij nooit doen. Dat zou voor hem betekenen: een nederlaag accepteren. Dat... dat kan hij niet. En de kapiteins, dat zijn vechtersbazen, in het Badense Rijk hebben ze een gezin, net als veel leden van de bemanning. De dienstplichtige mariniers waren over het algemeen jonge, ongehuwde kerels, en de verliezen tijdens hun veldtocht waren zo groot dat ze al lang blij zijn dat zij er het leven af hebben gebracht. Maar met de mannen in Kulus liggen de zaken heel anders. Die hebben die helse tocht door het binnenland niet meegemaakt. Zij... zij zullen zich verdedigen, met veel geweld.' 'Waarom praat je steeds over vechten?' vroeg Rajo verwonderd. 'We zijn helemaal niet van plan om Kulus met geweld terug te nemen.' 'Zonder vechten zal het niet gaan,' mompelde Kilian. Rajo grijnsde.

Je vergist je, Kilian. En waar ik jou voor nodig heb is, om te praten met die mannen nadat ze zich hebben overgegeven.' Toen keek hij de jongeman ernstig aan.

'Zeg eens eerlijk, Kilian, wat ben je nu? Ben je een Thuleen of een Badener?'

'Ik... ik weet het niet meer. Aan de ene kant heb ik me neergelegd bij de gedachte dat ik de rest van mijn leven in Thule zal moeten doorbrengen. Ik ben blij dat ik de Konega een dienst heb kunnen bewijzen deze winter, want ik heb grote bewondering voor haar — en voor de Thulenen. Maar

dit...' hij wreef over zijn wang, 'hindert me. Ik voel dat ik erop word aangekeken, dat mijn nieuwe medeburgers me niet helemaal vertrouwen.'

'Het merkteken zal mettertijd verbleken,' troostte Rajo. 'Dat weet ik. Maar tot het zover is, hoor ik er niet ècht bij.'

'Wel waar,' riep Anthira vurig. 'Voor ons hoor je er bij.' Kilian boog het hoofd.

'Ik ben een... een overloper,' fluisterde hij.

'Onzin.' Dat was Anthira weer. 'Ben je vergeten dat de Badeners je wilden doden? Ze hebben je uitgespuwd, Kilian. Je kon niet anders dan je bij ons aansluiten.' Ze had gelijk. Rajo zei ernstig:

'Kilian, je moet beseffen dat je een vrij mens bent. Ik kan niet van je eisen dat je met ons naar Kulus reist en met de mannen daar gaat praten. Ik kan alleen vragen of je het wilt doen en dan hopen dat je ja zegt.' 'Natuurlijk ga ik mee,'

riep de jongeman. 'Ik heb net zo'n hekel aan bloedvergieten en nodeloos geweld als u. Ik zal doen wat ik kan. Maar we mogen geen moment vergeten dat de Badeners in Kulus over dodelijke wapens beschikken. En ze zullen ze tegen ons gebruiken, Rajo, dat verzeker ik u.' 'Misschien.'

'Niet misschien. Vast en zeker.'

'Wanneer vertrekken we?' vroeg Anthira gretig.

'Morgenochtend. We rijden naar de dichtstbijzijnde haven, dat is Tiniteq, achttien mijl ten zuiden van Kulus aan de Tiniteqfjord. Daar zullen we Thura en mijn zoon ontmoeten, die per schip uit Gothab komen.' Thura!

Hij had kunnen weten dat Thura erbij betrokken zou worden. De plannenmaakster. Wat zou ze nu weer hebben uitgedacht?

Admiraal Cranach streek peinzend langs zijn grijze baard en keek kapitein Rostum aan, die met een ongelukkig gezicht voor hem stond. Buiten de woning waar ze zich bevonden ruiste de regen: een zachte lentebui. Over een paar uur zou de zon weer doorbreken. Groeizaam weer, ja. Maar als je niets had om te zaaien of te planten? 'Je bent er dus zeker van dat we nog steeds belegerd worden?' bromde de admiraal. 'Onze mannen moeten daar toch doorheen kunnen breken?'

'We hebben het geprobeerd, meneer,' antwoordde de kapitein. 'Maar elke uitvalsweg wordt door de Thulenen zwaar bewaakt terwijl we ze nooit te zien krijgen. Dat maakt het zo afschuwelijk. Ze kunnen zich ongelooflijk goed verstoppen. Je ziet ze nooit, maar ze schieten wel op ons en zodra ze onze mannen hebben uitgeschakeld, kleden ze hen uit en pakken hun de wapens af.'

Daarna laten ze hen liggen. Er moet genoeg wild in de heuvels zitten, maar we krijgen de kans niet om strikken te zetten of erop te jagen... Die vervloekte Thulenen zitten overal, ook op het schiereiland. Als we daar een jachtgroep heen sturen komen de mannen een dag later zonder wapens en uniformen terug. En de beschieting van dat schiereiland heeft niets uitgericht. Toen we er na de salvo's binnentrokken vonden we één dood hert, en voor de rest niets dan kapot geschoten stenen en ontwortelde bomen. Maar geen dode

Thuleen. En we hebben niet genoeg mensen om dat schiereiland grondig uit te kammen: het is te groot en te woest. Een en al wildernis.' Cranach zuchtte even en staarde langs Rostum heen, door het venster naar buiten. De regen verminderde al.

'En met de visvangst is het ook niets meer,' vervolgde de kapitein. 'Sedert die zeezoogdieren daar rondzwemmen vreten die alle vis weg en als de matrozen zelfs maar in baai hun netten proberen uit te gooien verschijnen er onmiddellijk hele scholen dolfinen en bruinvissen, die de sloepen aanvallen.

Die dieren zijn ongelooflijk agressief. Ze trekken de matrozen gewoon overboord, duwen de bootjes om, kraken de roeiriemen. Ik had nooit eerder gehoord van zeezoogdieren die mensen aanvallen, maar deze doen het.

Gisteren nog is een van de stokers door een orka gedood. Soms denk ik: de Thulenen hebben die dieren op ons afgestuurd.' 'Onzin.'

'Ik weet dat dat onzin is. Maar die indruk krijg je toch als je ziet hoe één sloep door zestig of tachtig van die kolossale beesten wordt aangevallen.'

'Schiet er dan op,' riep de admiraal ongeduldig.

'Doen we toch, meneer. Die ene bruinvis die we vorige week konden doden was een geschenk uit de hemel, maar wat is één bruinvis voor tachtig uitgehongerde mensen?'

Woedend sloeg de admiraal met de vuist op de tafel voor hem. 'Het is toch krankzinnig,' tierde hij. 'We zitten in een

land van ongelooflijke vruchtbaarheid, waar het wemelt van eetbaar gedierte, met de rijkste visgronden ter wereld, maar wij zijn aan het verhongeren!' Kapitein Rostum stond stram. 'Het... het was ons voorspeld, admiraal,' zei hij zacht. Cranach antwoordde niet. Hij staarde weer naar buiten, over de troosteloos lege stad.

Tussen de huizen schoot het bloeiende onkruid welig op en verstikte de verwaarloosde groentetuinen. Bloemen, bloemen overal, zelfs groeiden ze nu tussen de weinig betreden straatkeien en op de ruïnes van door de orkaan vernielde huizen. Maar bloesems kon je niet eten en het zou nog vele maanden duren eer de bessen, vruchten en noten rijp waren.

De door commandant Berger achtergelaten levensmiddelen waren reeds lang op. Gedurende de winter hadden de Badeners, als het niet stormde, kunnen vissen in de baai en soms zelfs waren ze met de sloepen een eindje de zee opgegaan. Maar zodra de lente kwam, kwamen ook de zeezoogdieren in groten getale terug en die duldden geen vissende Badeners langs de kust.

Midden in de baai lag nog altijd de lamgeslagen **VEROVERAAR III** voor anker, een aanblik die de admiraal nauwelijks kon verdragen. Op een afstandje gezien leek het schip gaaf genoeg, maar ondanks hun wanhopige pogingen waren de Badeners er niet in geslaagd de kapotgeslagen schroef te repareren.

Aan boord hielden vier man, die regelmatig werden

afgelost de wacht en de kanonnen waren op de stad gericht. Maar wat begin je met kanonnen tegen de honger?

De niet verwende manschappen en hun wèl verwende officieren kregen dagelijks één harde zeekaak, een hete kop koffie en zo mogelijk een stukje vlees of vis. Meer was er niet. Veel te weinig voor volwassen mannen.

Daarbij kwam dat ze aan de omsingeling van de Thulenen te danken hadden dat ze veel geweren en revolvers, messen en dekens waren kwijtgeraakt. Ook de gewone munitie raakte op. Weer sloeg de admiraal op de tafel.

'Verroest, de zomer is in aantocht,' schreeuwde hij. 'We moeten toch iets kunnen planten, iets laten groeien!' Kapitein Rostum haalde verdrietig de schouders op. 'Ook dat hebben we immers geprobeerd, meneer. Maar onze jongens zijn zeelui, geen boeren. Ze kennen het verschil niet tussen een plant met eetbare knollen en onkruid. We hebben bonen geplant, en van die witte knollen, en allerlei zaden. We keken de groene sprietjes uit de grond — maar achteraf bleek het altijd iets anders te zijn dan we dachten dat het zou worden,

's Avonds eten de jongens nu brandnetelsoep en zuring salade. Dat smaakt goed, maar het voedt nauwelijks! We eten meeuwen als we ze te pakken kunnen krijgen en vooral de eieren, maar om bij de nesten te komen moeten de jongens gevaarlijke klauterpartijen maken en dikwijls zijn die eieren al bebroed en niet meer te eten. Door al dat geschiet van ons zijn de zeevogels ook schuw geworden en niet meer te benaderen. Nee, meneer, het enige wat ons nog kan redden

is een zwaar bombardement op het schiereiland.

Misschien zal dat genoeg wild doden om weer een week vooruit te kunnen.'

'Met kanonnen op konijnen schieten? Het is zo absurd,' zuchtte de admiraal.

Kapitein Rostum was het met hem eens.

'Maar wat moeten we anders? Ik wou dat we eindelijk eens bericht kregen van commandant Berger.'

'Die zit, als hij er al doorheen is gekomen, aan de andere kant van dit land,'

antwoordde de admiraal. 'Maar ik denk niet dat hij het heeft gehaald. Zo goed als die Thulenen bezig zijn ons klein te krijgen, zullen ze Berger en zijn mariniers ook wel op een of andere manier hebben uitgeschakeld. Misschien zijn die arme jongens allemaal wel dood — of hopeloos verdwaald in de wildernis.' Kapitein Rostum slikte en raapte toen al zijn moed bijeen.

'Admiraal... Waarom geven we het niet op? We zouden dat grote zeilschip met de gebroken mast dat in de haven ligt, kunnen opkalefateren en ermee naar huis kunnen varen.'

'Om in Loran te gaan vertellen dat we vijf oorlogsschepen verloren, plus meer dan duizend man en... en...?' De admiraal stikte bijna van emotie. 'Man, de Egon zal ons allemaal voor het vuurpeleton zetten! We kunnen toch geen nederlaag toegeven? Mijn god, ik ben nog nooit verslagen. Ik ben nu ook nog niet verslagen!' 'Nee meneer,' fluisterde Rostum, al dacht hij er anders over.

'Een admiraal van de Badense zeemacht erkent geen nederlaag. Nooit,'

bulderde Cranach. 'Zolang de kanonnen van de VEROVERAAR III nog één granaat kunnen afvuren zijn we niet verslagen.' Rostum ging op zijn andere voet staan en keek niet zonder bezorgdheid de admiraal aan. De woede van zijn bevelhebber joeg hem geen vrees aan. Hij besepte dat die woede gespeeld was — een zielige poging om de bittere werkelijkheid te ontkennen. De kapitein had zijn uniform nog, ofschoon die om zijn sterk vermagerde lijf slobberde. Hij had honger en het staan vermoeide hem. Maar koppig zei hij:

'We kunnen het niet lang meer volhouden, meneer. De mannen zijn wanhopig, er dreigt al dagen muiterij. Ze willen eten! En eten is er niet meer. Ik heb het hun verboden, maar ze schieten in het wilde weg op elk vogeltje dat ze zien, zelfs op mussen en spreeuwen. Ze maken jacht op muizen en ratten. Ze lopen op het jonge groen te kauwen om toch maar iets in hun maag te hebben, en soms worden ze er ziek van. De toestand begint werkelijk onhoudbaar te worden, meneer. We mogen dan niet werkelijk verslagen zijn door de Thulenen, maar we gaan wel allemaal dood van de honger. Waarom wilt u dat niet inzien?' 'Omdat... omdat...' De admiraal boog het hoofd, plotseling uitgeput. Hij had willen zeggen: Omdat ik een Badener ben en Badeners zijn geen verliezers. Maar tegen de nuchterheid van kapitein Rostum kon hij niet op.

Iemand bonsde hard op de deur.

'Nog meer onheilstijdingen?' prevelde Cranach. 'Kijk eens wie dat is.' Het was een jonge zee-officier die uiterst opgewonden de kamer binnenstormde.

'Admiraal, admiraal!' schreeuwde hij, 'langs de zuidelijke weg komt een hele karavaan ossewagens aan, volgestouwd met levensmiddelen.' 'Wat!'

Cranach vloog zo snel overeind dat zijn stoel omviel. 'Het zijn Thulenen, meneer. Ze komen ons eten brengen.' 'Dat kan niet waar zijn!' 'Jawel meneer, het is waar.'

Cranach greep zijn pet en stormde naar buiten. Rostum greep de jongeman bij de magere schouders.

'Thulenen, zei je? Geef onmiddellijk bevel dat er niet op hen geschoten mag worden.'

'Dat... dat heb ik al gedaan, meneer,' stamelde de officier. 'Goed, kom mee dan.'

Breng me naar hen toe. O, lieve hemel, eten...'

Ze liepen wat ze lopen konden, op wankele benen. Uit andere huizen kwamen nog meer manschappen rennen, want het bericht dat er een voedselkonvooi was aangekomen sprong van huis tot huis. Voedsel? Na al die weken van honger lijden en toenemende vertwijfeling kwam er weer eten?

En het was waar. Op een plein aan de zuidzijde van de stad, niet ver van het verlaten hospitaal stonden drie grote ossewagens, omringd door Thulenen te paard. Eén van de ruiters steeg af en naderde de verblufte admiraal. Hij droeg

een mooie donkerblauwe uniform, met drie zilveren sterren op de kraag.

Onder de linkerarm knelde hij een stok met een zilveren knop. Hij plaatste zich vlak voor Cranach, nam zijn pet af en lachte de admiraal zonnig toe.

'Goedemiddag, meneer. Kent u me nog?' 'Werfel!' prevelde Cranach verbaasd.

'Inderdaad meneer. Kilian Werfel, regeringsinspecteur in dienst van de Thuleense overheid. Wij komen u voedsel brengen, want we veronderstelden dat uw voorraden wel uitgeput zouden zijn.' 'Man, je komt ons leven redden! Is dat allemaal voor ons?' Om hen heen dromden de bemanningsleden. Kilian keek hen aan. Hij zag magere, grauwe gezichten, de meeste met baard en met ogen die diep weggezonden leken in holle oogkassen. Ogen, die schitterden van koorts en honger. Hij zag hoe de witte uniform van de generaal om diens lichaam slobberde. Medelijdsdend wees hij naar de wagens. 'Twaalf zakken graan, vijftien zakken witte knollen, drie vaten bier, twintig zakken gedroogde bonen, dertig repen gedroogd rundvlees, tien tonnen gezouten vis,' somde hij op. 'Vier kruiken olie, twaalf tonnetjes boter en vierhonderd eieren. Plus vierentwintig kazen.' De admiraal straalde.

'Werfel, je bent geweldig! Heeft commandant Berger je gestuurd? Hoe is het hem vergaan? Heeft hij werkelijk kans gezien met nog geen duizend mariniers de hoofdstad in te nemen? Dat is...' 'Nee admiraal. Ik kom namens de

Thuleense overheid, zoals ik al zei. Het Badense vierde corps mariniers bestaat niet meer.' 'Wat!' Cranach deed een pas terug. 'Wil je me vertellen, Werfel, dat ze allemaal dood zijn?'

Achter hen was kapitein Rostum al begonnen zijn mannen bevelen te geven om de wagens af te laden en de levensmiddelen in een grote loods op te slaan.

Het kon hem niet schelen waar het voedsel vandaan kwam. Het was er. Van vandaag af kon er weer gekookt en gegeten worden, dat was de hoofdzaak. Het spook van de hongerdood was achter de heuvels verdwenen.

De admiraal bemoeide zich er niet mee. Hij staarde Kilian aan of hij een geest zag.

'Het corps mariniers bestaat niet meer, zeg je. Wat is er dan gebeurd?' 'Van alles en nog wat, meneer. Voornamelijk ernstige verliezen. Er zijn enkele honderden overlevenden, over heel Thule verspreid en bezig te wennen aan hun nieuwe moederland.' 'Als dit een grap is, Werfel...'

'Het is bittere ernst, admiraal. Commandant Berger werd verslagen, zijn legertje viel uiteen - althans wat er nog van over was.' 'Is Berger dood?'

'Hij leeft en werkt in het noorden, in een slachthuis.' 'Krijgsgevangen?'

'Thulenen maken geen gevangenen. Berger is evenzeer een vrij man als ik. Hij leeft en werkt samen met Thulenen. Er zat niets anders voor hem op.'

'Ik begrijp het niet.'

De ruiters waren allemaal afgestegen en hielpen de

verzwakte Badeners de goederen af te laden. Eén van hen, een lange woudloper, naderde nu de admiraal. Naast hem liepen een jongeman en een jonge vrouw.

'Bent u de admiraal over wie Kilian me zoveel heeft verteld?' vroeg de man met een diepe stem in gebroken Badens. Cranach staarde hem aan. Hij moest ervoor omhoog kijken. 'Admiraal Cranach is mijn naam. Wie bent u?'

'Rajo, de Konega-echtgenoot. Dit is mijn zoon Christian. En dat is zijn vrouw, kapitein Thura.'

Naast Kilian dook nu een knap meisje op. Haar rechterhand speelde met de kolf van een verdovingspistool. Cranach lette niet op haar. Instinctief wendde hij zich tot de woudloper: een man. 'Ik zou graag enige uitleg hebben,' zei hij afgemeten. 'Werfel hier zegt dat commandant Berger met zijn mariniers werd verslagen. Is er dan een veldslag geweest?'

'Thulenen vechten niet, admiraal,' zei Kilian snel. 'Zij laten de wildernis het zware werk doen. Alle vijanden die dit woeste land binnendringen worden onherroepelijk door de natuur vernietigd. Admiraal, wij komen u voedsel brengen, maar tegelijk eisen we uw overgave.' 'Mijn overgave? Nooit!'

'U zult wel moeten, admiraal. Geen van de in Thule aanwezige Badeners zal ooit zijn vaderland terugzien. De Konega van Thule heeft daartoe besloten.

Maar u kunt ervan verzekerd zijn dat u met alle verschuldigde eerbied zult worden behandeld en dat het u voor de rest van uw leven aan niets zal ontbreken. Thulenen zijn beschaafde mensen en ze hebben respect voor verdriet.'

Cranach keek langs de jongeman heen, naar zijn eigen mensen. Die praatten opgewonden met elkaar. Ze sjouwden al met brandhout en emmers water, want er moest onmiddellijk gekookt worden! Wat waren ze blij! Aan vijandigheid dacht niemand meer. Dat de redders Thulenen waren - wie bekommerde zich daar om? Ze waren welkom, want ze hadden eten gebracht, het hongerspook verdreven. Leve de Thulenen! 'Mij overgeven,' briepte de admiraal terwijl hij Kilian woedend aanstaarde. 'Werfel, ik heb altijd gedacht dat je een slimme jongen was, met een hoop gezond verstand. Maar nu geloof ik werkelijk dat je gek bent geworden.'

Een Badense admiraal, met bijna veertig dienstjaren, nog nooit verslagen, zou zich moeten overgeven aan een onbewapend volk? Het was zo onvoorstelbaar dat Cranach er niet eens over wilde nadenken. 'Kilian spreekt de waarheid, admiraal,' baste Rajo. 'Uw invasie is voorbij. U en uw mannen zullen worden opgenomen in onze samenleving. Ongeveer driehonderd van uw landgenoten zijn u daarin al voorgegaan. U en deze mensen hier zullen hun voorbeeld volgen. Het is niet anders.'

De bevelhebber wilde protesteren, uiting geven aan zijn onverzettelijkheid, maar tegelijkertijd zag hij hoe Badeners en Thulenen samen brandhout aansleepten, samen water haalden, samen kookpannen vulden. Intussen kwamen al maar meer Thulenen aan, te paard of op muil dieren. Ze kwamen uit de westelijke heuvels, of uit de wouden ten noorden van de stad. Het waren de mannen en vrouwen die

de gehele winter Kulus in omsingeling hadden gehouden en die verantwoordelijk waren geweest voor de uithongering. Die omsingeling werd nu opgeheven, ten teken dat ze geen moment twijfelden aan de volledige overgave van de Badeners. Enkelen van hen spraken zelfs een gebroken Badens, net zoals die lange woudloper. En al die voormalige belegeraars droegen verdovingspistolen, al dreigden ze er niet mee. De wagens waren leeg. De rokende schoorstenen op verscheidene huizen wezen er op dat er druk gekookt werd. Geleidelijk maakte een diepe wanhoop zich van de admiraal meester. Het leek plotseling zo vanzelfsprekend dat alle vijandelijkheden voorbij waren. En hij kon het aan de gezichten van zijn mannen zien: niets zou hun er nu toe kunnen bewegen te gaan vechten. De etensgeuren die kwamen aandrijven, het sissen van de eieren in de pannen, en stukken kaas waarop ze gretig liepen te kauwen waren op dit moment belangrijker dan wat ook ter wereld. Christian scheen te raden wat er in de admiraal omging, want hij trad naar voren, legde een hand op de uniformmouw en hij zei zacht, in het Kanadeens:

'Waar woont u? Laten we daarheen gaan en de zaak rustig uitpraten.' Cranach zag in dat dat het verstandigste zou zijn. Hij gaf de kapiteins bevel zich verder bezig te houden met het toezicht op de maaltijden en vroeg alleen aan kapitein Rostum of die hem wilde vergezellen. Daarna ging hij Rajo, Thura, Anthira, Christian en Kilian voor naar de woning die hij gedurende de winter had bewoond, boven op een heuvel,

uitziend over de stad. Kilian herkende het huis. Hier had Thura ruim een half jaar geleden de ondergang van het Badense leger voorspeld.

Zo uitvoerig mogelijk vertelde hij de admiraal en kapitein Rostum wat er was gebeurd sedert het moment dat commandant Berger en zijn legertje van negenhonderd man de noordwestelijke route hadden genomen. Hij verzweeg zelfs niet hoe hij van verraad was beschuldigd en hoe hij na zijn vlucht door de Thulenen was opgenomen. Admiraal Cranach luisterde zwijgend en verdrietig.

Halverwege Kilians verhaal werd er op de deur geklopt en een jonge hofmeester kwam binnen met een grote kom soep en een stomende visschotel.

Hij dekte de tafel voor de admiraal en de kapitein en schepte de kommen flink vol. Cranach liet het voedsel niet koud worden. De wijze waarop hij en Rostum op het eten aanvielen bracht de tranen in Kilians ogen. Hij had de admiraal altijd graag gemogen. De man nu zo mager, verslagen en neerslachtig te zien verscheurde zijn hart.

'En dus, admiraal,' besloot hij zijn relaas, 'heeft Konega Armina-Dottir besloten het restant van Bergers leger en uw bemanningsleden in haar land op te nemen. Ze beseft heel goed dat ze u en uw bemanningsleden daarmee verdriet doet en dat de aanpassing aan het leven hier u moeite zal kosten.

Daarom wil ze u en uw landgenoten niet langer als vijanden zien, maar als vrienden en medewerkers. Vooral uw technisch geschoolde bemanningsleden zullen zich in dit nog vrij

primitieve land zeer nuttig kunnen maken. De Thuleense vrouwen hebben ingezien dat technische vooruitgang iets is, wat niet eeuwig kan worden tegengehouden. Zij zijn bereid te leren, nieuwe dingen in te voeren en daarbij kunnen uw mensen ons onschatbare diensten bewijzen. Het zijn niet alleen de Badeners die zich zullen moeten aanpassen, ook de Thulenen zullen zich moeten aanpassen aan de Badeners, wil er van een volledige samensmelting sprake kunnen zijn.'

Admiraal Cranach schoof zijn leeggeeten kom van zich af en keek somber neer op de tafel.

Toen keek hij op en vroeg:

'Kapitein Rostum, wat vindt u ervan?'

'We hebben geen keus, admiraal!'

Daarna wendde Cranach zich tot Rajo.

'Eist de Konega van mij dat ik een akte van overgave teken?'

Rajo schudde het hoofd en Kilian zei:

'Met zulke absurde formaliteiten houden de Thulenen zich niet op, meneer.

Onze enige eis is dat ieder de wapens afgeeft die nog in zijn bezit zijn, evenals de munitie. Wapenbezit is voor mannen in dit land verboden.'

Weer was het even stil. Toen zei de admiraal, en hij moest de woorden werkelijk uit zijn keel wringen:

'Kapitein Rostum, ga naar buiten, laat de mannen hun wapens afleggen en die met alle nog voorradige munitie inleveren bij de Thulenen. Vertel hun dat de invasie voorbij is.' Jawel meneer.'

Kilian beseft opeens dat dit het laatste bevel was, dat admiraal Cranach in zijn leven zou geven. Ook voor hem was het nu voorbij. Hij was verslagen.

Het medelijden kneep zijn keel dicht en hij had enige moeite om de woorden van de admiraal voor Thura, Anthira en Christian te vertalen. Toen kon hij toch niet nalaten te zeggen:

'Thura, je hebt gelijk gehad. Toen ik van je plan hoorde een paar dagen geleden, geloofde ik er niet in. Ik dacht: dit lukt ons nooit, we zullen in een spervuur terecht komen, en tientallen mensen verliezen... Ik dacht: een nachtelijke onverwachte overval met honderden ordebewaasters en woudlopers tegelijk zou meer kans van slagen hebben. Daar wilde jij echter niets van weten. Ik... en... nu ja, je hebt gelijk gekregen.' Thura glimlachte

Je denkt nog te veel op zijn Badens, Kilian, in termen van vechten, strijd, en onderwerping. Maar het is altijd beter een vriendenhand uit te steken, de andere partij te overtuigen van je goede bedoelingen. In de herfst heb ik te veel nare dingen voor de Badeners moeten verzinnen. Ditmaal wilde ik het anders doen, menselijker. En nu ga ik kijken of die kapitein werkelijk het bevel van zijn admiraal heeft uitgevoerd en of er geen moeilijkheden ontstaan. Ga je mee, Christian?' Rajo en Anthira bleven achter bij Kilian en de admiraal, die langzaam het hoofd ophief. Kilian schrok van het verdriet waardoor Cranachs gezicht getekend was. Langzaam begon de man te spreken. 'In de baai ligt mijn enig overgebleven schip, al is

ook dat niet meer zeewaardig. Er bevinden zich nog vier man aan boord. Eer ik mij overgeef aan de Thuleense autoriteiten wens ik het schip nog eenmaal te bezoeken. Ik alleen.'

Rajo en Kilian wisselden een blik. In het Thuleens vroeg de woudloper:

'Wat wil hij op het schip? De stad beschieten?'

'Dat geloof ik niet,' antwoordde Kilian. Hij wendde zich tot de admiraal: 'Ik neem aan dat u die vier wachtposten naar de wal zult sturen.' 'Uiteraard. Ook zij hebben honger.' Kilian slikte even. Hij begon te begrijpen. 'Ik geloof niet dat we daar enig bezwaar tegen kunnen hebben.' Rajo scheen het nog niet helemaal te vertrouwen, misschien dacht hij aan de kanonnen op het dek. Maar Kilian fluisterde hem toe: 'Het is in orde.'

De admiraal stond op en trok zijn uniformjas recht. Hij droeg nog altijd zijn revolver en de sierdegen. Kilian had het niet over zijn hart kunnen verkrijgen die tekenen van waardigheid op te eisen. 'Vindt u het goed dat ik u vergezel tot aan de haven?' vroeg hij. Cranach knikte kort.

Naast elkaar daalden ze te voet af naar de stad.

'Het is wel een mooi land, geloof ik,' zei de admiraal rustig. Enkele ontwapende matrozen kwamen hun tegemoet en zij groetten hun bevelhebber eerbiedig.

'Ja,' zei Kilian. 'Het is een verrukkelijk land met een goed klimaat en nog niet half in cultuur gebracht. Ik voel me al aardig thuis en de meesten van onze landgenoten zullen het na enige tijd ook wel gaan waarderen. Het is mijn taak hen daarbij te helpen. Edu Zimmerman, de voormalige

hofmeester, zou daarbij ook nog goed werk kunnen doen. Ik heb hem vandaag niet gezien. Hoe maakt hij het?' De admiraal schudde bedroefd het hoofd.

'Op een dag, midden in de winter, heeft hij een roeiboot genomen en is de zee opgegaan. Het was nogal stormachtig weer en de zee was woelig. Hij roeide recht naar de horizon en nadien heeft niemand hem meer gezien. Ik denk dat hij begrepen had dat hij zijn vrouw en kinderen nooit meer terug zou zien. Hij hield van Thule, dat staat vast. Maar meer nog hield hij van zijn Hilde en zijn beide peuters. Onze komst had zoveel hoop bij hem gewekt... En in die hoop werd hij teleurgesteld. Het was heel tragisch.'

Ze liepen nu door een park, vol bloeiende struiken en suizelende bomen.

Kilian hoorde iets en toen hij omkeek zag hij nog juist een ranke gestalte achter een dikke boom wegduiken. Anthira.

De stad bood nog steeds een troosteloze, beschadigde aanblik. Aan het herstel van de stormschade was door de Badeners niets gedaan. Ze hadden alleen de ontwortelde bomen opgeruimd, om brandstof tijdens de wintermaanden te hebben.

Maar, wist Kilian, Kulus zou herbouwd worden, deze zomer nog. Na een lange wandeling bereikten ze de puinhopen aan de haven. De wrakken van de **VEROVERAARS**, links rechts en op de rotsen van het schiereiland lagen te roesten. Midden in de baai lag de **III**, schijnbaar verlaten, als een dodenschip.

Kilian voelde een rilling over zijn rug lopen.

'Als de Egon dit kon zien,' zei de admiraal treurend, 'zou hij in tranen uitbarsten.'

'De Egon zou alleen razen over de verspilde miljoenen,' antwoordde Kilian bitter. 'Over het verlies van zijn manschappen zou hij zich niet druk maken.

Soldaten, matrozen en mariniers zijn er genoeg in zijn Rijk.'

De admiraal wees op een kleine roeiboot die langs een van de steigers dobberde.

'Die neem ik.'

'Zal ik u naar het schip roeien?' bood Kilian aan. Cranach schudde het hoofd.

'Nee Werfel. Dit is iets wat ik alleen moet doen.' Hij stak zijn hand uit.

'Vaarwel, jongeman. Ik hoop dat het je goed zal gaan.'

'Admiraal, ik...' 'Nee, laat me.'

Hij sprong in het bootje, maakte het touw los, greep de riemen en begon met krachtige slagen in de richting van de VEROVERAAR III te roeien. Kilian bleef staan en wachtte tot de man het schip had bereikt en langzaam de scheepstrap beklom. Een eenzame figuur in een grijs geworden uniform. En over dat soort eenzaamheid kon Kilian meepraten...

Even later kwamen vier mannen de scheepstrap af, sprongen in de roeiboot en voeren weg. Anthira kwam naast Kilian staan.

'Ik begrijp het niet,' zei ze. 'Wat moet hij daar, moederziel alleen op dat schip?'

Hé, je huilt!

Kilian kon niets zeggen. Hij draaide zich om en liep weg, terwijl de tranen over zijn wangen gleden. Anthira, met lange sprongen als van een hinde, haalde hem in en sloeg haar armen om hem heen. Kilian drukte zijn hoofd tegen haar schouder.

Achter hen vloog de **VEROVERAAR III** met een daverende klap in de lucht.

Admiraal Cranach, de nooit verslagene, had de enige uitweg gekozen die hem voor de schande van de overgave kon behoeden.